

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

**ОДЕСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Кафедра державного управління і місцевого самоврядування

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ:
ІСТОРІЯ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ,
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

[Електронний ресурс]

*Матеріали VII Міжнародної наукової конференції
аспірантів та докторантів із державного управління*

27 травня 2016 року

Одеса – 2016 – Odessa

УДК 351(477)

Д 36

ББК 67.9(4Укр)301

Рекомендовано до друку Науково-експертною радою
Одеського регіонального інституту державного управління
НАДУ при Президентіві України.

Протокол № 2 від 22 червня 2016 року

Д 36 **Державне** управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи [Електронний ресурс] : матеріали VII Міжнар. наук. конф. аспірантів та докторантів із державного управління. 27 трав. 2016 р. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. – 348 с.

ББК 67.9(4Укр)301

Матеріали публікуються в авторській редакції

© ОРІДУ НАДУ
при Президентіві України, 2016.

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Шановні учасники та гості конференції!

Прийміть найщиріші вітання з нагоди відкриття VII Міжнародної наукової Інтернет-конференції аспірантів та докторантів «Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи», яка відбувається в рамках Фестивалю науки!

Фестиваль науки став уже традиційним у нашому інституті, за допомогою якого ми маємо змогу ознайомити широке коло громадськості із сучасними науковими досягненнями та перспективними науковими розвідками у сфері науки державного управління. І саме ця конференція – яскравий і переконливий приклад того, що здобутки наших науковців є міцним підґрунтям для інноваційного розвитку економіки, зміцнення національної безпеки та розбудови сфери державного управління, а також підтверджує той факт, що наш регіональний інститут є могутнім південним центром науки й освіти.

Реалії сучасної України характеризуються процесами національного будівництва та суспільної трансформації, що відбуваються у надскладних суспільно-політичних, економічних, соціальних умовах, зумовлених, як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками. Тому актуальність тематики конференції не потребує детального обґрунтування – вона є нагальною на сучасному етапі вітчизняного державотворення.

Впевнений, що наукові розвідки, запропоновані до Вашої уваги, сприятимуть вирішенню назрілих проблем та окреслять шляхи подальшого розвитку українського суспільства.

Бажаю невичерпного творчого натхнення, плідної праці, нових відкриттів, цікавих наукових дискусій!

*З повагою
Іжа Микола Михайлович,
Заслужений працівник освіти України, професор,
доктор політичних наук,
директор ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

Шановні колеги!

Щиро вітаю із початком VII Міжнародної наукової Інтернет-конференції аспірантів та докторантів «Державне управління в Україні: історія державотворення, виклики та перспективи», яка відбувається в рамках Фестивалю науки і є підсумковим, завершуючим заходом!

Метою конференції є популяризація наукових досягнень у сфері науки державного управління, особливо серед молоді, адже ефективне використання результатів наукової діяльності, впровадження новітніх наукових технологій сприяє не лише економічному зростанню держави, а й модернізації всієї наукової системи, запорукою її майбутнього.

Переконана, що сьогодні енергія та самовіддана праця науковців – і молодих, які лише розпочинають свій тернистий науковий шлях, і знаних метрів у сфері науки державного управління, – їхнє розуміння необхідності спрямовувати свої зусилля на поглиблення наукових досліджень, інтеграцію науки і практики, формування інтелектуально орієнтованої економіки призведе до утвердження авторитету України серед провідних країн світу.

VII Міжнародна наукова Інтернет-конференція аспірантів та докторантів – ще одна нагода впевнено заявити про успішний розвиток науки, без якої важко уявити сильну державу з ефективною стабільною економікою та високим рівнем духовності.

Бажаю Вам, шановні друзі, плідної дискусії, міцного здоров'я, оптимізму й натхнення, нових наукових звершень та успіхів на благо України!

*З повагою
завідувач кафедри державного управління
та місцевого самоврядування
Л.Л. Приходченко*

СЕКЦІЯ 1.

**ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Аймедов Костянтин Володимирович

*доктор медичних наук, професор,
завідувачка кафедри психіатрії,
наркології, психології та соціальної допомоги*

Кривоногова Оксана Валеріївна

*кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психіатрії, наркології,
психології та соціальної допомоги*

Зайцев Андрій Сергійович

*медичний факультет №3, студент III-го курсу
Одеський національний медичний університет*

**АНАЛІЗ МІЖВІДОМЧОЇ КООРДИНАЦІЇ ТА МЕХАНІЗМІВ
РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ ПОСЛУГ ДЛЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ
НА БАЗІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, ОСВІТИ
ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЯК ПІДҐРУНТЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ
СИСТЕМИ РАНЬОГО ВТРУЧАННЯ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Актуальність теми. За даними Державної служби статистики України станом на 01.01.2015 року чисельність дітей віком до 18 років в Україні дорівнює 18,72 % загальної чисельності населення країни. Станом на 1 січня 2015 р. за даними МОЗ в Україні проживає 167 059 дітей-інвалідів, що складає 2,0 % від усього дитячого населення. У віковій структурі дітей з інвалідністю у 2012 р. основну групу становили: діти шкільного віку від 7 до 14 років (42,3 %), діти віком від 15 до 17 років (24,8 %), діти від 3 до 6 років (19,5 %), діти до 3 років (13,4 %). За розрахунками Європейської Академії Дитячої Інвалідності, в Україні близько 1 млн дітей буде вимагати постійного медико-педагогічного супроводу [1].

За даними дослідження, проведеного в Одеській області, біля 3,6% дітей входять до групи ризику, або мають інвалідність, які є потенційними клієнтами раннього втручання. Крім цього, існує психосоціальний ризик, дані про який не отримані, проте ми можемо припустити, що з його врахуванням, ця кількість тільки підвищиться.

Мета дослідження – зробити аналіз міжвідомчої координації та механізмів державного регулювання в системі послуг для дітей раннього віку на базі державних закладів охорони здоров'я, освіти та соціального захисту існуючих в Одеській області.

Об'єкт дослідження – міжвідомча координація та механізми державного регулювання в системі надання послуг дітям раннього віку в закладах охорони здоров'я, освіти та соціального захисту.

Предмет дослідження – міжвідомча координація та механізми державного регулювання, як підґрунтя для розвитку послуг раннього втручання в Одеському регіоні на базі закладів охорони здоров'я, освіти та соціального захисту.

Наявність в області 258 структурних підрозділів первинної ланки, 7 КУ «Дитяча міська поліклініка» в м.Одесі створюють умови для своєчасного виявлення дітей з проблемами в розвитку. Послуги в системі освіти в Одеському регіоні надаються в 49 дошкільних навчальних закладах комбінованого та компенсуючого типу. На цей час функціонує досить розгалужена мережа Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, яка працює у всіх районах області. Незважаючи на велику кількість центрів, робота з дітьми з особливими потребами раннього та дошкільного віку та сім'ями, що їх виховують, не є пріоритетним напрямком роботи, відсутня статистична інформація щодо кількості дітей та сімей та заходів, які здійснюються в інтересах цієї вікової категорії. Хоча, безперечно, розгалуженість мережі та територіальна наближеність до дітей та сімей робить Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді її дуже привабливою структурою для активного залучення до надання послуг сім'ям, що виховують дітей з особливими потребами віком до 6 років.

Звертає увагу факт, що як медичні заклади, так і дитячі садки (для дітей з особливими потребами) та реабілітаційні центри, як правило є тільки в м.Одесі або в інших містах Одеської області. Таким чином, доступність послуг для мешканців сільської місцевості є досить ускладненою.

В Одесі та Одеській області існує низка недержавних неприбуткових установ, які надають послуги особам з особливими потребами. Проте зазвичай співпраця недержавних закладів з державними має різні складнощі, пов'язані з бюрократією, різним баченням щодо переліку та якості послуг, які надаються, та ін.

Міжнародні дослідження, а також накопичений практичний досвід, в тому числі в Україні, демонструють, що найбільш ефективною формою організації допомоги дітям раннього віку з особливими потребами, а також попередження інституціоналізації дітей є система Раннього втручання [4].

Згідно з рекомендаціями Комітету ООН з прав дитини (2011р.) Україні рекомендовано створювати та зміцнювати послуги Раннього втручання для дітей з особливими потребами, а також послуги з підтримки для їхніх родин з метою запобігання інституціоналізації [2,5.6].

Аналіз ефективності роботи програм раннього втручання показав, що підвищення якості життя сімей за результатами опитування відзначають 95,35% батьків, розширення соціальних контактів в процесі програм раннього втручання визначено у 81,97% сімей, поліпшення дитячо-батьківських відносин встановлено у 98,7% сімей.

Діяльність служб Раннього втручання може сприяти: досягненню максимально можливого соціального включення дитини з особливими потребами та її сім'ї в суспільство, зниженню витрат на спеціальну освіту і догляд; зміцненню сімей, які виховують дітей з особливими потребами; запобіганню інституціоналізації дітей; профілактики розвитку у дітей з важкими порушеннями вторинних ускладнень; процесу удосконалення державного регулювання у системі медико-соціальної нормалізації життя дітей з особливими потребами.

Висновки. Аналіз послуг, які надаються закладами системи охорони здоров'я, освіти, соціального захисту та недержавними організаціями в Одеській області, показав, що при превалюванні медичного сектору в системі надання послуг родині з дитиною з особливими потребами, виявлення дітей з інвалідністю та дітей з групи ризику, психологічна підтримка родин, консультування та інформування батьків може здійснюватися закладами всіх вищевказаних систем. Це створює міцний базис для міжвідомчої кооперації та використання міжсекторальної взаємодії при створенні наступності надання допомоги дітям з особливими потребами та їх сім'ям.

Важливою умовою успішного впровадження послуги раннього втручання, як на національному, так і на регіональному рівнях є розробка єдиної системи стандартів та протоколів надання послуг, системи моніторингу якості, механізмів міжвідомчої координації та аналіз та імплементація механізмів фінансування даної трансдисциплінарної послуги з різних джерел.

Список використаних джерел.

1. Кризина, Н. П. Про невідкладні заходи щодо реформування системи охорони здоров'я населення України / Н. П. Кризина // Зб. наук. пр. НАДУ. – К., 2006. – Вип. 1. – С. 305–313.
2. Постанова Кабінету Міністрів України N 1545 «Про схвалення Концепції ранньої соціальної реабілітації дітей-інвалідів» від 12 жовтня 2000 р.
3. United Nations Organisation. (1989). Convention on the Rights of the Child. New York, New York: United Nations.
4. Грюневальд, К. Нормализация жизни в закрытых учреждениях для людей с интеллектуальными и другими функциональными нарушениями:

Теоретические основы и практический опыт / Пер. со шведск. А.Львовского. – СПб.: Санк-Петербургский Институт раннего вмешательства, 2003. – 144 с.

5. Закон України «Про загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року» від 05.03.2009 р. № 1065-VI.

6. Национальный доклад о принятых мерах, направленных на осуществление Украиной обязательств в рамках Конвенции о правах инвалидов. Кабинет Министров Украины. Министерство социальной политики Украины. Государственная служба по вопросам инвалидов и ветеранов Украины. Киев, 2012 р.<http://www.ohchr.org/>

Бельська Тетяна Валентинівна

*кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри менеджменту і адміністрування
Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова*

ГЛОБАЛЬНЕ СУСПІЛЬСТВО В КОНЦЕПТІ УНІВЕРСАЛЬНОГО ЕПОХАЛЬНОГО ЦИКЛУ

Класична теорія суспільної еволюції, яка пояснювала розвиток суспільства як поступові зміни, аж до настання корінних, якісних перетворень, що призводять до стрибкоподібних різких змін, не зможе пояснити особливостей розвитку сучасного світу. Тому сьогодні частина вчених наполягає на тому, що соціальним подіям, в тому числі історичним процесам, властиві ритмічність або циклічність. «Цикл» (від давньогрецького «κύκλος» – коло, окружність) – це сукупність соціальних процесів, що складає кругообіг протягом певного проміжку часу, депослідовність подій супроводжується схожою послідовністю [4, с.276].

Людина, суспільство та різні цивілізації водночас перебувають під впливом багатьох циклів різної складності та ієрархії – від великих космічних до малих фізіологічних. Доречно висунути гіпотезу про те, що більші цикли, які належать до верхніх шаблів ієрархії, нібито підпорядковують собі розгортання менших за ритмом та періодичністю циклів. Водночас «збій» декількох циклів нижчих шаблів ієрархії, напевно, здатен порушити динаміку розгортання великих циклів [3].

Українські вчені Е. Афонін та А. Мартинов для моделювання соціального процесу вводять поняття «універсальний епохальний (соціетальний) цикл», який охоплює коеволюцію та революцію, еволюцію та інволюцію. Термін «соціетальний» (societal) запроваджено Т. Парсонсом, який розглядає соціетальне співтовариство як інтегративну підсистему суспільства, головна функція якої полягає в тому, щоб «визначати зобов'язання, що впливають з лояльності по відношенню до соціетального колективу», а найвища позиція в ієрархії лояльностей належить культурній легітимації нормативного порядку; інакше кажучи, це ядро великого суспільства, інтегроване як спільність на основі соціально схвалюваних цінностей і норм. У широкому сенсі під соціетальною еволюцією розуміється розширений процес зміни або трансформації соціокультурних систем, під час якого подальші стадії або стани поступово розвиваються з попередніх. Таким чином, соціальна, культурна, економічна еволюція – лише окремі випадки більш загального явища [2, с. 83].

Глобальне суспільство – це єдине суспільство, економіка та культура, якого займають усю Земну кулю, причому «єдине» аж ніяк не означає повністю інтегроване. Як зауважив один із перших сучасних теоретиків глобалізації Р. Робертсон, єдине суспільство або єдина культура може роздиратися конфліктами, а єдина економіка може бути полем нещадної конкуренції монополізованих груп [5, с. 25–31]. Уявлення про світ як «єдиний» означає наявність співвіднесеності, універсальної системи координат, що дозволяє описувати навіть непримиренні й ворожі ідеології або групи в цих загальних рамках. Зокрема, навіть фундаменталістські антизахідні течії змушені нехай негативно, але співвідносити себе із Заходом і капіталізмом, тобто, в термінах Р. Робертсона, релятивізувати себе. Зрештою, така релятивізація, розташування всього світу «поруч», унеможлиблює радикальний ізоляціонізм. Глобалізація в цій перспективі – це насамперед неможливість «не знати нічого іншого», оскільки навіть практичне застосування найжорсткішого обмеження в єдиному світі вимагає його інтерпретації. М. Уотерс прямо визначає глобалізацію як «процес, в якому географічні обмеження, що накладаються на соціальні та культурні процеси, відступають, і це люди все більш усвідомлюють» [6, с. 3].

На зміну механізмам примусового панування, що зберігали свою ефективність протягом декількох тисячоліть, можна припустити, прийдуть нові форми сегментованих ієрархій, однак сама їх зростаюча (внаслідок збільшення щільності соціальних взаємозв'язків) множинність потребує складних і принципово нових, «гетерархічних» координаційних та управлінських рішень, які, у свою чергу, вимагатимуть легітимації нових інститутів [2, с.107].

Виходячи з теоретико-методологічного концепту «універсальний соціальний цикл», який накладено на архетипну методологію, з того, що соціальним подіям, у тому числі історичним процесам, властиві ритмічність або циклічність, визначено, що цикл складається із чотирьох структурних елементів: революція (стан розвитку, пов'язаний із народженням нового соціального суб'єкта «Ми») – інволюція (період розвитку, пов'язаний зі згортанням соціального простору, становленням і функціонуванням соціальних інституцій) – коеволюція (становлення соціального суб'єкта «Я») – еволюція (період розвитку, пов'язаний із розвитком соціальних інституцій). Антична історія (Давня Греція та Давній Рим), Середньовіччя, Відродження й Просвітництво, Модерн і Постмодерн складають цикли соціально-історичного розвитку.

Отже, кожний конкретний цикл, змінюючи один одного, утворює такі фази: революція – інволюція – коеволюція – еволюція – революція. При цьому революція є своєрідним підсумком і початком, вихідним пунктом соціетального розвитку цивілізації. На цьому етапі відбувається крах старої системи та

здійснюється вибір нового шляху розвитку, спостерігається емоційно-мотиваційний сплеск, що проявляється у розширенні соціальної свободи, відході від старого соціального устрою. Нинішня перехідна епоха пов'язана із радикальною зміною соціетальних характеристик суспільства: свобода індивіда обмежується станом війни всіх проти всіх. Відбуваються хитання свободи від анархії до диктатури. У хаотичному стані перебуває й економіка, що є наслідком зміни суб'єктів власності. Революційний період змінюється нормативним періодом інволюції, пов'язаним із засвоєнням нових загальносистемних якостей. Пріоритетною тут стає морально-етична складова розвитку. Держава на цьому етапі намагається зміцнити власні традиційні засади, а громадянське суспільство, навпаки, готується протиставити себе державі. Надійною психологічною основою стає емоційно-чуттєва поведінка людини, орієнтована на зовнішній контроль, що превалує над внутрішнім самоконтролем. Політична система функціонує за рахунок обмеження громадянських свобод і підтримується автократичними методами або через формально-представницькі демократичні процедури.

Кризовий період коеволюції є перехідним від нормативного періоду інволюції до нормативного періоду еволюції. Коеволюція, по суті, є проявом колективістського начала, наслідком чого є реформована система нормативів, соціальних інститутів та відносин, що додатково відображають відповідні характеристики докризового періоду. Коеволюція створює передумови для гармонійного співіснування в майбутньому еволюційному періоді самодостатніх індивідів, які під тиском дедалі зростаючої інноваційної хвилі посилюють синтез порядку й хаосу, а отже і реальну загрозу стабільності. Ознакою революційного періоду стає вибух індивідуальної активності. Поступово порядок починає переважати над хаосом, політична система набуває ознак плюралістичності, коли вже остаточно знецінюється категорія суб'єкта «Ми» й посилюється суб'єкт «Я».

Для нормативного періоду еволюції характерним є розвиток загальних процесів, що супроводжується розгортанням соціальних процесів у просторі й ускладненням соціальної структури та підвищенням інноваційної активності. Головною характеристикою періоду еволюції стає стабільність змін. Відбувається розкріпачення індивіда. Посилюється компонент психологічної структури особистості, що надає суспільству ознак раціональності. У політичній сфері панують принципи свободи вибору й консенсусу під час ухвалення рішень. Поширеним гаслом стає теза про те, що «державна є сильною завдяки сильним громадянам».

Нормативним періодам розвитку інволюції та еволюції притаманні єдність і стабільність структури. Не виникає невідповідності між окремими

вимірами структур, груп, спільнот і суспільства та, відповідно, між нормативною структурою, ідеальною структурою, інтерактивною структурою й структурою інтересів. Для перехідних етапів революції та коеволюції характерна суперечність між нормативним виміром та виміром інтересів. На фазі коеволюції відбуваються зміни, яким властива трансформація всередині певної системи, а змінам революційного типу притаманна радикальна зміна самої системи.

Нормативними періодами універсального епохального циклу є інволюція та еволюція. Інволюції притаманний процес соціалізації, еволюції – соціальний контроль. У стані інволюції панують соціальна злагода й влада законів; люди готові жертвувати своїм добробутом в ім'я сім'ї або країни. Для інволюційного стану соціуму характерним є становище, коли буття визначає свідомість. Суспільні правила та норми резонують із спільними віруваннями. В еволюційній фазі розвитку, навпаки, свідомість детермінує та формує буття. Переважають персональні інтереси та пристрасті. В інволюційному стані розвитку соціальне визначає індивідуальні психологічні особливості, а в еволюційному стані, навпаки, індивідуальні психологічні особливості детермінують соціальні процеси, явища й інститути.

Список використаних джерел.

1. Афонін Е. А. Соціальні цикли: історико-соціологічний підхід / Е. А. Афонін, О. М. Бандурка, А. Ю. Мартинов. – Х. : Золота миля, 2008. – 504 с.
2. Девятко И. Ф. От теорий социетальной эволюции к анализу глобального общества: альтернативные интерпретации и перспективы синтеза / И. Ф. Девятко // Россия реформирующаяся. Ежегодник / отв. ред. М. К. Горшков. – М. : Институт социологии РАН, 2007. – Вып. 6. – С. 82–110.
3. Концептуальні засади взаємодії політики й управління : навч. посіб. / авт. кол. : Е. А. Афонін, Я. В. Бережний, О. Л. Валевський та ін. ; за заг. ред. В. А. Ребкала, В. А. Шахова, В. В. Голубь, В. М. Козакова. – К. : НАДУ, 2010. – 300 с.
4. Новаченко Т. В. Архетипова парадигма керівника в державному управлінні : [монографія] / Т. В. Новаченко; за наук. ред. Е. А. Афоніна ; Національна академія державного управління при Президентіві України ; Українське товариство сприяння соціальним інноваціям. – К. : Вид-во ПП Лисенко М. М., 2013. – 320 с.
5. Robertson R. Globalization: Social Theory and Global Culture / R. Robertson. – London : Sage, 1992.

6. Waters M. Globalization [E-recource] / M. Waters. – London ; New York :Psychology Press, 2001. – 247 c.– Regime to access : https://books.google.com.ua/books?id=wpNtbFfn9DMC&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ

Пенсійну систему держави утворює сукупність конкретних інституційних форм функціонування пенсійного забезпечення, тобто встановлюються державою реальних форм здійснення процесу пенсійного забезпечення. До них відносяться організаційні структури, що забезпечують функціонування пенсійного забезпечення та конкретні види пенсій, порядок їх призначення, виплати, індексації та перерахунку [2].

Пенсійна система не існує ізольовано, а пов'язана з інститутами економічної, фінансової, ідеологічної, політичної та іншими сферами. Разом узяті вони утворюють інституційну матрицю держави [1].

Залежно від змісту базових інститутів виділяються два типу домінуючих матриць [3]:

– Y-матриця, в якій поєднується економічні інститути ринку, політичні інститути держави і субсидовані цінності. Інститути Y-матриці переважають в суспільному устрої більшості країн Європи і США;

– X-матриця, яка утворена економічними інститутами редистрибуції (рух цінностей і прав щодо їх використання опосередковується центром), політичними інститутами унітарного устрою, ієрархічної вертикалі влади на чолі з центром та ідеологічними інститутами комунітарності, в яких закріплюється пріоритет суспільства над особистістю. X-матриця домінує в Україні, Росії, більшості країн Азії та Латинської Америки.

Протягом розвитку держав в них зберігається домінуюче становище базових інститутів, властивих або X-, або Y-матриці, що забезпечує цілісність, виживання і розвиток відповідного типу суспільства. Інститути з матриці протилежного типу – комплементарні інститути, – відіграють допоміжну роль, лише «доповнюючи до цілого» інституційну громадську структуру.

У тих культурах, де людина вважає себе відокремленим індивідом, в цій сфері склалася інституціональна матриця, що включає накопичувальні пенсійні фонди. Вона раціональна в рамках культури та економічної реальності Європи і США, але перенесення її в інше економічне і культурне середовище практично позбавляє її раціональності.

Слід виділити таку особливість пенсійної системи України, як її інституційну незавершеність, яку можна пояснити відсутністю дієвого механізму узгодження соціальних інтересів в цій сфері, що призвело до

суперечностей у визначенні статусу і функціонального призначення її основних суб'єктів (учасників).

Модернізація пенсійної системи неможлива без взаємодії з іншими інститутами. Сукупність інститутів утворює інституціональну матрицю, яка визначає рівномірність розвитку суспільства. При цьому рівноважний стан в суспільстві може бути досягнуто при домінуванні якоїсь однієї групи інститутів. Вважаємо, що для більш комплексного охоплення будь-яких аспектів формування пенсійної системи доцільно вдатися до побудови певної матриці. Агрегированной формою інституційного наповнення пенсійної системи виступає інституційна матриця, яка в свою чергу вбудована в систему суспільних відносин і є невіддільною від них. У контексті інституціональної теорії матриця розвитку пенсійної системи, на нашу думку, може бути представлена у вигляді, наведеному у таблиці 1.

Адекватне інституційне наповнення і поєднання цих складових розвитку пенсійної системи створить умови для її оптимального функціонування.

Так, стратегічним напрямком реформування пенсійної системи України має стати формування повноцінного інституту пенсійного страхування – обов'язкового і добровільного, який понад сто років є основною формою пенсійного забезпечення в більшості розвинених країн світу. Удосконалення концепції розвитку пенсійної системи багато в чому визначається інституційним наповненням її компонентів і їх сполучуваності з точки зору інституціональної теорії. При цьому, ключову роль в інституційній концептуалізації вітчизняної пенсійної системи відіграє основний інститут, в якості якого виступає держава.

Таблиця 1

Інституційна матриця розвитку пенсійної системи

Інституційні компоненти	Компоненти розвитку		
	Стратегічні компоненти	Строкові компоненти	Рівні системи
	Ідеологія Доктрина Концепція Стратегія, Програма План	Довгострокові Середньострокові Короткострокові Поточні Періодичні Тимчасові	Державній Регіональний Територіальний Місцевий
Інституції	Стандарти розвитку		
Інститути (формальні та неформальні)	Прожитковий мінімум Мінімальна пенсія		

Інституційні елементи	Критерії оцінки Розмір пенсії (середній)
Інституційні чинники	Розмір пенсії за видами Дострокові пенсії

Саме від держави залежить встановлення директивних інституційних компонентів пенсійної системи. Реформа пенсійного забезпечення, відповідно, породила проблеми не тільки інституційного, а й інформаційного характеру. Щоб рішення громадян і керуючих компаній про інвестування накопичувальної частини пенсії були досить обгрунтованими, необхідно мати у своєму розпорядженні оперативну інформацію про прибутковість пенсійних накопичень і основні показники роботи КУА, про емітентів цінних паперів та специфіку різних інвестиційних ринків, про структуру інвестиційних портфелів. Переконані, що державним структурам України слід займатися створенням та оновленням відповідної інформаційної бази.

Участь в становленні і розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення громадян України та роботодавців повинно стати найважливішим організаційним елементом досягнення стабільності її функціонування, надійного і гарантованого виконання цією системою поставлених перед нею завдань.

Створення системи персоніфікованого обліку стало джерелом ще однієї проблеми. В даний час Пенсійний фонд України – єдиний в країні володар докладної демографічної та соціально-економічної інформації про переважну більшість працездатного населення та осіб пенсійних вікових груп. Саме існування такої бази передбачає закономірне бажання використовувати її не тільки для цілей пенсійного забезпечення, але і ширше – для потреб всієї системи соціальної захисту. В результаті у ПФУз'явилися обов'язки, що виходять за рамки його прямого мандату.

Пенсійна реформа в протязі всього перехідного періоду, з його зтяжним характером і складною природою, продовжує залишатися одним з головних напрямків соціальної політики української держави. Дослідження напрямків цього реформування, природно, не вичерпується тими аспектами, які розглядаються в тезах, оскільки зазначена проблематика досить складна і багатогранна. Незважаючи на це, результати проведеного в ході дослідження аналізу, на думку автора, свідчать про необхідність подальшого вдосконалення діючої системи пенсійного забезпечення громадян України і відображають конкретні напрямки цього вдосконалення.

Список використаних джерел.

1. Норт Д.К. Институты и экономический рост: историческое введение // М. : Фонд экономической книги «Начала», 1997. – 190 с.
2. Рад Н. С. Пенсионная система и исследовательский потенциал современной науки: актуальные аспекты / Н. С. Рад // Фундаментальные и прикладные исследования в практиках ведущих научных школ. – 2014. – № 6; [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://fund-issled-intern.esrae.ru/6-89>. – Назва з екрану.
3. Ерофеева С. С. Институциональные особенности пенсионной системы Российской федерации: история и современность / С. С. Ерофеева // Вестник СПбГУ. Сер. 12. 2010. Вып. 3. – С. 318-324.
4. Шатохин И.Г. Институциональная концепция реформирования пенсионной системы: Монография / И.Г. Шатохин. – Ярославль : ЯрГУ, 2006. – 192 с.
5. Korpi W., Palme J. The Paradox of Redistribution and Strategies of Equality: Welfare State Institutions, Inequality and Poverty in the Western Countries // American Sociological Review. 1998. N 63.

Ільченко Марина Юріївна

*студентка 5 курсу
Київського національного університету
культури і мистецтв,
факультету магістерської підготовки,
кафедри державного управління і права*

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК НОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

XXI століття ознаменувалося ерою інформаційного суспільства, де інформаційно-телекомунікаційні технології (ІКТ) дають поштовх до радикальних змін в житті суспільства, змінюючи традиційні уявлення про політичні та культурні цінності. В свою чергу інформаційне суспільство змінює сучасні політичні реалії та процес управління шляхом трансформації їх ролі та функцій. Нові інформаційні технології з кожним роком набувають все більшого впливу на суспільний розвиток. Зростає кількість осіб та інститутів, які мають можливість використати блага інформаційного суспільства.

В діяльності органів державної влади все більшої ролі починають відігравати принципи відкритості, гнучкості, прозорості тощо. Для забезпечення ефективної політики, виконання сучасних принципів, відповідати вимогам інформаційного суспільства для задоволення інформаційних потреб повинно якісно функціонувати електронне урядування. Саме воно з міцною нормативно-правовою базою є запорукою здійснення ефективної політики, яка спроможна створити реальний громадянський контроль, забезпечити права людини та громадянина, зміцнити довіру громадян до влади.

Особливого значення в цій сфері набуває процес становлення електронного урядування в Україні, вдосконалення нормативно-правової бази, що містить у собі теорію та практику електронного урядування. Розв'язання проблеми розкриття інформації про діяльність органів державної влади, налагодження двосторонньої комунікації між владою і громадянами, надання можливості використання технологій «електронної демократії», створення інтерактивних сервісів для громадян, які представляють органи влади на всіх рівнях – державному, регіональному, місцевому, стає важливим аспектом розвитку інформаційного суспільства. Все це вищеперераховане неможливе без потужних, грамотних, сучасних та дієвих законодавчих актів, які регулюють відносини між органами влади та суспільством.

Багато українських дослідників зробили свій внесок в дослідженні питання використання технологій електронного урядування в органах

державної влади. Серед них варто назвати М. Демкову, І. Клименко, Г. Почепцов, К. Линьова, П. Клімушина. Однак ці науковці у своїх працях висвітлюють теоретичні аспекти чи технічну площину імплементації електронного урядування лишаючи поза увагою сучасні напрями та визначні події в цій галузі.

В Україні розвиток електронного урядування має офіційне декларування. Відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. № 2250-р «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» (далі – Розпорядження про електронне урядування) електронне урядування визначається як форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на задоволення потреб громадян [1].

На момент ухвалення Концепції про електронне урядування, відповідальним органом розвитку електронного урядування було обрано Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації. Відповідно до Плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні [2] планувалося реалізувати такі заходи щодо запровадження електронного урядування:

1) створити інтерактивну систему проведення оцінки електронної готовності України;

2) ввести в експлуатацію Державну інформаційну систему електронних звернень громадян;

3) розпочати функціонування Державної інформаційної системи електронних звернень громадян;

4) забезпечити координацію діяльності щодо підвищення рівня професійної компетентності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з питань впровадження електронного урядування;

5) визначити перелік державних реєстрів, їх держателів та функцій з метою уникнення дублювання;

6) забезпечити нормативне врегулювання питання створення єдиної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

З точки зору державного управління, перелічені вище заходи можна вважати якісно новими видами організації діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Їх функціональний розрахунок відповідає доцільності формування нового рівня взаємодії владних інституцій з громадянами та суб'єктами господарювання шляхом надання доступу до

державних інформаційних ресурсів, створення спектру можливостей отримувати електронні адміністративні послуги, звертатися до органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням Інтернету задля реалізації законних прав та інтересів. Знаходячись у площині взаємодії з громадянським суспільством, держава посередництвом використання мультимедійного простору має змогу безпосередньо налагоджувати діалог з суспільством, вивчити відгуки про ефективність своєї діяльності на місцях. З іншого боку, громадяни мають право пропонувати свої ідеї державі у будь-якій точці простору країни [3, с. 90].

В українському державному управлінні останнім часом активно реалізуються елементи електронного урядування. До традиційних заходів відносяться on-line наради вищого державного керівництва з підлеглими підрозділами чи посадовими особами, що представляють державну владу в регіонах. Крім того, сучасні ІКТ дають змогу державним органам прямо спілкуватись з представниками ЗМІ, громадськості, інститутами громадянського суспільства. Громадяни мають можливість спілкування у формі електронного листування з вищими посадовими особами, використовувати електронну пошту через офіційні Інтернет-портали. Проте, на сучасному етапі розвитку державності України формування електронного урядування лише започатковується.

Список використаних джерел.

1. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.12.2010 р. № 2250-р [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України. – 2010. – № 97. – Ст. 48.- Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>

2. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.09.2011 р. № 1014-р [Електронний ресурс] // Урядовий кур'єр. – 2011. – № 200. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1014-2011-%D1%80>

3. Стрелец И. А. Концепция электронного правительства и ее практическая реализация / И. А. Стрелец // США-Канада: экономика, политика, культура. – 2003.- № 5.- С. 90-103

Курилюк Андрій Юрійович
*студент групи і-151с,
Навчально-наукового інституту
інформаційної безпеки при НА СБУ*

МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

Актуальність. Соціальна мережа – це будь яка соціальна взаємодія, що може бути представлена множиною соціальних одиниць та відношенням між ними. В останнє десятиліття у житті суспільства все більшу роль відіграють онлайніві соціальні мережі, в яких соціальна взаємодія здійснюється через веб-технології. Онлайнівими соціальними мережами охоплено понад 70 % користувачів Інтернету. В Європі та США один користувач входить в середньому у 2 соціальні мережі. Деякі люди звертаються до соціальної мережі лише епізодично, а деякі – практично «живуть» в них, що інколи межує із патологією. Для когось соціальна мережа – це відпочинок, але дехто не приймає рішень без обговорення в мережі [1].

Достовірно встановлено, що онлайніві соціальні мережі сьогодні реально впливають на поведінку їх учасників поза мережею. Віднедавна онлайніві соціальні мережі перетворилися в елемент прихованого управління соціально-економічними системами. Масштаб такого управління варіюється від просування товарів та брендів за технологією вірусного маркетингу до організації акцій масового суспільного протесту в Тунісі, Єгипті, Великобританії, Україні, Гонконзі тощо. Переваги такого управління полягають в оперативності досягнення мети, невеликих фінансових витратах, в можливості дистанційного маніпулювання свідомістю користувачів в автоматизованому режимі та майже повним протоколюванням результатів діяльності. Мати у своїх руках такі важелі управління зацікавлені як приватні корпорації, так і політичні сили та органи державної влади.

Щоб успішно управляти соціумом, спочатку треба його знати. Тому актуальною є задача аналізу соціальних мереж з метою ідентифікації багатофакторних залежностей для прогнозування поширення і сприйняття нової інформації учасниками мережі, з подальшим виявленням біфуркаційних процесів як всередині мережі, так і зовні. Розв'язання цієї задачі створить передумови для формалізованого управління поведінкою соціально-економічних систем шляхом впливу на характеристики окремих ключових елементів соціальних мереж [2].

Ключові слова: соціальні мережі, аналіз соціальних мереж, мережі гіперпосилань, кількісні показники соціальних мереж, блокові моделі, випадкові графи.

Предметом дослідження є методи та засоби захисту соціальних мереж.

Об'єктом дослідження виступає процес імітаційного моделювання інформаційного впливу соціальних мереж та аналіз методів.

Метою дослідження є огляд моделей аналізу соціальних мереж, з урахуванням того, що соціальні одиниці не діють незалежно, а навпаки, впливають одна на одну. Розглядаються моделі на основі теорії графів, структурної еквівалентності та випадкових графів, виявляються перспективні шляхи їх покращення. В статті робиться акцент на аналізі онлайн-соціальних мереж.

Методи дослідження. Методологічну основу склали принципи соціологічного аналізу, а також системного, порівняльного та історичного підходів.

Матеріал і результати дослідження. Початковий етап досліджень з аналізу соціальних мереж полягав у побудові графів на основі соціальної мережі та обчислення таких характеристик графа, як ступінь зв'язності, густина зв'язків тощо. За кількістю та направленістю зв'язків визначається центральність та престиж актора у спостережуваній групі. Перші методи кластеризації акторів базувались на теорії збалансованості та транзитивності зв'язків. Недоліки цих методів зумовлені тим, що збалансованих чи транзитивних мереж у світі не існує. Крім того, кластеризація на основі міри збалансованості чи транзитивності може привести до розбиття, яке суперечить апріорним відомостям. Другий етап досліджень з аналізу соціальних мереж стосувався розробки теорії структурної еквівалентності та її узагальнення. Структурна еквівалентність надала поняття позиції актора, що змістовно інтерпретується відповідно до предметної області, наприклад, позиція на службі чи в ієрархії. Об'єднання у блок усіх акторів з однаковими позиціями, дозволяє укрупнити мережу, що значно спростило її дослідження. В реальних мережах немає повністю структурно еквівалентних акторів, тому постає проблема не тільки віднесення актора до певного блоку, але й визначення умов існування зв'язку між групами. Одним з останніх етапів розвитку теорії аналізу соціальних мереж стали статистичні методи, в яких зв'язки між акторами описуються випадковими величинами. Статистичні моделі дають змогу визначати схильність акторів створювати нові зв'язки, створювати моделі підгруп та оцінювати невідомі атрибути акторів [3]. Часто використовуються моделі статистичної фізики з теорії просочування та статистичної термодинаміки. Обмеження традиційних методів ідентифікації залежностей зумовлені

вимогами статистичної незалежності спостережень, які для реальних соціальних мереж ніколи не виконується. Крім того, велика складність реальних мереж та їх варіативність катастрофічно збільшують алгоритмічну складність моделювання. Також, за традиційних підходів важко коректно врахувати такі принципові особливості соціальних мереж як лінгвістичну невизначеність у поведінці акторів. Внаслідок цього перспективним інструментом для розв'язання задач ідентифікації залежностей в соціальних мережах виступає апарат нечіткої логіки. Ідея полягає в доповненні традиційних підходів до ідентифікації в соціальних мережах технологіями нечіткої логіки [4]. Для формалізації поведінки акторів перспективним є застосування принципів ройового інтелекту, які за самим своїм походженням відображують основні закономірності функціонування людини в соціальних мережах. Означені інтелектуальні технології добре зарекомендували себе під час розв'язання задач моделювання складних систем з аналогічними особливостями.

Список використаних джерел.

1. Губанов Д. А. Концептуальный подход к анализу онлайн-социальных сетей / Д. А. Губанов, А. Г. Чхартишвили // Управление большими системами. – 2013. – № 45. – С. 222—236.
2. Кузнецов М.В. Социальная инженерия и социальные хакеры / М. В. Кузнецов, И.В. Симдянов. – СПб.: БХВ-Петербург, 2007. – 368с.: ил.
3. Куликова А. А. Подход к классификации пользователей социальных сетей / А. А. Куликова // Восточно-европейский журнал передовых технологий. – 2011. – Т. 3, № 2. – С. 14—18.
4. Кондратенко Н. Р. Нечеткие модели принятия решений в задачах прогнозирования взаимоотношений в социальных группах / Н. Р. Кондратенко, С. В. Лужецкий // Наукові праці ВНТУ. – 2009 – № 2.

Красіловська Зоя Валеріївна

*аспірант кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

МЕДІАЦІЯ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

Активізація євроінтеграційних процесів, введення в дію положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [1] обумовлюють необхідність як удосконалення існуючих підходів публічного управління у сфері врегулювання конфліктів, так і формування механізмів позасудового вирішення спорів.

Одним із наслідків введення в дію Угоди та залучення в Україну іноземних інвестицій буде зростання кількості інвестиційних спорів, які прямо чи опосередковано стосуються питань оподаткування (зокрема йдеться про спори між інвесторами та приймаючими державами). Відтак, виникає потреба запровадження кращих світових зразків розв'язання конфліктів у публічно-правовій сфері. Актуальним питанням у цьому напрямку є адаптація вітчизняного законодавства до вимог Рекомендації Ради Європи 2001 року Res. (2001)9 про альтернативні методи врегулювання спорів між адміністративними органами та приватними особами [2]. Цією рекомендацією державам-членам Ради Європи запропоновано запровадити до публічно-правової сфери процедури медіації, посередництва та арбітражу. Ці методи особливо важливі в умовах трансформації, коли значна кількість публічно-правових спорів не дозволяє розглядати їх за стандартними процедурами, а недосконалість правового регулювання зумовлює їх нагромадження.

Закордонний досвід свідчить про те, що медіація широко застосовується в інфраструктурних проектах, зокрема тих, що реалізуються в рамках державно-приватного партнерства. Це пояснюється тим, що медіація, на відміну від того ж арбітражу, дозволяє суттєво економити час та фінансові ресурси сторін і, що найголовніше, забезпечити безперервність роботи над проектом. [3, с.140]. Державно-приватне партнерство в Україні регулюється Законом України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 р. № 2404-VI, який визначає правові, економічні та організаційні засади взаємодії держави та приватних партнерів, регулює відносини, пов'язані з підготовкою, виконанням і розірванням договорів, які підписуються в рамках ДПП, а також установлює гарантії дотримання прав і законних інтересів сторін цих договорів [4].

До спільних принципів медіації та державно-приватного партнерства можемо віднести:

- рівність перед законом державних та приватних партнерів;

- заборона будь-якої дискримінації прав державних чи приватних партнерів;
- узгодження інтересів державних та приватних партнерів з метою отримання взаємної вигоди;
- визнання державними та приватними партнерами прав і обов'язків, передбачених законодавством України та визначених умовами договору, укладеного у державно-приватному партнерстві;
- довготривалість відносин (від 5 до 50 років).

Цікавим є той факт, що переліку ризиків і перешкод, які заважають розвитку державно-приватного партнерства в Україні Національним інститутом стратегічних досліджень вказано: можливість зміни нормативної бази, зокрема, внесення змін до податкового та регуляторного законодавства, що може спричинити істотну зміну умов участі приватних партнерів у проектах; відсутність впевненості приватного партнера у можливості рівноправного з державою захисту своїх інтересів у системі правосуддя [5].

Об'єктивними причинами того є змінюваність українського законодавства, а також нестабільність фіскальної політики в Україні, а суб'єктивними – зростання правосвідомості населення, підвищення рівня правової обізнаності і громадської активності, які формують небажання миритися з порушенням своїх прав і призводять до правових конфліктів.

Запровадження медіації для вирішення спорів із органами публічного управління сприятиме:

- скороченню фінансових та часових витрат сторін та держави;
- раціональному використанню наявного інституційно-організаційного механізму держави;
- децентралізації влади, шляхом прийняття громадянами відповідальності за делеговані їм державою повноваження у сфері врегулювання конфліктів;
- поширенню державно-приватного партнерства;
- підвищенню рівня довіри громадян до органів публічної влади;
- запобіганню корупції (як превентивний інструмент);
- підвищенню правової культури громадян та розвитку громадянського суспільства;
- забезпечення принципу верховенства права та гармонізації суспільних відносин.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16.09.2014 №1678-VII/[Електронний ресурс] / – Режим доступу :zakon.rada.gov.ua
2. Рекомендація Rec (2001) 9 щодо альтернатив судовому розгляду спорів між адміністративними органами і сторонами—приватними особами - [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://www.cdms.org.ua>
3. Медіація як демократичний та ефективний спосіб вирішення спорів: європейські норми і досвід та українська перспектива // Бюлетень Міністерства юстиції України : офіційне видання / Міністерство юстиції України. – Київ, 2010. – № 12 (грудень). – С. 137-141
4. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 р. № 2404-VI. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua
5. Офіційний сайт інституту стратегічних досліджень. Щодо розвитку державно-приватного партнерства як механізму активізації інвестиційної діяльності України. Аналітична записка. – Назва з екрану.- [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/816/>

Лахижа Микола Іванович

*д.держ.упр., професор,
перший заступник директора Регіонального центру з надання
безоплатної вторинної правової допомоги в Полтавській област*

Черчатий Олександр Іванович

*к.держ. упр., директор Регіонального центру з надання
безоплатної вторинної правової допомоги в Полтавській області*

ДОСВІД РЕФОРМ У РЕСПУБЛІЦІ СЛОВАЧЧИНА ДЛЯ УКРАЇНИ

Вивчення та впровадження зарубіжного досвіду реформування державного управління та державної служби широко застосовується посткомуністичними державами. При цьому все більше уваги звертається на вивчення та впровадження досвіду тих посткомуністичних країн, які мають найбільш суттєві досягнення в процесі трансформації. До таких країн з впевненістю можна віднести й Словацьку Республіку, яка пройшла шлях від однієї з найслабших за рівнем економіки та життя населення держави Центральної Європи до країни з динамічною економікою, що дозволило суттєво покращити життєвий рівень населення.

Досвід Словаччини підтверджує висновок про наявність закономірностей посткомуністичної трансформації суспільства і влади та національних особливостей, пов'язаних з рівнем політичної культури, станом економіки, зовнішніми впливами тощо. У Словаччині яскраво проявилися основні етапи реформ, а також проблеми, досягнення та недоліки при їх проведенні.

На думку відомого вченого, одного з авторів словацьких реформ В. Ніжнянського, український шлях частково нагадує розвиток Словаччини після 1989 року. «Наша спільна дорога від тоталітаризму до демократії та досвід Словаччини мають, на мій погляд, велике значення для подібно мислячої української спільноти. Тому й обмін інформацією та досвідом, які аж скільки не коштують, мають для добросусідських відносин значення, а я вірю, що це буде мати продовження» [1, с. 80].

Слід відзначити помітне прагнення словацьких вчених та політиків поділитися досвідом реформ, що проявляється, зокрема, у низці публікацій та організації поїздок українських делегацій до Словаччини для вивчення цього досвіду. Так, Інститутом трансформації суспільства в рамках Програми Міністерства закордонних справ та європейських питань Словацької Республіки у 2014 році організовано низку навчальних поїздок українських вчених та представників органів місцевого самоврядування і державної влади

до Словаччини. Результатом поїздок стало започаткування робочих зв'язків та поглиблене вивчення словацьких реформ з метою використання в Україні досвіду їх проведення, свідченням чого є й підготовка даних матеріалів.

Розглядаючи посткомуністичну трансформацію в Словаччині як об'єктивний процес європеїзації, демократизації та переходу до ринкової економіки важливо враховувати центральноєвропейське розташування цієї держави, зважаючи водночас, що в складі Чехословаччини вона залишалася на периферії політичних подій, а в економічному розвитку значно поступалася Чехії.

У публікаціях словацьких учених та виступах політиків наголошується на європейській належності Словаччини, відзначається значна роль зовнішнього фактора для проведення словацьких реформ та здійснення необхідних змін у свідомості громадян. Надзвичайно важливим для словацьких реформ був вплив Європейського Союзу та інших міжнародних інституцій.

Закономірністю посткомуністичної трансформації, яка проявилася і у Словаччині, є змінюваність сплеску реформ з періодом застою чи, навіть, певного повернення назад. Виділення певних етапів реформ словацькими вченими (2, с.69] носить відносний характер, оскільки і в періоди застою відбувалися процеси переосмислення здійсненого та підготовки наступних змін.

Після утворення Словацької Республіки (1993) в результаті розділу Чехословаччини наступив період інституційних змін. Сформувалася система влади з сильним впливом прем'єра, так званий «прем'єрський абсолютизм». Негативним феноменом стала тенденція до встановлення партійного контролю як над державними органами, так і над іншими інституціями, що схоже на українську практику поділу посад в органах влади за квотами, часто без врахування професійності претендентів. У період 1993-1998 років помітним стало посилення централізму з тенденцією до авторитаризму, що привело до фактичного припинення реформ та послаблення євроінтеграційних прагнень. Після приходу до влади коаліції у 1998 році було здійснено серйозну роботу з удосконалення законодавства, яка сприяла зниженню втручання держави в економіку та полегшила проникнення іноземного капіталу, проведено певні інституційні реформи на центральному рівні, здійснено глобальну приватизацію.

Активно здійснювалася децентралізація публічного управління, в т.ч. і у сфері фінансування. Створені у 1990 році більше 2900 органів місцевого самоврядування у Словаччині мали обмежені повноваження, які було суттєво розширено протягом 2002-2004 років, коли їм було передано відповідальність за планування, соціальні послуги, медицину, початкову освіту, культуру,

дороги тощо. Хибою децентралізації, на думку М. Беблани, є те, що з децентралізацією фінансів і надання послуг децентралізується і корупція, що особливо помітно та складно для контролю у великих і середніх утвореннях [3, с. 41-42]. Повільно розвивається в Словаччині політична спроможність регіональних та місцевих органів влади, існує проблема кадрів тощо. Дискусійним залишається й питання щодо долі невеликих муніципалітетів, які є традиційними для Словаччини.

Правляча права коаліція розпалася у 2011 році, що призвело до дострокових парламентських виборів, проте вона виконала своє завдання – здійснила низку економічних, соціальних та політичних реформ.

Словацькими вченими підмічено особливості реформи державного управління в країнах з перехідною економікою. В першу чергу це стосується швидкості перетворень, необхідності повної політичної та економічної трансформації та їх проведення в умовах нечуваної кризи управління та суттєвого звуження спектра послуг, гарантованих державою [3, с.35].

На наш погляд, надзвичайно важливою причиною успіху реформ у Словаччині стала вдала економічна політика, яка дозволила залучити значні іноземні інвестиції та створити протягом дуже короткого часу потужну промисловість – автомобільну, металургійну, нафтову тощо. Ці зрушення дозволили успішно вирішувати й соціальні проблеми.

Важливим для України, реформування державної служби якої відбувається без врахування необхідності мотивації до праці та підвищення професійної компетентності, що вже неодноразово відмічалось нами, є досвід реформування державної служби в Словаччині з урахуванням необхідності зміни стимулів, зміни людей та інвестування в людський капітал.

Досвід реформ у Словацькій Республіці особливо важливий для України, зважаючи на подібність у таких важливих факторах як значні економічні та соціальні труднощі внаслідок розпаду попередньої системи господарства, ментальність населення, значний вплив соціалістичного минулого, необхідність формування національної еліти та розвитку політичної культури, значні особисті амбіції лідерів політичних сил тощо.

Список використаних джерел.

1. Niznansky V., Vodo R. S. *Místna demokracia na Ukrajině. Local democracy in Ukraine. Місцева демократія на Україні.*- Братіслава: 2007.- 118 с.
2. Niznansky V. *Was Europa aus den gesellschaftlichen Reformen in der Slowakei lernen kann/Вивчення та впровадження в Україні іноземного досвіду удосконалення діяльності органів влади: Матеріали ІХ міжнародної науково-*

практичної конференції, 27 листопада 2014 р.- Полтава: ПолтНТУ, 2014, с. 69-77

3. Досвід країн Центральної Європи у здійсненні економічних реформ: ідеї та рекомендації для України.- К.: МЦПД, 2005.- 43 с.

Лесик Олена Василівна

*аспірант кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

УПОРЯДКУВАННЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: ІЄРАРХІЯ ТА ГЕТЕРАРХІЯ

За час існування авторитарних та тоталітарних держав ієрархічне упорядкування в системі державного управління було звичним, однак процеси демократизації спричинили ускладнення системи управління та неможливість лише ієрархічного упорядкування в ній. Виникла значна кількість систем, які мають певну організацію, яку досить складно описати, так як її неможливо вписати в ієрархічні моделі. Однак, такі моделі успішно функціонують та можуть служити моделями для побудови інших систем такого типу.

Проблеми упорядкування елементів системи займалися М. Месарович, У. Мак-Каллок, К. Келлі та інші науковці.

Відповідно до того як виникає певна структура відбувається певне упорядкування елементів системи. Яким може бути таке упорядкування. М. Месарович, як один з розробників теорії багаторівневих систем розглядає особливості організації та упорядкування в системі крізь призму утворення ієрархії.

Організація розглядається, як сукупність елементів, які знаходяться в взаємодії, ієрархічно розташовані та наділені правом приймати рішення. Звертаючись до енциклопедичного визначення поняття ієрархія, визначимо, що ієрархія – (гр. *hierarchia* – священна влада) – принцип структурної організації та спосіб побудови складних багаторівневих систем, який полягає в упорядкуванні взаємодії між рівнями – від вищого до нижчого – за наявності структурної та функціональної спеціалізації цих рівнів (їх окремих елементів), відносної самостійності. За цього принципу кожний вищий рівень та суб'єкт, який його очолює, є керуючим щодо нижчих рівнів, а на найвищому рівні здійснюються здебільшого функції узгодження, координації та інтеграції [2].

Враховуючи те, що система державного управління є складною соціальною системою, твердження про те, що ієрархічна упорядкованість є ключовою видається досить сумнівною. Далеко не все, особливо враховуючи динамічний процес розвитку суспільства, можна визначити через ієрархічну упорядкованість.

З'ясуймо суть поняття гетерархія та її місце в державному управлінні. Термін було введено У. Мак-Каллоком [5], в перекладі з грецької гетерархія

походить від «heteros» – інший, відмінний та «arche» – керівництво, управління. Тому дослівно можна визначати термін як «той, який знаходиться під управлінням іншого», «розподіл управління», «дещо, що наділене внутрішньою різномірністю». Зазначений термін означає організаційну структуру, в якій будь-який елемент – твердження, угода, ідентичність, організаційний конструктивний блок, послідовність генетичного коду, послідовність програмного коду – одночасно представлений та функціонує в безлічі мереж, які перетинаються. Тобто структура, в якій не існує єдиного «вищого рівня» чи спостерігача, називається гетерархією [4].

Система державного управління, як складна соціальна система також упорядкована гетерархічно, в ній всі підсистеми та елементи також взаємодіють між собою. Така взаємодія в свою чергу є досить складною та неоднорідною, інколи певні зв'язки досить важко відслідкувати.

Якщо співставити основні характерні для ієрархії та гетерархії риси, то можна зробити висновок, що природним для складної самоорганізованої системи є саме гетерархічна упорядкованість. Гетерархія ж, в свою чергу, може утворювати певні тимчасові ієрархії з метою вирішення певних проблем або реалізації певних цілей. Однак, ці цілі виявляються та формулюються саме гетерархічною мережею, тобто такою мережею, в якій кожен приймає участь у прийнятті рішення. Якщо розподіляти умовно за призначенням, то гетерархічні мережі продукують цілі та завдання, тоді як ієрархічна структура утворюється для їх вирішення та передбачає наявність чітко визначених повноважень. Також розподіл може відбуватися наступним чином: виконання рутинних функцій покладається на ієрархічні структури, тоді як інноваційні та креативні функції покладаються на гетерархічні мережі.

Враховуючи постійні процеси ускладнення в системі та необхідність їх для виживання всієї системи, визначимо, що ієрархічні системи є менш стійкими, ніж гетерархічні, та за умови збігів несприятливих факторів можуть перейти в дезорганізований стан. Хоча ієрархічну систему створити набагато простіше, ніж стабільну гетерархічну, остання є набагато життєздатнішою.

До цього ми лише протиставляли ієрархію та гетерархію, однак, доречнішим є не протиставлення, а визначення цих двох категорій як взаємодоповнюючих. Інколи, через наявність різномірності упорядкованості гетерархію називають заплутаною ієрархією. Однак, дослідження складної ієрархії є непростим завданням, тоді як формалізація гетерархії є майже неможливою, за умови, що ми намагатимемось відобразити всю складність взаємозв'язків між елементами системи упорядкованими гетерархічно.

Особливістю гетерархії є те, що в будь-який момент вона може перетворитися або ж спричинити утворення ієрархії, створеній задля вирішення

певних питань, при чому інші питання тимчасово можуть ігноруватись, однак, після вирішення перших відбувається переключення на другі.

Коли ми говоримо про гетерархію, то завдання акумулюються всією системою, а лише вирішення їх покладається на певні умовно тимчасовостворені ієрархічні структури. Якщо ми говоримо про наявність значної кількості зв'язків між елементами системи, то ще однією особливістю є те, що один і той самий елемент може знаходитись в різних іпостасях. Якщо ми візьмемо за приклад систему державного управління, то суб'єкт управління в ній одночасно є і об'єктом управління, так як він (суб'єкт) є частиною суспільства та учасником суспільних відносин, усі зміни впливають і на нього. Отже, в процесі управління керуюча підсистема зазнає своїх же впливів, які відповідно перетворюють і об'єкт і керуючу підсистему.

Список використаних джерел.

1. Афанасьев В. Г. Общество: системность, познание и управление / В. Г. Афанасьев. – М. : Политиздат, 1981. – 432 с.
2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол. С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
3. Месарович М. Теория иерархических многоуровневых систем./ М. Месарович, Д.Мако, И.Такахара. – М.: Мир, 1973. – 343 с.
4. Старк Д., Гетерархия: организация диссонанса: журнал Экономическая социология. Т.10. № 1 Январь 2009. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ecsoc.msses.ru.
5. MacCulloch W.A Heterarchy of Values Determined by the Topology of Nervous Nets // Bulletin of Mathematical Biophysics. 1943. -N 5. – P. 115-133.

Рильська Вікторія Володимирівна

*магістр державної служби,
аспірант кафедри філософії, теорії
та історії державного управління
НАДУ при Президентові України,
начальник управління соціального захисту населення
Каланчацької районної державної адміністрації
Херсонської області*

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄТИРИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Територіальна влада в Україні переживає глибоку системну кризу. Вона не здатна ефективно впливати на процеси соціально-економічного, політичного розвитку територій, забезпеченню умов для кращої якості життя населення. Рівень управлінської культури держорганів та стан місцевого самоврядування не відповідають сучасним європейським стандартам і, відповідно, заважають стратегічному курсу країни на європейську інтеграцію.

Сьогодні для України актуальною проблемою є регіоналізм – соціально-економічний, політичний, етнокультурний. Теперішнє загострення регіональних протиріч яскраво послідовно проявляється під час виборчих кампаній. Ступінь суспільного напруження в Україні являє певну загрозу процесу побудови єдиної політичної нації з етнічних і культурно різномірних груп населення.

Подоланню негативних тенденцій в соціальних і політичних процесах має слугувати адміністративно-територіальна реформа. Система організації публічної влади і керування нею тісно пов'язані з територіальним управлінням держави, і між ними існують тісний взаємозв'язок і взаємообумовленість. Тому адміністративно-територіальний устрій, що склався у 30-х роках минулого сторіччя не дає можливості створити територіальні спільноти, що мають достатній обсяг матеріальних, фінансових ресурсів, розвинутої соціальної інфраструктури. Наявна на сьогодні система адміністративно-територіального поділу та виконавчої влади побудована не знизу догори, як це має бути, а навпаки – згори донизу. Подібна авторитарна споруда є досить стійкою, проте виключає активізацію місцевої ініціативи та мобілізацію власних ресурсів розвитку. Зазвичай регіони прагнуть розширити свої владні повноваження, водночас перекладаючи на центр забезпечення соціально-економічних потреб своїх жителів. Зрозуміло, що така модель територіального устрою потребує кардинальної перебудови [1].

Світова практика свідчить: складні взаємовпливи процесів глобалізації з одного боку, та інтеграції – із іншого, зумовлюють підвищення значимості регіонів країн, які беруть участь в означених процесах. Зростає роль регіонів як економічних агентів міжнародного рівня, безпосередніх учасників міжнародного поділу праці. Відповідно, зростає значимість регіональних органів влади та органів місцевого самоврядування, якості регіональних суспільних інститутів загалом. Така ситуація висуває на порядок денний необхідність перегляду державної регіональної політики, статусу регіону в її межах, принципів взаємовідносин суб'єктів влади національного та регіонального рівня, їх повноважень і компетенцій. Здійснюючи такий перегляд, доцільно звернутися до європейського досвіду і кращих практик, накопичених у Європейському Союзі протягом десятиліть формування і здійснення ним регіональної політики на наднаціональному, національному та регіональному рівнях. На нинішньому етапі в межах європейської регіональної політики визнається, що саме регіон є тим простором, де формується та підтримується конкурентоспроможність національних економік країн-членів Співтовариства, отже – конкурентоспроможність ЄС [2].

Проблема пошуку оптимальної моделі територіальної організації держави, що відповідає б інтересам різних соціальних груп, оперативно й ефективно реагувала на сучасні глобальні виклики і трансформації, є актуальною як у теоретико-методологічному, так і в прикладному сенсі. Саме від стабільності територіальної структури і збалансованості відносин між центральними, регіональними та місцевими органами влади багато в чому залежить облаштування простору, що знаходиться під юрисдикцією національної держави, і врешті майбутнє цієї держави, її статус як самостійного актора світової політики і міжнародних відносин [3].

У зв'язку з цим, завданням державної політики повинно бути запровадження на всій території країни однакових стандартизованих публічних послуг та забезпечення рівного доступу до них людини незалежно від місця її проживання. В іншому випадку консервуватиметься територіальна нерівність у доступі населення до якісної освіти, кваліфікованих медичних послуг, сучасних інформаційних технологій, якісної води тощо, а також посилюватимуться диспропорції у доступі різноманітних адміністративних послуг (як для населення, так і для бізнесу).

Територіальне вирівнювання умов життя населення, рівний доступ громадян та бізнесу до публічних послуг в умовах територіальної економічної концентрації у довгостроковому вимірі дозволяє створити можливості ендегенного розвитку людського потенціалу, що позитивно впливатиме на підвищенні потенціалу розвитку територіальних громад. Саме така модель

державної політики як країн Європейського Союзу, так і політики Спільноти в цілому, стає домінуючою на європейському континенті [4].

Сьогодні, як ніколи, ми стоїмо перед гострою і невідкладною необхідністю проведення кардинальної реформи системи місцевого самоврядування, враховуючи і засади вітчизняних традицій, і європейські стандарти.

Серед напрямків вдосконалення системи можна відокремити, по-перше, забезпечення безумовної і максимальної «прозорості» в діяльності муніципальної влади, проведення з її боку режиму постійного діалогу з населенням, використання для цих цілей усього арсеналу форм і засобів, які забезпечують гласність місцевого самоврядування. Адже гласність – один з основних принципів місцевого самоврядування, передумова його повноцінного функціонування. Для залучення пересічних громадян і громад в процес управління вони, насамперед, повинні бути обізнаними в стані справ, в наявності тих чи інших місцевих програм и проблем. Тоді і можна бути стверджувати, що ми наближаємось до реалізації принципів самоврядування.

По-друге, вкрай необхідно удосконалити механізми реалізації прав і свобод людини і громадянина на місцях. Місцеве самоврядування, як самостійна підсистема публічної влади, найбільш наближена до населення, повинна знати, на якому рівні знаходиться це важливе питання, та вирішувати його, забезпечувати надання населенню якісних адміністративних, управлінських і соціальних послуг згідно з європейськими стандартами соціальної держави.

По-третє, необхідно здійснити вичерпні заходи щодо трансформації територіальної організації влади відповідно до Конституції України та принципів Європейської хартії місцевого самоврядування. З метою державного регулювання територіального розвитку нам потрібна чітка програма і координація заходів щодо прискорення адміністративно-територіальної реформи на місцевому і регіональному рівнях. Регіони повинні мати ефективний інструмент здійснення динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку. Всі ці реформи спрямовані на децентралізацію влади, зниження регіональних розбіжностей, трансформацію владних інституцій, і відповідають новим вимогам економічного розвитку, принципам транснаціональній співпраці між регіонами. При цьому необхідним елементом системи територіальної організації влади в Україні має бути самостійне, дієве місцеве самоврядування на всіх рівнях адміністративно-територіального устрою, що, в свою чергу, потребує формування повноцінної системи місцевого і регіонального самоврядування згідно зі стандартами Ради Європи [5].

Список використаних джерел.

1. Гриневич В.В. Адміністративно-територіальна реформа в Україні: проблеми і перспективи / В.В. Гриневич // Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління матеріали Всеукр. підсумк. наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 25 жовт. 2013 р.– Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2013.– 446с.
2. Конкурентноспроможність регіонів України: стан і проблеми. – Робочі матеріали до Круглого столу 28 травня 2008р. – К.: – 54 с.
3. Матвієнко А.С. Політико-правові засади територіальної організації держави: світовий досвід і Україна / А.С. Матвієнко // . – Режим доступу: <http://idpnan.org.ua>.
4. Романюк С.А. Децентралізація влади та розвиток громад / С. А. Романюк // Місцеве самоврядування – основа сталого розвитку України : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 16 трав. 2014 р.) : у 2 т. / за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, К. О. Ващенко, С. В. Загороднюка. – К. : НАДУ, 2014. – Т. 1. – 244 с.
5. Тітов М. І. Європейський вектор розвитку місцевого самоврядування в Україні /М.І. Тітов// Проблеми реформування місцевого самоврядування України в контексті наближення до європейських стандартів: матеріали міжнар. наук.-гіракт. конф., м. Харків, 28 жовт. 2009 р. / редкол.: Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк. Г. В Чапала. – Х.:ЩЦ держ. буд-ва та місц. самоврядування, 2009 – 223 с.

Реплянчук Наталія Анатоліївна

*Крижопільська районна державна адміністрація
Вінницької області,
головний спеціаліст Відділу інформаційної діяльності
та комунікацій з громадськістю апарату*

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Складні і суперечливі процеси, що відбуваються в сучасній Україні, викликають потребу у вирішенні ряду завдань, в першу чергу пов'язаних з осмисленням умов і факторів, що сприяють або перешкоджають демократизації системи державного управління, підвищення ефективності функціонування політичних інститутів, впровадження транспарентних форм і механізмів взаємодії органів влади та розвитку громадянської ініціативи [1, с. 44].

Крім того, у багатьох країнах відбувається переосмислення основ державного управління, оскільки традиційна модель відчуває тенденцію зниження довіри з боку громадян. Широке поширення набули ідеї «постбюрократичної організації», тобто відмови від традиційної ієрархічної структури управління на користь горизонтальних партнерських відносин, переходу від «логіки установи» до «логіки обслуговування», до розвитку «нового державного менеджменту», де громадянин розглядається як «клієнт» державних установ, реалізує свої права споживача державних послуг. Набули нової актуальності питання участі громадян в управлінні, відкритості управлінських структур. Все це призводить до пошуку нових форм адміністративної організації та державного управління.

Поряд з іншими складовими проектів реформування державного управління, широке поширення отримала концепція «електронного уряду» (e-government), покликана вдосконалити процеси державно-адміністративного управління, ґрунтуючись на забезпеченні системи управління інформацією, що необхідна для прийняття різноманітних рішень. У процесі реалізації політики інформатизації державного управління в рамках формування моделі «електронного уряду» розглядається три сфери взаємодії:

1. Взаємодія між органами управління: органи управління – органи управління (G2G);
2. Взаємодія між органами управління і бізнесом: органи управління – бізнес (G2B);
3. Взаємодія між органами управління і громадянами: органи управління – громадяни (G2C) [2, с. 54].

А враховуючи, що сьогодні, інформаційні процеси та інформаційно – комунікаційні технології відіграють визначальну роль у забезпеченні взаємодії між людьми, різними соціальними групами і суспільними структурами, між громадянським суспільством і владою, а також у системах підготовки і розповсюдження масової інформації, саме електронне урядування, як форма організації державного управління, за якого відбувається активна взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування з суспільством, людиною, бізнесом за допомогою інформаційно-комунікативних технологій, – одна з найперспективніших моделей побудови державного управління в країні.

В цьому зв'язку, останнім часом, Україна поступово здійснює перехід до інформатизації суспільства, яке характеризується зростанням ролі інформації у соціальних процесах, швидкості її обробки, у проникненні електронно-обчислювальної техніки та заснованих на ній сучасних інформаційних технологій у всі сфери суспільного життя.

А тому, публічно-управлінський апарат у своїй повсякденній діяльності має обов'язково враховувати потреби інформатизації системи управління.

Основними цілями процесу інформатизації державного управління є підвищення ефективності роботи державних і муніципальних органів влади, реалізація прав громадян на доступ до інформації, що знаходиться у розпорядженні держави і не носить секретного характеру.

Визначальними функціями інформаційного забезпечення, зокрема, є:

- інформативна функція – забезпечує поінформованість (рівень об'єктивних знань) суб'єктів місцевого самоврядування відповідно до їх завдань, функцій, повноважень, інтересів;
- організаційна функція – зумовлює скоординованість дій всіх учасників здійснення процесу самоврядування, відповідно до населення – спричинює розвиток політичної, правової культури, усвідомлення потреби участі у вирішенні питань місцевого значення в якості соціальної спільності – територіальної громади;
- управлінська функція – регулювання відносин, що виникають в процесі здійснення самоврядування в різних галузях місцевого господарства, підстава для підготовки, прийняття та реалізації управлінських рішень, контролю за їх виконанням тощо;
- комунікативна функція – встановлення зв'язків «взаємозалежності» у здійсненні завдань і функцій місцевого самоврядування, поєднання інтересів усіх його суб'єктів [3, с. 36].

Таким чином, зростає актуальність дослідження саме інформаційно-комунікаційних аспектів державно-управлінського процесу, зокрема на регіональному рівні.

В сучасних умовах, існує нагальна потреба комплексного інформаційного забезпечення розвитку територій. Зокрема, важливого значення у теоретичному та практичному аспектах набуває доцільність розробки структурно-функціональної моделі інформаційної системи, яка б об'єднувала загальнодержавні центри правової, статистичної, науково-технічної, економічної та інших видів інформації та регіональні (територіальні) – на рівні областей, районів, міст, селищ, сіл. Це, на наш погляд, забезпечило б необхідні передумови для інтеграції, уніфікації та типізації інформаційних відносин, для вироблення єдиної інформаційної стратегії управління територією в цілому.

Саме тому, сьогодні нагально стоїть питання удосконалення інформаційної інфраструктури регіонів – одного з важливих засобів реалізації соціально-економічного розвитку території, основні принципи якого мають бути визначені на законодавчому рівні. Означена доцільність певною мірою могла бути б реалізована через підготовку та прийняття спеціального законодавчого акту, який, наприклад, визначив би основні напрямки, принципи організації, використання, зберігання тощо інформаційних ресурсів відповідних територій, зокрема, ролі місцевих органів державної влади, формувань місцевого самоврядування в цих процесах, функції, компетенцію, права та обов'язки учасників інформаційних відносин.

Отже, враховуючи виклики сьогодення, суттєво підвищується роль дослідження інформаційно-комунікаційних аспектів державно-управлінського процесу, а також поширення практики інформатизації системи публічного управління, зокрема і на регіональному рівні. При цьому, саме застосування технологій електронного урядування принципово змінює атмосферу взаємодії держави і громадян. Кожен отримує можливість відстежувати події у діяльності органів влади, знати про їх плани роботи, безпосередньо вступати у взаємодію з ними без черг та зайвої бюрократії.

Список використаних джерел.

1. Колодій А. М., Олійник А. Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 460 с.

2. Мельник І.В. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні. – К.: Вентурі, 2005. – 437с.

3. Цветков В.В. Державне управління: основні фактори ефективності (політико-правовий аспект). —Х.: Право, 1996. —192 с.

Хашієва Любов Васамбеківна

*к.держ.упр., докторант кафедри політології та філософії
ХРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПЕРСПЕКТИВИ КОНСТРУЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: СУЧАСНІ ІДЕНТИФІКАЦІЙНІ МОДЕЛІ

Дослідники відносять процес глобалізації до факторів, що значно загострили кризу національно-культурної ідентичності. При цьому остання розглядається як проблема досягнення єдності й життєздатності нації та збільшення культурних ресурсів її відтворення. Національно-культурна, етнокультурна та транснаціональна ідентичності – різні типи «об'єктів», штучно створених у свідомості людей, за допомогою яких регулюються відносини й правила взаємодії між членами групи та іншими людьми. Поряд з іншими колективними ідентичностями вони утворюють складний каркас «множинної ідентичності», що в умовах глобалізації стає однією з найбільш розповсюджених ідентифікаційних моделей. Адже на практиці далеко не завжди вдається поєднати політичні принципи конституційних демократій із цінностями, які вважаються пріоритетними в локальних культурах.

Складність ідентифікаційних процесів у різних країнах світу пояснюється одночасним проявом тенденцій до політизації ідеї культурних відмінностей, вичерпанням «старих» сценаріїв мультикультуралізму, недостатністю ресурсів множинної ідентичності. Наразі сучасні держави намагаються зберегти свій авторитет, культурні, цінності та традиції в умовах транснаціоналізації. Так, США, Китай, Франція, Японія, Іран та інші країни, що позиціонують себе як національні держави, пропонують своїм громадянам широкий спектр прав та свобод, перш за все громадянських, демократичних форм участі й самовизначення культурної приналежності (у тому числі права на збереження своєї етнокультурної ідентичності).

Досить непростим виявилось випробування глобалізацією і для української національно-культурної ідентичності. Процес ідентифікації в Україні в цілому відбувається досить напружено, і хоча низка тенденцій відповідає загальносвітовим, тим не менш, повсякчас очевиднішими стають розходження поглядів щодо основ соціальної згуртованості, нестабільність ціннісних орієнтирів, наявність слабких інтегруючих ідей.

Вітчизняні науковці, що досліджують відповідну проблематику, все частіше наголошують на тому, що державні практики щодо формування національної ідентичності українців піддаються впливу традиційного розколу – ідейного та культурного. В умовах модернізації конструювання національної

ідентичності, з одного боку, пов'язується з ризиком ідеалізації минулого, а з іншого – несе загрозу історико-культурного забуття, підміни фактів, трансформації символічного простору. Звертання до «національних травм», – пише Л. Нагорна. – яке надто часто служить досягненню короточасних політичних цілей, відлунує у колективній свідомості своєрідним «лакритогенезисом» (термін М. фон Гагена) – постійним «жалібним плачем» з приводу віковичних втрат і страждань українців. Хоча, інколи не так важливо «бути собою» вчорашнім, ніж шукати модулі суспільних перетворень і змінюватися разом з ними [3, с. 128].

Схожу думку висловлює й відомий німецький філософ Юрген Габермас. Досліджуючи проблеми формування європейської ідентичності, Габермас зокрема зазначає: «...наше завдання полягає не лише в тому, щоб переконатися у спільному походженні з часів Європейського Середньовіччя, а й у тому, щоб розвинути нові політичні амбіції, які б відповідали ролі Європи у світі XXI століття» [2, с. 68].

Ю. Габермас вважає, що в майбутньому в європейській культурі може відбутися диференціація загальної політичної культури й відособлених національних традицій у мистецтві, літературі, історіографії, філософії тощо. Європейський конституційний патріотизм, на думку філософа, має постати на підставі різних інтерпретацій, які відповідають тим самим універсалістським правам і конституційним принципам але в контексті різних національних історій [2, с. 67-68].

Отже, динаміка соціокультурних змін, пов'язана з переглядом численними державами свого місця в світових процесах в умовах розвитку глобалізації, обумовила процес реструктуризації колективних ідентичностей. Якщо на індивідуальному рівні можна говорити про превалювання ускладненої моделі «множинної ідентичності», гнучкої, відзначеної швидкими змінами ієрархії цінностей, норм, переваг, то колективні ідентичності також є багаторівневими, та такими що припускають сполучення різних типів ідентичностей, які доповнюють та змінюють одна одну. У сучасному світі склались різні типи ідентифікаційних моделей, що відрізняються за станом їх ідентифікаційного ядра. Так, О. Астафєва пропонує розрізняти домінантний, лімінальний та когерентний ідентифікаційні типи [1].

В багатьох демократичних країнах підтримуються певні колективні ідентичності, що утворюють ядро з домінантним ідентифікаційним типом. Ядро може включати в себе два-три обов'язкових компоненти, обраних з широкого спектру колективних ідентичностей (національна, громадянська, регіональна (територіальна), культурна, етнічна, релігійна, транснаціональна та ін.), при цьому інші будуть знаходитись «на периферії» ідентифікаційної моделі.

У державах, які переживають перехідний з соціокультурної та цивілізаційної точки зору період та знаходяться у процесі пошуку власної ідентифікаційної моделі, переважає лімінальний тип, що характеризується слабким ядром, а подекуди повною його відсутністю. Це відображає значну нестійкість моделі національної ідентичності, що роздирається протиріччями між етнічними та релігійними ідентичностями, культурними, транснаціональними й релігійними, релігійними та гендерними тощо. Близьким до цього можна вважати модифікацію лімінального типу – «мерехтливу ідентичність», також тип нестабільної за своєю структурою ідентичності, однак з вже означеним позитивним спрямуванням на формування домінантного ядра. Така модель сполучає ідею збереження ідентичності з невідворотністю її змін, що здійснюються без розривів та штучних конструкцій і може бути реалізована у найкоротші історичні строки.

Найбільш перспективним та таким, що відповідає моделі ефективного діалогу культур та їх успішної взаємодії в умовах глобалізації, є когерентний тип множинної ідентичності, де вся ідентифікаційна матриця функціонує на принципах узгодженості та взаємної доповнюваності багаторівневої системи ідентифікацій. Відповідна конструкція також не є єдино вірною: соціокультурна динаміка зумовлює її гнучкість, однак за умови збереження цілісності та загальних конкурів конфігурації.

Укріплення колективної ідентичності в Україні, особливо в умовах глобалізації, має слугувати основою для формування громадянського суспільства з його міцною соціальною солідарністю та відчуттям самототожності. Національно-культурна ідентичність не може оформлюватись тільки в процесі соціальної самоорганізації. Як демонструє зарубіжний досвід, це потребує не лише підтримки з боку держави, а й спільних зусиль різних інститутів громадянського суспільства, спрямованих на укріплення соціальної держави, розширення демократичних ініціатив і форм участі громадян. Побудова національно-культурної ідентичності, що не заперечує різноманіття етнокультурних та інших видів колективної ідентичності, завдання досить складне, однак здійснене. Тим більш, що його реалізація стане реальним кроком на шляху укріплення української державності та соціальної солідарності суспільства.

Список використаних джерел.

1. Астафьева О. Н. Транснационализация культурного пространства: государство и проблемы координации коммуникативных стратегий / О. Н. Астафьева // Человек, культура, общество в контексте глобализации. – М., 2007. – С. 5–11.

2. Габермас Ю. Громадянство і національна ідентичність / Юрген Габермас // Умови громадянства: Зб. ст. / Під редакцією Варта ван Стінбергена. – К., 2005. – С. 49–70.

3. Нагорна Л. Соціокультурна ідентичність: пастки ціннісних розмежувань / Л. Нагорна. – К., 2011. – 272 с.

Чорненко Микола Іванович

*старший викладач кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ПЕРЕРВНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ЯК ОСОБЛИВІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

В умовах національно-культурного відродження українського народу проблема теорії та історії зародження, становлення та розвитку української державності на різних історичних етапах набуває особливої ваги.

Ставлячи перед собою мету розбудови держави, шукаючи шляхів її подальшого розвитку, ми не можемо залишити поза увагою історичний досвід, адже саме адекватна оцінка подій минулого допомагає визначити найоптимальніші напрями руху в майбутнє. Історія становлення державності України досить специфічна, тому що «історія України – це історія нації, яка зуміла розвинутися і вижити поза межами повнокровної державності» [1]. Говорячи про відсутність повнокровної державності, маємо на увазі те, що Україна значний час своєї історії не мала власної державності, самостійності, входила до складу різних країн. Але, незважаючи на це, на різних історичних етапах Україна виборювала право на самостійність. Для прикладу можемо взяти Українську козацьку державу, УНР, Гетьманат.

Аналізуючи вітчизняну традицію демократизму, вчені значно розходяться у своїх поглядах. Так, хтось вбачає початок зародження демократичної традиції врядування ще в XI столітті до н.е. за часів Кімерійського царства, визначаючи традиції, які склалися в той час, основою для створення Київської Русі [3]. Інші вважають, що реалізація ідей демократичного врядування розпочинає свій відлік із доби козаччини. Так, це яскраво ілюструє той факт, що однією з перших європейських демократичних конституцій вважаються «Пакти і Конституції законів та вольностей Війська Запорозького», укладені 5 квітня 1710 року між гетьманом П.Орликом та Військом Запорозьким .

У «Пактах і Конституції законів та вольностей війська Запорізького» 1710 р. з метою упередження зловживань з боку гетьмана і його адміністрації, а також для підтвердження традиційних прав козацтва в Конституції закріплюється принцип розподілу влад на законодавчу, виконавчу та судову, визначаються основи взаємовідносин між центральною владою й органами місцевого самоврядування [2]. Слід зазначити, що озвучені у цьому документі демократичні ідеї ґрунтувалися ще на досвіді Київської Русі. Таким чином, козацтво зробило надзвичайно важливий вклад у відродження національних традицій врядування. У Козацькій державі були відновлені традиції суспільної

організації населення, створена козацька рада, прообразом якої було віче. І найголовніше – козацтво стало рушійною силою у боротьбі майбутніх поколінь за відродження традицій врядування української нації.

У подальшому українські землі аж до початку ХХ ст. опиняються під владою іноземних держав і позбавляються можливості становлення державності, а будь-які намагання українців щодо здобуття незалежності чи зміни політичного статусу українських територій жорстоко придушувалися.

Наступною спробою відновлення державності були події 1917–1921 рр. Лютнева революція в Російській імперії призвела до її краху та послабила залежність національних окраїн від центру, чим спробувала скористатись національно свідомо інтелігенція для створення незалежної держави. Боротьба за державність України відбувалася в умовах громадянської війни.

Протягом вказаних років були випробувані різні форми національної державності – Українська Народна Республіка, Гетьманат Скоропадського, УНР доби Директорії та ЗУНР. Проте всі вони не змогли втримати державну незалежність. Ця стало наслідком роздрібненості політичної еліти, незавершеності процесу формування нації, відмінностей між національними та соціальними завданнями визвольного руху, його зумовленості зовнішніми політичними та, у першу чергу, військовими факторами.

Після цього Україна до 1991 р. існувала як Українська Радянська Соціалістична Республіка у складі СРСР. Тоталітарним радянським режимом нівелювались будь-які прагнення українців до незалежності.

Враховуючи вищевказане стає зрозуміло, що питання невизначеності національної ідеї, відсутність самоусвідомлення себе як українського народу – це все є результатом періодичної втрати своєї державності і є фактором впливу на розбудову держави у сьогоденні. Ускладнюється ситуація і тим, що в інформаційний простір сучасної України цілеспрямовано вносяться тези про те, що «Україна ніколи не була самостійною державою», «української мови не існує, це лише діалект», що сьогодення незалежність – тимчасова випадковість.

Як бачимо, українська державність формувалася в умовах перервності. Тому можемо говорити про перервність державності як одну з особливостей історії українського державотворення. З іншого боку, той факт, що, незважаючи на століття, протягом яких була відсутня власна державність, українці змогли зберегти і передати майбутнім поколінням прагнення до самостійності, свідчить про надзвичайно стійку тяглість українців до єдності у межах територій, сформованих здебільшого ще за часів Київської Русі. Цим засвідчується важлива роль вітчизняних традицій управління, які були збережені в умовах втрати своєї державності.

Список використаних джерел.

1. Державне управління: основи теорії, історія і практика: Навчальний посібник / В.Д. Бакуменко, П.І. Надолішній, М.М. Іжа, Г.І. Арабаджи / За заг. ред. Надолішнього П.І., Бакуменка В.Д. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.

2. Конституція Пилипа Орлика від 05 квітня 1710 року [Текст] – режим доступу: <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1710.html>.

3. Надолішній П.І. Національна традиція публічної влади й управління та її значення на етапі адміністративної реформи // Актуальні проблеми державного управління: Збірник наукових праць. Вип. 12. – Одеса: ОРІДУ УАДУ, 2002. – С. 40 – 58.

Шихненко Дмитро Вікторович

*аспірант кафедри державної політики
та суспільного розвитку
НАДУ при Президентові України*

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ І ПРИРОДИ ЛІДЕРСТВА

Успішність здійснення реформ в Україні в багатьох аспектах залежить від здатності керівників у державних установах та організаціях виконувати лідерські функції та створити організоване середовище для формування та підтримки організаційної поведінки персоналу, яка дасть змогу забезпечити високу якість адміністративних послуг [6].

Феномен лідерства досліджували зарубіжні науковці, зокрема Р.Манн, Б.Басс, Р.Дафт, Р.Хоган, Г.Юкл, Л.Собчик, Дж.Хавард, И.Логвінов та ін., також вітчизняні науковці в галузі науки державного управління такі, як М.Білинська, Ю.Ковбасюк, С.Коник, Н.Ларіна, М.Логунова, І.Надольній, В.Мороз, В.Ортинський, П.Плошай, С.Телешун та ін.

Лідерство являється тим видом діяльності, який пронизує всю систему державного управління. Неможливо ефективно виконувати функції планування, організації, мотивації і контролю, якщо немає ефективного керівництва і лідерів, здатних заохочувати інших працівників, позитивно впливати на них і вести за собою, тим самим досягаючи кінцевих результатів [1].

В ході вивчення проблеми лідерства вченими було запропоновано багато різних визначень даного поняття. В своїх визначеннях лідерства багато авторів намагались чітко сформулювати той особливий компонент, який вносить сам лідер.

Наприклад, Катц і Кан розглядають лідерство як «елемент, який здійснює вплив і проявляється незалежно від механічного виконання повсякденних доручень організації. Автор далі розвиває думку: «Лідерство – це здатність підняти людське бачення на рівень більш широкого кругозору, вивести діяльність людини на рівень більш високих стандартів, а також здатність сформувати людський індивід» [4].

Згідно з Дж.Террі, лідерство – це вплив на групи людей, який спонукає їх до досягнення спільної мети. Р.Танненбаум, І.Вешлер і Ф.Массарик визначали лідерство, як міжособова взаємодія, яка проявляється в конкретній ситуації за допомогою комунікаційного процесу і направлена на досягнення цілей [3].

Реалізація управлінської діяльності пов'язана з необхідністю підвищення ефективності діяльності та вдосконалення системи підготовки лідерів-управлінців. Ю.Молчанова наголошує на актуальності саме психологічної

підготовки лідерів в напрямі оновлення, поглиблення, систематизації та прикладної спрямованості знань. Важливим елементами визначено підвищення психологічної компетенції, оволодіння навичками психологічної діагностики та корекції, без яких унеможлиблюється виявлення, розв'язання та профілактика психолого-управлінських проблем. Одним із шляхів вирішення питання ефективної психологічної підготовки керівників у системі державного управління – формулювання відповідних мети та завдань навчання, а також формування змісту навчання, який би адекватно відображав фундаментальні здобутки психологічної науки, її прикладні аспекти, поєднані з аналізом управлінсько-посадових функцій та ролей у системі управління освітою [5].

У своїй монографії С.Калашнікова зазначає, що управління це – вплив суб'єкта управління на об'єкт управління задля досягнення визначеної мети у формі конкретних результатів. На думку автора, управління (у будь-якому прояві) потребує для своєї реалізації залучення професійно підготовлених людей і базується на відповідному світогляді [3].

Таким чином, проблеми лідерства і керівництва є ключовими для досягнення ефективної роботи державної служби. Для реалізації ефективної роботи в органах виконавчої влади або місцевого самоврядування державний службовець повинен володіти певними рисами, виступати в ролі лідера.

Список використаних джерел.

1. Гаміна Т. С. Ефективне ділове спілкування як умова формування привабливого іміджу особистості / Т. С. Гаміна // Соціальна педагогіка: теорія та практика / наукова стаття. – 2011. – № 2. – С. 31-37.

2. Державне управління. Підручник: у 2 т. / НАДУ при Президентіві України ; ред. кол. Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) . – Київ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. – Т. 1. – 564 с.

3. Калашнікова С. А. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки управлінців-лідерів в умовах сучасних суспільних трансформацій: дисертація / С. А. Калашнікова. – Київ: Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 462 с.

4. Ліпенцев А. В. Розвиток лідерства в органах публічної влади у контексті завдань надання якісних адміністративних послуг: теоретичні та методологічні аспекти [Електронний ресурс] / А. В. Ліпенцев // Ефективність державного управління. – 2014. – Вип. 38. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2014_38_4

5. Молчанова Ю. О. Психологічна підготовка керівних кадрів освіти: актуальні питання формулювання мети і завдань / Ю. О. Молчанова // Вісник. – Київ: НАДУ при Президентові України, – 2011. Вип. № 3, С. 221–228.

6. Плошай П. В. Лидерство в системе государственной службы. Учебно-методическое пособие / П. В. Плошай. – Донецк: Донецкий обл. центр переподготовки и повышения квалификации работников органов гос. власти, органов местного самоуправления, гос.предприятий, учреждений и организаций, 2014. – 33 с.

Якушев Дмитро Володимирович

*аспірант кафедри менеджменту та управління проектами
ДРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ У КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Вітчизняна система екологічного регулювання, як і більшість напрямків державної політики, знаходиться в стадії реформування. Соціально-економічний розвиток України в процесі децентралізації повинен перейти на інноваційну модель сталого розвитку. Сьогодні, в період екологічної кризи в Україні, екологічна політика стає одним з провідних напрямів діяльності держави. Система політичних, законодавчих, виконавчих, судових заходів, що проводяться в рамках екологічної політики, повинна сприяти вирішенню проблем навколишнього природного середовища. Екологічна політика в плані стратегічних орієнтирів має бути однією з пріоритетних в контексті проведення реформ.

Науковці Національного інституту стратегічних досліджень екологічну політику формулюють, як організаційну та регулятивно-контрольну діяльність суспільства і держави, спрямовану на охорону, невиснажливе використання та відтворення природних ресурсів, оздоровлення довкілля, ефективне поєднання функцій природокористування та охорони природи, забезпечення норм екологічної безпеки [3].

Згідно із законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» метою національної екологічної політики є стабілізація і поліпшення стану навколишнього природного середовища України шляхом інтеграції екологічної політики до соціально-економічного розвитку України для гарантування екологічно безпечного природного середовища для життя і здоров'я населення, впровадження екологічно збалансованої системи природокористування та збереження природних екосистем [1].

Передовий досвід розвинутих держав щодо інтеграції екологічної політики в усі галузі економіки та вдосконалення системи інтегрованого екологічного управління [2] демонструє про те, що сталий розвиток держави не можливий без екологічної складової.

Сучасні тенденції, стратегічні засади та перспективні напрями сталого розвитку України в глобальному середовищі на основі аналізу й оцінки новітніх наукових концепцій господарювання в контексті світових господарських домінант відповідно до наявного стратегічного потенціалу держави [5]

визначено Інститутом економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України під керівництвом Патона Б.Є.

Ефективне управління природоохоронною діяльністю дає можливість соціально-економічного розвитку держави без погіршення стану довкілля. Вибір найбільш ефективних шляхів державного регулювання в сфері охорони навколишнього природного середовища є одним з актуальних напрямків при проведенні вітчизняних реформ.

Одним з інструментів реалізації національної екологічної політики є оцінка впливу стратегій, програм, планів на стан навколишнього природного середовища, що передбачає удосконалення екологічного законодавства в частині застосування Стратегічної екологічної оцінки (СЕО) як обов'язкового інструменту стратегічного планування розвитку соціально-економічної політики на національному, регіональному та місцевому рівнях. Посилення соціально-економічного розвитку Центральноєвропейського та Східноєвропейського регіонів робить СЕО важливим інструментом оцінки впливу на навколишнє природне середовище, зокрема у транскордонному контексті [4].

Реалізація екологічної політики потребує ефективного функціонування системи законодавства у сфері охорони навколишнього природного середовища, спрямованого на досягнення національних пріоритетів. Основними вимогами до такого законодавства є його відповідність Конституції України, наближення до відповідних директив Європейського Союзу (ЄС), забезпечення впровадження багатосторонніх екологічних угод (конвенцій, протоколів тощо), стороною яких є Україна, соціальна прийнятність, реалістичність, економічна ефективність. Законодавство має сприяти гнучкому застосуванню відповідних економічних інструментів для стимулювання впровадження інноваційних екологічних технологій, розв'язанню екологічних проблем на місцевому рівні.

В основі екологічної політики розвинутих країн лежить концепція сталого розвитку, що є рушійною силою до гармонізації стосунків людини та навколишнього середовища. Проблема сталого розвитку – найбільш актуальна у сучасному світі, нею опікуються світові лідери, їй присвячені сотні урядових і міжурядових програм, вона багато років стоїть у порядку денному найвпливовіших міжнародних організацій [6]. Усвідомлене обмеження на споживання природних ресурсів є основною умовою для подальшого розвитку не тільки окремої держави, а й людства у цілому. Концепція вдосконалення вітчизняної екологічної політики в розрізі намічених реформ повинна базуватися на конкретних цілях та завданнях з урахуванням досвіду східноєвропейських країн, членів ЄС. Україна обрала європейський вектор

розвитку, тож зазначимо основні принципи ЄС щодо екологічної політики у концепції сталого розвитку.

Концепція екологічної політики безперервно розвивається, виявляючи нові рішення природоохоронних проблем, як в розвинутих країнах так і в країнах, що розвиваються. За останні два роки в Україні відбулися вагомні політичні зміни, з усвідомленням політичною елітою неминучої реформи децентралізації влади. Результатом проведення реформ, які відбуваються в Україні, повинно стати покращення соціально-економічних умов громадян, у тому числі і забезпечення екологічного розвитку. При подальшому реформуванні, вітчизняні владні інститути мають враховувати екологічну складову сталого розвитку з урахуванням досвіду передових світових держав.

Список використаних джерел.

1. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : закон України від 21.12.2010 № 2818-VI // Офіц. вісн. України від 24.01.2011. – № 3.

2. Бондар О.І., Барановська В.Є., Берзіна С.В. Сучасний стан та перспективи розвитку української системи технічного регулювання в галузі охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки та раціонального використання природних ресурсів // Екологічні науки: науково-практичний журнал / Головний редактор О.І. Бондар. – К.: ДЕА, 2012.– №2. – С. 68 – 77.

3. Від практики реалізації природоохоронних заходів до екологічної політики в Україні: шляхи і проблеми / В. Г. Потапенко, А.Б. Качинський [та ін.] ; за ред. Ю. М. Скалецького, В. Г. Потапенко. – К. :НІСД, 2011. – 31 с.

4. Марушевський Г. Б. Стратегічна екологічна оцінка : навч. посіб. з компакт-диском / Г. Б. Марушевський. – К. : К.І.С., 2014. – 88 с.

5. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. академіка НАН України, д.т.н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. – К.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2012. – 72 с.

6. Системний аналіз сталого розвитку : навчальний посібник для магістрів галузі знань «Управління та адміністрування» / В. П. Бех, Ю. В. Бех, М. В. Туленков, В. Л. Акуленко, Н. В. Крохмаль, Я. О. Чепуренко ; за заг. ред. В. П. Бега, М. В. Туленкова Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К. : «МП Леся», 2015. – 512 с.

СЕКЦІЯ 2.

**МЕХАНІЗМИ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

Біль Мар'яна Михайлівна

*к. держ. упр., с. н. с.,
старший науковий співробітник
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долішнього НАН України»*

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ МІГРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ЯК УПРАВЛІНСЬКИЙ ВИКЛИК

Стрімко зростаючі міграційні та супровідні валютно-фінансові потоки в міграційних системах на західному кордоні України змушують фахівців більш ретельно вивчати дані процеси. Особливо вражає асиметричність розвитку українсько-польського прикордоння у ході використання міграційного потенціалу. У той час як Польща за рахунок ефективного управлінського інструментарію забезпечує помітний розвиток своїх прикордонних територій, які на фоні всієї республіки залишаються поки що менш розвиненими, наша держава втрачає колосальний інтелектуально-трудова потенціал та ігнорує загрозливі тенденції міграційної залежності зuboжілого населення. Тому актуальним напрямом наукових досліджень постає аналіз реальної ситуації в міграційних системах західного прикордоння, зокрема українсько-польського, а також пропозиція ефективних рішень з управління ними. При цьому слід відкидати принцип примусу, а поширювати застосування непрямих методів впливу.

Дане дослідження здійснене на прикладі системи «Львівська область – Підкарпатське воєводство» з використанням методів статистичного аналізу. Також використані теоретичні напрацювання з питань міграціології та механізмів управління, здійснені Е. Лібановою, О. Малиновською, О. Пуригіною, О. П'ятковською, О. Риндзак, М. Романюком, У. Садовою та ін.

Міграційні процеси в українсько-польському прикордонні, зокрема у системі «Львівська область – Підкарпатське воєводство», мають свою специфіку. Польща завжди залишалась стратегічним партнером України і значно підвищила свої рейтингові позиції серед найбільш привабливих країн для працевлаштування за кордоном згідно досліджень GfK Ukraine. Так, у 2015 році вибір на користь Польщі готові зробити 30% потенційних мігрантів з України [1].

Стратегічну важливість конструктивної співпраці з сусідньою державою добре розуміє місцева влада. У Стратегії розвитку Львівської області на період до 2020 року висока трудова міграція за кордон розглядається в контексті демографічних втрат і входить до числа основних загроз розвитку регіону. Як

один з наслідків оптимістичного сценарію інноваційного розвитку Львівської області, очікується переорієнтація учасників прикордонної «човникової» торгівлі на робочі місця на технологічно модернізованих та нових виробництвах [4]. Таким непрямим управлінським підходом місцева влада прагне частково послабити тиск на прикордонну інфраструктуру та нівелювати асиметрію перерозподілу людського потенціалу й фінансового капіталу в прикордонні.

Підтримку високого рівня міграційної активності між Україною і Польщею забезпечує формальна і неформальна інфраструктура. Базовий рівень формальної інфраструктури визначають пункти пропуску через державний кордон. Станом на середину 2016 року в системі «Львівська область – Підкарпатське воєводство» це 6 міжнародних автомобільних пунктів пропуску. Практично у кожному прикордонному районі Львівщини є пункт пропуску, за винятком Турківського району, з приводу чого поступово активізуються ініціативи з створення.

Гостру необхідність управління міграціями в прикордонній міграційній системі підтверджує аналіз офіційних статистичних даних польської сторони. У той час, коли вітчизняні статистичні дані щодо довгострокових міграцій є доволі помірними, польська статистика вражає обсягами. Однією з найбільш динамічних змін є стрімке зростання кількості заяв громадян України на отримання статусу біженця у Республіці Польща – 2318 у 2015 році, коли у попередні роки середнє значення показника не сягало і 80. Іншою серйозною проблемою для українського суспільства є стрімко зростаюча освітня міграція – у 2014-2015 навчальному році кількість українських студентів у Польщі зросла до 23329 осіб проти 1989 у 2005-2006 роках. Якщо аналізувати візову роботу Генерального консульства Республіки Польща у Львові, то у 2015 році кількість виданих віз зросла в порівнянні з попереднім роком у 1,13 разу. Водночас у понад 2 рази збільшилась кількість відмов у видачі візи (5,7% від загальної кількості поданих заяв). У майже 3,6 разів за останні 2 роки зросла кількість видачі довготермінових віз, що засвідчує усталеність певної категорії громадян України, які вже не один рік орієнтовані на працевлаштування та інші контакти з польською державою. Загалом у 2015 році 43% усіх виданих віз були видані з метою працевлаштування [2].

Вагомим чинником підвищення міграційної активності на українсько-польському кордоні є реалізація угод про малий прикордонний рух. На рис. 1 відображено їх динаміку у співвіднесенні до загальних тенденцій перетину кордону. Загалом українсько-польський державний кордон у 2014 році у рамках малого прикордонного руху перетнуло 8415,3 тис. осіб. Вражає загальний кількісний показник перетину державного кордону з боку України, який

постійно зростає, а також обсяги валютних видатків українців на польській стороні. Основною метою візиту до Підкарпатського воєводства є «закупи». Станом на 2014 рік – це 91,2% з усіх причин перетину кордону Підкарпатського воєводства з боку Львівської області.

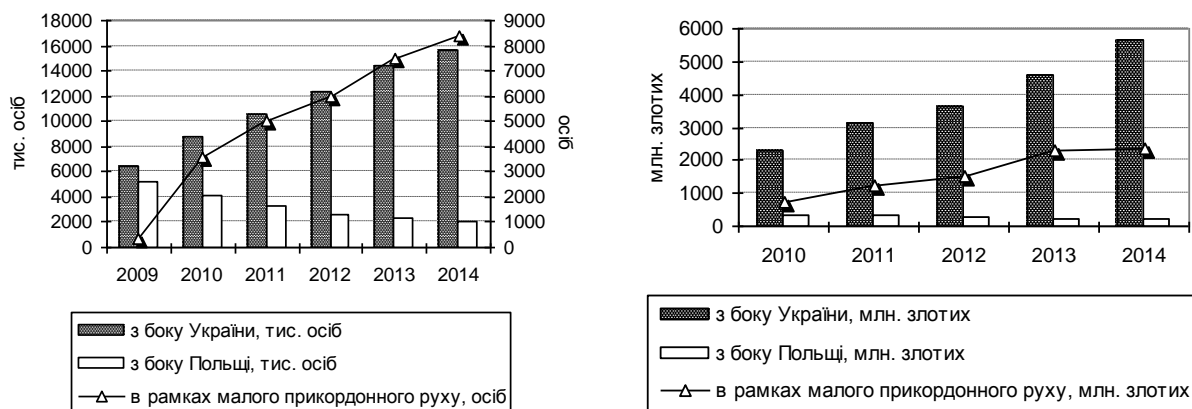

Рис. 1. Кількісно-вартісний аспект міграційного руху в українсько-польському прикордонні, 2009-2014 роки

* Розроблено автором за даними [3; 5]

Територіальний зріз аналізу кількості перетину кордону між Львівською областю і Підкарпатським воєводством показує, що 74,7% перетинів були здійснені громадянами, які проживають у 50-кілометровій прикордонній зоні. 18% є мешканцями територій, віддалених від кордону на відстані 51-100 км і лише 7% – більше 100 км (дані 2014 року). За частотою 63,6% усіх перетинів здійснені декілька разів на тиждень, 22,5% – декілька разів на місяць, 6,8% – щоденно.

Таким чином, статистичний аналіз розвитку українсько-польської міграційної системи, зокрема «Львівська область – Підкарпатське воєводство», засвідчує асиметричний характер. Базові його прояви можна визначити за блоками: 1) напрям міграційних переміщень – односторонній з України в Польщу з домінуванням «човникових» міграцій; 2) напрям фінансових видатків мігрантів – односторонній на території Польщі; 3) позитивні наслідкові ефекти від міграцій – поточні позитивні для польської сторони і ризикові для української.

У підсумку зазначимо, що хоча в короткостроковому періоді такий стан справ є вигідним для польської сторони, що підтримується ефективними управлінськими рішеннями з оптимізацією економічних ефектів унаслідок української міграції, однак у стратегічній перспективі дана ситуація не дозволяє розвивати конкурентний прикордонний регіон, здатний продукувати інновації в глобальному економічному просторі. Тому існуюча ситуація вимагає

докорінних змін, орієнтованих на поступове нівелювання прикордонної асиметрії.

Список використаних джерел.

1. Дослідження з питань міграції та торгівлі людьми, Україна, 2015 р. / Підготовлено GfK Ukraine для Представництва Міжнародної Організації з Міграції в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://iom.org.ua/sites/default/files/pres_kit_gfk_iom2015_ua_fin_3_2.pdf, 25.04.2016

2. Статистика Генерального консульства Республіки Польща у Львові [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lwow.msz.gov.pl/uk/konsulat/statystyka_ua/, 28.04.2016

3. Статистична інформація Головного управління статистики у Львівській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/inf_2009.php?ind_page=si, 28.04.2016

4. Стратегія розвитку Львівської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : dfr.minregion.gov.ua/.../STRATEG_YA_final_18.01.2016-pdf.pdf, 25.04.2016

5. Ruch graniczny oraz wydatki cudzoziemców w Polsce i Polaków za granicą w 2014 r. Urząd Statystyczny w Rzeszowie [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://rzeszow.stat.gov.pl/download/gfx/rzeszow/pl/defaultaktualnosci/1566/15/1/1/tabelle_ruch_2014.xlsx, 28.04.2016

Василь Миколайович Верещак

*аспірант кафедри соціальної
та гуманітарної політики
НАДУ при Президентові України*

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ НАКОПИЧУВАЛЬНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У загальному плані основні завдання державного фінансового контролю над коштами пенсійних накопичень можна звести до наступних:

1. Виявлення певних відхилень в діяльності суб'єктів щодо формування та інвестування коштів пенсійних накопичень. Йдеться, перш за все, про виявлення відхилень в частині виконання відповідних законів названими суб'єктами. Більш того, виявлення відхилень передбачає і більш детальний аналіз причин їх виникнення, в тому числі і виявлення конкретних винних, які допустили подібні відхилення.

2. Проведення коригування, спрямованого на усунення подібних відхилень. Це може бути розробка рекомендацій, пропозицій щодо удосконалення нормативно-правової бази формування та інвестування коштів пенсійних накопичень та ін.

3. Превенція – здійснення профілактичних заходів, спрямованих на попередження і повне усунення подібних відхилень у названій сфері.

Правоохоронна діяльність, спрямована на усунення неправомірних дій посадових осіб і громадян, винних у скоєнні правопорушень у зазначеній сфері. Вона пов'язана з залученням до юридичної відповідальності порушників, а також із застосуванням до цих суб'єктів заходів державного або громадського осуду.

Відзначимо, що за чинним законодавством контрольні органи мають повноваження або самостійно притягати до відповідальності винних, або ставити питання перед вищестоящими органами про притягнення даних осіб до відповідальності.

Згідно Закону України «Про пенсійне забезпечення» від 05.11.1991 № 1788-ХІІ До відання Кабінету Міністрів України належать питання, пов'язані з реалізацією і додержанням гарантій, передбачених цим Законом (ст.11) [4].

Відповідно до Законів України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 № 794-VII (ст. 20), «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», до повноважень Кабінету Міністрів віднесені питання управління системою обов'язкового пенсійного страхування і забезпечення її фінансової стійкості і збалансованості, здійснення державного нагляду і

контролю у сфері формування та інвестування коштів пенсійних накопичень [2, 3].

Саме ці функції Уряду мають бути покладені на: Міністерство соціальної політики України, Міністерство фінансів України, Державну фіскальну службу України, Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, Пенсійний фонд України.

Слід внести до Положення про Міністерство соціальної політики України наступний пункт: Міністерство соціальної політики України здійснює функції з вироблення державної політики та нормативно-правового регулювання пенсійного забезпечення, в тому числі недержавного пенсійного забезпечення.

Міністерство фінансів України слід призначити уповноваженим органом виконавчої влади з регулювання, контролю і нагляду в сфері формування та інвестування коштів пенсійних накопичень. Реалізація цим органом фінансового контролю полягатиме в наступному:

- прийняття нормативно-правових актів з питань формування та інвестування коштів пенсійних накопичень, включаючи інструкції та методичні вказівки з питань встановлення стандартів розкриття інформації про інвестування коштів пенсійних накопичень, структури коштів пенсійних накопичень і обмежень їх інвестування суб'єктами відносин з формування і інвестування коштів пенсійних накопичень, інших питань, що належать до його компетенції відповідно до чинних нормативно-правових актів;
- направлятиме суб'єктам відносин з формування і інвестування коштів пенсійних накопичень запити про надання інформації, пов'язаної із здійсненням ними діяльності з формування та інвестування коштів пенсійних накопичень, а також іншої інформації з урахуванням вимог законів України.

Державна фіскальна служба України, у свою чергу, здійснює контроль над дотриманням законодавства про податки і збори, правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати податків.

Указом Президента України від 23 листопада 2011 року 1070/2011 утворена Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, до функцій якої віднесено забезпечення розроблення та координації єдиної державної політики щодо функціонування накопичувальної системи пенсійного страхування [1].

Конкретно це має виражатися в прийнятті нормативних правових актів щодо затвердження порядку реєстрації правил недержавних пенсійних фондів та змін до них, стандартів розкриття інформації та форм звітності НПФ та інших нормативних правових актів, прийняття яких віднесено законами

України та нормативно-правовими актами Президента України та Кабінету Міністрів України до компетенції уповноваженого органу виконавчої влади щодо державного регулювання діяльності НПФ з недержавного пенсійного забезпечення, обов'язкового пенсійного страхування і професійного пенсійного страхування в частині нагляду і контролю.

Серед суб'єктів державного фінансового контролю і Пенсійний фонд України. Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», ПФУ забезпечує цільове використання коштів обов'язкового пенсійного страхування, а також здійснює контроль над їх використанням; здійснює облік коштів, що надходять з обов'язкового пенсійного страхування.

Суб'єктом фінансового контролю є і Рада накопичувального фонду. Згідно Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (2003) [2] до виключних повноважень Ради Накопичувального фонду належить: визначення за результатами конкурсу компаній з управління активами, радника з інвестиційних питань, зберігача, аудитора Накопичувального фонду.

Державний фінансовий контроль проводиться різнomanітними методами, під якими розуміють прийоми та методи, засоби його здійснення. При організації фінансового контролю системи обов'язкових пенсійних накопичень застосовуються такі методи: ревізія, перевірка (документації, стану обліку і звітності та ін.), Розгляд інвестиційних декларацій, звітів, заслуховування доповідей, інформації посадових осіб тощо.

Проведений аналіз механізму державного фінансового контролю коштів пенсійних накопичень показав:

1. Основний зміст фінансового контролю коштів пенсійних накопичень пов'язаний з перевіркою виконання законодавства в частині формування і інвестування коштів пенсійних накопичень суб'єктами та учасниками, які діють у зазначеній сфері. Крім того, збір емпіричних даних дає можливість уявити реальну ситуацію в цій сфері, виявити негативні тенденції, запропонувати і реалізувати заходи щодо їх усунення, скорегувати, в тому числі і чинне законодавство, з урахуванням нових обставин. Саме фінансовому контролю підлягають всі етапи формування та інвестування коштів пенсійних накопичень.

2. Законодавством визначено і суб'єкти фінансового контролю. Разом з тим, враховуючи значну кількість таких суб'єктів виникає проблема координації їх взаємодії, створення єдиного інформаційного простору, що дозволяє отримувати своєчасно всю необхідну інформацію (за винятком конфіденційних відомостей).

3. Об'єкт фінансового контролю не обмежується перевіркою тільки коштів. Він означає контроль над усією фінансово-господарською діяльністю суб'єктів та учасників системи обов'язкових пенсійних накопичень.

Список використаних джерел.

1. Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: Указ Президента України від 23 листопада 2011 року 1070/2011: режим доступу:: <http://nfp.gov.ua/content/polozhennya-pro-nackomfinposlug.html>

2. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 р. N 1058-IV / (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 49-51, ст. 376)

3. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 № 794-VII: режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/794-18>

4. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 № 1788-XII : режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1788-12/print1453540622027509>

Волошин Володимир Геннадійович

аспірант кафедри державного менеджменту
НАДУ при Президентіві України

ЕВОЛЮЦІЯ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ: ВІД МЕНЕДЖМЕНТУ ЗА ІНСТРУКЦІЯМИ ЧЕРЕЗ МЕНЕДЖМЕНТ ЗА ЦІЛЯМИ ДО МЕНЕДЖМЕНТУ ЗА ЦІННОСТЯМИ

На сьогодні для будь-якої держави основний зміст управління характеризується новими формами та методами взаємодії в системі «суспільство – держава – людина». Адже традиційні форми та методи державного управління не повністю відповідають сучасним умовам господарювання, які характеризуються ускладненням як політичних, так і економічних та соціальних відносин. Окрім того, вони пов'язані з обміном інформацією, фінансовими, трудовими ресурсами, які збільшуються та прискорюються.

Масштабність і темпи соціально-економічних та політичних змін, які відбуваються як у світі в цілому, так і в українському суспільстві, загострення значної кількості проблем суспільного існування та розвитку вимагають, по-перше, удосконалення сучасних підходів до державного управління; по-друге напрацювання науково обґрунтованих пропозицій щодо ефективного впливу державного управління на сучасні процеси суспільного розвитку [1].

Внаслідок змін в організаційних структурах суб'єктів господарювання відбувалася еволюція підходів до управління (рис. 1).

Для початку ХХ століття характерним був традиційний підхід до управління «менеджмент за інструкціями» – МВІ (Management by Instructions) [2].

Таблиця 1

Еволюція підходів до управління

№	Рік	Підхід до управління	Характерна риса
1	1920	МВІ	Тенденція до високої якості надання послуг та задоволення споживача
2	1960	МВО	Тенденція до перетворення менеджерів в лідерів і координаторів
3	ХХ	МВУ	Тенденція до командної роботи
4	ХХІ	???	Тенденція до самостійної та професійної відповідальності

Філософія управління представляла собою управління за принципом «зверху – донизу», із твердою субординацією та контролем виконання діяльності. Основні характеристики даного підходу представлені в табл. 2.

Таблиця 2

Основні характеристики підходів MBI, MBO та MBV

Характеристика	МВІ	МВО	МВВ
Тип ринку	стабільний	помірно мінливий	непередбачуваний, динамічний
Адаптації до невизначеності	низька	середня	висока
Філософія управління	управління зверху донизу, безпосередній контроль діяльності	контроль та заохочення особистих досягнень	Заохочення самостійності
Мета організації	підтримувати виробництво	поліпшувати результати	постійно удосконалювати процес

Відсутність гнучкості на стрімкі зміни в ринковому середовищі, що відбувалися після другої світової війни, призвели до появи в 1960-тих роках підходу «менеджмент за цілями» – МВО (Management by Objectives), який дозволяв самостійно вибрати стратегію, з контролем та заохоченням особистих досягнень.

Вплив науково-технічного прогресу і поява глобальної конкуренції наприкінці ХХ ст. призвели до формування нового підходу «менеджмент за цінностями» – МВВ (Management by Values), в основі якого знаходиться усвідомлення цінностей суб'єктів господарювання.

У процесі еволюції підходів до управління відбувалася трансформація базових цінностей (табл. 3), від кількісного виробництва, лояльності до суб'єктів господарювання, конформізму і дисципліни, характерних для початку ХХ ст. до оцінки індивідуальних результатів, раціоналізації, мотивації і ефективності (кінець ХХ ст.) до орієнтації участі співробітників у процесі, постійного навчання, креативу, взаємній довірі та відданості.

Порівняльні характеристики підходів МВІ, МВО МВУ

Характеристика	МВІ	МВО	МВУ
Масштаб стратегічного бачення	Коротко-строковий	Середньо-строковий	Довгостроковий
Тип організаційної структури	Багаторівнев а піраміда	Піраміда декількома рівнями	Мережі, проектні команди, функціональні об'єднання
Потреба в ініціативності й відповідальності	низька	середня	висока
Тип лідера	традиційний	Зосереджений на розподілі ресурсів	Лідер змін (сприятливий перетворенням)
Рівень професійності співробітників	виконавці	співробітники	професіонали
Основні цінності	Кількісне виробництво. дисципліна	Оцінка результатів. Раціоналізація, мотивація, ефективність	Участь виконавців у процесі, постійне навчання. креатив, взаємна довіра, відданість.

Отже, протягом ХХ ст. відбувається еволюція підходів до управління, де можна чітко виділити три основних підходи «менеджмент за інструкціями», «менеджмент за цілями» і «менеджмент за цінностями», кожний з яких є ефективним для певного типу товарного ринку, потреби пристосовуватися до змін і особливостей клієнтської бази.

Список використаних джерел

1. Письменний І. Вплив публічного управління на сучасні процеси суспільного розвитку / І. Письменний // Теорія та історія державного управління. – 2015. – Випуск 2 (25). – С. 48-59. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2015_2_7.

2. Dolan S. *Managing by Values: A Corporate Guide to Living, Being Alive, and Making a Living in the 21st Century* / S. Dolan, S. Garcia, B. Richley // Palgrave Macmillan, 2006 – 256 p.

Горблюк Сергій Анатолійович

*аспірант кафедри регіонального розвитку,
місцевого самоврядування та управління містом
НАДУ при Президентові України*

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Висока ефективність інноваційних процесів у регіоні може бути забезпечена за умови створення та підтримки функціонування регіональної інноваційної системи (РІС). Це потребує активної та цілеспрямованої взаємодії основних учасників інноваційного процесу регіону: суб'єктів секторів бізнесу, науки, освіти, органів публічної влади та громадськості. Відповідно до теорії конкурентоспроможності М. Портера [3] і моделі потрійної спіралі Г. Іцковіца [1], в області перетину сфери дій науки, бізнесу, влади відбувається концентрація і найбільш ефективно використання всіх ресурсів учасників інноваційного процесу, що дає синергетичний ефект для отримання нових знань, створенню прогресивних технологій, випуску інноваційної продукції.

Розроблення політики, спрямованої на побудову РІС, актуалізує потребу вдосконалення методології її формування, зокрема визначення принципів, які використовуються у цьому процесі. На нашу думку, ефективність політики формування РІС залежить від дотримання комплексу таких основних методологічних принципів:

1. Принцип системності – погляд на об'єкт (інноваційну систему регіону) як на систему, якій властиві цілісність, впорядкованість та розгляд явищ в їх всебічності, взаємозв'язку і повноті елементів, підсистем РІС в їх системній ієрархії і мережевих структурах.

2. Принцип ресурсної забезпеченості – забезпечення запланованих заходів формування РІС достатніми науковими, матеріально-технічними, фінансовими та іншими ресурсами, необхідними для їх здійснення.

3. Принцип стратегічної орієнтованості – всі заходи формування РІС повинні бути орієнтовані на стратегічні цілі інноваційної системи, не суперечити основній меті функціонування РІС. Хоча важливими є й тактичні цілі та результати, водночас вони мають слугувати стратегічним орієнтирам.

4. Принцип багаторівневої синергії – підвищення результативності за рахунок використання взаємозв'язку і взаємопосилення інструментів формування РІС, шляхом узгодженої цілеспрямованої взаємодії усіх учасників інноваційних процесів регіону на усіх рівнях управління.

5. Принцип локальності – формування точок зростання у межах РІС з орієнтацією на наявні конкурентні переваги. Точковий характер проявів

економічної та соціальної активності є стійкою тенденцією розвитку сучасної економіки. Тому обґрунтування точок зростання, які покликані стати локомотивом розвитку суміжних і віддалених територій, є актуальним при формуванні РІС.

6. Принцип унікальності – механізми формування РІС та їх ефективність залежать від конкретних умов та ресурсів визначеного регіону. Безсумнівно при формуванні РІС необхідно ґрунтуватися на наявних регіональних ресурсах і діяти на задоволення конкретних потреб регіонального розвитку. Можливі варіанти і результати політики визначаються багато в чому історією регіону [2].

Отже, успішність процесу формування РІС залежить від чітко вираженої та узгодженої державної і регіональної політики, ефективної системи управління, що потребує дотримання визначених у цій праці принципів системності, ресурсної забезпеченості, стратегічної орієнтованості, багаторівневої синергії, локальності та унікальності.

Список використаних джерел.

1. Ицковиц Г. Тройная спираль. Университеты – предприятия – государство. Инновации в действии / Г. Ицковиц; пер. с англ. под ред. А. Ф. Уварова. – Томск: Изд-во Томск. Гос. ун-та упр. и радиоэлектроники, 2010. – 238 с.
2. Lambooy J.G., Boschma R.A. Evolutionary economics and regional policy // *Annals of Regional Science*. – 2001. – № 35. – P. 113–133.
3. Porter M.E. On competition / Harvard Business School Pub. – 2008. – 544 p.

REGULATION OF THE USE OF THE INTERNATIONAL WATER SOURCES

In December 2013, United Kingdom and Ireland had ratified United Nations Convention on the Law of the Non-Navigational Uses of International Watercourses (1997) becoming 32nd and 33rd member states to it. It causes certain hopes and expectations of its near entering into force. It is known that the Convention is the only universally applicable international treaty governing international freshwater resources. But will the Convention entering into force make change in international water disputes resolution and promote their peaceful settlement? The present article will provide an overview of recent developments in the international water law-making and enforcement and will examine some vehicles of peaceful settlement of the water conflicts.

Nowadays the most concerning worldwide problem is water security as water is essential source which gradually became scarce, especially in poor countries. The existing water crisis is triggered by excessive water consumption, pollution, demographic expansion, and climate change. The UN has made some progress in eliminating tension over this issue by representing the Watercourse Convention in 1997, Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes 1992, Convention on non-navigational uses of international watercourses 1997. The Watercourse Convention and Convention on non-navigational uses of international watercourses 1997 are only about to enter into force, in contrast to Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes 1992. Undeniably, these Conventions are paramount and contain highly valuable provisions of states' cooperation on transboundary watercourses. Despite these achievements, the Conventions in this field still lack efficient legal protection.

Initially, these Conventions still have very small number of parties, and not all such parties have direct interest in transboundary watercourses regulation (for example, United Kingdom of Great Britain and Northern

Additionally, according to the findings of professor Dr Patricia Wouters and professor A Dan Tarlock: 'of the more than 250 major transboundary watercourses that cross several countries, less than one-third are covered by treaty regimes, some of which are not fit for this purpose. For instance, Colombia and Venezuela are among those countries, which have not yet reached agreements on basic principles of sharing Orinoco basin. Another example is Mekong Agreement, signed by Cambodia, Laos, Thailand and Viet Nam; the nature of conflict is that China not being party to

this Treaty is building dams in the upper reaches of the Mekong, and Laos claims to have complied with its obligations under the treaty ('The third wave of normality in global water law' by professor Dr Patricia Wouters and Professor A Dan Tarlock. Nevertheless, there are some treaties that being counter-productive, such as Pakistan and India cooperation on sharing transboundary watercourses.

Another difficulty arise, when such treaties between states exist, they contain imprecise and declarative provisions, which makes effective cooperation more difficult, Pulp Mills case may be an example of this. In spite of existing Argentine-Uruguayan treaty, this dispute arose out of construction of pulp mills on the Uruguay River. Argentina claimed that Uruguay violated treaty provisions, which required prior notification before taking actions, which may affect the river condition. The ICJ rejected Argentina's request and as a result protests followed in order to prevent the construction.

Foremost, some treaties are fail to consider changes in transboundary water regulation; such treaties would not be able to respond to climate change effects. UN made an effort to address this problem introduced the Framework Convention on Climate Change while it is indeed very important; it is not enough to provide better cooperation among watercourse states. Whereas, the Watercourse Convention has provisions, which specifically regulate parties' cooperation in responding to environmental disasters (floods, droughts and climate change).

Notwithstanding, UN made numerous attempts to improve collaboration among watercourses states, its Conventions stay merely declarative and do not have particular impact, especially in the field of liability.

In order to improve current situation there are number of solutions, which has been put forward. For instance, Brahma Chellaney, professor of Strategic Studies of New Delhi-based Center for Policy research, in his work «the Battle for Water» suggests innovative management approach: 'as in the oil and gas sector – where tapping unconventional sources, such as shale and tar sands, has proved a game changer – the water sector must adopt all unconventional options, including recycling wastewater and desalinating ocean and brackish waters'. Additionally, professor Dr Patricia Wouters and professor A Dan Tarlock, making reference to Ragazzi formula in their article 'The third wave of normality in global water law' offer to undertake following steps:

1. States shall use international watercourses in an equitable and reasonable manner, paying regard to the interests of the other watercourse states;
2. The duty to cooperate in peaceful management of world's water resources shall not be compromised by any state;
3. The human right to water shall not be compromised by any state.

Further, they suggest that unilateral arbitrary development might be presumed unreasonable and inequitable and there should be acknowledged compensation in the way of removal or modification of the project.

Peter H. Gleick, in his turn, believes that the right to sufficient and quality water must become one of international human rights 'to satisfy the explicit right to life and the broader right to health and wellbeing'. In his opinion this would encourage international community and government to renew their efforts to meet basic needs and help setting specific priorities for water policy.

Without any doubt the suggested approaches are extremely important and relevant, but unfortunately the question remains of how to enforce and make states to fulfill them. It seems that the best way to enforce Convention's and Treaties' provision is to apply international sanctions (according to UN Charter, chapter VII) for example: an embargo on the import and/or export of certain goods and restrictions on loans and credit for certain people or companies. Only by the way of applying these sanction there will be possibility that States will comply with treaties' and conventions' provisions.

ЭЛЕКТРОННЫЕ ПЛАТФОРМЫ НОВОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ ПРОЦЕССА ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА

Политическое и геополитическое состояние является одним из наиболее важных направлений развития инфраструктуры встроенных микросистем в макросистем. Влияние глобальной оптимизации инфраструктуры повышает динамическую интерактивность национальных сетей инфраструктуры влияющие на процесс принятия решений который нуждается в обновлении традиционных каналов и электронных сетей несущих его в электронном виде непосредственно с участием граждан которым необходимо повысить осведомленность об инновациях в области информационных технологий и непрерывной квалификации в ИКТ. Повышение степени участия всех избирателей в процессах руководства и управления страной развивается на основе электронного преобразование гражданской обществе, способствуя таким образом удовлетворение самореализации морального призвание и обеспечение материального положение человеческому общества отвечающие на потребности макровывозов в соответствии с международными стандартами и отвечающие глобальным тенденциям. «Гомо сапиенс» и «гомо политикус» объединяют два рефлексивные мировые пространства, а именно, идёт речь об природных и социальных явлений, способствуя таким образом достижение идеологической призвание неограниченное во времени и пространстве, благодаря которой все люди могут принимать участие в равенство управлении станы, то что на сегодняшний день является основное влияние электронного правительства на процессе принятия решений для оптимального воздействия на государственное руководство которое показывает эффекты влияние процедурной и процессуальной деятельности управления правового государства. Электронное правительство разрабатывает и развивает непрерывно практические платформы которые влияют на принятие решений, а также оптимизируют сборы итоговых результатов бесконечностью выборных метаданных. Политический плюрализм способствует социализацию идеологий политических партий официально документированы в области электронного прогресса в пользу гражданского общества. Электронное правительство демонстрирует высокий уровень интернационализации достигая единого решения гражданского общества на национальном уровне, таким образом, объединяя общую миссию международного электронного правительства.

Электронное правительство Республики Молдова соблюдает прозрачность в процессе принятия решений, тем самым, укрепляя развитие информационного общества, которая модернизирует значительно существующую инфраструктуру. Государственное руководство эволюционирует директивы электронного преобразование и стратегии страны по оцифровке повышая эффективность, действительность и экономичность результатов политических платформ горизонтом 2020 года, таким способом, создавая оптимизированный процесс принятия решений правительства используя новейшие практики нанотехнологических инноваций. В Республике Молдова модульная развития И.К.Т. имеет как последствие всё новейшие достижения, а также и всё новейшие логические выводы, то что электронное правительство может привести к улучшению новых электронных платформ и к созданию новой инфраструктуры процесса принятия решений, который, таким путём, окажется полностью интегрированным на микро и макроуровне состояния решения. Интероперабельность реляционной иерархии электронного правительства и процесса принятия решений может укреплять возможности взаимодействия между структур и субструктур, располагая радиально электронные сети, реструктуризируя цифровые подразделения и амплифицируя интердинамичность конкретных матриц модернизированной инфраструктуры, непосредственно, разрабатывая все эти важные детали в связи с ретроспективные особенности и приоритеты правительственной иерархии политико – административно – общественных аспектов внутренних и внешних делах страны. В конечном итоге, электронное правительство может прогнозировать: новую тактику, необходимые политические решения, системы управления, анализы фактических результатов а также и другие профилактические результаты с оптимальным эффектом будущего влияния политической электронной власти над процессом принятия решений. Воздействие электронного правительства на принятие решений комплексной политики и электронной политики существующей инфраструктуры разработана как система отношений между основами микро и макро условия которые создают однородное общественное мнение укрепленное органами государственной власти. Значительные риски связанные с разработкой новых национальных электронных платформ в рамках существующей инфраструктуры ограничиваются риском удовлетворения специфических требований микро эволюции корреляционной степени электронного правительства и процесса принятия решений, факт который должен быть превзойдён на законных основаниях и на взаимозависимости максимального макро воздействие интерфейсов выработки электронной политики, а также, принимающие решения глобального уровня. В этом контексте, реляционная

иерархия электронного правительства и процесса принятия решений становится унитарным, а полная целостность политических электронных геоплатформ взаимозависимы от экономической электронной политики, от социальной электронной политики, от культурной электронной политики, от образовательной электронной политики, от научных электронных платформ, от информационных платформ и взаимозависимы от других электронных платформ, непосредственно, это всё зависит от геопространственных платформ, а также связаны с космическим пространством и так далее, и т.д. С точки зрения продления человеческой жизни в экологической среде обитания, особенно, в кондициях развития стимуляторов И.К.Т., такие как нанотехнологии специфические информационной эпохи, электронное правительство действует на основаниях политической электронной системы, которая разрабатывает объединение законных прерогатив, рудиментарной законодательной власти и исполнительной власти, а также юридической сфере и демонстрирует совместимость мнений идеологии решающих граждан и идеологии политической власти, особенно предполагая различных электронных видов способов реализациях осуществляемых процессов принятия решений. Рекурсивные функциональности и общие профессиональные деятельности электронного правительства открыты, чтобы быть организованы и проведены электронной административно – общественной процедурной системой прозрачной инфраструктуры непрерывного воздействия над процессом принятия решений страны.

Выводы и рекомендации, как правило, свидетельствуют об инноваций реализованы политической власти в общих процессах правительства и ведут к осуществлению новых внедрений нанотехнологических средств в государственного электронного управления процесса принятия решений, в результате чего образовалось расширенная и современная микро и макро инфраструктура которая находится в постоянной эволюции. Стратегии политической электронной системы и практические внедрение электронного голосования развивают новую электронную платформу, которая улучшает предвыборные процессы, а также укрепляет иерархическую структуру «электронное правительство – процесс принятия решений» созданное правительством внутри страны, в том числе, оптимизирует электронные государственные услуги, увеличивает возможности глобализации обеспечивая международное признание национальной сертификации цифровой подписи и т.д. Электронное правительство Республики Молдовы развивает электронную государственную политику в соответствии с интернациональными стандартами и международными требованиями, тем самым, укрепляя информационное общества и обеспечивая справедливое экономическое положение граждан,

складывающуюся на моральную поддержку общества, которая увеличивает возможность эффекта выравнивания общего национального аналогичного уровня и мирового принятия решений достигая единогласного решения гражданского общества.

Список використаних джерел.

1. Линдблом К. Е., Вудхаус Ж., «Разработка политики», 1993, перевод с английского языка, Картиер, Кишинев, 2003, ISBN 9975-79-208-1, 236 стр.

2. Республика Молдова, ПОСТАНОВЛЕНИЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО Нер. 857 10.31.2013 по Национальной стратегии развития информационного общества «Цифровая Молдова 2020», Опубликовано: 11.08.2013 в официальном бюллетене нер. 252-257, Статья №.: 963.

3. Цифровой официальный портал N.A.T.O., <http://www.nato.int/>, электронная рубрика «N.A.T.O. A-A / Partnerships», [прочитан 10/04/15].

4. Цифровой официальный портал, «P a c i f i c C o u n c i l o n I n t e r n a t i o n a l P o l i c y», Los Angeles, CA 90089-0035, E-MAIL: pcip@usc.edu, отчет о мониторинге, 36 стр., [прочитан 26.01.15].

Греба Роман Володимирович

*аспірант кафедри соціальної
та гуманітарної політики
НАДУ при Президентові України*

ПРОБЛЕМИ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ, МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА РЕФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Ті проблеми, з якими зіткнулася українська економіка в цілому, і соціальна сфера, зокрема, є результатом змін в політичному устрої країни, в економічному стані, в соціально-культурних пріоритетах суспільства. Процеси, що відбуваються в нашій країні зумовили необхідність розробки нових принципів функціонування соціальної сфери. Ці принципи, з одного боку, повинні бути адекватні новій економічній ситуації, що склалася в останнє десятиліття. З іншого боку, вони повинні відповідати новій моделі соціальної політики, орієнтованій на самореалізацію і відповідальність громадянина за своє матеріальне становище, яка формується в рамках нових стратегічних планів розвитку, зокрема Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» яка затверджена Указом Президента України від 12.01.2015 № 5/2015, Національною стратегією у сфері прав людини, затвердженою Указом Президента України від 25.08.2015 № 501/2015, Законом України «Про соціальні послуги», Угодою про Коаліцію депутатських фракцій «Європейська Україна», Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 № 213-р, Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2014 № 385, Стратегією подолання бідності, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 16.03.2016 № 161-р.

У Проекті Стратегії розвитку системи соціальних послуг в Україні на період до 2022 року відзначається, що розвиток системи соціальних послуг здійснюватиметься за основними напрямками:

- забезпечення доступності соціальних послуг у територіальній громаді;
- забезпечення адресності та підвищення ефективності фінансових ресурсів у територіальній громаді;
- підвищення спроможності територіальної громади у забезпеченні соціальних потреб;
- сприяння деінституалізації;
- посилення кадрового потенціалу суб'єктів, які надають соціальні послуги [1].

Здійснення політики на базі наведених цілей передбачає перехід до моделі «субсидіарної держави», в межах якої забезпечується перерозподіл соціальних витрат на користь найбільш вразливих груп населення при одночасному скороченні трансфертів особам, які мають самостійні джерела фінансування своїх потреб, в тому числі соціальних. В результаті проведення такої політики в перспективі посилюється значення організацій недержавної форми власності, що надають послуги населенню.

Ефективне вирішення завдань соціальної політики багато в чому залежить від вдосконалення основ функціонування соціальної сфери. Забезпечення позитивних змін в соціальній сфері можливо на основі різних підходів, які можуть бути диференційовані за інтенсивністю і ступенем кардинальності проведених змін і можуть коливатися від незначних «косметичних» до досить істотних основоположних, які змінюють фундаментальні принципи роботи галузі або підприємства соціальної сфери.

Ми виділяємо три основні типи можливих впливів на соціальну сферу. По-перше, реформування, по-друге, модернізація і, по-третє, реструктуризація. Загальною основою для цих процесів є можливість і необхідність змін, в які кожен з них вносить свій аспект і відмінні риси. Якщо йти від етимології виділених термінів, то під реформуванням розуміється процес додання нової форми об'єкту або системі, який характеризується досить більшою масштабністю (обмеженістю) змін. Модернізація – це привнесення нового (знання, вміння, стану) в процеси або системи, об'єкти, що підлягають змінам. І, нарешті, реструктуризація певною мірою за смисловим навантаженням перетинається з реформуванням і розуміється як «накладання» (використання) нової структури на існуючі процеси, системи, об'єкти з метою їх зміни, але, на відміну від реформування, мова звичайно йде про об'єкти, які мають чіткі межі. В цілому реструктуризація являє собою зміну сфер діяльності (виробничої, фінансової, організаційної та ін.) суб'єктів господарювання та доведення іноваційних управлінських та інших розробок до реального втілення з метою створення умов рентабельної роботи господарюючих суб'єктів і підвищення їх конкурентоспроможності. Таким чином, кожен з виділених процесів привносить в зміни свій акцент, в першому випадку – це форма і масштаб, у другому – новизна і в третьому – чіткість структури і кінцева реалізація.

При реформуванні може не бути такого цілісного уявлення про об'єкт як при реструктуризації, за рахунок цього реформування може належати до досить нечітких і неясно виражених змін, але в яких обов'язково присутній суб'єкт дії. Тобто механізми реформування можуть бути більш загальними, ніж в разі реструктуризації.

Реформування в порівнянні з модернізацією володіє більш широким контекстом (охопленням) сфери змін, що відбуваються, Якщо словосполучення «реформування суспільства», «реформування влади, освіти, армії» звучать зовсім коректно, то слово модернізація в цих контекстах виглядає недоречним, невірним. У той же час, коли постає питання про рівень змін будь-якого окремого технічного пристрою, конкретного виробництва, окремої чітко окресленої сфери, то вживається термін модернізація, як більш адекватний.

Модернізація в порівнянні з реструктуризацією передбачає, по-перше, менш чіткий опис самого об'єкта та / або знань про нього; по-друге, обов'язковим атрибутом змін, які відбуваються при модернізації, є поява нових рис, обов'язкова наявність новизни в об'єкті. Реформування в порівнянні з реструктуризацією передбачає менш чіткий опис даного об'єкту, в порівнянні ж з модернізацією реформування не обов'язково має враховувати аспект новизни одержуваного результату: можливе повернення до традицій, використання попереднього досвіду для вирішення сучасних завдань.

Спробуємо сформулювати свою точку зору на зміст цих понять стосовно до процесів, що відбуваються в соціальній сфері сьогодні. Труднощі такого формулювання багато в чому обумовлені тим, що ці дефініції використовуються, з одного боку, в різних предметних сферах і несуть в кожному випадку різне смислове навантаження. З іншого боку, авторами, що спеціалізуються в соціально-економічних сферах знання ці поняття використовуються як синоніми, що в ряді випадків вносить певну плутанину в розуміння предмета і об'єкта дослідження.

Якщо звернутися до аналізу використання терміна «реформа» в соціально-економічній практиці, то під останньою слід розуміти перетворення, зміну, перевлаштування якої-небудь сторони суспільного життя (порядків, інститутів, установ), що не знищує основ існування структури. Реформа – це засіб зміни та оновлення суспільного життя. Зазвичай під реформуванням розуміється впровадження нововведення будь-якого змісту, проте в більшості своїй під реформуванням мають на увазі більш-менш прогресивні перетворення, спрямовані на вдосконалення будь-якого об'єкта або процесу. Причому подібні перетворення є глибинними, являють собою найбільш суттєві зміни в соціально-економічних сферах суспільного життя.

На основі проведеного аналізу понятійного апарату автор дійшов висновку, що під реформуванням соціальної сфери слід розуміти розробку і впровадження нової моделі її функціонування (як соціального інституту в цілому, так і окремих її складових – організацій і установ, що надають послуги населенню), що дозволяють якісно оновити і вдосконалити весь процес виробництва, розподілу і споживання послуг відповідних галузей. Засобами

досягнення цілей реформування є реорганізація системи управління та удосконалення механізму фінансування, які будуються на базі нових відносин між галузями, підприємствами, організаціями соціальної сфери і споживачами їхніх послуг.

Реформування соціальної сфери – це сукупність заходів, що змінюють істотні властивості соціальної сфери, які зачіпають базові принципи її функціонування, спрямовані на кардинальні зміни тієї чи іншої, що склалася до моменту реформування, структури. Тим часом реформа не повинна вести до погіршення діяльності соціальної сфери як цілісної системи, оскільки остання є одним з основних інститутів щодо забезпечення стабільності суспільного розвитку, Реформа соціальної сфери може і повинна йти в руслі державної політики з перебудови суспільства і реалізовувати цілі державної соціальної політики, інструментом якої вона покликана виступати.

Список використаних джерел.

1. Про Стратегію розвитку ситеми соціальних послуг в Україні на період до 2022 року : Проект розпорядження Кабінету Міністрів України : Режим доступу: <http://mlsp.gov.ua/>

Громико Олена Ігорівна

*аспірант кафедри державного управління
ХРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У «нових» демократіях, якою є Україна, світові інформаційно-комунікативні технології розвитку е-демократії та е-урядування з категорії експериментальних технологій стрімко переходить до розряду повсякденно використовуваних, хоча говорити про те, що вони розкрили весь свій потенціал, поки зарано. В умовах становлення інформаційного суспільства та зростання значущості інформаційної функції держави органи державної влади просто вимушені видозмінювати свої взаємовідносини з громадянами, суспільством. Однак сьогодні в нашій державі всі ці процеси відбуваються хаотично, несистемно, інколи спонтанно та ситуативно.

Важливо розуміти, що інструменти електронної демократії, у тому числі і електронне урядування, вигідні не лише громадянам, суспільству, а й самій державі, зокрема для підвищення ефективності її організації та функціонування державних органів, встановлення ефективного зв'язку між суспільством і владою.

У багатьох країнах світу засідання державних органів вже давно відбуваються в «он-лайнному» режимі. Пропозиції, зауваження висловлюються в електронній формі з подальшою можливістю відслідковувати долю таких зауважень. У такому ж самому режимі відбувається і голосування підчас прийняття урядових рішень, проекти яких погоджуються та схвалюються через Інтернет. Все це безперечно є запорукою ефективності роботи державних органів, усуває зайву бюрократизацію, економить час і ресурси, підвищує рівень довіри до влади тощо.

Але запровадження інструментів електронної демократії не є «справою одного дня», це масштабний і довгостроковий проект, який змінює саму природу влади, робить її більш прозорою, зрозумілою, відкритою та підконтрольною громадськості, суспільству та окремо взятому громадянину.

Особливістю української системи державного управління є те, що вона є результатом еkleктичного поєднання державних інституцій, які дісталися Україні у спадок від радянської доби, та нових, що створювалися у період становлення незалежності України.

Зазначена особливість призвела до формування внутрішньо суперечливої, громіздкої, важкодоступної та незрозумілої для населення управлінської

системи, яка завжди нагадувала про себе і ставала перешкодою у проведенні будь-яких соціально-економічних і політичних реформ.

Але за час незалежності постійно змінювався і сам формат суспільних відносин. Суспільство набувало нових рис, які відповідали вимогам часу інформаційної доби. Відбувалися зміни в життєвих стандартах. На суспільство впливали світові глобалізаційні тенденції. Перехід до постіндустріального суспільства супроводжувався якісними зрушеннями в потребах, цінностях, мотивації соціальної поведінки, викликав економічні, технічні зміни в соціальному житті.

Стан перетворень сутнісних компонентів соціуму, всіх сторін і сфер суспільного життя деякі економісти Л. Стеблякова, Н. Іващенко та ін., стали називати трансформацією [3]. В соціології ж до загальноживаних термінів, що визначають процеси змін в суспільстві – еволюції, революції, реформації додалося нове поняття – соціальна трансформація. Воно означало процеси внутрішніх змін у суспільстві, що нерідко супроводжувалися корінним руйнуванням його структур, а їх результатом мало бути досягнення більш високого рівня впорядкованості й організованості у всіх сферах життєдіяльності суспільства [2].

В той же час на думку В. Авер'янова у відносинах, що склалися між державою (її органами, посадовими особами) і громадянами, а також між самими державними установами, втілювався новий, якісно відмінний від попереднього, адміністративно-правовий режим регулювання цих відносин. Своєрідність адміністративно-правового режиму виявилась в тому, що людина та/або будь-який об'єкт управління стали «рівноцінними» їх учасниками [1].

Таким чином світові глобалізаційні тенденції не минули й Україну. За час становлення державності активно відбувався і процес становлення інформаційного суспільства. Однак зазначені процеси до сьогодні відбувались окремо один від одного.

Аналізуючи зміни, що відбувалися з українським суспільством за часи незалежності можна зробити висновок, що існуюча система державного управління не відповідає вимогам часу, відторгається суспільством а, відповідно, потребує оновлення і модернізації, глобальної системної трансформації. Особливістю ж нинішнього історичного періоду становлення держави є те, що Україна після проголошення незалежності, набуття її атрибутів перейшла до етапу розвитку та активізації демократичних процесів.

Світовий досвід свідчить, що всі намагання кардинально обновили суспільне життя були приречені на невдачу, якщо вони не підкріплювались активним залученням різних категорій громадян до вироблення рішень та їх втілення в життя. Тільки створюючи сприятливі умови для розкриття творчого

потенціалу громадян і подолання їх соціальної інертності, суспільство одержує могутній імпульс саморозвитку шляхом залучення до демократичного процесу головної діючої сили історії – народу. Розвинене громадянське суспільство і правова держава складають основу сучасної світової демократії. Одним із найважливіших критеріїв зрілості суспільства є ступінь його демократичності тобто рівень демократії.

Складається враження, що суспільство не до кінця розуміє всіх переваг електронної демократії. Тому стан запровадження інструментів електронної демократії в Україні на сьогодні у більшості пов'язують в першу чергу з функцією інформування громадськості про діяльність державних органів, першими спробами запровадження державних послуг он-лайн, але цього здається замало для формування сучасної системи державного управління. Усвідомивши це управлінський апарат держави обрав шлях комплексного, масштабного реформування, спрямованого на подолання проблем невідповідності існуючої управлінської системи держави вимогам сучасного українського суспільства.

Разом з цим на трансформаційні процеси, які відбуваються в Україні суттєво впливає низка зовнішніх та внутрішніх факторів: триваюча військова агресія, поглиблення і розширення негативних тенденцій в економіці, високий рівень корупції, слабка фінансова дисципліна, незадовільна інвестиційна привабливість, надмірне боргове навантаження, політична доцільність, а не раціональність у прийнятті управлінських рішень, відсутність системного підходу до формування і реалізації державної політики та здійснення реформ. Все це значно гальмує рух в обраному напрямку.

Якісні та кількісні перетворення у системі, зміни у її формі та змістові, обов'язково повинні враховувати особливості історичного етапу розвитку українського суспільства. Одним з основних напрямків проведення реформ повинно стати досягнення е-демократії як інструменту ефективного зв'язку між суспільством і владою, подолання зведення її тільки до впровадження інформаційних і комунікаційних технологій в роботу державного апарату.

Процеси трансформації системи державного управління не повинні проходити хаотично і вибірково. Робити це слід системно і свідомо так як управління – це завжди систематично здійснюваний, свідомий, цілеспрямований вплив, метою якого є забезпечення оптимального функціонування, розвитку суспільства та досягнення поставлених цілей. А починати необхідно з глибокого переосмислення процесів, які відбуваються в самій системі державного управління. Слід дослідити адекватність механізмів, форм і методів управлінського впливу потребам суспільного розвитку та інтеграції у світову спільноту, а також можливість застосування широкого

спектру сучасних інноваційних технологій та інструментів електронної демократії.

Перспективою впровадження та розвитку інструментів електронної демократії в Україні повинно стати створення відповідного законодавчого супроводу здійснення цих процесів, розробка та вдосконалення чинної нормативно-правової бази в інформаційній сфері як загалом та для кожного із елементів державно-управлінських відносин окремо.

Список використаних джерел.

1. Державне управління: теорія і практика: Монографія / За заг. ред. В.Б.Авер'янова; Кол. авт.: В.Б.Авер'янов, В.М.Шаповал, Н.Р.Нижник, С.Д.Дубенко та ін. – К.: Юрінком – Інтер, 1998. – 431 с. 61.
2. Соціологія: конспект лекцій для студентів усіх спеціальностей заочної форми навчання / Укл.: Ратієва О. Г., Соколенко Ю.М., Ясир М.М. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2003. – 48 с., с.25.
3. Трансформация экономических систем: теория и практика: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.00.01 «Економічна теорія» / Л. П. Стеблякова. – М., 2006. – 34 с.

Дегтяр Олег Андрійович

*д.держ.упр.,
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
доцент кафедри менеджменту та адміністрування*

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

Проблемам функціонування та розвитку соціальної сфери в нашій країні завжди приділялося досить багато уваги, але їх рішення найчастіше носило декларативний характер. Спроби, вирішити соціальні проблеми, не давали бажаних результатів, оскільки всі вони були спрямовані на подолання кризових явищ в одній окремо взятій галузі соціальної сфери. На сучасному ж етапі розвитку потрібні нові підходи до їх вирішення, спрямовані на розвиток соціальної сфери не стільки як суб'єкта господарювання, а насамперед, як сфери діяльності, покликаної забезпечувати високу якість життя населення.

В даний час проблемі підвищення якості життя населення відводиться досить велика увага. Хотілося б відзначити факт цілеспрямованого розвитку пріоритетів не лише в наукових колах, але й на державному, законодавчому рівні. Вперше поняття «якість життя» стали використовувати в 60-70 рр. ХХ ст. в США. Але до цих пір питання про зміст і структуру поняття «якість життя» залишається дискусійним. На думку одних вчених воно тотожне або протилежне поняттям рівня, стилю або способу життя; на думку других вчених дане поняття можливо звести до таких змістовних сфер як якість навколишнього середовища, рівень стресових ситуацій та ін. До початку 70-х рр. ХХ ст. в теоріях якості життя на першому плані розглядалось глобальне моделювання, по теорії й методам близьке до економетрики, і концепції «відчутного якості життя», що було пов'язано в першу чергу з дослідницькою діяльністю А. Кампбелла та ін. в США. В рамках подальшого напрямку вивчаються соціально-психологічні механізми, що опосередковують реальне задоволення потреб людей, ціннісні «фільтри» з синхронними і діахронними еталонами порівняння; компенсаторні моделі з широким колом факторів соціального, психологічного, а деколи і психіатричного характеру; когнітивний і афективний компоненти благополуччя [9].

З початку 90-х рр. ХХ ст. категорія якості життя починає використовуватися в практичних розробках вітчизняних економістів і соціологів.

Вивчення робіт вітчизняних та зарубіжних вчених в галузі управління якістю життя [1-9] свідчить про відносну єдність поглядів дослідників в

загальному баченні якості життя. Багато вчених сходяться на думці, що якість життя є узагальнюючою соціально-економічною категорією, що включає в себе не тільки рівень споживання матеріальних благ і послуг, але і задоволення духовних потреб, стан здоров'я, тривалість життя, умови навколишнього середовища, морально-психологічний клімат, душевний комфорт людини.

На жаль, серед великої кількості робіт, присвячених спеціальному розгляду якості життя населення і різних його сторін, до теперішнього часу немає єдності в трактуванні даного терміну. З одного боку, зустрічається гранично розширювальне тлумачення даної категорії, яке, по суті, вбирає в себе всі процеси життєдіяльності людини і суспільства. З іншого, в показники якості життя інший раз включається без усякої наукової аргументації тільки вузька частина процесів життєзабезпечення людей. Характерно, що з часом ситуація – в цій області не тільки не проясняється, а навпаки, стає все більш заплутаною, бо в сферу розгляду включаються все більш гострі проблеми і мало досліджені соціальні наслідки, якими так багате швидкоплинне і мінливе життя постіндустріального суспільства.

Істотним є і те, що розбіжності торкаються змістовного аспекту питання. Дуже часто використовуються близькі терміни, що ототожнюються з «якістю життя»: рівень життя, уклад життя, стандарт життя, стиль життя, спосіб життя і т.д.

В. Лобас визначає якість життя як систему якостей духовних, матеріальних, соціокультурних, екологічних і демографічних компонентів життя [6].

А. Халецька, не даючи визначення категорії «якість життя», рекомендує використовувати при її оцінці такі показники, як діапазон вибору, доступність для людини засобів вирішення життєво важливих проблем; стан соціальних комунікацій та соціальних взаємодій; комфортність і освоєність середовища проживання і т.п. [8].

Зарубіжні дослідники пропонують більш широке трактування оцінки умов життя населення, включаючи в розгляд такі фактори, як свобода вибору, основні права і свободи, політична та соціальна стабільність і безпека. У той же час В. Бакуменко вважає, що категорія «спосіб життя» інтегрує такі поняття, як рівень життя, якість життя, стиль життя, уклад життя. Він визначає «спосіб життя» як спосіб життєдіяльності, взятої в єдності з її умовами, які характеризуються категоріями рівня якості та укладу життя [1]. Приблизно таку ж позицію займає і В. Огаренко, який вважає, що поняття «спосіб життя», окрім якості життя, включає такі компоненти, як умови життя, умови життєдіяльності, а також рівень життя і соціальну поведінку [7]. Іншими словами, на думку

зазначених дослідників, категорія «спосіб життя» носить більш узагальнений характер по відношенню до понять «якість життя», «рівень життя» і т.п.

На сучасному етапі існує ряд підходів до визначення структури якості життя. Це і система індексів розвитку людського потенціалу, прийнята ООН, і сукупність соціально-економічних показників якості життя, використовувана Державною службою статистики України, і перелік показників рівня життя і споживчого бюджету, і система показників здоров'я населення, використовувана Міністерством охорони здоров'я України, розробки академічних інститутів НАН України і багато інших.

Узагальнюючи теоретичні напрацювання можливо визначити наступні складові якості життя: якість здоров'я; якість освіти; якість рекреації; якість харчування; якість житла; якість благоустрою життя; якість соціального захисту; якість правового захисту; якість навколишнього середовища. Потрібно відзначити, що всі складові якості життя взаємопов'язані і взаємозалежні

Наприклад, підвищення якості освіти призведе до збільшення інтелектуальних здібностей нації, зміцненню її інтелектуального потенціалу. Виховний компонент освіти, як відомо, формує особистість. Освіта дозволяє істотно збільшити інтелектуальні здібності і можливості людей, впливає на їх життєві позиції, формує потребу до творчості, до зміни життя в кращу сторону від якості освіти залежить вирішення проблем якості у всіх сферах життя суспільства. Кожна людина, привносячи в суспільну свідомість свій вклад, бере участь у формуванні менталітету нації. Отже, чим інтелектуально багатшим і морально досконалішим буде кожен член суспільства, тим більше перспектив у нації забезпечити собі гідну якість життя [2, с.63].

У зв'язку з цим можливо запропонувати інноваційний підхід до удосконалення державного управління соціальною сферою. Цей підхід, на нашу думку, повинен ґрунтуватися на наступних принципах:

- зміщення пріоритетів розвитку суспільства в бік його соціальної складової.
- перехід від кількісних до якісних оцінок.
- підвищення якості життя в планованому континуумі.
- забезпечення взаємозв'язку і взаємозалежності якості життя людини і суспільства в цілому.
- формування спільних інтересів (екологія).
- визначення залежності між потребами і здібностями їх задоволення.
- формування критеріїв оцінки якості життя людини у відповідності з рівнем розвитку суспільства.

Таким чином, зміна цілей розвитку соціальної сфери веде до необхідності нововведень, інноваційного підходу в управлінні соціальною сферою. У той же

час всі інновації повинні враховувати інтереси суспільства і бути спрямовані на підвищення якості життя населення.

Список використаних джерел.

1. Бакуменко В.Д. Інновації в управлінні суспільним розвитком : навч. посіб. / А.М. Михненко, В.Д.Бакуменко, С.О.Кравченко : К.: [НАДУ], 2009. – 116 с.
2. Білинська, М.М. Державне управління галузевими стандартами в умовах реформування вищої медичної освіти в Україні : монографія / М.М.Білинська ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К. : НАДУ, 2004. – 246 с.
3. Ван Гиг Д. Прикладная общая теория систем. / Д. Ван Гиг. – М. : Мир, 1981. – 357 с.
4. Кураков Л.П. Управление социальной сферой / Л.П. Кураков. – М. : Пресс-Сервис, 1997. – 402 с.
5. Куценко В.І. Соціальна сфера: реальність і контури майбутнього (питання теорії і практики) : монографія / В.І. Куценко. – Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2008. – 818 с.
6. Лобас В.М. Планування у гуманітарній сфері регіону / В.М. Лобас, В.В.Дорофієнко, А.М. Устименко. – Донецьк: МПП «ВІК», 2002. – 180 с.
7. Огаренко В.М. Економічна соціологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.М. Огаренко. – Запоріжжя: Класич. приватний ун-т, 2014. – 288 с.
8. Халецька А.А. Соціальний захист населення в Україні: теорія та практика державного управління : монограф. / А.А. Халецька. – Донецьк : Юго-Восток, 2010. – 430 с.
9. Campbell, A. The Quality of American Life / A. Campbell, P.E. Converse, W.L. Rodgers. – NY, 1976. – 212 p.

Добрій Діана Олександрівна

*аспірант кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ПЕРЕДУМОВИ МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ЗОВНІШНІХ РЕСУРСІВ ДЛЯ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

Розглядаючи питання державного управління програмами місцевого економічного розвитку (далі – МЕР), слід зауважити, що першим кроком у цьому напрямку повинно бути визначення правил та адміністративного регламенту державного управління такими програмами [4,5]. В основу побудови відповідного регламенту повинна бути покладена модель державного управління, складовими якої є механізми управління, методи та функції управління місцевим розвитком, інформаційна складова та зв'язки між процесами, що визначають порядок застосування самого регламенту.

Комплексність питання моделювання процесів державного управління залученням зовнішніх ресурсів для МЕР на засадах побудови адміністративного регламенту визначає необхідність одночасного розгляду таких питань, як [2,3]:

- економічні процеси місцевого розвитку;
- порядок визначення та застосування механізмів державного управління сферою МЕР;
- аналіз інформаційних потоків, які відображають взаємодію між об'єктами та суб'єктами в процесі управління місцевим розвитком.

Відповідно, під адміністративним регламентом МЕР пропонується розуміти систему обов'язкових вимог до адміністративних процесів, їх складових та послідовності застосування [1]. Для цього практичну реалізацію адміністративних регламентів пропонується розглядати в тісному взаємозв'язку з відповідними механізмами державного управління. Сама розробка моделі системи, що забезпечує реалізацію адміністративних регламентів в економічній сфері, повинна ґрунтуватися на цілісному підході до опису діяльності державного відомства в сфері МЕР та залучення зовнішніх ресурсів.

В основу моделювання МЕР звичайно покладається адміністративно-управлінський процес: операцій та взаємодії державного органу з іншими учасниками процесу, які виконуються для досягнення заданої мети розвитку. Адміністративно-управлінські процеси тут є основними об'єктами регламентації.

Узагальнюючи наведене, можна запропонувати основні етапи розробки адміністративного регламенту програмами МЕР:

1. розробка методології опису адміністративних процесів і регламентів;
2. розробка державних стандартів на реалізацію адміністративних регламентів і процесів міжвідомчій взаємодії;
3. ідентифікація базових технологічних компонентів МЕР, що забезпечують реалізацію адміністративних регламентів;
4. розробка рекомендації з побудови архітектури системи реалізації адміністративних регламентів;
5. узагальнення отриманих результатів в рамках єдиної архітектури управління програмами МЕР.

В свою чергу, практична реалізація адміністративного регламенту МЕР неможлива без визначення можливих варіантів та функціональних зв'язків між окремими процедурами, що виникають при цьому. Їх узагальнення дозволяє визначити перелік механізмів управління, що будуть застосовані у програмах МЕР та визначити умови та порядок можливості їх адаптації при змінах факторів зовнішнього впливу.

При розробці адміністративного регламенту процесу надання адміністративних послуг для забезпечення МЕР слід:

- зв'язати воедино цілі, функції, процеси розвитку з наявними ресурсами, детально визначити порядок виконання завдань розвитку за програмою МЕР, а також порядок контролю виконання та забезпечення режиму доступності інформації;
- забезпечити можливість отримання органами влади оперативних даних про всі передбачені дії, процедури і стадії їх виконання, терміни, варіанти можливих рішень та форми представлення результату;
- забезпечити умови сумісності змісту і форматів звітності, засобів підтримки стратегічного і оперативного управління, методів бюджетування, управління персоналом, фінансами, логістикою тощо для програми МЕР, що виконується.

Розглянута методологія побудови адміністративного регламенту державного управління процесами МЕР була застосована при розробці економетричної моделі оцінки ефективності системи державного інвестиційними процесами на рівні регіону [3,6,7]. В свою чергу, оптимізація економетричної моделі дозволила встановити, що першим кроком формування програми МЕР з боку влади є повинно бути визначення механізмів та методів державного управління такими програмами. При цьому, у якості основних вимог до ефективного адміністративного управління процесом МЕР з боку місцевих органів влади, повинно бути забезпечення: комплексності і системності управління; гнучкості управління; порівнюваність витрат з

обсягами ресурсів, що будуть залучені, з одночасним забезпеченням мінімізації ризиків.

Висновки.

1. Процеси реалізації адміністративних регламентів необхідно розглядати в контексті програми МЕР і принципів організації залучення зовнішніх ресурсів;

2. Практична реалізація ідеї «адміністративних регламентів» складається не у виборі конкретних технологій, а в проектуванні й створенні всієї архітектури державного управління у цілому, відповідно до визначених передумов їх практичного застосування (в нашому випадку програм МЕР).

Список використаних джерел.

1. Постанова КМУ від 17 липня 2009 р. N 737 «Про заходи щодо упорядкування адміністративних послуг» {Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ N 915 (915-2010-п) від 11.10.2010 }.

2. Осауленко О.Г. Модульно-блочна модель управління соціально-економічними системами // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. – Л.: Львів. філ. УАДУ, 2001. – Вип. 5. – С. 158 – 170.

3. Сухоруков А. І. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України [Текст] : монографія / А. І. Сухоруков, Ю. М. Харазішвілі. – К. : НІСД, 2012. – 368 с.

4. Федорчак О. В. Класифікація механізмів державного управління /О. В. Федорчак // Демократичне врядування. – 2008. – № 1. – Електронне наукове фахове видання [Електронний ресурс] / http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeVr/2008-01/O_Fedorchak.pdf. – Назва з екрану

5. Теоретичні засади державного управління [Текст] : навч. посіб. / В. Д. Бакуменко, Л. М. Усаченко, О. В. Червякова ; за заг. ред. Л. М. Усаченко. – К. : НВДЦ «Нововведення», 2013. – 174 с.

6. Nelson A. Theories of Regional Development. //Theories of Local Economic Development. Perspectives from Across the Disciplines. Ed. By Richard P.Bingham, Robert Mier. Sage Publications. 1993. – №1. – P. 124– 130

7. Michael J. V. Woolcock (2001) Social Capital: A Theory of Social Structure and Action. By Nan Lin. Cambridge University Press, 2001. 278 pp.

Дяченко Андрій Васильович

*аспірант кафедри соціальної
та гуманітарної політики НАДУ при Президентові України*

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Обравши шлях кардинального реформування суспільства і слідуючи практиці високо розвинених країн і народів, України проголосила права людини і їх захист як універсальний засіб розвитку. Проте мало проголосити права і свободи – важливо матеріалізувати їх, реалізувати на практиці, запровадити в життя. Практика показує, що внаслідок бойових дій на Сході України цей інститут піддається серйозним випробуванням, коли навіть самі елементарні можливості, надані суб'єктам нормами права, не можуть бути гарантовані.

Формування механізмів реінтеграції внутрішньо переміщених осіб в Україні пов'язано із значними труднощами і вимагає рішення і важливих теоретичних питань, які є багато в чому новими для науки. Таке дослідження має і велике практичне значення. Його результати можуть бути використані для вдосконалення існуючої системи соціального захисту.

Вимушене переміщення – це сумний світовий тренд. Кількість вимушених переселенців у світі у 2015 році, за оцінками, сягнуло рекордних 60 мільйонів. З них 20,2 мільйона – це біженці, які тікають від воєн та переслідувань. За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) – це найвищий показник від 1992 року [1].

Основні виклики, пов'язані з вимушеним переміщенням громадян, виявляються у зростанні навантаження на локальних ринках праці, існуванні проблем розміщення, працевлаштування, медичного обслуговування, психологічної реабілітації, доступу до освіти, культурної та соціальної реінтеграції тощо. Безумовно, ці особи потребують поглибленого соціального захисту.

З вересня 2015 р. Міністерство соціальної політики ввело новий порядок, що дозволяє переводити інші соціальні виплати, як-от допомога на дітей та осіб з інвалідністю, за допомогою електронних справ, а не запитуючи паперові справи з рідної області особи. Поки що повністю оцінити вплив цього вдосконаленого порядку неможливо, тому що багато ВПО досі скаржаться на довгі затримки (2-3 місяці) у переведенні соціальних платежів. Здається, що області ще не дотримуються нових процедур на системній основі.

Кабінет Міністрів вніс зміни у порядок звернення за допомогою по безробіттю, спростивши доступ ВПО до такої допомоги та реалізацію права на

працю. Нові процедури дозволяють використовувати електронні дані про державне соціальне страхування як основу для підтвердження інформації про трудовий стаж ВПО [4].

Попри це, ВПО стикаються з труднощами в пошуку роботи. Економічний спад призвів до ослаблення ринку праці. Коли ВПО звертаються до центрів зайнятості, їм зазвичай пропонують роботу з низькою заробітною платою, яка не покриває витрати на оренду житла. У регіонах, де витрати на житло низькі, можливостей працевлаштування ще менше. В останній місяць ВПО зі сходу України також почали повідомляти про проблеми дискримінації при пошуку роботи. ВПО скаржаться партнеру УВКБ ООН з правової допомоги, що можливі роботодавці відмовляються брати на роботу людей зі сходу через політичні причини – звинувачуючи їх у підтримці антиурядових сил – або тому, що вважають, що вони незабаром поїдуть додому. Іноді внутрішнім переселенцям пропонують неофіційну роботу за розцінками нижче ринкових.

Значна кількість ВПО, які прибувають зі східних областей України, повідомляють, що на їхній психологічний стан значний вплив справляють стрес і перенесені ними травми. Хоча ВПО мають доступ до державної системи охорони здоров'я, ця система не покриває витрати на ліки. Оскільки переселенці втратили джерела коштів для існування, багато хто не може дозволити собі купити необхідні ліки. Найбільш складне положення – у осіб, які потребують регулярного дорогого лікування, наприклад, діалізу, як діабетики, або антиретровірусної терапії, як ВІЛ-інфіковані. Обласним органам охорони здоров'я кошти на такі види лікування виділяються за чисельністю відповідних пацієнтів у області. Ураховуючи фінансові обмеження і чинні адміністративні процедури, у цих органів виникли труднощі зі збільшенням обсягу лікування, необхідним для задоволення потреб хворих ВПО, які прибувають до їхніх областей.

З початком навчального року в школах більшість сімей ВПО зареєстрували своїх дітей для відвідання школи в нових областях проживання. У цілому батьки не мали проблем із зарахуванням дітей до школи, тому що Міністерство освіти і науки спростило відповідні процедури, щоб забезпечити необмежений доступ навіть у випадку відсутності зазвичай потрібних документів. Деякі сім'ї ВПО вирішили не зараховувати дітей до школи, тому що досі розраховують повернутися додому. Кількість дітей-ВПО, які не відвідують школу, ще не відома.

Дітям-ВПО надається пріоритет при зарахуванні до дитячих садків, зокрема вони не повинні стояти у звичайній черзі на місця в садках, яких не вистачає. Це полегшило їхній доступ до цієї послуги, але й викликало

напруженість с місцевими батьками, які чекали місяцями, щоб віддати дітей до дитячих садків.

На рівні вищої освіти Міністерство освіти і науки рекомендувало, щоб для студентів-ВПО діяв спрощений порядок переведення й вони могли продовжувати навчання за такою ж ціною, як і у регіоні, з якого вони прибули. Проте, ці рекомендації не зобов'язують вищі навчальні заклади змінювати свою звичайну практику. Студенти-ВПО, які поступили до вишу на бюджетні місця, повинні визначити інший заклад, де є вільні місця за їхньою спеціальністю; додаткові місця не створюються. Крім того, багато вищих навчальних закладів продовжують застосовувати стандартний порядок переведення студентів, зокрема з вимогою про те, що студент, який переводиться, повинен надати лист-погодження на переведення зі свого вишу. Студенти-ВПО не змогли виконати цю вимогу, тож багато з них тимчасово прослуховують курси в інших вишах.

Реєстрація місця проживання ВПО залишається нагальним питанням, яке потребує вирішення, оскільки воно пов'язане із здійсненням цілого ряду економічних прав, як-от банківські послуги та реєстрація підприємницької діяльності. Разом з тим можна вважати ознакою певного прогресу те, що ВПО користуються більшістю соціальних прав – на освіту, медичне обслуговування, соціальну допомогу, пенсії – навіть якщо в них немає реєстрації проживання за новим місцем перебування.

Розроблена Мінсоцполітики Комплексна державна програма інтеграції, соціальної адаптації та захисту і реінтеграції ВПО на період до 2017 року від 16 грудня 2015 р. № 1094 сприятиме системному вирішенню проблем переміщених осіб [3]. Важливо, щоб Україна продовжила прийняття загальних законів стосовно ВПО, адже існуюча правова база створює диспропорції у ставленні до ВПО з Криму та до ВПО зі сходу України. Наприклад, 11 червня 2014 р. Кабінет Міністрів постанову щодо виділення коштів на оплату житла кримських ВПО у місцях компактного проживання в 13 областях України, але ця постанова не передбачає виділення будь-яких ресурсів для розміщення ВПО зі східних областей України. Окремі регіони, які приймають велику кількість ВПО зі східних областей України, як-от Дніпропетровська, Харківська і Полтавська області, за цією постановою не отримують жодних коштів узагалі. Ця диспропорція має бути оперативно усунена, що дозволить забезпечити, щоб усі ВПО одержували однакову підтримку.

Список використаних джерел.

1. ООН: кількість біженців у світі сягає рекордних 60 млн. осіб: Режим доступу: <http://www.dw.com/uk/%D0%BE% B1/a-18927347>

2. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20.10.2014 № 1706-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>

3. Комплексна державна програма інтеграції, соціальної адаптації та захисту і реінтеграції внутрішньо переміщених осіб до 2017 р. Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 р. N 1094: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP151094.html

4. Рекомендації Міжнародної науково-практичної конференції «Вимушено переміщені особи в Україні: реалії та можливості» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/recommend.pdf>

Ємельянова Олена Миколаївна

*аспірант Донецького державного
університету управління (м. Маріуполь)*

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЕРАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ «ЦЕНТР – РЕГІОНИ» В ПЕРІОД СТАГНАЦІЇ

Держава з системою своїх органів як суб'єкт управління і керовані об'єкти в суспільстві не існують самі по собі, а якщо й існують, то їх раціональність і ефективність дуже низькі. Тільки у взаємодії вони створюють фактори розвитку, дозволяють людям вирішувати свої проблеми. Виявом такої взаємодії служить пропонований нижче механізм.

Існування і розвиток, зміст і форми, напрямки та зміст вдосконалення державного управління, усі інші його прояви визначаються об'єктивними потребами суспільства в цілеспрямованому, організаційному, регулюючому, владному узгодженні вчинків і дій людей, забезпечені взаємозв'язку і впорядкованості безлічі активно функціонуючих колективів. Необхідність і глибока зацікавленість кожної людини, колективу, спільності людей у встановленні, підтримці і поліпшенні постійних і раціональних взаємозв'язків з іншими людьми, колективами, суспільствами, їх прагнення до організованого ведення суспільно значимих справ, до науково обґрунтованого течією виробничих, науково-технічних, духовних та інших процесів породжує синтезовану, можна сказати, загальну потребу в управлінні взагалі і в державному управлінні зокрема.

В рамках даного дослідження, з огляду на сутність процесу стратегічного управління, визначено, що механізм державного регулювання регіонального розвитку в період економічної стагнації знаходиться в руслі процесу стратегічного державного управління – від планування до реалізації і являє собою своєрідний «зворотний зв'язок» процесу реалізації стратегії соціально-економічного розвитку і стану керованих об'єктів – регіональної економічної системи та національної економічної системи, що розглядаються в контексті їх здатності забезпечувати потреби виживання і розвитку суспільства. При цьому основними системними характеристиками даних об'єктів, які необхідно зберігати в процесі управління, є стійкість, цілісність (як автономність і емерджентність) і адаптивність. Цілі механізму сформульовані в рамках термінології системного підходу і еволюційної економіки, що становлять основу когнітивного моделювання розвитку економічних систем в період стагнації.

Розглянемо чотири етапи процесу державного регулювання регіонального розвитку в період економічної стагнації: визначення стратегічних цілей регіонального розвитку; узгодження цілей розвитку регіональної та національної економічних систем; реалізація стратегій регіональної економічної системи; реалізація завдань, поставлених на другому етапі процесу.

Четвертий етап складається з організації оперативної взаємодії по лінії «центр – регіони» в процесі реалізації стратегій регіональної та національної економічних систем. Для його реалізації пропонується використання методів реінжинірингу бізнес-процесів, способів з'єднання, технологій «швидкого» моніторингу стану досліджуваного об'єкта. (Під технологіями «швидкого» моніторингу передбачається застосування концепції «чорного ящика» і оцінки вхідних і вихідних інтегральних характеристик функціонування даної економічної системи).

Для реалізації експертно-аналітичних функцій, визначених для кожного етапу процесу функціонування механізму державного регулювання регіонального розвитку в період економічної стагнації, доцільно сформувати ряд експертно-аналітичних груп, які згруповані по мережевому принципу. Для координації діяльності даних груп оптимальним буде використання CALS-технологій.

CALS-технології (Continuous Acquisition and Life cycle Support-безперервна інформаційна підтримка життєвого циклу) – сучасний підхід до проектування і виробництва високотехнологічної та наукомісткої продукції, що полягає у використанні комп'ютерної техніки і сучасних інформаційних технологій на всіх стадіях життєвого циклу проекту, що забезпечує однакові способи управління процесами і взаємодії всіх учасників цього циклу: замовників послуги/продукції, постачальників / виробників послуги/продукції, реалізована відповідно до вимог системи міжнародних стандартів, що регламентують правила зазначеної взаємодії переважно за допомогою електронного обміну даними [1].

В рамках даного дослідження в якості «продукту» діяльності розподілених в просторі експертно-аналітичних груп виступає стратегія розвитку регіональної та національної економічних систем і рекомендації щодо ефективного функціонування механізму державного регулювання регіонального розвитку в період економічної стагнації. Застосування CALS-технологій забезпечує інтеграцію даних і координацію діяльності експертно-аналітичних груп, дозволяє прискорювати процес за рахунок одночасного виконання паралельних функцій (наприклад, аналізу потенціалу національної економічної системи і прогнозу динаміки світової економіки).

Таким чином, процес стратегічного державного управління в сфері економіки потребує узгодження цілей розвитку національної економіки як цілого і регіональної економічної системи як її частини. Даний процес вимагає координації діяльності законодавчої і виконавчої гілок влади, а також застосування не тільки консультативно-дорадчих органів у якості генераторів управлінських рішень, але і використання наявного аналітичного та експертного потенціалу.

Забезпечення частоти зворотного зв'язку по лінії «центр – регіони» реалізується із застосуванням технологій реінжинірингу бізнес-процесів і сучасних технологій інформатизації.

В даний час в рамках процесного підходу до управління виникла модель процесного управління організацією, яка передбачає сприйняття організації як сукупності процесів. Перехід до даної моделі управління реалізується із застосуванням технології реінжинірингу бізнес-процесів (Business Process Reengineering, BPR).

Згідно з визначенням М. Хаммера, реінжиніринг являє собою фундаментальне переосмислення і радикальне перепроєктування бізнес-процесів для досягнення різкого, стрибкоподібного поліпшення у вирішальних, сучасних показниках діяльності компанії, таких як вартість, якість, сервіс і темпи [3].

Таким чином, реінжиніринг бізнес-процесів – це технологія формування організації, яка задає нові параметри її функціонування

Так, традиційна ієрархічна структура компанії має менеджерів декількох рівнів, в основі ієрархії знаходяться виконавці, які обслуговують клієнтів. Клієнти виявляються практично «на дні» структури. У новій компанії клієнти знаходяться не внизу, а збоку від організації, якщо б вони були рівноправними партнерами; безпосередні виконавці, які взаємодіють з клієнтами, є операторами процесів; менеджери середнього рівня є керівниками груп, що відповідають за відповідні процеси (керівники процесів) [2]. Зміна структури організації призводить до трансформації керуючих елементів системи менеджменту.

В цілому, технологія реінжинірингу бізнес-процесів забезпечила нову фундаментальну базу для реалізації процесного підходу.

Введення господаря процесу обумовлено необхідністю збору інформації для реалізації моніторингу стану регіону (визначення фази економічного циклу регіональної економічної системи), контролю ключових точок його руху в напрямку реалізації стратегії розвитку, аналізу і оцінки відхилень в досягненні стратегічних цілей і виявлення причин даних відхилень.

Таким чином, сформульовано науково-методичні рекомендації щодо організації оперативної взаємодії «центр – регіони» в період стагнації. Забезпечення частоти зворотного зв'язку по лінії «центр – регіони» реалізується із застосуванням технологій реінжинірингу бізнес-процесів і сучасних технологій інформатизації, в тому числі – технологій обміну даними, що дозволяють як накопичувати, так і аналізувати великі обсяги даних в режимі реального часу, так і – CALS – технологій.

Список використаних джерел.

1. Норенков И.П. Информационная поддержка наукоемких изделий (CALS-технологии) / И.П. Норенков, П.К. Кузьмин. – М.: МГТУ им.Баумана, 2002.
2. Репин В.В. Процессный поход к управлению. Моделирование бизнес-процессов / В.В. Репин. –М.: Манн, Иванов и Фербер, 2013. – 343 с.
3. Хаммер, М. Быстрее, лучше, дешевле: девять методов реинжиниринга бизнес-процессов / М. Хаммер. –М.: Альпина Пабли., 2012. – 356 с.

Зелинська Н.Є.

*магістр державного управління
аспірант Донецького державного університету управління*

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

Без адекватної вищої освіти та науково-дослідних установ, що створюють критичну масу кваліфікованих та досвідчених людей, жодна країна не в змозі забезпечити реального сталого розвитку [1]. Україна має тенденцію зниження учнівського та студентського контингентів через наступні фактори: демографічний (скорочення народжуваності на початку 1990-х років) та політичний (тимчасово окуповані території на сході України та Автономної Республіки Крим) [2]. Разом з тим, Державним бюджетом України на 2016 рік скорочено видатки на освіту [3]. Фінансування зазначеної галузі менше проти минулого року на 6,8% в національній валюті або на 18,8% в доларовому еквіваленті. Обраний вектор державного управління, поєднуючись з кризовим соціально-економічним станом в державі, спонукає до посилення відтоку українських студентів на навчання за кордон. Тенденцію значного зростання міграції можна дослідити на прикладі Польщі – більше 50% від загального числа іноземних студентів в цій державі складають українці (табл.1) [4].

Таблиця 1

Динаміка кількості громадян України, які навчаються у закладах освіти Польщі

Навчальний рік	2012/2013	2013/2014		2014/2015	
	кількість студентів	кількість студентів	% зростання у порівнянні до 2012 року	кількість студентів	% зростання у порівнянні до 2012 року
	9 747	15 123	55%	23 329	139,3%

Загальний перелік проблем студентів вимагає ефективного державного управління та свідчить про відсутність державної підтримки 14,3% молоді, що є майбутньою перспективою економічного розвитку держави (рис.1)

Державний рівень

- 1. Скорочення в Держбюджеті України 2016 року видатків на освіту. Сфера освіти не є пріоритетом держави при фінансуванні.
- 2. Відсутність правового врегулювання державою (державного планування):
 - а) потреби у спеціалістах за фахом (проблема: «спотворення» в спеціалізації – багато одних фахівців/відсутність інших);
 - б) обґрунтованої кількості ВУЗів (проблема: зниження престижу та якості вищої освіти);
 - с) ліцензування ВУЗів за спеціалізаціями, що дублюються, без обліку потреби в кадрах за даним напрямком (проблема: відсутність можливості працевлаштування);
 - д) єдиних стандартів аудиту (проблема: зниження якості освіти).
- 3. Нераціональне використання бюджетних коштів в системі «державного замовлення»:
 - а) невикористання (незастосування) державою кадрового потенціалу, який підготовлений за державні кошти;
 - б) відсутність законодавчо закріпленого зобов'язання працювати певний час за спеціальністю (приклад: запроваджена система в галузі охорони здоров'я по відпрацюванню молодих фахівців);
 - с) невідповідність реальної потреби у фахівцях та потреби, що використовується при складанні держзамовлення.
- 4. Відсутність державної Програми зайнятості (працевлаштування) студентів з обов'язковою відповідальністю органів зайнятості та студентів у випадку непрацевлаштування (квотування, розподіл, тощо).
- 5. Відсутність державної комплексної програми підтримки студентства з чітким розподілом повноважень між ЦОБВ (застосовуючи залучення грантів, держзамовлення, програми працевлаштування та зайнятості).
- 6. Взаємовиключні норми законодавства (або їх відсутність) стосовно обов'язку роботодавця всіх форм власності пропорційного працевлаштування студентів – випускників.

Регіональний рівень

- 1. Суттєвий відрив від старшого покоління. Відсутність інституту наставництва, не розвинутий механізм практики (проблема: суттєва різниця теоретичної підготовки від необхідних на виробництві практичних знань. Необхідність перепідготовки. Витрачання часу та коштів).
- 2. Низька самореалізація студентів при наявному потужному потенціалі (проблема: не розвинута регіональна взаємодія підприємств всіх форм власності з закладами освіти за галузевим розподілом, в тому числі держструктур).
- 3. Відсутність регіональних кадрових програм підготовки, перепідготовки кадрів з елементами стажування (часткової або повної заміни основного працівника)

Місцевий рівень

- 1. Соціально – економічна незабезпеченість (стипендії, житло, пільговий проїзд).
- 2. Низька активність ВУЗів щодо співпраці з урядом, МДА, депутатським корпусом, партнерами щодо залучення коштів до спецфондів для вирішення питань соціально-економічного спрямування).

Рисунок 1. Розподіл загальної студентської проблематики

Разом з тим, моніторинг рішень та ініціатив органів законодавчої та виконавчої влади, експертиза законодавчої бази та законопроектів не сприяє чіткому уявленню, яким чином має здійснюватися подолання проблем освітньої галузі [5,6,7,8,9].

На підставі проведеного дослідження, враховуючи практичний досвід можна зазначити, що механізмом подолання визначених проблем може стати застосування ефективної державної політики спрямованої на збереження потенціалу вітчизняної освіти та інтелектуальної еліти, реалізація якої може відбуватись на всіх рівнях як одночасно так і вибірко за рівнями, починаючи з державного.

Список використаних джерел.

1. Декларація «Організації об'єднаних націй з питань освіти, науки та культури» від 09 жовтня 1998 року № б/н /Всесвітня конференція ЮНЕСКО «Вища освіта в ХХІ столітті: підходи та практичні заходи». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.conventions.ru/view_base.php?id=1496 – Загол. з екрану. – Мова англ.]
2. Офіційне інтернет–представництво Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Загол. з екрану. – Мова англ.]
3. Закон України «Про державний бюджет України на 2016 рік». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/> – Загол. з екрану. – Мова англ.]
4. Fundacja Edukacyjna „Perspektywy». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.perspektywy.org/> – Загол. з екрану. – Мова англ.]
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 року № 148 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/> – Загол. з екрану. – Мова англ.]
6. Закон України «Про державну службу». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/889-19> – Загол. з екрану. – Мова англ.]
7. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua> – Загол. з екрану. – Мова англ.]
8. Єдиний веб-портал виконавчої влади України «Урядовий портал». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/> – Загол. з екрану. – Мова англ.]
9. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/> – Загол. з екрану. – Мова англ.]

Куспляк Галина Іванівна

*аспірант кафедри економічної
та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президенті України*

ПЛАНУВАННЯ БЮДЖЕТУ – ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ВИТРАТ

Бюджет є найбільш важливим інструментом для уряду щодо досягнення цілей розвитку країни, який відображає: економічну та соціальну політику країни; пріоритети, встановлені в запланованому бюджеті по мобілізованим коштам; фінансові інвестиції держави в управління та реалізацію галузевих стратегій [4, с. 8].

Хороший бюджет служить інструментом для економічного і фінансового управління та звітування. Він може також служити в якості механізму розподілу ресурсів між різними потребами та пріоритетами, а також сприяти економічній стабільності і зростанню країни [3, с. 11]. В свою чергу, бюджетна реформа прагне реалізувати економічну і соціальну політику, спрямовану на: поліпшення рівня життя громадян в якості однієї з головної мети державної політики; вирішувати проблеми глобалізації та лібералізації ринків з метою забезпечення невразливості національної економіки [4, с. 29].

Планування бюджету на кілька років виступає інструментом для підвищення ефективності та результативності державних витрат, забезпечення прозорого бачення державної політики, кращої координації між галузевими програмами через відповідні інструменти програмування. Всі галузеві програми, що підтримуються з Державного бюджету є багаторічними у своєму виконанні, в них відображається корпоративне бачення протягом декількох років. Це багаторічне працює через такий механізм як «Витрати в рамках середньострокової перспективи» [2].

Створення витрат в рамках середньострокового планування часто є частиною більш загальної – реформи управління витратами. Для того, щоб з ефективністю розпоряджатися державними витратами, потрібно зібрати сім взаємопов'язаних інституційних можливостей, а саме: ліміт витрат у середньостроковій перспективі, методи складання бюджету, фінансовий контроль, націленість на результат, прозорість бюджету і застосування сучасних методів фінансового управління [2].

Бюджет у багаторічній перспективі не призведе до конкретних результатів за умови дисциплінарного підходу до його виконання: мульти-річне програмування витрат не повинно призводити до постановки обіцянок деяких

політичних сил, які можуть призвести до збільшення витрат, які ніяким чином не будуть співпадати з можливостями їх виконання. Крім того, цілі державної політики повинні бути розглянуті в середньостроковій і довгостроковій перспективі. Вони повинні відображати рішення, які є важливими і доцільними саме в цей період. Політичні діячі повинні бути в центрі діяльності уряду та визначати пріоритети у державній політиці. Вони мають визначати розподіл ресурсів, а не навпаки: прозорість повинна здійснюватися у процесі розподілу ресурсів, як частина управління, орієнтованого на результат, а не у процесі виконання вже розподілених ресурсів [2].

Проводячи бюджетну реформу, французькі експерти відокремлюють два різні по значенню терміни: «*budgetisation par objectifs de programme (BOP)*», що в перекладі з французької мови означає бюджетування по цілям програми та «*budget axé sur les résultats*» – бюджет, орієнтований на результати.

Бюджетування по цілям програми – це спосіб розвитку, голосування та реалізації бюджету на основі програм, що сприяють виробленню державної політики відповідно по пріоритетах діяльності [5, с. 9]. Основою бюджетування по цілям програми є три складові:

- «програма» – дана опція дозволяє уряду та громадянам бачити на які цілі і пріоритети суспільних благ були запропоновані асигнування для голосування в парламенті та подальшого їх споживання. В даному випадку бюджетування по цілям програми надає можливість розподілити ресурси для досягнення «місії» державної політики в залежності від галузевої пріоритетності, яка складається з такої компоненти як «програма», що відображає конкретні «дії» [5, с. 10];
- «цілі» – визначається мета «дії», тобто те, що ми хочемо зробити в рамках пріоритетних завдань: визначаються конкретні цілі, що підлягають перевірці та вимірюванню за допомогою обчислених індикаторів [5, с. 10]. Індикатори вимірюють рівень досягнення заданих цілей і дозволяють оцінити об'єктивну продуктивність за допомогою показників «результативності», «дій» і навіть «засобів» [5, с. 40].
- «бюджет» – за своєю суттю, бюджет завжди обмежений. І в даному випадку стоїть питання не «як задовольнити запити уряду та його команди за допомогою коштів держави», а «як досягти зближення між потребами і амбіціями уряду та можливостями бюджету і пріоритетами держави». Це зближення здійснюється через п'ять механізмів: існування і щорічне оновлення бюджетної бази в середньостроковій перспективі (СВМТ) і в рамках середньострокових витрат (СДМТ), встановлення верхньої межі бюджетів за програмами, пошук нових можливостей для маневру в рамках щорічної розробки бюджету, обґрунтування в перших

запитах по кредитним вимогам, новий процес переговорів і арбітражу, що передбачений в бюджетному календарі [5, с. 10],

Бюджетування, орієнтоване на результат є інструментом для планування та стратегічного управління, що сповнений рішучості залучити бюджетні асигнування при наявності очікуваних результатів. Бюджетування, орієнтоване на результат, запропоноване Організацією Об'єднаних Націй, має наступний вигляд: це бюджетний процес, в якому:

а) розробка програми обертається навколо набору заздалегідь визначених цілей та очікуваних результатів;

б) необхідні ресурси визначаються з очікуваних результатів відповідно до потреб, необхідних для їх досягнення;

в) результати оцінюються з використанням об'єктивних показників [1].

Новий бюджетний підхід покликаний забезпечити перехід від «логіки коштів» до «логіки результатів», основною метою якого є забезпечення ефективності державних витрат і підвищення рівня життя громадян [4, с. 29].

Отже, раціональне, якісне та об'єктивне планування бюджету виступає одним із інструментів підвищення результативності використання коштів як на державному рівні, так і на рівні місцевих й територіальних громад з метою підвищення показників якості задоволення важливих та необхідних потреб громадян відповідно до пріоритетних завдань держави.

Список використаних джерел.

1. Besrest V. Budgets basés sur des résultats: objectifs résultats attendus et indicateurs de performance / V. Besrest // Conseil de l'Europe. – Strasbourg, 25 septembre 2012.

2. Larhild A. l'apport de la programmation budgétaire pluriannuelle dans la modernisation de l'état [Ressource électronique] / A. Larhild // Institut Des Finances Basil Fuleihan. – Régime d'accéder : <http://www.institutdesfinances.gov.lb/english/loadFile.aspx?pageid=1622&phname=PDF>

3. Le processus budgétaire en Afrique : une étude comparative // Centre parlementaire. – Ghana, 2013. – 52 p.

4. Oualalou F. Guide de la réforme budgétaire. La nouvelle approche budgétaire axée sur les résultats et intégrant la dimension genre / F. Oualalou // la Direction du Budget du Ministère des Finances et de la Privatisation et le Fonds de Développement des Nations Unies pour la Femme. – Paris, 2005. – 78 p.

5. Tout sur la budgetisation par Objectfs de Programme [Ressource électronique] : BOP Budgetisation par Objectfs de Programme. – Régime d'accéder : <http://bop.dgb.ga/sites/bop.dgb.ga/files/bopfiles/Brochure%20BOP.pdf>.

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІН

Прагнення змін в органах виконавчої влади, а також їх необхідність розуміють усі, як сторонні середньо статистичні громадяни так і чиновники різних рівнів влади. Ця проблема є об'єктом численних наукових досліджень [1-6, 8]. На сьогодні реалізуються зусилля зі створення в органах виконавчої влади системи державного управління та державної служби, орієнтованих на запровадження стандартів реальної демократії, професійної діяльності державних службовців; ведеться робота з підвищення ефективності діяльності органів виконавчої влади та формування позитивного іміджу влади серед громадян України, бізнесових кіл та міжнародної спільноти.

Однак постає питання, з чого ж почати зміни, та як не допустити помилки при управлінні змінами, з урахуванням того, що цей процес охоплює всі заплановані, організовані і контрольовані зміни в галузі стратегії, виробничих процесів, структури і культури будь-якої соціально-економічної системи.

Впровадження змін на основі базової трьох-етапної моделі управління змінами пропонував Джон Коттер, викладач Гарвардської школи бізнесу, професор, всесвітньо відомий експерт в галузі управління змінами. Зазначена модель є своєрідним фундаментом досліджень науковців у сфері управління змінами [9]. Сутність впровадження змін складається з трьох етапів, а саме:

1. Розмороження (оцінити ситуацію; збільшити дієві сили; зменшити опір) на основі використання аналізу силового поля.
2. Рух – здійснення бажаного типу перетворень (заохочення працівників; вироблення нових вимог; реалізація змін).
3. Замороження (інституціалізація змін; винагорода за бажаний результат).

Одним з інструментів реалізації змін є впровадження стандарту ISO 9001 – системи управління якістю в органах виконавчої влади [7]. Підхід, запропонований у міжнародному стандарті ISO 9001 для державних послуг, має на меті визначення й документування процедури послідовності дій державної установи щодо задоволення потреб споживача, суттєве скорочення помилок в управлінні та постійне вдосконалювання діяльності державних органів.

Стандарти ISO 9001– це серія міжнародних стандартів, що описують вимоги до системи управління якістю організацій і підприємств, а саме:

- «Системи управління якістю. Вимоги»;
- «Системи управління якістю. Основні положення та словник»;
- «Системи управління якістю. Настанови щодо поліпшення діяльності».

Політика якості визначає напрямок діяльності організації та виокремлює фактори, які є ключовими для досягнення позитивного результату. Вона включає зобов'язання задовольняти вимоги та постійно удосконалювати систему управління якістю. Вона відома та зрозуміла для всіх працівників. Щоб забезпечити постійну відповідність політики якості, керівництво переглядає її під час аналізу (який проводиться раз на рік або кожні півроку).

У багатьох розвинених країнах світу органи виконавчої влади активно впроваджують і використовують системи управління якістю з метою поліпшення обслуговування і захисту інтересів громадян, забезпечення прозорості власної діяльності, поліпшення задоволеності громадян та їх довіри до органів влади. Для полегшення впровадження систем управління якістю в такій специфічній сфері діяльності як діяльність органів виконавчої влади, державних установ та організацій, міжнародна організація зі стандартизації ISO розробила Міжнародну робочу угоду IWA 4, яку було прийнято в Україні як національний стандарт. З 1 квітня 2010 року діє друга редакція даного стандарту ДСТУ IWA 4: 2009 «Система управління якістю. Рекомендації щодо застосування ISO 9001: 2008 в суб'єктах місцевого самоврядування».

Стандарт ISO 26000 – це добровільна настанова з соціальної відповідальності. Згідно ISO 26000 компанія включає такі компоненти, як захист прав людини, навколишнього природного середовища, безпеку праці, права споживачів та розвиток місцевих громад, а також організаційне управління. Тобто, у керівництві враховані усі принципи, які зазначені у Глобальній ініціативі ООН.

Цей міжнародний стандарт замислений як такий, що буде корисним для всіх типів організацій у приватному та державному секторах, він надає інструкції щодо основних принципів соціальної відповідальності, ключових тем та питань, що мають відношення до соціальної відповідальності, а також щодо шляхів впровадження соціально відповідальної поведінки до існуючих стратегій, систем, практик та процесів організації.

Запровадження ISO 9001 та ISO 26000 надасть змогу підвищити результативність та ефективність державного управління, зокрема в результаті зменшення необґрунтованих витрат, в тому числі витрат часу; врахувати в діяльності органів виконавчої влади потреби споживачів у конкретних послугах та забезпечити належну якість їх надання; здійснити чітку регламентацію діяльності посадових осіб, уповноважених на виконання функцій держави; визначити перелік послуг, що надаються органами виконавчої влади;

забезпечити прозорість прийняття управлінських рішень та підвищити якість; забезпечити формування позитивного міжнародного іміджу України.

Список використаних джерел.

1. Віткін Л. Настанови щодо запровадження систем керування якістю / Л. Віткін, В. Горопацький, І. Єршова та ін. – К. : Держспоживстандарт України, 2006. – 112 с.
2. Калита П. Вдосконалення управління на засадах стандартів ISO серії 9000: принципи та особливості їх використання в органах влади / Петро Калита // Світ якості України. – 2007. – № 1–2. – С. 10–13.
3. Лахижа М. Іноземний досвід впровадження системи управління якістю в роботу органів влади / Микола Лахижа // Вісник державної служби. – 2006. – № 3. – С. 40–46.
4. Маматов В. П. Удосконалення методичного супроводу впровадження систем управління якістю в органах виконавчої влади / Валерій Маматов, Тетяна Маматова // Вісн. держ. служби України. – 2007. – № 4. – С. 16–22.
5. Мотренко Т. Запровадження системи управління якістю в органах виконавчої влади / Тимофій Мотренко // Бюрократ. – 2006. – № 11–13. – С. 2–11.
6. Пахомова Т. Управління якістю в органах державного управління як необхідна складова їх ефективного функціонування / Тетяна Пахомова // Актуальні теоретико-методологічні та організаційно-практичні проблеми державного управління : Матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю. – К., 2004. – Т. 1. – С. 92–93.
7. Про затвердження Програми запровадження системи управління якістю в органах виконавчої влади : постанова Кабміну України : від 11 трав. 2006 р. № 614 // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 20. – С. 19.
8. Сороко В. Концептуальний підхід до проблеми запровадження інституту надання державних послуг у практику діяльності державних службовців / В. Сороко // Вісник державної служби України. – 2000. – № 3. – С. 11–19.
9. Smith M. K. Kurt Lewin: groups, experiential learning and action research / Mark K. Smith // The Encyclopedia of Informal Education. – June. – 2001. – [Electronic source]. – Mode of access: www.infed.org/thinkers/et-lewin.htm.

Лужецька Надія Анатоліївна

*завідувач Відділенням профілактичних, наркологічних оглядів
КУ «Одеський обласний наркологічний диспансер»,
здобувач кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ З КОНТРОЛЮ ЗА НАРКОТИКАМИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕОРГАНІЗАЦІЇ

Суб'єктом формування та реалізації наркополітики є Державна служба з контролю за наркотиками. Вона є правонаступником Державного комітету України з питань контролю за наркотиками та Державної служби України з лікарських препаратів і контролю за наркотиками в частині обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я та виробництві лікарських засобів, ліцензування господарської діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. І згідно Положення «Про державну службу з контролю за наркотиками» [1] є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади у сфері формування та забезпечення реалізації державної політики з питань обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії незаконному обігу, а також координації діяльності органів виконавчої влади з цих питань. Зокрема, з питань формування і забезпечення реалізації державної політики у сфері обігу наркотиків, запобігання та протидії їх незаконному обігу в межах наданих повноважень; здійснення державного регулювання, контролю та координації діяльності органів виконавчої влади у цій сфері.

Такий перелік функцій покладає на Державну службу з контролю за наркотиками (далі ДСКН) відповідальність за їх виконання, що зумовлює необхідність відповідного адміністративного реформування. Так, вже постановою Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [3] було прийнято рішення утворити Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, реорганізувавши шляхом злиття Державну службу з лікарських засобів та ДСКН і поклавши на Службу, що утворюється, функції з реалізації державної політики, які виконували органи, що припиняються (крім функцій із забезпечення формування державної політики з питань обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу, а також координації діяльності органів виконавчої влади із зазначених питань, які відповідно до пункту 3 зазначеного рішення Уряду

покладено на МОЗ). Для забезпечення реалізації процесу реорганізації ДСКН України розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про утворення комісії з реорганізації Державної служби з контролю за наркотиками» було утворено комісію з реорганізації ДСКН України[4].

Що ж реально було зроблено за цей час? Затверджено план заходів з реорганізації ДСКН України; в Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців внесено запис про рішення Уряду щодо припинення ДСКН України та повідомлення про зазначене опубліковано в Бюлетені державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців. Також утворено міжрегіональні територіальні органи Державної служби з контролю за наркотиками в Автономній Республіці Крим (з поширенням повноважень на м. Севастополь), у Вінниці, Дніпропетровську, Донецьку, Львові, Одесі та Києві.

Територіальні органи служби є структурними підрозділами, що не мають статусу юридичної особи, і створюються в межах граничної чисельності працівників ДСКН та коштів, передбачених на її утримання. Їх діяльність поширюється на декілька адміністративно-територіальних одиниць, що покликано на практиці:

- значно посилити контроль за легальним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів;
- регулярно проводити регіональні планові та позапланові перевірки суб'єктів господарювання, які здійснюють господарську діяльність у цій сфері;
- сприяти проведенню моніторингу наркоситуації на місцях, виявляти й оцінювати наявні та потенційні загрози національній безпеці;
- надавати населенню більше достовірної інформації з наркопроблематики.

Водночас, пунктом 11 Порядку було визначено необхідність здійснення заходів, пов'язаних з утворенням, реорганізацією або ліквідацією міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України[2], зокрема в частині:

- призначення керівника новоутвореного органу;
- забезпечення проведення державної реєстрації такого органу;
- встановлення граничної чисельності його працівників;
- затвердження структури та штатного розпису апарату даного органу і кошторису.

Однак, в реальності вони так і не здійснені до цього часу. Відтак, це призвело до появи ряду проблемних питань. Наприклад, відсутність чіткого розмежування компетенції центральних органів виконавчої влади при забезпеченні заходів із формування державної політики з питань обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії

їх незаконному обігу, а також координації діяльності органів виконавчої влади із зазначених питань. Адже Постановою Кабінету Міністрів України «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [3] відповідні функції покладено на Міністерство охорони здоров'я України, що знайшло своє логічне відображення у Положенні про Міністерство охорони здоров'я України, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 року N 267.

Для того, аби відбулося системне реформування ДСКН, в цілому наркополітики, слід привести Закон України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» у відповідність до законів України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», «Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності», «Про адміністративні послуги», «Про ліцензування видів господарської діяльності». Це надасть змогу вирішити проблемні питання щодо діяльності з використання, зберігання, перевезення, придбання, ввезення на територію України, вивезення з території України, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у військових частинах, з'єднаннях, у яких проходять службу військовослужбовці або особи начальницького і рядового складу, крім закладів охорони здоров'я, державних аварійно-рятувальних службах, а також діяльності з використання, зберігання, перевезення, придбання, знищення прекурсорів у загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах.

Список використаних джерел.

1. Положення «Про державну службу з контролю за наркотиками» // Затверджено Указом Президента України від 13 квітня 2011 р., № 457/2011 : Режим доступу – <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/457/2011> – Заголовок з екрану.

2. Про затвердження Порядку здійснення заходів, пов'язаних з утворенням, реорганізацією або ліквідацією міністерств, інших центральних органів виконавчої влади // Постанова Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2011 р. N 1074: Режим доступу – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1074-2011-%D0%BF> – Заголовок з екрану.

3. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади // Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2014 року N 442: Режим доступу – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF> – Заголовок з екрану.

4. Про утворення комісії з реорганізації Державної служби з контролю за наркотиками // Затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2015 року N 107-р: Режим доступу – <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/107-2015-%D1%80> – Заголовок з екрану.

Лучинська Ольга Віталіївна

*аспірант кафедри соціальної
та гуманітарної політики
НАДУ при Президентові України*

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ
В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ
ПРОТИДІЇ ПОШИРЕННЮ ВІЛ/СНІДУ**

Проблема взаємодії з громадськістю в системі державного управління щодо профілактики соціально небезпечних хвороб поки ще залишається малодослідженою. У науковій літературі питання державно-громадської співпраці у сфері протидії ВІЛ/СНІДУ досліджуються фрагментарно, що доволі обмежує коло наукового пізнання зазначеної проблеми та створює необхідність пошуку та вироблення нових механізмів формування національної відповіді на виклики ВІЛ/СНІДУ.

У даному контексті особливо важливим є вивчення зарубіжного досвіду державно-громадської співпраці у сфері протидії ВІЛ/СНІДУ та можливості його імплементації в Україні.

У світі епідемія ВІЛ-інфекції/СНІДУ стала поширюватись починаючи з 80-х рр. ХХ століття. Рівень поширеності епідемії в конкретній країні або її регіонах може варіюватись залежно від груп населення або географії. Так, наприклад, у Молдові, Китаї та Україні показник поширеності ВІЛ-інфекції в групах, найбільш уразливих до ВІЛ-інфекції, складає понад 5%, а показник серед вагітних жінок коливається в різних регіонах країн у межах 1-5%. Тобто значна частка нових випадків інфікування припадає на найбільш уразливі групи (місця концентрації епідемії), проте одночасно відмічаються досить високі рівні поширеності ВІЛ-інфекції серед широких мас населення в окремих регіонах країн – таким чином, епідемія набуває генералізованого характеру. Залежно від заходів профілактики та дій тієї чи іншої країни у відповідь на епідемію, темпи її розвитку можуть знижуватись.

У 2000 р. на Саміті Тисячоліття ООН лідери 189 країн, включаючи Україну, підписали Декларацію Тисячоліття Організації Об'єднаних Націй, якою було визначено Цілі Розвитку Тисячоліття. У 2001 р. на 26-й Спеціальній сесії Генеральної Асамблеї ООН було прийнято Декларацію про відданість справі боротьби з ВІЛ/СНІДОМ [1], у якій епідемію було визнано глобальною надзвичайною ситуацією, проаналізовано стан поширення та заходи щодо подолання ВІЛ/СНІДУ та визначено завдання на національному, регіональному та глобальному рівнях для протидії ВІЛ/СНІДУ.

Декларація, яку також підписала Україна, визначає необхідність розробки низки стратегій, планів, програм і законодавчих документів для боротьби з ВІЛ-інфекцією/СНІДом та має стратегічне значення для взаємодії держав на глобальному рівні у сфері подолання ВІЛ-інфекції/СНІДу. Уряди країн вперше зобов'язалися активізувати свої зусилля у боротьбі з епідемією ВІЛ-інфекції і кожні два роки представляти доповіді (національний звіт) про досягнутий прогрес на засіданнях Спеціальної Сесії Генеральної Асамблеї ООН з питань ВІЛ/СНІДу.

У 2006 р. було прийнято Політичну декларацію ООН з питань ВІЛ/СНІДу, що визнала епідемію глобальною загрозою для людства та ще раз підтвердила відданість справі вирішення проблеми ВІЛ/СНІДу, наголосила на необхідності мобілізації та консолідації ресурсів та визначила відповідну програму дій.

У грудні 2010 р. Координаційною Радою ЮНЕЙДС була ухвалена стратегія «У напрямі цілі «Нуль». Стратегія, заснована на ключових принципах та пріоритетах ЮНЕЙДС, слугує платформою для визначення практичних заходів ООН та виділення ресурсів на боротьбу з ВІЛ-інфекцією та має на меті сприяння розвитку стратегій партнерства для забезпечення більш цілеспрямованих та скоординованих заходів у відповідь на епідемію ВІЛ-інфекції/СНІДу, визначаючи наступні глобальні обов'язки:

- забезпечити загальний доступ до профілактики, лікування, догляду та підтримки;
- зупинити розповсюдження епідемії та сприяти досягненню цілей розвитку тисячоліття.

Зарубіжний досвід боротьби з поширенням ВІЛ/СНІДу засвідчує, що необхідною умовою досягнення позитивних результатів у даній сфері є державно-громадське співробітництво. Стабільність у протидії епідемії неможливо забезпечити за рахунок реалізації одного втручання або заходу в рамках одного відомства або сектора. Щоб розширити охоплення послугами та зробити їх комплексними, послуги з профілактики необхідно інтегрувати з лікуванням, доглядом та підтримкою. Вони мають доповнювати один одного з метою задоволення різних потреб клієнтів.

Комплексний пакет послуг – це система послуг, яка охоплює можливі потреби клієнта (представника уразливої до ВІЛ-інфекції групи, ЛЖВ тощо) – медичні, соціальні, психологічні, побутові, з метою покращання якості життя, збереження здоров'я, подальшої реабілітації та ресоціалізації клієнта [4].

На сьогодні виокремлюють кілька моделей надання комплексного пакету послуг з профілактики, лікування, догляду та підтримки, які відповідають міжнародним рекомендаціям та вважаються ефективними [2]:

- моделі організації надання послуг з діагностики та лікування інфекцій, що передаються статевим шляхом, представникам уразливих груп населення,
- моделі надання послуг з добровільного консультування та тестування на ВІЛ-інфекцію (ДКТ),
- моделі організації комплексу послуг для уразливих груп населення,
- комплексна модель лікування, догляду та підтримки людей, які живуть з ВІЛ-інфекцією/СНІДом тощо.

Усі моделі створені на основі мультидисциплінарного підходу та передбачають участь усіх суб'єктів державно-громадської співпраці у сфері протидії ВІЛ/СНІДу.

Для більшості зарубіжних країн типовими є такі моделі, як так звані «кіоск» та «супермаркет».

Модель «кіоск» найбільш широко розповсюджена як серед державних, так і недержавних організацій, які надають послуги у сфері профілактики, догляду та підтримки. Ця модель передбачає, що послуги надаються на базі організацій, тобто використовуються їх можливості і приміщення. Там, де є громадські центри, послуги надаються в їх приміщенні. Наприклад, у сфері профілактики ВІЛ-інфекції серед уразливих груп у визначеному приміщенні надається, як правило, базовий (мінімальний) пакет послуг, який включає розповсюдження витратних матеріалів (інформаційних матеріалів, шприців, презервативів, дезінфікуючих засобів, ліків тощо), консультування різних фахівців (юристів, психологів, медичних фахівців вузького профілю), проводяться групи взаємодопомоги тощо. Інші базові послуги надаються через налагоджену систему переадресації клієнтів до партнерських організацій та установ – лікувально-профілактичних закладів, соціальних служб, неурядових організацій тощо. Як правило, це послуги, пов'язані з доглядом та підтримкою, замісною підтримувальною терапією, реабілітацією, антиретровірусною терапією тощо. Крім базового пакету, згідно з потребами клієнтів можуть надаватися додаткові послуги – прання, пошив або ремонт одягу, дитяча кімната тощо.

Модель «супермаркет» передбачає, що більшість послуг надається на базі однієї організації, що дає можливість зосередити в одному місці фахівців різних профілів, які оперативнo та результативно можуть надавати різноманітні послуги клієнтам. Саме така модель є основою для інтегрування послуг з профілактики, лікування, догляду та підтримки.

Як показує зарубіжний досвід, ефективність описаних моделей повністю залежить від якості виконання кожного етапу надання послуг. Моделі працюють на основі командного мультидисциплінарного підходу до ведення

випадку клієнта, що передбачає тісну співпрацю медичних (лікарів, медичних сестер) та немедичних працівників (соціальних працівників, кейс-менеджерів, психологів, консультантів «рівний-рівному», аутріч-працівників), а також вимагає тісної партнерської взаємодії між різними закладами та організаціями, органами влади та громадськістю.

Слід зазначити, що спільною проблемою в досліджуваній сфері є відсутність стандартів, у тому числі мінімальних стандартів якості соціальних послуг: кожна організація надає послуги, які значно відрізняються своєю якістю, що, у свою чергу, значно впливає на рівень залучення та утримання клієнтів. Тому виникає необхідність у наявності мінімальних державних стандартів надання послуг, у тому числі представникам найбільш уразливих до ВІЛ-інфекції груп, що гарантує надання однаково якісних, доступних та кваліфікованих послуг з боку державних, громадських, приватних партнерів державно-громадської співпраці у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДу.

Серед недоліків, що мають місце у сфері протидії поширенню ВІЛ/СНІДу в Україні варто назвати несистемність та неузгодженість дій між органами виконавчої влади різних рівнів, органами місцевого самоврядування та представниками громадськості; непослідовне та неадекватне лідерство та нагляд на національному та регіональному рівнях; незадовільний рівень планування та координації; брак чітких рівнів відповідальності; неефективне використання існуючих людських ресурсів; відсутність адекватних людських ресурсів та технічної експертизи в системі профілактики ВІЛ/СНІДу; незадовільне управління закупівлями та постачанням медичного обладнання, ліків, послуг тощо. Усе це суттєво актуалізує питання використання зарубіжного досвіду взаємодії з громадськістю в системі державного управління у сфері профілактики ВІЛ-інфекції/СНІДу в умовах епідемії.

Для розв'язання зазначених проблем необхідним є посилення взаємодії державних, громадських та приватних партнерів, використання сучасних методів врядування, управління, планування, моніторингу і оцінки, застосування нових підходів до протидії епідемії. Доцільним є також вивчення та запровадження в Україні кращого світового досвіду з питань стратегічного планування, менеджменту, орієнтованого на результат, та застосування програмно-цільового підходу до розробки програм з протидії поширенню ВІЛ/СНІДу.

Список використаних джерел.

1. Декларація про відданість справі боротьби з ВІЛ/СНІДом. – Електронний ресурс. – Режим доступу:

<http://www.unaids.org/ru/aboutunaids/unitednationsdeclarationsandgoals/2001declarationofcommitmentonhivaids/>

2. Моделі організації надання послуг з діагностики та лікування інфекцій, що передаються статевим шляхом, представникам уразливих груп населення. Методичний посібник. – К.: МОЗ України, Комітет з питань протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та іншим соціально небезпечним хворобам, Український центр профілактики і боротьби зі СНІДом МОЗ України за підтримки МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні», 2009. – 45 с.

3. Модели предоставления услуг по добровольному консультированию и тестированию на ВИЧ (ДКТ): <http://www.fhi.org/ru/aidsr/impactr/briefsr/vctmodelsota.html>.

4. Общественные центры снижения вреда для уязвимых к ВИЧ групп населения: опыт, практика, перспективы. – К.: МБФ «Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні», 2009. – С. 6.

Митрофанов О. А.

*аспірант кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України*

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Умови соціально-політичної кризи в нашій країні суттєво впливають на якісне забезпечення соціальних прав, гарантованих державою, що стає критичним для більшості населення країни. Наприклад розглянемо сфери житлово-комунального господарства, охорони здоров'я та зайнятості населення.

За даними Державної служби статистики серед регіонів найнижчий ступінь задоволення житловими умовами повідомили домогосподарства Закарпатської, Кіровоградської, Одеської та Миколаївської областей (27–20% незадоволених або дуже незадоволених).

На перший план вишли проблеми подорожчання утримання житлового фонду для місцевих бюджетів і зростання вартості житлово-комунальних послуг для населення, особливо останніми роками.

У січні-лютому 2015р. субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг призначено 293,4 тис. домогосподарств, що становило 102,6% від загальної кількості домогосподарств, які звернулися за субсидіями (за рахунок тих, що звернулись за субсидіями у 2014р., але призначено їм було тільки у 2015р.), з них у міських поселеннях – 248,2 тис. домогосподарств, у сільській місцевості – 45,2 тис. домогосподарств.

Загальна сума призначених субсидій у січні-лютому 2015р. становила 100,7 млн.грн., з неї у міських поселеннях – 88,3 млн.грн., у сільській місцевості – 12,4 млн.грн.[3].

Середній розмір призначеної субсидії на одне домогосподарство у лютому 2015р. становив 326,4 грн.

Крім того, 26,0 тис. домогосподарств (54,9% із числа тих, які звернулися) було призначено субсидії готівкою на відшкодування витрат для придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива, з них у міських поселеннях – 10,4 тис. домогосподарств, у сільській місцевості – 15,6 тис. домогосподарств.

У той же час заборгованість населення з оплати житлово-комунальних послуг збільшилась у лютому 2015р. порівняно з січнем на 1,8% і на кінець

лютого 2015р. становила 13277,1 млн.грн., середній термін заборгованості населення за всі послуги склав 2,5 місяця.

У лютому 2015р. мали борг за три місяці та більше: за централізоване опалення та гаряче водопостачання – 30,8% власників особових рахунків, утримання будинків і споруд та прибудинкових територій – 20,1%, вивезення побутових відходів – 19,5%, газопостачання – 17,6%, централізоване водопостачання та водовідведення – 19,1% [3].

Необхідними умовами для здоров'я населення – це якісне медичне обслуговування. Отримувати за місцем проживання медичне обслуговування та освіти є важливою складовою соціальної безпеки окремої особи, міста та держави в цілому.

Найбільша частка населення, яке оцінило стан свого здоров'я як «добрий», спостерігалась у Чернівецькій, Львівській, Івано-Франківській, Тернопільській, Закарпатській, Волинській та Київській областях (68–55%), а найнижча – у Херсонській, Запорізькій, Полтавській, Донецькій, Черкаській, Харківській та Чернігівській областях (44–36%). Для регіонів з низькою оцінкою стану здоров'я населення характерна вища, порівняно із середньою по країні, частка осіб похилого віку в структурі населення. При цьому для Запорізької та Харківської областей характерні також високі рівні урбанізації та розвитку промисловості[2].

Тенденція динаміки руху основних фондів по окремих галузях соціальної сфери у містах показує, високій ступінь зносу споруд і об'єктів охорони здоров'я, освіти, культури.

Один з найважливіших показників – це доходи населення, що характеризує рівень економічного та соціального стану та захищеності суспільства. Сенс цього поняття полягає в тому, що працюючим та членам їх сімей повинно бути гарантовано право на отримання достатнього мінімального доходу як на сьогоднішній день, так і в майбутньому для задоволення матеріальних потреб, доступності до якісної освіти, медичних послуг та відпочинку, що забезпечує нормальну життєдіяльність та можливості розвитку людини [1].

Кількість зареєстрованих безробітних на кінець вересня 2015р. становила 407,4 тис. осіб, або 24,5% усіх безробітних працездатного віку, визначених за методологією Міжнародної організації праці (МОП). Допомогу по безробіттю отримували 78,0% осіб, які мали статус безробітного.

Із загальної кількості безробітних майже дві третини (62,7%) становили жінки.

Рівень зареєстрованого безробіття в цілому по країні порівняно з серпнем 2015р. знизився на 0,1 в.п. і на кінець вересня п.р. становив 1,5% населення

працездатного віку. У сільській місцевості зазначений показник залишився на рівні попереднього місяця (1,8% населення працездатного віку), а в міських поселеннях знизився на 0,1 в.п. і становив 1,4% населення працездатного віку.

Навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць (вакантних посад) у цілому по країні зросло із 86 осіб на кінець серпня 2015р. до 99 осіб на кінець вересня.

За сприяння державної служби зайнятості у січні–вересні 2015р. було працевлаштовано 348,7 тис. осіб (30,7% громадян, які мали статус безробітного у цьому періоді), у т.ч. у вересні п.р. – 37,2 тис. осіб проти 27,3 тис. осіб у серпні.

Середньооблікова кількість безробітних, які отримували допомогу по безробіттю у вересні 2015р., становила 344,4 тис. осіб. Середній розмір допомоги по безробіттю становив 1387 грн., що дещо перевищує законодавчо визначений розмір мінімальної заробітної плати (1378 грн.)[3].

Соціальна-політична та соціально-економічна криза призвела до низького рівня фінансової забезпеченості громадян та якості життя, а також призвела до тяжких соціально-економічних наслідків: зниження рівня життя населення, розшарування суспільства за рівнем доходів, зростання бідності, безробіття, погіршення демографічної ситуації в країні, значна міграція економічно активного населення за кордон.

На сьогодні є зрозумілим, що держава самотійно не в змозі забезпечити соціальні права та підвищити якість життя населення, тому для вирішення цих питань необхідно консолідувати зусилля представників трьох секторів (державного, бізнесового та громадського). Дана форма партнерства (міжсекторного) може стати основою забезпечення соціальних прав громадян та суттєво поліпшити взаєморозуміння між публічною владою і громадою на місцевому рівні.

Список використаних джерел.

1. Панченко М.М. Удосконалення механізмів державного управління соціальною сферою на регіональному рівні: організаційний аспект : автореф. дис ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / М.М. Панченко; В.о. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр., Нац. акад. держ. упр. при Президентові України.– Одеса : Б.в., 2009.– 20 с.

2. Самооцінка населенням стану здоров'я та рівня доступності окремих видів медичної допомоги у 2014 році. Сайт Державної служби статистики України // Електронний ресурс: режим доступу: <http://finans.net.ua/content/view/13668/1/>.

3. Соціально-економічне становище України за січень–квітень 2015 року. Сайт Державної служби статистики України // Електронний ресурс: режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ У ПИТАННЯХ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Успіх структурних реформ, спрямованих на відновлення поступального економічного зростання, модернізацію економіки держави та підвищення добробуту громадян значною мірою обумовлюється ефективністю механізмів бюджетної політики держави. Водночас у 2015 р. посилилась розбалансованість бюджетної сфери, що зумовлено зниженням ВВП у поєднанні з різким зростанням витрат бюджету, детермінованим необхідністю збільшення фінансування оборони країни та девальвацією національної валюти. Тиск на бюджетну систему і далі посилюватиметься внаслідок необхідності обслуговування державного боргу.

Виклики, зумовлені зовнішніми загрозами та внутрішніми структурними трансформаціями, висвітлили системну неузгодженість механізмів бюджетного регулювання в Україні. Складне переплетіння наявних вертикальних, горизонтальних, статичних та динамічних бюджетних дисбалансів України у 2015 р., характеризувалося наступними тенденціями [1]:

1. Зберігся високий рівень перерозподілу ВВП через бюджетно-податкову систему.

2. Зріс дефіцит державного бюджету.

3. Залишився невиконаним план по доходах зведеного бюджету – недовиконання склало 6,6 %, або 32,1 млрд. грн.

4. Зросли видатки зведеного бюджету. Це стало наслідком збільшення видатків на обслуговування боргових зобов'язань, у тому числі через девальвацію гривні, а також на забезпечення оборони, громадського порядку, безпеки та судової влади.

5. Зменшилася частка капітальних видатків зведеного бюджету порівняно з поточними видатками. Це негативна тенденція, оскільки в кризових умовах роль держави в регулюванні соціально-економічної динаміки зростає, а нарощування капітальних видатків необхідне для вирішенні пріоритетних завдань стабілізації економіки.

6. Погіршилося виконання державою функцій соціального захисту та соціального забезпечення громадян.

Водночас у складних умовах держава забезпечує захист найбільш вразливих верств населення, зокрема, шляхом надання прямих субсидій на компенсацію наслідків підвищення тарифів на газ, тепло.

7. Зберігається необхідність суттєвої бюджетної підтримки Пенсійного фонду України. Пенсійна система потребує подальшого реформування з метою зменшення її дефіцитності і наближення до європейських стандартів. Важливим кроком тут є внесення у 2015 р. змін до Закону України «Про пенсійне забезпечення».

8. Частка офіційних трансфертів у доходах місцевих бюджетів протягом десяти років постійно зростала, що свідчить про посилення централізації та неможливість органів місцевого самоврядування самостійно забезпечувати розвиток адміністративно-територіальних одиниць.

Найбільша частка трансфертів, майже 80-85 %, має місце у доходах районних бюджетів. Близько 50 % доходів сільських бюджетів та від 30 % до 40 % доходів обласних, міських, селищних бюджетів та міста Києва також формувалися за рахунок міжбюджетних трансфертів. Практика такого бюджетного регулювання свідчить, що збільшення обсягів дотаційних ресурсів зумовлює незацікавленість органів місцевого самоврядування в пошуку додаткових джерел доходів бюджетів для фінансування власних та закріплених повноважень, зниження ефективності використання одержаних коштів і, як наслідок, низьку результативність усієї системи міжбюджетних відносин.

9. Фінансова незабезпеченість бюджетів органів місцевого самоврядування. Аналіз фактично мобілізованих джерел доходів дає підстави стверджувати, що залежність місцевих бюджетів від результатів перерозподілу фінансових ресурсів через державний бюджет залишається значною, а відсутність узгодженого розподілу повноважень не стимулює органи місцевого самоврядування до збільшення власної бази місцевих бюджетів.

Незважаючи на запроваджену Урядом жорстку економію видатків бюджету, зокрема щодо зменшення дефіциту сектору загального державного управління, забезпечити злам зазначених негативних тенденцій зможе лише нова якість бюджетно-податкової політики.

Подальшими кроками формування нової моделі бюджетно-податкової політики, що дозволить ефективно вирішувати нагальні проблеми суспільного розвитку та забезпечить фінансову основу реалізації реформ, мають стати [2]:

- вдосконалення інституційного середовища функціонування бюджетно-податкової системи з урахуванням принципів соціальної справедливості, економічної ефективності, фіскальної достатності, розбудови адміністративно простого оподаткування, формування ефективної системи видатків. Важливим є формування дієвої системи контролю за

ефективним використанням бюджетних ресурсів. Означене має сприяти ствердженню соціального миру та відновленню економічного розвитку в державі;

- формування оптимальної структури видатків бюджету. Раціональний розподіл видатків бюджету за статтями має відбуватися з мінімальними втратами у забезпеченні рівня та якості суспільних благ і послуг за такими принципами: узгодженість нормативно-правового забезпечення; збалансованість рівнів бюджетної системи; цільове спрямування з урахуванням реальної потреби; прозорість. Запровадження повноцінної системи планування і оцінки виконання державного бюджету за результатами потребує вдосконалення системи ключових показників ефективності, зокрема результативних показників ефективності надання державних послуг та має відбуватися в межах системи державного планування та прогнозування;
- збільшення частки капітальних видатків бюджету. Інвестування у великі інфраструктурні проекти дасть змогу забезпечити дієздатність важливих секторів економіки, сприятиме зростанню кількості робочих місць усіх категорій кваліфікації і позитивно вплине на формування дохідної частини бюджету (надходження податку на прибуток, податку на доходи з фізичних осіб тощо), а відтак і на виконання державою соціальних зобов'язань;
- підвищення прозорості в управлінні державними фінансами та ефективності їх розподілу і використання. Запровадження середньострокового бюджетного прогнозування та планування і системи стратегічного планування, у тому числі шляхом запровадження трирічної бюджетної декларації та стратегічних планів міністерств (у межах граничних сум середньострокового бюджету) з переглядом наявної системи державних цільових програм на основі системи державного планування та прогнозування. Потребує запровадження виконання відповідними структурними підрозділами органів влади оцінки реалізації стратегічних та оперативних планів цих органів, досягнення стратегічних цілей;
- реформування державного фінансового контролю та бюджетних відносин. Необхідно створити систему протидії існуючим загрозам у бюджетній сфері, зокрема: посилити контроль за сплатою податків, зборів та обов'язкових платежів до бюджету в повному обсязі; стабілізувати стан фінансово-бюджетної дисципліни і зменшити кількість та обсяги порушень; удосконалити систему відповідальності учасників бюджетного процесу; посилити координуючу роль держави у цьому процесі;

- подальша реалізація реформи бюджетної децентралізації, що потребує розширення прав місцевих органів влади, зміцнення їх бюджетної самостійності та визначення відповідальності. Для цього нагальним питанням є розробка Кабінетом Міністрів України спільно з профільними міністерствами механізму перерозподілу повноважень та відповідальності з управління регіональним розвитком на нижчі рівні ієрархії за принципом субсидіарності відповідно до вимог Європейської хартії місцевого самоврядування.

Підвищення ефективності бюджетно-податкової політики має забезпечуватися шляхом досягнення інституційної симетрії, додержання принципів фіскальної справедливості та відповідальності, що уможливить не лише збалансування бюджетних потоків, а й створить основу реалізації суспільних реформ, які визнані найбільш доцільним шляхом прогресивного розвитку України.

Список використаних джерел

1. Економіка регіонів у 2015 році: нові реалії і можливості в умовах започаткованих реформ – К.: НІСД, 2015. – 92 с. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_nauk_an_rozrobku/ekon_reg.pdf
2. Моніторинг і коментарі до нормативно-правових актів у сфері оподаткування / Матеріали Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/monitoring/monitoring_podatki_03_16.pdf

Овчар Наталія Петрівна

*аспірант кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом
НАДУ при Президентові України*

Ігнатенко Олександр Семенович

*доктор технічних наук, професор,
професор кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом
НАДУ при Президентові України*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ: МЕХАНІЗМ ЗДІЙСНЕННЯ

Формування механізму державного регулювання розвитку реального сектору економіки регіону на сьогоднішній день є надзвичайно актуальною проблемою з точки зору підвищення ефективності територіального управління і досягнення заявлених цілей регіональної економічної політики в умовах модернізації, децентралізації і, як наслідок, ускладнення соціально-економічних процесів і взаємовідносин. На цій підставі механізм державного регулювання має базуватись на концепції, принципах державного управління та повинен максимально враховувати специфічні особливості соціально-економічного середовища регіону, масштаб впливу на нього варіативності внутрішніх і зовнішніх чинників. Очевидно також, що механізм державного регулювання формується в умовах необхідності виконання ієрархії поставлених цілей, які передбачають досягнення показників результативного розвитку регульованої соціально-економічної системи, задекларованих суб'єктами управління.

Встановлені параметри розвитку реального сектору економіки регіону (як регульованої соціально-економічної системи) і муніципалітетів, які входять до нього (як підсистеми) в значній мірі визначають напрями формування регіональної політики і, отже, ієрархію цілей в механізмі державного регулювання за досліджуваням напрямом, виходячи з особливостей і чинників регіонального соціально-економічного середовища.

Названий механізм дозволяє оцінити відповідність цілей і методів, стратегічних та оперативних настанов розвитку реального сектору економіки регіону поточному стану регіональної економіки, можливостей і потенціалу об'єктів регулювання, здійснити прогнозування потреби в ресурсах (в т.ч. ресурсах управління) і забезпечити ефективність регуляторного впливу, що реалізується.

При цьому головною метою формування механізму державного регулювання є визначення напрямів керуючих процесів в умовах обмеженості ресурсів через розробку регуляторних актів, як засобів ефективних дій для системи в цілому і безпосередньо для кожного з рівнів ієрархічної структури, що в кінцевому підсумку має сприяти переходу регіональної економіки до якісно нового рівня розвитку.

З використанням системного підходу [3, С. 67] встановлено, що ефективне формування і функціонування механізму державного регулювання розвитку реального сектору економіки регіону визначається законодавством, засадами державної регіональної політики, державною стратегією регіонального розвитку і обумовлене виконанням наступних необхідних підготовчих заходів:

- конкретизація повноважень і відповідальності всіх рівнів системи державного регулювання розвитку реального сектору економіки регіону, виходячи з принципу ієрархічності і делегування повноважень;
- оцінка наявної ресурсної бази здійснення процесу державного регулювання і джерел фінансового забезпечення;
- визначення та аналіз характерних властивостей і особливостей елементів системи державного регулювання для врахування їх у процесі реалізації цілей механізму такого регулювання;
- створення інформаційно-аналітичної підсистеми державного регулювання, необхідної для збору і обробки інформаційних потоків, супутніх реалізації цілей регулювання, і забезпечення «зворотного зв'язку» між суб'єктами і об'єктами управління;
- розробка та структурування регуляторних актів та інструментарію оцінки ефективності як самої системи державного управління, так і процесу реалізації цілей державного регулювання на основі індикативних показників відхилень і оцінювання ступеню їх впливу;
- побудова моделі реалізації управлінських процесів з урахуванням структурних зв'язків і залежностей системи державного регулювання;
- розробка системи оцінки якості державного регулювання.

Механізм державного регулювання розвитку реального сектору економіки регіону найбільш ефективний та результативний в умовах об'єднання зусиль і можливостей всіх рівнів влади (місцевої, регіональної і центральної) і суб'єктів господарювання. При цьому взаємодія учасників має здійснюватися виходячи з принципів доцільності, адекватності, збалансованості, а також субсидіарності, і в умовах державно-приватного партнерства [1, С. 211].

Функціонування механізму державного регулювання розвитку реального сектору економіки регіону за умови ефективного управління регуляторною діяльністю складається з послідовних етапів, які характеризують у сукупності управлінський цикл:

- формування цілей державного регулювання, що визначаються, з одного боку, засадами державної регіональна політика, а з іншого – державною стратегією регіонального розвитку;
- визначення основних напрямів державного регулювання розвитку реального сектору економіки регіону на підставі реалізації функції прогнозування;
- виділення пріоритетів розвитку сфери господарювання за результатами ситуативного аналізу регіону та галузей господарювання, оцінювання можливого ресурсного забезпечення та ризиків реалізації пріоритетів;
- формування проектів регуляторних актів з дотримання принципів державної регуляторної політики;
- обґрунтування інструментарію впровадження, необхідного для реалізації регуляторного акта і адекватного можливим змінам умов господарювання і ситуації в регіоні;
- прийняття регуляторного акта за процедурою, яка має враховувати розв'язання проблемних ситуацій, а також результати аналізу регуляторного впливу на процеси розвитку реального сектору економіки регіону.

На підставі аналізу реалізації заходів державного регулювання розвитку реального сектору економіки регіону відбувається коригування норм регуляторних актів через оцінювання досягнутого підвищення соціальних стандартів, якості життя, забезпечення сталого розвитку територій, рівня збалансування інтересів учасників процесів державного регулювання за досліджуванним напрямом, а також розвитку бізнес-середовища в регіоні.

Таким чином, формування механізму державного регулювання розвитку реального сектору економіки передбачає складові стратегічного планування з урахуванням наявних у регіону можливостей і ресурсів, їх ефективного використання, регіональних особливостей і специфіки, сильних і слабких сторін соціально-економічного потенціалу, позитивних і негативних тенденцій розвитку.

Одним з істотних позитивних факторів використання прогнозування та програмно-цільового планування в реалізації механізму державного регулювання розвитку реального сектору економіки, є можливість коригування та впливу, як на бажані цілі, так і на застосовувані засоби, виходячи з умов, що змінюються в соціально-економічному середовищі [2, С. 285]. При цьому має

місце необхідність кардинальної зміни підходів до управління процесами регуляторної діяльності, удосконалення системи їх реалізації (за умови достатньої і якісної попередньої проробки проблемних питань).

Підсумовуючи слід зазначити, що для максимально якісного виконання цілей державної регіональної політики, при розробленні регуляторних актів необхідно дотримуватися умов функціонування запропонованого механізму державного регулювання розвитку реального сектору економіки регіону.

Список використаних джерел.

1. Сурмин Ю.П. Теория систем и системный анализ: Учеб. пособие. / Ю.П.Сурмин – К.: МАУП, 2003. – 368 с.
2. Даніленко А.І. Ризики та перспективи розвитку України у період посткризового відновлення : монографія / А.І. Даніленко, В.В. Зімовець, В.І. Сіденко [та ін.]. – К.: Ін-т економіки та прогнозів. 2012. – 348 с.
3. Королюк Ю.Г. Механізми управління розвитком регіональних систем [Текст] : монографія / Ю. Г. Королюк ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К. : Тернограф, 2011. – 343 с.

Омаров А. Е.

*к. держ. упр.,
докторант навчально-наукового-виробничого центру
Національного університету цивільного захисту, (м. Харків)*

ІНФОРМАЦІЙНІ ЧИННИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Важливим чинником реалізації ефективної державної політики в сфері екологічної безпеки держави все більш значущим в умовах сучасних глобалізаційних викликів сучасності є інформаційний. Здійснюючи свою діяльність в умовах швидких, перманентних і важкопрогнозованих змін зовнішнього середовища, сучасна державна політика в сфері навколишнього середовища та забезпечення екологічної безпеки потребує належного інформаційного забезпечення.

Розуміння і пошук відповідей на запитання, як діяти державі, як швидше досягти намічених цілей, залежатиме від кількості та якості інформації, що нею мають користуватися керівники органів державної влади в конкретній ситуації для прийняття ефективних управлінських рішень. Проте у процесі пошуку потрібної інформації ефективність відображення отриманих даних не завжди висока. Відкривається широке коло проблем, пов'язаних зі змістом інформаційного характеру: його складністю, багатогранністю, не всі параметри екологічної безпеки держави легко піддаються формалізації для кількісного визначення, особливо, коли йдеться про еколого-економічні інтереси держави.

В цьому контексті все більше значення набуває необхідність створення інформаційної системи, яка заснована на створенні комп'ютеризованої мережі збору, обробки, зберігання і обміну екологічної інформації. Вона є основою існування системи моніторингу і базується:

- на виробленні спеціальних програм;
- збиранні, обробці первинної інформації від станцій спостереження та інших джерел, обміні з іншими інформаційними мережами, передачі інформації;
- моделюванні процесів екологічного впливу;
- створенні екологічних карт;
- прогнозуванні майбутніх наслідків впливу на навколишнє середовище.

Для ефективного функціонування вона має охоплювати всі джерела контролю та інстанції збирання інформації.

Сучасна система екологічної інформації в більшості країн світу використовує нові геоінформаційні системи технологій. Геоінформаційні

системи використовуються при розв'язанні комплексних проблем з планування, проектування, управління, формування інформаційно-довідкових даних та ін. Геоінформаційні системи технологій беруть початок від появи перших автоматизованих картографічних систем (початок 60-х років, США). З кінця 80-х років вони використовуються у глобальних і міжнародних проектах, наприклад, у глобальній системі моніторингу навколишнього середовища ООН.

Ринок геоінформаційних технологій постійно розширюється. У 90-і роки почала створюватися «Глобальна інформаційна інфраструктура» – правила нового світового єдиного порядку і формування організаційно-правових прецедентів. Застосування геоінформаційних технологій потребує відповідного технічного, програмового та інформаційного забезпечення. Найактивніше вони впроваджуються для прийняття рішень у регіональному плануванні та управлінні: організації території, розвитку інфраструктури, природокористуванні й охороні навколишнього середовища. Велике значення вони мають для вироблення імітаційно-оптимізаційних моделей та в забезпеченні належної інформаційної підтримки екологічної безпеки держави.

Список використаних джерел.

1. Про схвалення Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.10.2007 №880-р [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/880-2007-p>

2. Андреева Н. Н. Экологически ориентированные инвестиции: выбор, решение и управление : монографія / Н. Н. Андреева – Одесса : ИПРЭЭИ НАН Украины, 2006. – 536 с.

3. Воронецька І. С. Моделювання системи екологічного маркетингу в сільськогосподарських підприємствах / І. С. Воронецька // Сталий розвиток економіки. – 2012. – №4. – С. 273–279.

4. Прокопенко О. В. Соціально-економічна мотивація екологізації інноваційної діяльності : монографія / О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2010. – 395 с.

5. Салига С. Я. Інформаційне забезпечення управлінських рішень на підприємствах : монографія / С. Я. Салига, В. В. Фатюха. – Запоріжжя : ГУ ЗІДМУ, 2007. – 152 с.

Осадчук Світлана Вікторівна

*к. держ. упр., доцент,
доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Високий рівень розвитку підприємництва є необхідною умовою для успішного функціонування ринкової економіки, у розвинутих країнах визначає темпи економічного зростання. Необхідно здійснювати дієві кроки щодо підтримки підприємництва в Україні.

Відповідно до законодавства України (ст. 55 Господарського кодексу України) суб'єкти господарювання залежно від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік можуть належати до суб'єктів малого підприємництва, у тому числі до суб'єктів мікропідприємництва, середнього або великого підприємництва. Суб'єктами малого підприємництва є: фізичні та юридичні особи (суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності), у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

На теперішній час відносини, пов'язані з розвитком малого і середнього підприємництва в Україні регулюються Господарським від 16.01.2003 № 436-IV, Цивільним кодексом від 16.01.2003 № 435-IV та Податковим кодексом України, іншими законодавчими актами, а також міжнародними договорами України.

Державна підтримка надається суб'єктам малого і середнього підприємництва, які відповідають критеріям, встановленим частиною третьою статті 55 Господарського кодексу України [1]. Державна підтримка передбачає формування програм, в яких визначається механізм цієї підтримки. Програми державної підтримки розробляються та впроваджуються спеціально уповноваженим органом у сфері розвитку малого і середнього підприємництва із залученням інших центральних органів виконавчої влади та громадських організацій, що представляють інтереси суб'єктів малого і середнього підприємництва. Державні програми підтримки затверджуються Кабінетом Міністрів України в установленому законом порядку.

До об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва належать бізнес-центри, бізнес-інкубатори, інноваційні бізнес-інкубатори, науково-технологічні центри, центри трансферу технологій, фонди

підтримки малого підприємництва, лізингові компанії, консультативні центри, інші підприємства, установи та організації, основним завданням яких є сприяння розвитку малого і середнього підприємництва.

Державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва та об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва включає фінансову, інформаційну, консультаційну підтримку, у тому числі підтримку у сфері інновацій, науки і промислового виробництва, підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва, що провадять експортну діяльність, підтримку у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів та кадрів ведення бізнесу.

Фінансова державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва. Надання фінансової державної підтримки здійснюється спеціально уповноваженим органом у сфері розвитку малого і середнього підприємництва, іншими органами виконавчої влади, Верховною Радою Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, Українським фондом підтримки підприємництва та іншими загальнодержавними фондами, регіональними та місцевими фондами підтримки підприємництва. Фінансова державна підтримка надається за рахунок державного та місцевих бюджетів.

Основними видами фінансової державної підтримки є:

- 1) часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, що надаються на реалізацію проектів суб'єктів малого і середнього підприємництва;
- 2) часткова компенсація лізингових, факторингових платежів та платежів за користування гарантіями;
- 3) надання гарантії та поруки за кредитами суб'єктів малого і середнього підприємництва;
- 4) надання кредитів, у тому числі мікрокредитів, для започаткування і ведення власної справи;
- 5) надання позик на придбання і впровадження нових технологій;
- 6) компенсація видатків на розвиток кооперації між суб'єктами малого і середнього підприємництва та великими підприємствами;
- 7) фінансова підтримка впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій.

Порядок використання коштів державного бюджету для фінансової державної підтримки суб'єктів малого і середнього підприємництва затверджується відповідно до вимог бюджетного законодавства.

Фонди підтримки підприємництва. До них відносять: Український фонд підтримки підприємництва, інші загальнодержавні, регіональні та місцеві фонди підтримки підприємництва. Зазначені фонди є неприбутковими

організаціями, основними функціями яких є сприяння реалізації державної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва шляхом залучення та ефективного використання фінансових ресурсів, фінансування цільових програм та проектів. Кошти Українського фонду підтримки підприємництва, інших загальнодержавних, регіональних та місцевих фондів підтримки підприємництва формуються за рахунок бюджетних коштів, добровільних внесків фізичних і юридичних осіб, у тому числі іноземних та спрямовуються виключно на фінансування розвитку та підтримки малого і середнього підприємництва.

Інформаційна державна підтримка.

Інформаційна державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва та об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва може здійснюватися шляхом:

- створення та забезпечення функціонування державних, регіональних і місцевих інформаційних систем, інформаційно-телекомунікаційних мереж, сприяння започаткуванню підприємницької діяльності за допомогою Інтернету;
- надання інформації: про стан виконання державних, регіональних і місцевих програм розвитку малого і середнього підприємництва та рівень ефективності державної підтримки; про стан розвитку малого і середнього підприємництва; про об'єкти інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва; іншої інформації (економічної, правової, статистичної, виробничо-технологічної, з питань маркетингу), необхідної для забезпечення розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва.

Консультаційна державна підтримка суб'єктів малого і середнього підприємництва може здійснюватися шляхом: сприяння утворенню об'єктів інфраструктури підтримки малого і середнього підприємництва, які надають консультаційні послуги суб'єктам малого і середнього підприємництва, та забезпечення їх діяльності; спрощення доступу до інформації в режимі реального часу.

Успішний розвиток малого підприємництва у державі можливий при поєднанні ефективних та дієвих інструментів державної підтримки, високого ступеня самоорганізації підприємців. задля створення сприятливого середовища їх функціонування та розвитку.

Список використаних джерел.

1. Господарський кодекс від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

Панченко Ганна Олександрівна

*к. держ. упр.,
доцент кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

СТВОРЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІНЦЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЧИННИК ГАРМОНІЗАЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Сьогодні формування нової системи публічної служби, враховуючи тенденцію загального відставання етики поведінки публічного службовця від міжнародних стандартів, а також – процес інтенсивного реформування українського суспільства, що супроводжується зміною світоглядних засад, норм і цінностей, переорієнтацією масової свідомості, – має суттєвий вплив на моральні позиції та принципи діяльності державних службовців. Тому врегулювання сфери професійної етики публічної служби є одним із дієвих механізмів формування професійного апарату службовців. І одним із елементів зазначеного механізму є створення позитивного іміджу публічного управлінця, який, до того ж буде ефективно сприяти загальній гармонізації сучасного українського громадянського суспільства.

На перешкоді успішному вирішенню зазначеного вище завдання постають численні проблеми, притаманні сучасній управлінській та кадровій ситуації:

- значна частина службовців виявляється недостатньо морально мотивованою в цілому до своєї діяльності й до інноваційної діяльності зокрема;
- заходи, що вживаються проти порушень моралі в середовищі публічних управлінців, не справляють суттєвого впливу на удосконалення системи публічного управління;
- публічні управлінці сьогодні не готові взяти на себе відповідальність за соціальні перетворення та не здатні на їх звершення;
- чітко прослідковується недостатній розвиток моральної культури публічного управлінця, формуванню якої в підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації кадрів не приділяється належної уваги [3, с. 121].

Публічні управлінці, враховуючи їх професійні навички, менталітет і культуру спілкування на всіх рівнях професійної комунікації, відрізняються від інших соціально-професійних груп такою важливою особливістю, як відповідальність за управління в державі. Саме ця особливість на всіх етапах

суспільного розвитку викликає пильний інтерес щодо питання створення їх позитивного іміджу, тому що публічний управлінець є відзеркаленням іміджу держави в цілому для громадян країни.

Соціальна підгрупа інтелігенції – публічні управлінці – формується за спеціальним відбором із представників усіх класів і соціальних груп суспільства, об'єднана професійним виконанням державних функцій. Представники цієї підгрупи характеризуються різними соціальними та професійними здібностями, особливостями способу життя (психології, спілкування, поведінки), специфічною системою потреб, норм і цінностей [1, с. 62].

Важливою складовою позитивного іміджу публічного управління є моральні принципи, задекларовані Правилами етичної поведінки державних службовців, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2016 р. № 65. Вони ґрунтуються на положеннях Конституції України, законодавства про державну службу та запобігання корупції, та є такими: служіння державі і суспільству; гідна поведінка; доброчесність; лояльність; політична нейтральність; прозорість і підзвітність; сумлінність. Під час прийняття на державну службу особа ознайомлюється із цими Правилами та зобов'язана їх дотримуватися у своїй подальшій службовій діяльності [2].

Порушення цих принципів призводить до проявів бюрократизму, свавілля, несправедливості й аморальності тощо, що перешкоджає успішному та ефективному вирішенню проблеми моральності публічної служби та сприяє утвердженню негативного іміджу публічної служби.

Отже, Україна, обравши вектор розбудови демократичної держави та відповідних суспільних відносин, має спрямовувати зусилля на поглиблене вивчення й вироблення нового розуміння організації громадянського, демократичного цивілізованого соціуму, що визначатиме принципи й характер відносин у всіх сферах життєдіяльності в цілому, та публічної служби зокрема. І створення позитивного іміджу публічного управління відіграє не останню роль у вирішенні цієї надскладної проблеми. Усвідомлення необхідності у чіткому структуруванні феноменологічних характеристик громадянського суспільства в Україні, якому притаманні розчленованість, розгалуженість зв'язків та інтересів, динамічна структуралізація соціального життя, повне і достовірне знання соціально-політичних інтересів і прагнень наявних у суспільстві соціальних груп, класів, ідейних програм, форм діяльності, основних прав і свобод гарантуватимуть успішність у процесі пошуку шляхів гармонізації суспільних відносин [4, с. 246]. Реалізація такого завдання перебуває на етапі його осмислення та озвучення, яка полягає у підвищенні рівня свободи вибору, ініціативи й відповідальності публічних управлінців.

Тому формування позитивного іміджу публічного управлінця і є одним із важливих чинників, який може забезпечити гармонійне функціонування сучасного українського громадянського суспільства як норми сучасного цивілізаційного життя.

Список використаних джерел.

1. Аболіна Т.Г. Етичний кодекс у контексті проблеми сучасної нормотворчості: [Матеріали наук.-практ. конф. «Професійна етика працівника державної податкової служби як складова етики державного службовця України»] / Т.Г. Аболіна [та ін.] – Ірпінь: ДПА України, 2006. – С. 61–64 с.

2. Про затвердження Правил етичної поведінки державних службовців: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2016 р. № 65. – [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/65-2016-%D0%BF>. – Назва з екрану.

3. Рікер П. Етика і мораль. Навколо політики / П. Рікер. – К., 2005. – 283 с.

4. Розова Т.В. Специфіка становлення громадянського суспільства в Україні: монографія / Т.В. Розова, В.Ю. Барков. – Одеса : ТОВ «Мрія», 2003. – 336 с.

ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ ВСТУПУ ПОЛЬЩІ ДО ЄС

Вступ Польщі до Європейського Союзу (далі – ЄС) передував тривалий період активної політичної діяльності і переговорів, які проходили між адміністративними інститутами Польщі та європейського співтовариства. Процес інтеграції був не простим. Він торкався економічних, правових та громадянських аспектів життя країни-кандидата, яка прагне відповідати всім необхідним для вступу вимогам.

На початку 1990-х рр. підготовка до вступу Польщі в ЄС стала одним із пріоритетів зовнішньої політики країни. Першим кроком на шляху інтеграції стала Угода про торговельно-економічне співробітництво з ЄЕС, підписана у вересні 1989 р., що призвело до зняття значних обмежень в економічних відносинах між Польщею та ЄЕС [3].

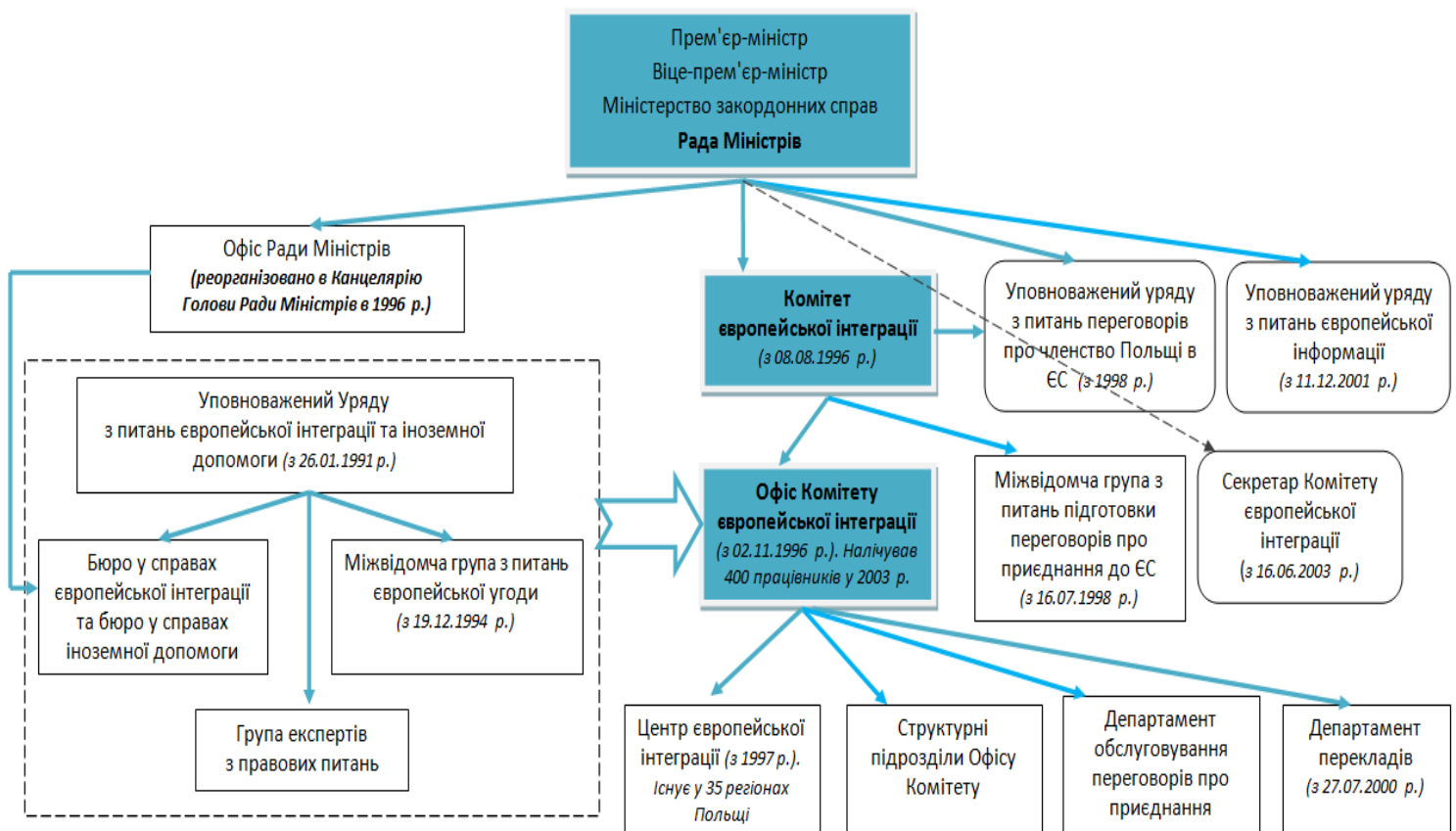
У грудні 1991 р. за підсумками переговорів було укладено «Угоду про асоціацію між Україною та Республікою Польща та Європейським співтовариством і державами-членами», яка вступила в дію 1 лютого 1994 [4].

Угода передбачала створення органів та інститутів для його реалізації.

Ключову роль було відведено Раді Міністрів, яка є найвищим органом виконавчої влади Польщі (Рис.1). Стратегічним рішенням було створення органу Уповноваженого Уряду з питань європейської інтеграції та іноземної допомоги, який бере участь в здійснюваних та координуваних міністром закордонних справ переговорах, що стосуються відносин Польщі з ЄС, особливо міжнародних договорів між Польщею та Співтовариствами.

Обслуговування роботи Уповноваженого Уряду забезпечувало Бюро у справах європейської інтеграції та Бюро у справах іноземної допомоги, які були створені як структурні одиниці Офісу Ради Міністрів – інституції, котра підпорядковувалась Раді Міністрів, прем'єр-міністру, віце-прем'єр-міністру.

Так, для планування і координації дій, пов'язаних з реалізацією Угоди про асоціацію, 19 грудня 1994 р. Уповноважений Уряду створив Міжвідомчу групу з питань Європейської угоди, до складу якої увійшли представники всіх зацікавлених міністерств та центральних органів. [2].

З метою загального управління, отримання і використання фінансових коштів, призначених для реалізації програми заходів з підготовки до вступу в ЄС у серпні 1996 р. було створено Комітет з питань європейської інтеграції на чолі з прем'єр-міністром, який став головним державним органом, що відповідає за виконання плану заходів щодо інтеграції і адаптації до європейських стандартів.

Виконавчим органом Комітету став Офіс Комітету європейської інтеграції (далі – ОКЄІ). [4]. Жодний проект правового акту, опрацьований органами державної влади, не міг бути розглянутий та затверджений без залученого до нього висновку експертів ОКЄІ щодо його відповідності з правовою системою Співтовариств [2].

Таким чином, функціонуючі раніше бюро, які обслуговували роботу Уповноваженого уряду з питань європейської інтеграції, ввійшли до складу ОКЄІ.

Задля реалізація розпочатої в той час інформаційної кампанії про інтеграцію Польщі до ЄС, яка фінансувалась з коштів програми PHARE – SIERRA, ОКЄІ створив Центр європейської інтеграції, який функціонує від 1997 року. Саме Комітет Європейської інтеграції ініціював стратегію використання коштів в рамках програми ISPA в секторі транспорту і охорони

навколишнього середовища із загальним бюджетом 348,2 млн. євро, які затвердив ЄС.

У 2001 році після виборів та формування нового уряду Рада Міністрів змінила схему підпорядкування Уповноваженого уряду з питань ведення переговорів про членство. Виконання цієї функції було віднесено до Міністерства закордонних справ.

Для підготовки документації та проектів переговорних позицій була створена міжвідомча група з питань підготовки переговорів про приєднання до ЄС. З наміром розширення інформаційної кампанії, яка б дозволила краще зрозуміти громадянам всі наслідки від вступу Польщі до ЄС було призначено Уповноваженого уряду з питань європейської інформації [2].

Одну з важливих ролей в підготовці до вступу Польщі до ЄС зіграла така інституція як Європейський коледж, який був створений в 1991 році польським урядом і громадськими організаціями. В ньому готуються фахівці, які знаються на законодавстві, для роботи з фондами ЄС. На даний час в коледжі навчаються 120 осіб з усієї Європи та України. Українські випускники коледжу в 2012 р. створили свою асоціацію і активно працюють в Києві в рамках своєї компетенції, намагаючись пропонувати свої знання українським органам влади.

На думку віце-директора Європейського коледжу в Польщі Єви Оснецької-Танецької, гармонізація українського законодавства з європейським не може бути ефективною без створення відповідних інститутів, які будуть готувати зміни. І це зараз є головною проблемою для України – всупереч деклараціям держава дуже неохоче приймає допомогу експертів і не готова до створення і фінансування інституцій для підготовки змін.

Треба зазначити, що з 1997 по 2001 рр. на інформаційну кампанію ЄС виділив 1 млн. євро на рік та в 2002-2003 рр. – по 4 млн. [1].

Висновок. Євроінтеграційні процеси в Україні мають опиратися на відповідні інституціональні структури, які забезпечать планування, координацію та врегулювання питань співробітництва між Україною та ЄС в різних сферах. Як свідчить досвід Польщі, створення інституцій та розвиток відповідного інституційного механізму визначається цілями, напрямками та змістом, який покладається у відносини між Польщею та ЄС. Такі інституційні структури мають як загальні риси так і специфічні, що відповідає особливостям країни. Таким чином, для України є корисним досвід створення інституційного механізму в сфері євроінтеграції на прикладі Республіки Польщі, чия співпраця з ЄС мала продуктивний характер та позитивні результати.

Список використаних джерел.

1. Агеев Д. Польша – системный путь в ЕС без хаоса [Электронный ресурс] / Д . Агеев. Режим доступа: <http://www.citynews.net.ua/polit/42705-polsha-sistemnyu-put-v-es-bez-haosa.html>

2. Гнидюк Н. Механізми координації європейської політики: практика країн членів та країн кандидатів / Н. Гнидюк (ред.), А. Новак-Фар, Я. Гонцяж, І. Родюк .– К.: Міленіум, 2003. – 384 с.

3. Куриляк В.Є. Україна в системі європейського та євразійського інтеграційних процесів / В.Є. Куриляк // Вісник економічної науки України. – 2013. – №1 . – С. 84-93.

4. Томашевский В. Институциональная подготовка Польши к вступлению в Европейский Союз [Электронный ресурс] / В. Томашевский // Балтийский регион. – 2015. №2(24). С.98-108. Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/institutsionalnaya-podgotovka-polshi-k-vstupleniyu-v-evropeyskiy-soyuz>

Піроженко Наталія Вікторівна

*к. держ. упр., доцент,
доцент кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

РОЛЬ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЇ

Актуальність використання державно-приватного партнерства як інструменту стратегічного управління сьогодні органічно постає із загального усвідомлення урядами багатьох країн необхідності об'єднання зусиль у досягненні загально-державних стратегічних цілей.

Так, цілком обґрунтовано головною передумовою реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» визначено суспільний договір між владою, бізнесом та громадянським суспільством, де кожна сторона має свою зону відповідальності []. Не є таємницею, що суспільно-економічні умови в Україні сьогодні такі, що досягнення визначених Стратегією – 2020 амбітних цілей значною мірою можливе не тільки за рахунок державної підтримки, але і ефективного сумісного використання активів державного і приватного секторів. За рахунок об'єднання активів держави з інвестиційними, управлінськими, мотиваційними і іншими ресурсами приватного сектора можливе досягнення синергетичного ефекту і забезпечення підвищення ефективності використання потенціалу, який знаходиться у розпорядженні суспільства, для вирішення стратегічних завдань.

Проекти ДПП належним чином доповнюють бачення планування, що дає змогу використовувати потенціал та можливості приватного сектора, орієнтуючись на встановлені державою бачення та напрямки дій. На відміну від адміністративно-владних відносин, ДПП є не просто поєднанням ресурсів, а зовсім особливою конфігурацією інтересів, прав і відповідальності сторін.

Таким чином, можна погодитись з визначенням державно-приватного партнерства як союзу господарюючих суб'єктів (держави, приватного бізнесу) і інститутів (правових, фінансово-кредитних), взаємодіючих у процесі виробництва і використання благ, які пов'язані з умовами життєдіяльності суспільства і забезпечують реалізацію стратегічних цілей його сталого економічного розвитку [2].

В переважній більшості країн, які мають позитивний досвід реалізації проектів на умовах ДПП, однією із визначальних ознак державно-приватного

партнерства є те, що зазначений механізм застосовується з метою реалізації масштабних, національних або міжнародних, стратегічно значущих проектів.

Так, наприклад:

Великобританія зосередила проекти ДПП на таких об'єктах інфраструктури, як школи, лікарні, тюрми, оборонні об'єкти і автомобільні дороги;

Канада значну кількість проектів ДПП виконує в таких сферах, як енергетика, транспорт, захист навколишнього середовища, водні ресурси, водопостачання та водовідведення, рекреаційні об'єкти, інформаційні технології, охорона здоров'я, освіта;

Австралія, Іспанія, Греція в якості пріоритетних напрямків для ДПП визначила транспорт і системи життєзабезпечення міст;

США переважно виконують проекти ДПП, які об'єднують природоохоронну діяльність, життєзабезпечення сільських населених пунктів [3].

Сучасна Україна не може похизуватися значними успіхами використання ДПП в чистому вигляді і відповідно до базового закону. Хоча формування передумов розвитку ДПП в нашій країні бере початок ще з середини ХІХ століття, коли у 1865 році київська міська влада міська влада через брак коштів передала у концесію проект спорудження водогону на 50 років. Струве, успішний на той час успішний підприємець та видатний інженер, висловив згоду очолити концесію і створити акціонерну компанію на певних умовах. відведення місця від міста для будівництва водопідйомного закладу та надання у 60-річне користування водопроводами; тарифи оплати послуг; улаштування спеціальних кранів для одержання води під час пожежі на кожні 100 сажнів водопровідних труб та чотирьох басейнів з фонтанами на умовах безоплатного користування водою для власного споживання. Відповідний договір було укладено 09 липня 1870 р. На його виконання було побудовано: три водонапірні вежі – дві у Міському саду і одна – на Володимирській гірці; споруджено машинні станції; прокладено 24 км водопровідних труб та споруджено артезіанські свердловини.

У 1885 році Київською міською думою було оголошено конкурс на будівництво міської залізниці, у якому також переміг проект А.Є. Струве. На виконання укладеної за результатами конкурсу концесійної угоди, А.Є.Струве збудував 24 версти залізничних колій; експлуатував їх 45 років, віддаючи місту частину своїх прибутків; 1 листопада 1934 р. безоплатно передав підприємство місту. При цьому, Дума залишала за собою право після завершення перших 25 років концесії протягом двох років (1914-1916 р.р.) здійснити достроковий викуп підприємства.

І вітчизняний, і зарубіжний досвід доводять можливість і доцільність застосування саме такої форми взаємодії держави і бізнесу є проекти, яким притаманні такі характеристики:

- здатність визначити і забезпечити потік / потоки надходжень;
- наявність результатів, що підлягають вимірюванню;
- капіталомісткість і великі масштаби;
- наявність суттєвих технічних проблем, необхідність впровадження інновацій і потреба в навичках, які перевищують можливості органів влади.

Останні роки Україна знаходиться в стані АТО, перманентних виборів і постійної політичної кризи. Нестабільність влади в Україні, невизначеність її політичного курсу, невизначеність пріоритетів розвитку, неспроможність дотримуватись власних гарантій – всі ці фактори лякають потенційного інвестора, адже відомо, що інвестор буде вкладати гроші в ту країну, де забезпечено стабільність відносин та гарантовано незмінність принципу приватної власності та недоторканності інвестицій.

Особливо це стосується зарубіжного інвестора, який звик до того, що змінюються президенти та уряди, а гарантії недоторканості вкладених інвестицій зберігаються, незважаючи на те, яка політична сила зараз при владі.

Сьогодні сама система вітчизняного державно-приватного партнерства є недосконалою: ДПП-концепти ґрунтуються переважно на трендах минулих періодів і сьогодення, і не відповідають та враховують вимоги майбутнього; управління ДПП – процесами здійснюється за наявності великої кількості проблемних ситуацій і внутрішніх протиріч; не налагоджена система тестування та контролю життєздатності проекту ДПП за різними критеріями (ефективність, витратність, зручність, актуальність); горизонтальні зв'язки між партнерами не прозорі; процедури узгодження їх інтересів не уніфіковані. Також для вітчизняної практики характерна реалізація серійних ДПП-проектів у форматі будь-якої однієї галузі, а їх реалізація здійснюється або за моделями 80—90-х рр. ХХ століття, або за дорогими індивідуальними проектами.

На сьогодні, цілком очевидно, що подальше відставання України від світових лідерів державно-приватного партнерства неприпустимо. Політика держави в Україні відносно ефективного розвитку інноваційної спрямованості економіки повинна бути зорієнтована на підсилення процесу кооперації зусиль її інституційних суб'єктів за допомогою утворення партнерств.

Список використаних джерел.

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс] : Указ Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. – Режим доступу : [http:// www.president.gov.ua/documents/18688.html](http://www.president.gov.ua/documents/18688.html)
2. Головінов О.М. Концептуальні засади формування державно-приватного партнерства / О.М. Головінов // Економічний вісник Донбасу. – 2012. – № 3 (29). – С. 56-62.
3. Guidelines for Monitoring of PPP Projects / The Secretariat for the Committee on Infrastructure. Planning Commission. Government of India. New Delhi. – 44 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.infrastructure.gov.in>.
4. Лебеда Т. Державно-приватне партнерство як фактор економічного зростання та проблеми його розвитку в Україні. / Т.Лебеда, І.Запатріна //Економіст. – наук. та громад.-політ. журн. – 2011. – № 3. – с. 52-54

Помаза-Пономаренко Аліна Леонідівна

*к.держ.упр., с.н.с.,
наукового відділу з проблем державної безпеки
Навчально-науково-виробничого центру
Національного університету
цивільного захисту України, (м. Харків)*

ЛОГІКО-МЕТОДОЛОГІЧНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ В КОНТЕКСТІ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Питання соціальної політики, управління соціальним розвитком, а також проблематика державноуправлінського впливу на соціальні процеси регіональних систем знайшли відображення в наукових розробках Е. Афоніна, В. Бакуменка, С. Білої, О. Бобровської, І. Дегтярьової, М. Долішнього, С. Домбровської, К. Дубич, Я. Жаліло, О. Іляш, М. Кравченко, Е. Лібанової, П. Ситник, В. Скуратівського, А. Халецької та ін. Сьогодні, проте, для України ключовим і досить складним у практичному вирішенні є питання регіональної безпеки, модернізації механізмів державного управління соціальною сферою. Тому пошук моделі такої модернізації потребує подальшого науково-методологічного та практичного опрацювання.

Незаперечним є той факт, що вихідні параметри регіонального розвитку визначаються «центром» у вигляді законодавчих і нормативних актів, вироблення єдиної науково-технічної політики, як фактору стабілізації економіки в регіонах, формування інтелектуального та кадрового потенціалу, особливо це стосується фундаментальної науки. Зважаючи на предмет дослідження, зазначимо, що основними напрямками розвитку України на майбутній період [3] визначена головна мета регіональної політики – раціональне використання соціально-економічного й екологічного потенціалу регіонів для створення сприятливих умов життя населення. Для її досягнення необхідно максимально задіяти внутрішній потенціал кожного регіону, скоротити невиправданий розрив у рівнях соціального й економічного розвитку регіонів, утримати в соціально безпечних рамках безробіття у великих містах. У цьому контексті відзначимо, що одними з найважливіших напрямів політики є формування регіональних систем соціальної та виробничої інфраструктури, забезпечення системи безпеки проживання населення, соціально-економічна реабілітація територій, постраждалих від Чорнобильської катастрофи, військово-політичних конфліктів тощо.

Сучасна стратегія державної соціальної політики України та її регіонів визначена в програмі реформ. Однак аналіз правової бази дозволяє стверджувати, що така стратегія не відзначається системністю [3]. Тому її концепт не в повній мірі може сприяти реалізації пріоритетів сервісно-орієнтованої державної політики, що є загальносвітовою тенденцією. На нашу думку, допомогти вирішити проблему розроблення й обґрунтування стратегії модернізації державного управління соціальним розвитком і безпекою регіонів може цілісне визначення логіко-методологічної моделі (1):

$$\begin{aligned}
 \text{С}_{\text{МДУСРіБР}} = & \left[\text{С}_{\text{МДУСРіБРІТ}} \cap \left(\text{ПМ}_8 \vee \left\{ \text{ПМ}_{\text{П}(з)} \cup \text{ПМ}_{\text{О-І}(з)} \cup \text{ПМ}_{\text{Ф-Е}(з)} \cup \right. \right. \right. \\
 & \left. \left. \text{ДП}_{\text{усфДйОСС}(с)} \cup \text{ДП}_{\text{усфСД}(с)} \cup \text{ДП}_{\text{усфВНРСіЗ}(с)} \cup \text{ДП}_{\text{ПСГ}(с)} \cup \text{ДП}_{\text{РГСІ}(с)} \right\} \right) \cup \\
 & \left. \text{f:С}_{\text{ДДУСРіБР}} \left[\left(\text{Пр}_{\text{ДУСРіБР}} \rightarrow \text{СЗЕОП} \right) \cap \left\{ \text{R} \in \text{УпР} \right\} \cap \text{dfr}^{\text{ппп}, \text{ппп}} \right] \cup \right. \\
 & \left. \left\{ \text{С} \mid \text{О}(\text{Ц}_{\text{ДУСРіБР}}) \right\} \right] \rightarrow \left[\text{КНІ}_{\text{ДУСРіБР}} \cup \text{КЗ}^2_{\text{ДУСРіБР}} \right] \quad (1),
 \end{aligned}$$

де $\text{С}_{\text{МДУСРіБР}}$ – стратегія модернізації державного управління соціальним розвитком і безпекою регіонів; $\text{С}_{\text{МДУСРіБРІТ}}$ – стратегічний механізм державного управління соціальним розвитком і безпекою регіонів інтеграційного типу; ПМ_8 – підмеханізми стратегічного механізму ДУСРіБР інтеграційного типу, що поділяються на загальні та спеціальні; $\text{ПМ}_{\text{П}(з)}$ – правовий підмеханізм стратегічного механізму ДУСРіБР інтеграційного типу (загальний); $\text{ПМ}_{\text{О-І}(з)}$ – організаційно-інституційний підмеханізм стратегічного механізму ДУСРіБР інтеграційного типу (загальний); $\text{ПМ}_{\text{Ф-Е}(з)}$ – фінансово-економічний підмеханізм стратегічного механізму ДУСРіБР інтеграційного типу (загальний); $\text{ДП}_{\text{усфДйОСС}(с)}$ – державна політика у сфері доходів і особистого споживання сімей (спеціальний підмеханізм); $\text{ДП}_{\text{усфСД}(с)}$ – державна політика у сфері суспільного добробуту (спеціальний підмеханізм); $\text{ДП}_{\text{усфВНРСіЗ}(с)}$ – державна політика у сфері відтворення населення робочої сили і зайнятості (спеціальний підмеханізм); $\text{ДП}_{\text{ПСГ}(с)}$ – державна політика щодо підтримки «слабких груп» в суспільстві (спеціальний підмеханізм); $\text{ДП}_{\text{РГСІ}(с)}$ – державна політика щодо розвитку галузей соціальної інфраструктури (спеціальний підмеханізм); $\text{f:С}_{\text{ДДУСРіБР}}$ – множинна функція від структурно-динамічної конструкції державної політики, заснованої на різних за природою домінантах державного управління соціальним розвитком і безпекою регіонів. Зокрема, на чіткій визначеності багатовимірної системи економічних, організаційних та правових заходів задля досягнення такого розвитку (СЗЕОП) і об'єктивізації принципів формування та реалізації державного управління соціальним розвитком і безпекою регіонів ($\text{Пр}_{\text{ДУСРіБР}}$); $\text{R} \in \text{УпР}$ – замкнений зворотній зв'язок, що виникає при

виконанні управлінських рішень після ідентифікації основних системно-універсальних проблем соціального розвитку і безпеки регіонів; дфр ППП, ПЦП – похідна функціональна компонента державної політики соціального розвитку окремо взятого регіону, що забезпечує її дієвість за рахунок використання публічно-приватного партнерства, програмно-цільового підходу тощо; С|О(ЦДУСРiБР)| – інкорпоровані стратегічні й операційні цілі ДУСРiБР, що забезпечують побудову і добір комплексу новаційного державноуправлінського інструментарію (КНiДУСРiБР) і, відповідно, розробку комплексу заходів за кожним із двох етапів реалізації стратегії (КЗ2ДУСРiБР) [2].

Реалізація стратегії державної соціальної політики повинна мати певну тактику, тобто визначення стратегічних установок на окремі етапи. Серед них можна виокремити етап, головні завдання якого мають першочерговий і досить локальний характер. Це стабілізація рівня життя населення, поступове скорочення масштабів бідності, зменшення розриву в рівні життя між різними категоріями населення, недопущення масового безробіття, посилення захисту трудових і соціальних прав громадян. Логічно, що після реалізації означених завдань розпочинається другий етап, який повинен протікати в більш сприятливих економічних умовах.

На думку А. Дегтяра, О. Дегтяра, О. Іляш, В. Ковальчук, Л. Мельничук та ін. [1, с. 15], рівень соціальної безпеки України та її регіонів визначає група складників державної соціальної політики, а саме: безпека відтворення населення та трудового потенціалу, безпека соціальної сфери, безпека ринку праці та зайнятості населення, міграційна безпека. У продовження зазначимо, що в державній соціальній політиці регіону варто виділити кілька надзвичайно важливих аспектів, за якими здійснюється регулювання соціальних процесів, що відбуваються в суспільстві. До них можна віднести такі: 1) політику у сфері доходів і особистого споживання сімей; 2) політику у сфері суспільного добробуту; 3) політику у сфері відтворення населення робочої сили і зайнятості; 4) політику щодо підтримки «слабких груп» в суспільстві; 5) політику щодо розвитку галузей соціальної інфраструктури.

Усі перераховані вище аспекти соціальної політики держави можуть бути втілені за допомогою особливого механізму вирішення соціальних проблем, важливим структурним елементом якого є стратегічне планування. На жаль, Україні притаманне низька «регіоналізація» інститутів, що відповідають за формування людського капіталу, падіння рівня соціальної комплементарності, певної асиміляції, подекуди унеможливлення інтеграції мігрантів, зокрема внутрішньо переміщених осіб, а також створення анклавів безробіття й економічної стагнації. Дані регіональні відмінності можуть зумовлювати суспільно-політичну конфліктність, тому важливо, щоб була здійснена

ґрунтова систематизація дій органів державної влади, підґрунтя якої може становити оновлена правова база щодо стратегії забезпечення соціального розвитку регіонів України, прийняття кодексу надання адміністративних послуг, зокрема в соціальній сфері. Полегшити цей процес може запропонована в роботі логіко-методологічна модель стратегії формування та реалізації державного управління соціальним розвитком і безпекою регіонів.

Список використаних джерел.

1. Іляш О. І. Засади державного регулювання у сфері соціально-економічної безпеки України : автореф. дис... д-ра економ. н. : спец.: 08.00.03 / О. І. Іляш ; Львів. комер. акад. Центр. спілки спожив. тов. Укр. – Л., 2013. – 40 с.

2. Помаза-Пономаренко А. Л. Стратегія як засіб стабільного розвитку України [Електронний ресурс] / А. Л. Помаза-Пономаренко // International Scientific Journal: електр. журн., 2015. – № 7. – С. 12–15. – Режим доступу: <http://www.inter-nauka.com/issues/2015/7/>.

3. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. – URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

Стасишин Михайло Олександрович

*аспірант кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

СОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Дієве міське самоврядування є можливим лише за умови високої громадянської активності. Важливим напрямом залучення громадян є посилення спроможності громадських організацій щодо впливу на управлінські рішення органів влади, адже рівень розвитку громадських організацій та їх активності свідчить перш за все, про рівень його самоорганізованості, про здатність його самовиживання, самовідтворення і саморозвитку.

Організація процесу залучення громадян до прийняття управлінських рішень здійснюється шляхом упровадження технології, яка повинна розпочинатись із забезпечення, розробки, перевірки, відпрацювання та передачі зацікавленим сторонам відповідної інформації. Тому що, на нашу думку, основними умовами ефективної громадської участі є: надання повної, чіткої та достовірної інформації; можливість вільно висловлювати громадянами свої думки та їх урахування при прийнятті рішень органами місцевого самоврядування; стимулювання громадян до участі у процесі прийняття рішень.

Як зазначає О. Крутій, залучення громадян до процесу прийняття рішень органами влади відбувається за допомогою таких соціальних технологій, як [1, с. 186]:

- соціальний аналіз суспільного сприйняття проблем (соціальний моніторинг);
- формування позитивного іміджу організації;
- «ретранслятори», створення суспільних організацій для взаємодії з певними соціальними групами, використання засобів масової інформації, безпосередня дискусія з опонентами.

В рамках активної технології залучення громадян до процесу вироблення та прийняття рішень зупинимося на практиці використання «бюджету участі» на місцевому рівні, який не знайомий для України. Бюджет участі – процес демократичного обговорення та прийняття рішень, в якому звичайні люди вирішують, як розподілити частину бюджету міста. Вперше технологія «бюджету участі» була розроблена і використана в місті Порту-Алегрі (Бразилія) [2, с. 3]. Структура бюджету участі в Порту-Алегрі є доволі

складною, але, по суті, знизу вгору воно включає в себе три рівня, в яких статті бюджету та плановані інвестиції визначаються у процесі обговорення та врахування вимог трьох основних учасників:

- населення, організованого за територіальною ознакою;
- населення, організованого за тематичною ознакою;
- адміністрація міста.

Разом з тим, бюджет участі не охоплює весь бюджет Порту-Алегрі, а лише в середньому близько 10% від нього. Хоча деякі дослідники з стверджують, що 100% бюджету розглядається через участь, тому що Муніципальна бюджетна рада розглядає і впливає на загальний бюджет, в будь-якому випадку. Технологія бюджету участі в XXI столітті отримала широке поширення не тільки в країнах Латинської Америки, але і в Європі, Азії, Африці та Північній Америці. У всьому світі, майже 1500 муніципалітетів використали технологію бюджету участі. При цьому не існує єдиної моделі партисипативного бюджетування – конкретні форми участі громадян у розподілі бюджетних коштів варіюються залежно від специфіки конкретного міста і потреб його жителів. Однак, у всіх випадках громадяни отримують можливість не тільки висловити свою думку про бюджет міста, але й вирішити, як розподілити його частину, а також познайомитися з тонкощами і труднощами цієї роботи.

В сусідній Польщі вже тривалий час регламентовано проведення громадських консультацій при ухваленні рішень на місцевому рівні, зокрема і за ініціативою громадських організацій. Адже це є механізмом, який впливає на підвищення ефективності, оскільки консультації – один із кращих методів отримання інформації про місцеву громаду та її потреби. Крім того, органи самоорганізації населення відіграють найважливішу роль у таких сферах життя суспільства: ремонт житлового фонду та доріг, дозвіл на розміщення будь-яких бізнес-підприємств, культурні та соціальні заходи, створення нових робочих місць – це все поради громадськості чи за їх сприяння та вирішенні.

У Німеччині самоврядування забезпечує громадянам дієву участь у житті громади. Це не тільки виборче право, а й право відвідувати відкриті засідання ради, участь у зборах жителів і слухання, інформування про найважливіші проблеми громади. Фактично кожен третій громадянин Німеччини старше 18 років в тій чи іншій формі бере участь у діяльності якоїсь громадської організації.

Щодо населення комуни в Швеції, то вона має право виступити з ініціативою проведення референдуму з питання, яке входить у компетенцію місцевих органів влади. Громадськість має право бути присутнім на засіданнях

муніципального зборів, що проходить при відкритих дверях. Існують і неформальні можливості впливу громадян, наприклад, у формі створення ініціативних груп, слухань.

У Фінляндії принципи здійснення демократичних прав громадян гарантовані законом про місцеве самоврядування, який складається з 105 статей, з них 6 – про права безпосередньої участі громадян у місцевому самоврядуванні і 13 статей – про право громадян не погодитися з рішенням муніципалітету або подати скаргу на нього. У законі є положення, що зобов'язують муніципалітет інформувати громадян про свою діяльність. Громадяни можуть в індивідуальному порядку виступити з ініціативою з питання місцевого значення. При цьому закон наказує обов'язковий розгляд органами місцевого самоврядування цивільних ініціатив[3].

У Швейцарії, крім референдуму, інститутами безпосередньої демократії є народне віче і народна законодавча ініціатива. У цій невеликій країні налічується понад 3000 громад.

Громадська участь є складним безперервним процесом взаємодії громадян та органів публічної влади, який потребує правильного визначення цілі взаємодії, груп зацікавлених громадян, обрання форми комунікації, оцінки та врахування потреб громадян. Причому в сучасних умовах органи влади мають бути не менше зацікавленими у забезпеченні громадської участі, ніж самі громадяни, навіть виступати ініціаторами цього, що потребує реалізації спеціальної технології.

Аналіз зарубіжного досвіду залучення громадян до процесу прийняття управлінських рішень переконливо свідчить, що органам влади потрібно виходити з ідентифікації та аналізу основних чинників, які визначатимуть ту чи іншу форму участі. До таких чинників слід віднести такі:

- проблема, щодо якої прийматиметься рішення (рівень складності питання, вирішення якого потребує залучення громадськості);
- цілі, які мають бути досягнутими в результаті громадської участі;
- рівень прозорості та відкритості органу влади;
- активність громадян і професійність громадських організацій;
- ресурси (людські, фінансові та ін.);
- тип, кількість і характеристика зацікавлених сторін (рівень освіти, знання у сфері, що буде досліджуватися, соціальний статус);
- рівень розбіжності інтересів між позиціями зацікавлених сторін, ризик недосягнення консенсусу;
- наявність часу; професійність кадрів в органах влади та навичок у громадян до спільної роботи.

Список використаних джерел.

1. Крутій О. М. Діалогова взаємодія органів державної влади та громадськості: [монографія] / О. М. Крутій. – Х.: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2008. – 236 с.

2. Сентоме И. Партиципативный бюджет [Електрон. ресурс] / ИвСентоме, КарстенХерцберг и Аня Реке. – Режим доступу: [http://www.fesmos.ru/netcat_files/userfiles/Sintomer_Participatory_RUS%20\(1\).pdf](http://www.fesmos.ru/netcat_files/userfiles/Sintomer_Participatory_RUS%20(1).pdf).

3. Участь громадян у прийнятті державних рішень. Партнерська взаємодія влади і інститутів в Україні: загал. методологія запровадження, міжнар. досвід / [В. Артеменко, В. Вернега, Н. Дніпренко та ін.]; [за заг. ред. І. Попова]; Український центр незалежних політичних досліджень. – К.: Український центр незалежних політичних досліджень, 2006. – 32 с.

ВОЗМОЖНОСТИ ФИНАНСИРОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ДЛЯ ГОСУДАРСТВ ОБЪЕДИНЕНИЯ БРИКС

На протяжении ряда лет научное сообщество изучает возможность обеспечить возможность финансирования программ местного экономического развития (далее – МЭР). Особо актуальным решением этой задачи является для государств, которые входят в объединения Бразилии, России, Индии, Китая и Южной Африканской Республики (далее БРИКС) [4,5]. Экономика, которая динамично развивается, так же требуется и соответствующее финансирование.

Решение этой задачи предполагает получение правительством государств входящих в БРИКС ответа на следующие вопросы[1]:

- какие виды финансирования необходимы для обеспечения развития местной экономики;
- как можно сочетать финансирование из различных источников для решения общей задачи;
- каким образом следует оценивать эффективность используемых ресурсов в контексте обеспечения развития местной экономики.

Известно, что в основе программ МЭР для государств с переходной или развивающейся экономикой всегда лежит реализация местной инициативы по решению существующих проблем, что предполагает реализацию общих приоритетов, стимулирование предпринимательской активности и социальное партнерство. Общей тенденцией при этом есть также и ориентация на государственную концепцию устойчивого развития, что предполагает понимание важности и взаимосвязи экономического, социального и экологического аспектов развития. Включая определение связи между местным и центральным уровнями планирования экономического развития. Обеспечить такую взаимосвязь возможно только на основе партнерства всех сторон, участвующих в программах экономического развития: местные органы власти, бизнес и негосударственный сектор, центральные органы власти и межгосударственные органы координирующие деятельность в рамках БРИКС[2,3].

В настоящее время опубликованы многочисленные работы, в которых рассматривается проблема финансирования развития с учетом специфики

объединения БРИКС. Но вместе с тем единого межгосударственного подхода еще не выработано. Связано это с тем, что существуют значительные различия как в приоритетах развития государств-членов объединения, так и в уровне их развития.

Альтернативным подходом может быть положение в основу финансирования программ развития концепции, которая предполагает приоритет местного экономического развития. Такой подход, с одной стороны, позволит учесть специфику государств, входящих в БРИКС, а с другой стороны использовать механизмы межгосударственной кооперации[2].

Обобщая известные определения, можно предложить рассматривать МЭР как процесс повышения конкурентной позиции территории и активизации ее экономического развития, повышения благосостояния, создание новых рабочих мест, привлечение инвестиций и повышение качества жизни для всех граждан местного сообщества. Такой подход будет правомочным для всех государств объединения.

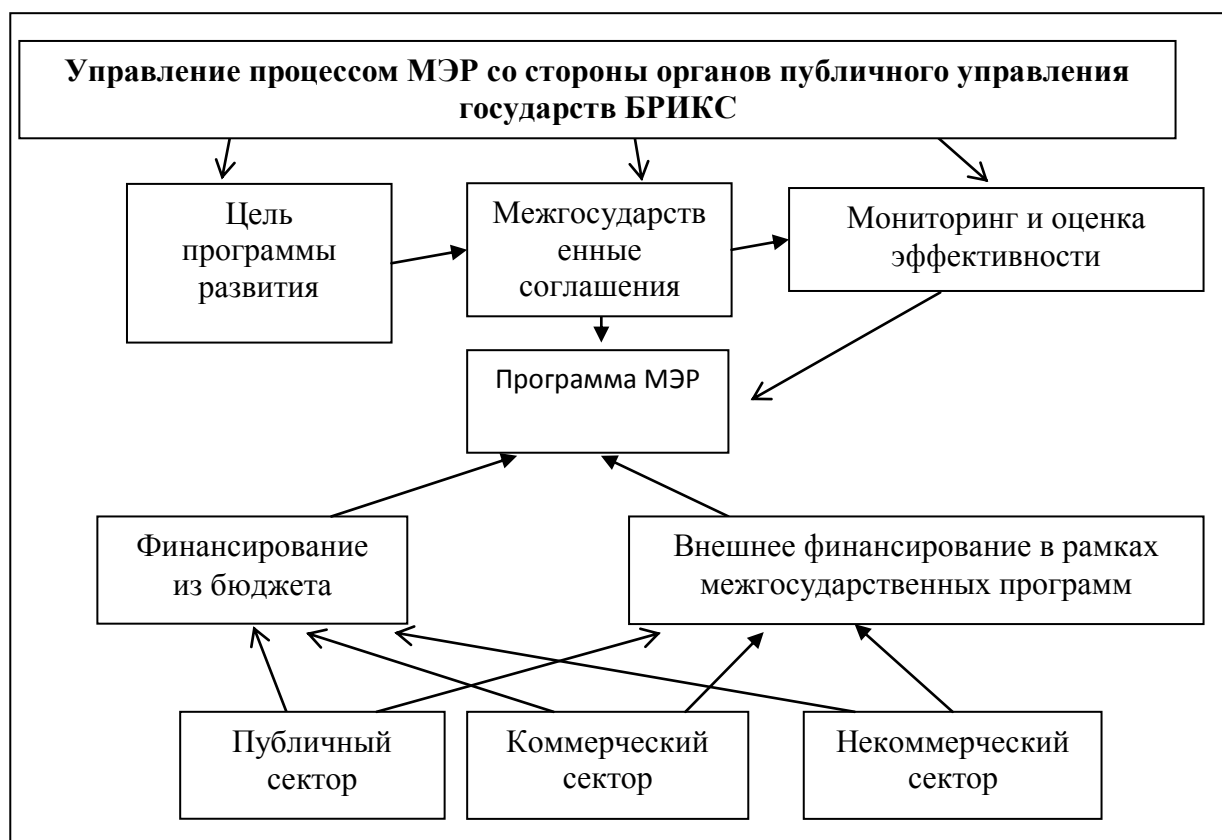

Рисунок 1. Объекты и субъекты программ МЭР государств объединения БРИКС

Для проведения анализа, процесса привлечения финансирования программ МЭР целесообразно представить их в виде отдельных процессов, которые реализуются в заданной последовательности. Такой подход позволит

не только оптимизировать саму процедуру финансирования, но и изучить возможность ее оптимизации, рисунок 1.

Для реализации предлагаемого подхода необходимо систему публичного управления местным развитием соотнести с целью финансирования, определить виды финансовых ресурсов и их источники, возможные показатели эффективности программ развития.

Как известно, достижение целевых показателей по результатам программ МЭР является главной задачей для органов публичного управления. Эти возможно в результате выполнения административных и управленческих процессов, которые основываются на использовании местных ресурсов и внешних заимствований. При построении алгоритма проведения анализа процессов МЭР следует учитывать:

- последовательность действий и решений, необходимых для осуществления функций публичного управления;
- всех субъектов управления, отвечающих за осуществление действия или решения;
- условия реализации программ МЭР и принятия решений по вопросам финансирования;
- формы и процедуры, используемые для мониторинга процесса финансирования и оценки его эффективности.

Решение поставленной задачи, с учетом специфики БРИКС, предполагает рассмотрение процесса МЭР с позиций различных социальных и экономических наук, обобщением которых может быть концепция экономического развития развивающейся экономики на основе «машины роста».

В основе данной концепции лежит системный подход к определению МЭР. МЭР так же рассматривается как система, которая преобразует такие ресурсы, как земля, рабочая сила и капитал в валовый внутренний продукт.

Системный подход в этом случае позволяет уделить особое внимание взаимосвязи между составляющими программ МЭР, используя для этого статистические и математические модели. Полученные результаты могут быть оценены с учетом механизмов межгосударственной кооперации и сотрудничества в рамках БРИКС. В итоге это позволит установить связь между привлекаемыми ресурсами и конечным результатом программы развития. Такой подход предполагает, наряду с определением концепции местного развития, также дать определение соответствующих механизмов публичного управления, которые находят свое представление в политике регионального экономического развития.

Многообразие форм МЭР и потенциал межгосударственного сотрудничества в рамках БРИКС определяет возможность использования различных источников финансирования и, как результат, оптимизацию формирования местного бюджета. Для этого экономическая политика должна обосновываться на местных ресурсах и существующих возможностях финансирования: использование местных ресурсов и привлечение внешних. Обобщая известные подходы, можно рекомендовать использовать следующие источники финансирования программ МЭР, таблица 1.

Таблица 1.

Источники финансирования программ МЭР для стран БРИКС

№	Виды финансирования	Источники финансирования
1	Бюджетные	Денежные средства местного и центрального бюджета, которые направлены на финансирование программ МЭР и не предполагают кредитных обязательств
2	Инвестиционные	Инвестиционное финансирование включает ресурсы, привлекаемые для местного развития для создания новых активов
3	Кредитные	Финансирование через кредитные источники, когда органы власти принимают на себя кредитные обязательства
4	Грантовые	Финансовые ресурсы, которые предоставляются для финансирования программ МЭР в форме грантов, благотворительной помощи и так далее.

Оценка эффективности использования приведенных в таблице источников для формирования бюджета развития стран входящих в БРИКС предполагает использование таких экономических индикаторов оценки, к примеру: показатели результативности программ МЭР, индикаторы процесса развития, индикаторы промежуточных и конечных результатов.

Их сравнительный анализ позволяет нам оптимизировать процесс финансирования и обеспечить стабильность программ МЭР. Конечная эффективность использования финансовых ресурсов может быть получена на основе сравнения планируемых показателей развития с фактическими показателями или их соотнесения с показателями развития государств, не входящих в систему БРИКС.

Список використаних джерел.

1. Nelson A. Theories of Regional Development. //Theories of LocalEconomic Development. Perspectives from Across the Disciplines. Ed. By Richard P.Bingham, Robert Mier.SagePublications. 1993. – №1. – P. 124– 130
2. Michael J. V. Woolcock (2001) *Social Capital: A Theory of Social Structure and Action*.ByNanLin. CambridgeUniversityPress, 2001. 278 pp.
3. Wiewel W., Teitz M., Gilot R. The Economic Development ofNeighborhoods and Localities. //Theories of Local Economic Development.Perspectives from Across the Disciplines./ Ed. By Richard P.Bingham, Robert Mier.SagePublications. 2011. – №1– P. 16-25
4. Новое направлении ероссийской внешней и внешнеэкономической политики – взаимодействие в БРИКС / Отв. ред. С.П. Глинкина;колл. авторов. – М.: Институт экономики РАН, 2014. – 220 с.
5. С.М.Хенкин. Восходящиегосударства-гиганты БРИКС: роль в мировойполитикестратегииимодернизацииОтв. Ред. Л.С. Окунева, А.А. Орлов, Москва, МГИМО-Университет 2012

Terinte Paula-Andreea

*Ph.D. student of «Alexandru Ioan Cuza» University,
Iași, Romania*

Komarovskyi Ivan

*Ph.D. student of «Alexandru Ioan Cuza» University,
Iași, Romania*

THE STRATEGY AND FUNDING FOR LOCAL ECONOMIC DEVELOPMENT UKRAINE AND MOLDOVA

It is possible to integrate the states of Eastern Partnership Ukraine and Moldova into global and European financial market by adjusting their economic and social development. According to current practice, a basis for corresponding indicators of the balance between economical and social development. As the domination of one of these factors is inevitable, it will lead to worse indicators of the other two. Concepts for local economic development (further: LED) should be used in order to ensure the necessary level of economic and social development [1]. The international practice sees LED as a complex of integration measures of local governmental organs with the aim of creating or improving systems of social-economic relations to ensure stable economic growth for a certain region. The basic resource of such a development first of all is funding from internal as well as from external sources. The needed funding mechanism, which is to be chosen in correspondence with the strategy of LED, depends on the level of development of local economy [5].

It should thereby ensure the possibility of receiving resources by using different kinds of sources. Combining these different resources allows to improve the use of existing possibilities in order to solve several problems on the development of local economy. Seen from a theoretical point of view, LED marks a long-term process for complicated objects to change for the better. The development of the region itself can not only be characterized in terms of it numbers but also in terms of high quality reforms which will take place in different spheres of the life of the local community in order to modernize the economic system by internal structural and functional changes.

The strategy of LED which is the basic component of the process of planning the development of every society determines the order of such changes.

Ideally, such a strategy should become a part of a wider strategic plan for the development of the community by especially taking into account the support of local economy.

One possible solution for securing LED is based on using the right methodology which includes the strategy, determination of funding sources, order of gathering and redistribution of funding resources in the context of evaluating the possible integration into the global or European finance market. It will be possible to optimize such a methodology in the context of using the right modeling for it.

The concept of «stable growth» led to a worldwide dissemination of the strategy LED. This concept includes two key moments:

- The concept of needs.
- The idea of introducing restrictions for the use of the potential of the environment for the purpose of maintaining it for future generations. Thus stable growth is seen as long term LED based on special conditions and standards (indicators).

Beside their dependence on the specific characteristics of the strategy LED, the basic method for securing it is by using the right target programs which actually determine the formation of the corresponding models.

Three basic approaches to the modeling of the use of the instrument of local target programs can be formed, taking into account the specific characters of Ukraine and Moldova.

a) Universal complex approach: This approach for strategy of development includes mainly economic issues as well as issues on the development of the territory.

b) Economic purposeful approach: The basis of this strategy is made up of economic purposes as for example diversification of local economy, increase of competitiveness, and attraction of funds.

c) Universal balanced approach: Along with considering the economic goals, social aspects of this strategy and their different instruments for the implementation are here of high importance.

One of the following decisions could be made based on the results of the evaluation of the implemented modeling: Continuing the realization of the accepted program LED, its re-orientation or restructuring of separate tasks, events and meetings, correction of final results of the program LED or even stopping it.

The results the implemented research should have a practical significance and it was used to organize a system of local funding in Ukraine and Moldova [2-4].

Financial borrowings for programs LED allow normalizing financial market, but also cause prerequisites for insufficiency of turnover capital, growth of debentures and low of the financial market. The accumulated debt a decrease of LED. It is obvious, that it requires more concern regarding the requirements on debt service and debt management.

A distinctive feature of local funding in Ukraine and Moldova is that it indirectly reflects in the social area crisis that is in competence of local public

administrations. Its prerequisites are based upon the fact that the approved strategy of LED the region within the current practice of local government bodies does not always meet the conditions and changes of external environment.

To mitigate the factors of influence on local funding it is important to consider the factor of effective program of LED application that comprises of:

- active financing policy for local business;
- improvement of local production;
- use of financial reserves;
- application of management and financial mechanisms that are most effective for local funding and solution of other current problems of local development.

Considering all mentioned above, the work suggests a respective structure of the program LED that should 4 tasks with respect to implementation of this program respectively.

Task 1: Reorganization of local business structure, determination of the most promising areas of local financial markets.

Task 2: Maintenance of social area stability, ensuring increase of living standard of the local population, as well as infrastructural objects that are within the responsibility of local public administration, etc.

Task 3: Introduction of effective organization of production in local enterprises. It is supposed to facilitate attraction of external borrowings and FDI, normalization of local financial market .

Task 4: Use of financial techniques for stabilize economic condition of local business, optimal taxation planning, etc.

CONCLUSIONS

All together, one can draw the conclusion that a successful solution of the task of securing LED for the regions of Ukraine and Moldova from local governmental organs is only possible when using the right mechanisms of administration. Among those are the ones for solving problems like:

- Determine the methodology of LED.
- Determine conditions for the attraction of funds from different economic players.
- Target programming of LED.

Scientific innovation of the results of the research consist of determination and giving theoretical basics for mechanisms of public administration of LED.

References:

[1] Edward J. Blakely & Nancey Green Leigh (2013). Planning Local Economic Development: Theory and Practice Sage Publications, Inc.

[2] Elena RUSU . FINANCIAL REVENUE AUTONOMY OF LOCAL BUDGETS IN ROMANIA. MEASURING APPROACH. Journal of Public Administration, Finance and Law. Issue 3/2013

[3] Dănuț-Vasile JEMNA, Mihaela ONOFREI, Elena CIGU (2013) DEMOGRAPHIC AND SOCIOECONOMIC DETERMINANTS OF LOCAL FINANCIAL AUTONOMY IN ROMANIA. Transylvanian Review of Administrative Sciences, No. 39 E/2013, pp. 46-65

[4] Shiret Elezi (2015) LOCAL GOVERNANCE IN AN INTERNATIONAL COMPARATIVE PERSPECTIVE COMPARING LOCAL GOVERNMENT FINANCES IN MACEDONIA WITH SLOVENIA. European Scientific Journal (ESJ). > vol.11, #13. – 2015.

[5] D. Roderick Kiewiet and Mathew D. McCubbins. (2014) State and Local Government Finance: The New Fiscal Ice Age. Annual Review of Political Science. Vol. 17: 105-122 (Volume publication date May 2014)

Ткач Інна Володимирівна

*аспірант кафедри державного управління
і місцевого самоврядування*

*ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
начальник Відділу економічного розвитку,
торгівлі та туризму*

Первомайської райдержадміністрації Миколаївської області

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Зарубіжний досвід діалогу влади і суспільства свідчить про традиції обов'язкової звітності органів влади про свою діяльність незалежно від наявності запитів і звернень громадян, обов'язкове інформування громадян про її поточну діяльність.

Публічна політика забезпечує відкритість і прозорість дій влади, а також можливість громадян впливати на процеси розробки і впровадження державних рішень. Найважливішою умовою існування демократії є публічність політики, тобто гласність і відкритість будь-якої політичної дії. Громадяни мають право знати про дії та наміри політичних сил, органів державної влади. Вони повинні впливати на процеси створення і реалізації законів, якість роботи державного апарату, рівень освіченості і громадянської самосвідомості політиків, які приймають політичні рішення.

Проблемами прозорості та відкритості влади досліджували такі науковці, як: Е.Афонін, О.Бабінова, І.Василенко, Ю.Габермас, Н.Гудима, Д.Гунін, І.Жаровська, В.Мельниченко, І.Ібрагімова, В.Комаровський, С.Телешун, Є.Тихомирова та ін. Усі ці дослідники акцентували увагу на різних аспектах забезпечення відкритості та прозорості органів публічної влади.

В Сполучених Штатах Америки Уряд декларує, що відкритість сприяє розвитку демократичних інститутів декількома шляхами. Так, державні органи повинні забезпечувати відкритість та прозорість своєї діяльності перед суспільством таким чином, щоб громадяни мали можливість виражати свої думки та погляди з приводу політичних рішень та впливати на їх прийняття. Інститут відкритості державного управління сприяє укріпленню демократії шляхом стимулювання державних службовців та посадових осіб краще виконувати свої обов'язки, забезпечувати прозорість роботи та прийнятих рішень. Як наслідок, органи державної влади та посадові особи більше підзвітні суспільству в прийнятті ними управлінських рішень □3□.

Прозорість та відкритість адміністративної діяльності в США на федеральному рівні забезпечується також вимогами Акта про відкриті засідання 1976 року [1]. За певним винятком будь – яка частина кожного засідання має бути відкритою широкому загалу. Вимоги до адміністративної процедури покликані створити передумови відкритості державного управління, однак практичне забезпечення останньої потребує відповідних процесуальних елементів, серед яких право громадян на звернення з ініціативою щодо видання, зміни, або скасування адміністративного акта, конференції, консультації і дорадчі комітети, публічні слухання.

Японський досвід прозорості та відкритості полягає у тому, що система державного управління надає право кожній людині на отримання інформації про адміністративно – державне управління, водночас японське законодавство залишає керівникам органів державної влади можливість для контролю за поширенням управлінської інформації та віднесенням її до таємної інформації [2].

Технологія практики прозорості та відкритості Японії передбачає чітке ранжування інформації, що може бути надана, або яка не може бути надана за будь-яких обставин на запит громадян.

Закон про публічну інформацію в Естонії визначає перелік інформації, яка надається державними органами в обов'язковому порядку, а ст. 4 цього самого акта встановлює, що запитувана інформація має надаватися якнайшвидшим і найпростішим способом. Уряд Естонії створив електронну систему «X-Road», яка забезпечує надійний електронний доступ до державних послуг.

У Нідерландах адміністративний орган ініціативно оприлюднює інформацію про свій політичний курс, якщо оприлюднення такої інформації відповідає інтересам ефективного демократичного управління. Адміністративний орган забезпечує надання інформації у зрозумілій формі й у такий спосіб, щоб вона дісталася до зацікавленої сторони та максимально можливої кількості громадян за достатній час, який дасть їм змогу своєчасно довести власну думку до відома адміністративного органу.

Уряд Великобританії створив он-лайн платформу, яка служить для громадян єдиним пунктом доступу до інформації та послуг державного сектора. Портал використовується як центр надання інформації, он-лайн послуг і опитування громадської думки з питань, винесених урядом на широке обговорення. П'ять секцій порталу надають додаткову інформацію, призначену для окремих груп населення – молоді, британців, які проживають за кордоном, батьків, осіб з обмеженими можливостями та осіб, які за кимось доглядають [4, с. 51].

Сьогодні майже всі органи державної влади Фінляндії мають власні веб-сайти та пропонують ряд он-лайн послуг: громадяни можуть шукати та отримувати інформацію, надсилати запити, брати участь у голосуванні, подавати заяви та більше взаємодіяти з посадовими особами. Політика прозорості та відкритості, можливість електронного доступу до інформації є основною причиною низької корупції у Фінляндії

Зарубіжний досвід демократизації державних інституцій та зміцнення довіри до них з боку громадських інституцій стало ключовим аспектом реалізації прозорості та відкритості державної влади. в реалізації публічної політики. здатність, спроможність і готовність до діалогу державних органів з різними суспільними силами значним чином визначають внутрішньополітичну ситуацію і впливають на процеси консолідації суспільства.

Список використаних джерел.

1. Акт Сполучених Штатів Америки про відкриті засідання Титул 5 Кодексу США, Параграф 552б Станом на 13 вересня 1976.

2. Анисимцев Н. Транспарентность административно-государственного управления: японский вариант [Текст] / Н. Анисимцев // Пробл. теории и практики упр. – 2001. – № 6. – С. 33-37.

3. Головин Александр Юрьевич, Спиридонов Андрей Алексеевич// Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки Выпуск № 2-2 / 2014 Правові основи і методи реалізації ідей відкритого суспільства в США..

4. Куюмджиєв А. Міжнародна практика заходів, спрямованих на зміцнення довіри між державою та організаціями громадянського суспільства: експертне дослідження, 2010. // [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://www.osce.org/uk/ukraine/75885?download=true>

Тодорова Ольга Леонтіївна

*старший викладач кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

РІВЕНЬ ЗАСТОСУВАННЯ КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДУ ПРИ СТРАТЕГІЧНОМУ ПЛАНУВАННІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

З метою виявлення рівня застосування кластерного підходу при стратегічному плануванні на регіональному рівні, нами проаналізовані регіональні стратегії розвитку (далі – стратегії) [1], актуалізовані у відповідності до Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2020 року.

Проаналізовано 25 регіональних стратегій розвитку (24 обласні – до 2020 року та 1 – стратегія розвитку м. Київ до 2025 року). Метою проведення аналізу текстів стратегій було виявлення інформації про існуючі кластери, якою оперують регіональні органи влади, що займалися розробками та актуалізаціями стратегій, визначення запланованих сфер застосування кластерного підходу, а також, чи розроблені конкретні заходи щодо запуску процесів кластеризації та як вони відображені у планах реалізації стратегій.

Варто зазначити, що, із 25 проаналізованих стратегій, згадки про функціонування кластерних утворень на території регіонів України відображені лише у 6, а саме: у Волинській, Дніпропетровській, Івано-Франківській, Миколаївській, Харківській та Херсонській областях.

Є група стратегій, які стверджують про відсутність кластерів на території областей, зокрема: Київська, Донецька, Запорізька, Луганська. Проте на підставі раніше проведених нами досліджень, звертаємо увагу на те, що Донецька та Запорізька області все ж таки мають на своїй території групи підприємств, залучені у кластери. Припускаємо, що такі формування створювались без державного втручання, а також, що рівень обміну інформацією та взаємодії між бізнес-структурами, науковими установами та регіональними органами публічної влади досить низький.

Серед областей, які не планують у своїх стратегіях до 2020 року розвиток кластерних відносин: Рівненська, Сумська, Тернопільська, Черкаська.

Стратегії розвитку регіонів передбачають заходи щодо створення різноманітних кластерів. Загалом, можемо класифікувати основні пріоритетні напрямки кластеризації в стратегіях. Так, можемо сказати, що вони визначені; в залежності від наявних потенціалів, історичних видів діяльності, з метою вирішення проблем розвитку територій. При цьому, зауважимо, що кластери

давно вийшли із сфери суто виробничо-економічної категорії, а кластером, сьогодні, можна назвати будь-яке об'єднання заради спільної мети, що не виключає конкуренції.

Так, цікавим є підхід, продемонстрований у Вінницькій стратегії щодо стимулювання співробітництва та добровільного об'єднання територіальних громад, зокрема шляхом об'єднання їх ресурсів, розроблення планів розвитку і реалізації спільних проектів.

Окрім того, у стратегіях зустрічаються завдання, що стосуються становлення і розвитку кластерів, що орієнтуються на місцеві джерела сировини, задовольняють насамперед потреби внутрішнього ринку (Чернігівська), а також, щодо створення сприятливого інституційного середовища для розвитку кластерів, які можуть створюватись із залученням наявного потенціалу депресивних територій та міст (Донецька). Також, є стратегії, що просто фіксують необхідність застосування інструменту кластерного піходу до соціально-економічного розвитку регіону (Луганська).

Позитивним є той факт, що у деяких стратегіях присутні описи методичних заходів щодо становлення та застосування кластерного підходу. Зокрема, Кіровоградська стратегія визначає, що механізм кластеризації передбачає розроблення концепції розвитку регіональних кластерів; Хмельницька зауважує, що у цих процесах величезну роль відіграє адміністративна підтримка на рівні координації зусиль із громадянським суспільством, організаціями приватного сектору та іншими зацікавленими сторонами.

Зазначимо, що, на нашу думку, із найвищим рівнем використання кластерного підходу побудована стратегія розвитку м. Києва. В стратегії зауважено, що місто не може і не мусить самостійно визначати пріоритетні кластери. Але підтримка і стимулювання напрямків, які мають найбільший потенціал для міста і вже знайшли підтримку бізнес-середовища та інвесторів, дозволять Києву реалізувати амбітні цілі із росту ВРП. Водночас побажання городян та існуюча структура ВРП міста вказують на пріоритети сервісної галузі, а також окремих високотехнологічних напрямків. Для остаточного визначення пріоритетних для міста галузей необхідно сформувати довгострокову програму економічного розвитку міста та завершити вибір 2–3 кластерів, беручи до уваги побажання бізнесу та перспективних інвесторів, а також міжнародного досвіду визначення та розвитку таких кластерів. Також важливою передумовою реалізації ініціативи є створення сприятливих умов для розвитку бізнесу взагалі. Роботи в цьому напрямку мають сфокусуватись на поліпшенні регулятивно-правового середовища та взаємодії бізнесу та міста, підтримці розвитку підприємництва.

Підсумовуючи, звернемо увагу, що методичні особливості сприяння розвитку регіонів із використанням кластерного підходу надзвичайно різняться. При цьому, суть зводиться до того, що у різних областях різний рівень підтримки процесів кластеризації, рівня регулювання, втручання та участі у ідентифікації та діяльності кластерів. Проявляється надзвичайно низький рівень взаємодії, зокрема і щодо обміну інформацією, із суб'єктами різного роду кластерів. Варто підкреслити, що сьогодні фіксується ефект від кластерного підходу, він вийшов за межі лише економіко-виробничої взаємодії, дає можливість досягати результату діяльності учасників через об'єднання у асоціації, навіть без закріплення законодавчо категорії «кластер», а також, досягнення синергетичного ефекту розвитку територій, на яких розміщуються кластери, проте не всі регіони, зокрема їх органи публічної влади використовують таку можливість. Зокрема, досить часткова та недостатня увага політиків і органів влади всіх рівнів до проблем кластерного розвитку держави і відсутність чіткої стратегії соціально-економічного розвитку та подолання диспропорцій розвитку територій за рахунок кластерного підходу є одними з основних стримуючих чинників застосування такого інструменту.

Список використаних джерел.

1. Регіональні стратегії розвитку [Електронний ресурс] // Офіц. веб-сайт Мінрегіонбуду. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/regional-dev/derzhavna-rehional-na-polityka/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/regionalni-strategiyi-rozvitku>

Толпиго Ольга Федорівна

*к. держ. упр.,
доцент кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

**СИНХРОНІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ
ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКИХ ВІДНОСИН
У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ УКРАЇНИ**

Сутнісною характеристикою народоправства, що почало складатися в Україні з часів Київської Русі, є визнання зверхності суспільства, його інтересів та потреб стосовно держави та її інтересів. Саме цією обставиною, на наш погляд, визначається здатність українського суспільства до компромісів, перевага моральних чинників над чинниками суто правовими і раціональними. Громадянське суспільство в Україні, яке знаходиться в процесі розвитку, вже має достатню спроможність виступити свідомим гравцем на державно-управлінському полі в сфері задоволення суспільних потреб.

Але, невдалі спроби безсистемного форсування процесів удосконалення закупівельної сфери без урахування цих обставин, здійснені за роки незалежності, поставили перед Україною завдання визначення шляху удосконалення політико-управлінських відносин з орієнтацією на європейські стандарти, реалізуючи свої потенційні переваги. Такій підхід застосовано під час реалізації реформи системи публічних закупівель, яка активно запроваджується в Україні з квітня 2016 року, та має забезпечити її економічну незалежність і подолання розриву з економічно розвинутими країнами на основі принципу «обігнати, не доганяючи».

За таких умов особливої уваги набуває узгодженість взаємодії суб'єктів політико-управлінських закупівельних відносин. «Для того, щоб перетворити хоча б децицю постійно виникаючих результатів інтелектуальних зусиль у матеріальний або соціальний результат, недостатньо роботи однаків, навіть надзвичайно обдарованих. Необхідні погоджені (злагоджені, синхронні) колективні зусилля. А це, у свою чергу, означає, що синхронізм інтелектуальних зусиль вимагає синхронізму соціальної та політичної діяльності, що за всіх часів було більш ніж проблематично» [1]. Тому науково-прикладного значення має питання з'ясування змісту категорій синхронізація, синхронізм у площині їх застосування в дослідженні системи політико-управлінських відносин у сфері публічних закупівель. Термін синхронізація (від грецького *synchronos*, що перекладається як одночасний), в свою чергу,

походить від терміну синхроністичність, який введений швейцарським психологом і мислителем К. Г. Юнгом в однойменній статті [2]. Експерименти Джоуля. Б. Рейна дозволили К. Г. Юнгу висунути гіпотезу, що в природі діє універсальний творчий принцип, який упорядковує події, незалежно від їх віддаленості в часі і просторі. Юнг висуває концепцію, згідно з якою смислові зв'язки між подіями виступають як доповнення до причинних зв'язків. Відповідно до словника С. Ожегова синхронізація означає співпадання та зв'язок у часі чого-небудь [3].

Враховуючи, що сфера публічних закупівель є складовою економіки, вважаємо правомірним розгляд категорій синхронізація, синхроністичність у державному управлінні базувати на відповідному баченні економічної категорії. Сучасна економіка визначає синхроністичність як повну синхронізацію, що забезпечує зв'язок духу та матерії і реалізується через різні категорії управління підприємством, забезпечує створення нової реальності (політичної, соціальної, економічної тощо) та забезпечує невихід із рівноваги [4].

Грунтовне дослідження ролі синхронізації в логістичних системах було здійснено О.А. Олександровим. Він зазначає, що ефективність господарської діяльності сучасного підприємства залежить від досягнення керованого резонансу логістичного ланцюга – результату синхронізації його внутрішніх поточкових процесів і синхронізації поточкових процесів логістичних ланцюгів, учасником яких воно є. Необхідною умовою виникнення такого резонансу є перехід від локальної логістики (на рівні одиничного підприємства) до глобальної. Вона включає завдання забезпечення оптимальної часової і просторової організації поточкових процесів усіх підприємств – учасників логістичного ланцюга на основі єдиного інформаційного простору [5].

В.Н. Трегубов, досліджуючи концепції синхронізації в логістичних системах, пропонує розглядати наступні її види: синхронізація за часом, синхронізація за обсягом, синхронізація з якості, синхронізація в просторі. В основу такої класифікації ним покладаються параметри забезпеченості трансформації певних потоків. Так, в результаті: синхронізації за часом забезпечується точний момент у часі щодо виникнення потоку, узгодженість руху декількох потоків і визначається момент взаємодії потоків один з одним; синхронізації за обсягом забезпечується відповідність об'ємних показників взаємодіючих потоків; синхронізації з якості визначається спроможність кожного матеріального потоку до взаємодії з іншими потоками залежно від його якісних показників; синхронізації в просторі забезпечується виникнення та узгодження потоків в потрібному місці [6].

Підтримуючи позицію В.Н. Трегубова, вважаємо доцільним при розгляді синхронізації політико-управлінських відносин у сфері публічних закупівель виділити наступні її аспекти: синхронізація інтересів – проявляється на рівні суб'єктів політико-управлінських відносин сфери публічних закупівель і визначає умови протікання процесів, які задовольняють цілям всіх учасників, максимізуючи їх загальну вигоду; синхронізація взаємодії – описує процеси синхронізації на рівні окремих політико-управлінських відносин, суб'єкти яких вступають один з одним у взаємодію; забезпечується узгодженням параметрів вхідних і вихідних потоків різного виду.

Наведена систематизація передбачає виділення ієрархічності цілей синхронізації політико-управлінських відносин у сфері публічних закупівель (рис. 1).

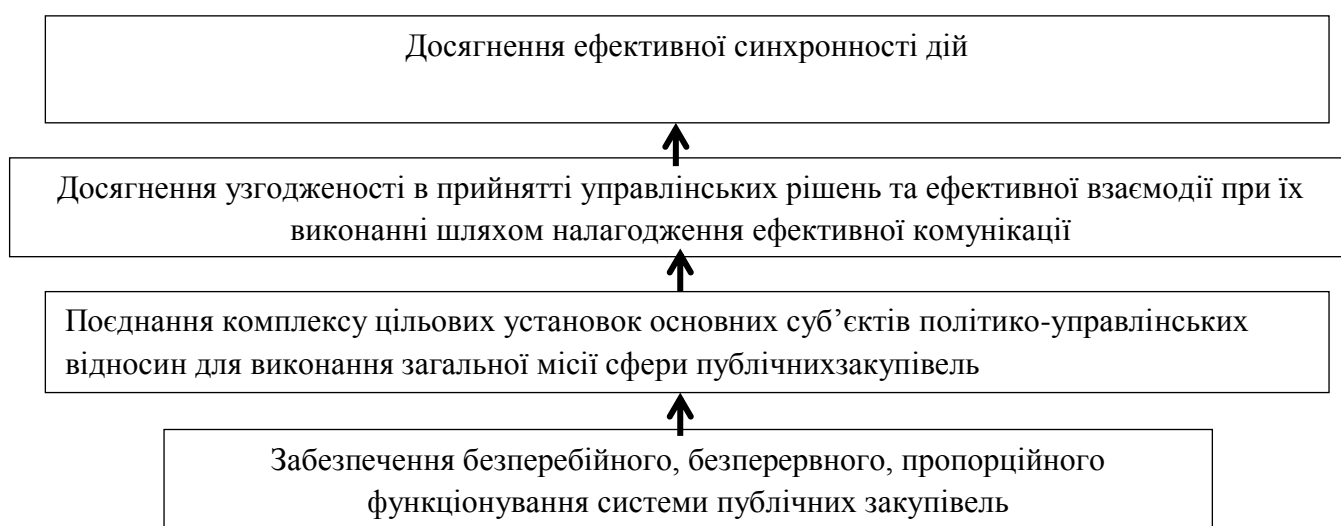

Рис. 1. Ієрархічність цілей синхронізації політико-управлінських відносин

Отже, ціль синхронізації політико-управлінських відносин в процесі публічних закупівель полягає в тому, щоб інтегрувати всі процеси управління публічними закупівлями для ефективного забезпечення суспільних потреб у товарах, роботах і послугах за рахунок бюджетних коштів. Синхронізація включає в себе такі інструменти, як: уніфікація, консолідація, прийняття оптимальних рішень; координація; робота с альтернативами та ін. Вона дозволяє об'єднати різноманітні інтереси, дії та результати для досягнення цілей і розглядається як одна з ключових функцій координаційного механізму регулювання політико-управлінських відносин.

Синхронізація політико-управлінських відносин включає в себе процеси і дії, необхідні для визначення, уточнення, комбінування, об'єднання і координації різноманітних процесів і дій з управління державними закупівлями в рамках встановлених регламентів.

З точки зору функціонально-цільового контексту, синхронізація – це специфічний вид управлінської діяльності з упорядкування взаємозалежних процесів і дій в рамках встановлених регламентів з чітко визначеним порядком їх взаємодії. Невід’ємними компонентами синхронізації, як виду управлінської діяльності, є методи, важелі, інструменти, нормативно-правове та інформаційне забезпечення суб’єкт-суб’єктної та суб’єкт-об’єктної взаємодії, що обумовлює правомірність дослідження синхронізації як конкретного управлінського механізму.

Список використаних джерел.

1. Гармонізація та синхронізація європейських та українських інноваційних програм = Harmonisation and Synchronisation of European and Ukrainian Innovation Programmes : міжнар. наук.-практ. семінар, м. Київ, черв. 2011 р. / редкол. : П. С. Смертенко та ін. ; Ін-т фундамент. проблем високих технологій, Укр. нац. координат. пункт програми EUREKA. – К., 2011. – 84 с.
2. Юнг К. Г. Синхронистичность : сб. : пер. с англ. / К. Г. Юнг. – М. ; К., 1997.
3. Ожегов С.И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов ; под ред. чл.-корр. АН СССР Н. Ю. Шведовой. – М. : Рус. яз., 1986. – 797 с.
4. Джур О. Є. Синхроністичність та синхронізація в управлінні конкурентоспроможністю підприємства космічної галузі / О. Є. Джур // Экономика и менеджмент – 2013: перспективы интеграции и инновационного развития. Т. 4 / WEB-ресурс науч.-практ. конф. – Режим доступа : http://confcontact.com/2014_04_25_ekonomika_i_menedgment/tom4/14_Dzur.htm. – Назва з екрану.
5. Александров А. А. Разработка организационно-экономических методов и моделей управления логистической системой поддержки жизненного цикла наукоемкой продукции : автореф. дис. ... канд. техн. наук / А. А. Александров ; МГТУ им. Баумана. – М., 2008. – 18 с
6. Трегубов В. Н. Развитие концепции синхронизации в логистических системах [Електронний ресурс] / В. Н. Трегубов // Российское предпринимательство. – 2010. – № 6, Вып. 2 (161). – С. 142-146. – Режим доступа : <http://www.creativeconomy.ru/articles/10880/>.

Тронь Олександр Якович

*аспірант кафедри Управління національним господарством та економічної політики
НАДУ при Президентові України*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ВИКОРИСТАННЯ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ РИНКОВИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ

Для будь-якої країни світу проблема забезпеченості паливно-енергетичними ресурсами є однією з найактуальніших. Нині світові запаси викопних ресурсів зменшуються, а потреба у їх споживанні зростає, що підвищує вагомість питання щодо ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів в кожній країні. Україна є залежною країною від імпорту природного газу, ядерного палива та нафти, що спричиняє неабиякі труднощі як для розвитку відповідних галузей та сфер економічної діяльності так і для розвитку економіки країни в цілому.

Варто зазначити, що структура економіки України значною мірою відрізняється від структури економік розвинених країн світу, в більшості яких переважає наукоємне виробництво, а не енергоємне і низькотехнологічне як у нашій країні [3]. Крім того, відсутність реальних реформ, недосконалість законодавчої бази, застаріла система державного регулювання сфери використання паливно-енергетичних ресурсів і неефективне використання палива та енергії призвели, крім іншого, до:

- значної енергоємності валового внутрішнього продукту країни (далі – ЕВВП), який в 2,1 – 3,7 рази перевищує ЕВВП розвинутих країн світу;
- збільшення витрат паливно-енергетичних ресурсів на виробництво основних видів енергоємної продукції (в Україні такі витрати в 3,5 – 9 разів вищі, ніж у розвинутих країнах світу) [2].
- високого рівня старіння основних фондів підприємств тощо.

Це, в свою чергу, призводить до постійного збільшення собівартості виробництва продукції, що створює підґрунтя для різкого підвищення цін і тарифів. В ринкових умовах такий стан справ в економіці країни може призвести до виникнення реальних загроз енергетичній безпеці держави, а саме до:

- підвищення соціальної напруги в суспільстві;
- призупинення інвестування;
- кризи платежів;
- подальшого збільшення енергоємності вироблення продукції;
- продовження стрімкого росту цін і тарифів.

Досвід розвитку незалежної України свідчить про те, що розв'язання зазначених проблем за допомогою тільки ринкових механізмів неможливе, оскільки питання носить організаційний характер і потребує державного регулювання, а отже вимагає законодавчого удосконалення відносин, що виникають у процесі діяльності в сфері використання паливно-енергетичних ресурсів [1]. При цьому існуюча система державного регулювання у даній сфері повинна бути адаптована до аналогічних систем країн Європейського Союзу, оскільки Україною проголошена стратегічна євроінтеграційна спрямованість подальшого розвитку.

В той же час держава продовжує встановлювати відповідні вимоги до суб'єктів ринку шляхом наявного, ще радянського інструментарію державного регулювання, а саме надання: прямого бюджетного фінансування, податкових та митних пільг, державних гарантій під кредитні лінії, а також встановлення спеціальних тарифів тощо. Зазначений інструментарій притаманний плановій економіці і за часи незалежності України довів свою неефективність та невідповідність реаліям ринкових умов господарювання.

Оскільки державне регулювання – це сукупність інструментів, за допомогою яких держава встановлює відповідні вимоги до суб'єктів ринку то в контексті ринкових перетворень воно повинно відігравати роль арбітра у відносинах між державою та згаданими суб'єктами.

На даний час для України важливим фактором є визначення та обґрунтування меж втручання держави в перебіг господарських процесів. В економічній теорії обґрунтовано п'ять можливих форм побудови відносин держави з суб'єктами ринку в усіх без винятку галузях та сферах економічної діяльності, а саме:

- держава є єдиним гравцем на ринку;
- держава, доповнена ринковими регуляторами;
- держава, що коригується ринковими механізмами;
- тільки ринкове регулювання;
- ринок, доповнений державним регулюванням [4].

На сьогодні в сфері використання паливно-енергетичних ресурсів України відмічається комбінація другої та третьої форм, хоча для ринкової економіки найбільш прийнятною формою відносин є четверта форма. Однак враховуючи специфіку функціонування та розвитку даної сфери в Україні доцільним було б тимчасово задіяти п'яту форму побудови відносин держави з суб'єктами ринку, як перехідну форму, на час проведення системних реформ, в тому числі і удосконалення законодавчої та нормативно-правової бази у сфері використання паливно-енергетичних ресурсів.

Разом з тим державне регулювання зазначеної сфери має бути направлено на:

- запровадження ефективних економічних відносин між державою і суб'єктами ринку;
- забезпечення права споживачів на отримання товарів та послуг стандартизованої якості та за економічно обґрунтованими цінами;
- збалансування інтересів держави і суб'єктів ринку;
- сприяння конкуренції у сфері використання паливно-енергетичних ресурсів з метою забезпечення їх ефективного використання.

Такі підходи стануть запорукою якісного функціонування державного регулювання у даній сфері із запровадженням нових та удосконалення діючих законодавчих підходів які встановлюватимуть дієві та прозорі відносини між державою та суб'єктами ринку і будуть направлені на докорінне підвищення ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів.

Список використаних джерел.

1. Власюк О. С., Прейгер Д. К. Конкурентоспроможність енергетики: стан, проблеми, перспективи / Стратегічна панорама. – 2009. – № 2. – С. 26-35.
2. Пашкевич М. О., Григоровський В. В., Гавриленко В. М. та ін. Переосмислюючи стратегію розвитку. Національна доповідь з питань реалізації державної політики у сфері енергоефективності за 2010 – 2011 роки : монографія / М. О. Пашкевич, В. В. Григоровський, В. М. Гавриленко. – К. : ТОВ «Альта – Ком», 2012. – 279 с.
3. Ситник Г. П. Національна безпека України: теорія і практика : навч. посібник / Г. П. Ситник, В. М. Олуйко, М. П. Вавринчук ; за заг. ред. Г. П. Ситника. – К. ; Хмельницький : Кондор, 2007. – 615 с.
4. Bengtsson V. Housing – Market Commodity of the Welfare State [Електронний ресурс] / Bo Bengtsson // Uppsala University, Institute for Housing Research (Gdvl), Sweden. – 11 p. – Режим доступу: <http://www.ibf.uu.se/PERSON/bosse/helsingorpaper.pdf>.

Федорчак Ольга Василівна

*к..держ.упр., доцент,
докторант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України*

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ НА ОСНОВІ РЕЙТИНГІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ АГЕНТСТВ

Економічний розвиток будь-якої країни тісно пов'язаний з підвищенням її інвестиційної привабливості для іноземних інвесторів. Проблема залучення іноземних інвестицій є актуальною для всіх країн світу. Для забезпечення зростання зовнішніх джерел надходження коштів уряду країн намагаються створити найсприятливіші політичні, правові та соціальні умови, що формують інвестиційний клімат всередині країни та визначають міру її інвестиційної привабливості для іноземного інвестора. Для України питання залучення іноземних інвестицій є надзвичайно актуальними та важливими, оскільки вони впливають на економічний та соціальний розвиток країни.

Дослідженню проблем інвестиційної привабливості економіки України та рейтингового підходу до оцінки інвестиційного клімату було присвячено чимало праць українських та зарубіжних вчених. Зокрема, до фундаментальних праць, які присвячені аналізу стану інвестиційного клімату, належать роботи Пластуна О.Л., який узагальнив класифікацію організацій, що складають рейтинги соціально-економічного розвитку країни, виділивши при цьому такі чотири групи: 1) науково-дослідні організації; 2) міжнародні організації; 3) рейтингові агентства; 4) інформаційні агентства [6]. У економічній літературі та дослідженнях з державного управління певною мірою висвітлено методики формування рейтингів перших трьох груп зазначених організацій. Питання оцінювання інвестиційного клімату на основі рейтингів інформаційних агентств залишаються мало дослідженими.

Метою доповіді є огляд міжнародних рейтингів інвестиційної привабливості країн, що формуються інформаційними агентствами.

Серед міжнародних інформаційних агентств, що оцінюють інвестиційну привабливість країн, варто виділити журнали: «Euromoney», «Forbes», «Institutional Investor», «Newsweek», інформаційну систему BERI та інші. Розглянемо рейтинги, які вони публікують, більш детально.

I. Одним із найвпливовіших рейтингів, що оцінюють інвестиційний ризик країн, є рейтинг, що складається журналом «Euromoney». Опубліковані ним результати представляють перелік країн, розташованих залежно від величини інтегрального показника надійності, який знаходиться в інтервалі від 0 до 100. Значення показника, що дорівнює 0, означає найбільший ризик, відповідно

оцінка 100 означає найменший рівень ризику. Числові значення переводяться в 10 літерних позначень: від AAA до N/R. Рейтинг передбачає дослідження таких груп індикаторів: 1) економічні дані (25%), зокрема: динаміка зростання економіки країни, стабільність грошово-кредитної системи, стан поточного платіжного балансу, розмір бюджетного дефіциту, рівень безробіття; 2) політичний ризик (25%); 3) боргові показники (10%); 4) неспроможність до обслуговування зовнішнього боргу (10%); 5) кредитоспроможність, кредитний рейтинг країни (10%); 6) доступність банківського кредитування (10%); 7) доступ до короткострокових фінансових ресурсів (5%); 8) доступ до ринків капіталу (5%) [1].

II. Рейтинг країн із найбільш сприятливими умовами для бізнесу (Best Countries for Business), який складається журналом «Forbes» – одним із найбільш популярних ділових видань у світі. Цей рейтинг оцінює умови ведення бізнесу в 134 країнах, концентруючи увагу на таких 11 чинниках, як: 1) права власності; 2) інновації; 3) податкова система; 4) технології; 5) корупція; 6) рівень особистої свободи; 7) рівень торговельної свободи; 8) рівень грошової свободи; 9) бюрократія; 10) захист прав інвесторів; 11) рівень розвитку фондового ринку. Дані отримуються з опублікованих доповідей таких організацій: Freedom House, Heritage Foundation, Property Rights Alliance, Transparency International, World Bank Group, World Economic Forum [2].

III. Рейтинг журналу «Institutional Investor» – це кредитний рейтинг країн світу, який двічі на рік публікується у міжнародному журналі для професійних інвесторів. Рейтинг розраховується на основі опитувань головних економістів, менеджерів провідних світових інвестиційних банків, кредитних аналітиків фондових та фінансових компаній. Респонденти дають оцінку кожній країні за шкалою від 0 до 100, і чим вища оцінка тим менша вірогідність дефолту [3].

IV. Рейтинг 100 кращих країн світу, який складається журналом «Newsweek». Країни світу оцінюються за 5 показниками національного добробуту:

- 1) стан освіти (рівень грамотності та середньої тривалості навчання);
- 2) стан охорони здоров'я (очікувана тривалість життя при народженні);
- 3) якість життя, оцінюється за рівнем суспільної нерівності (нерівність в доходах сімей); рівнем бідності (відсоток населення, що живе менш ніж на 2 \$ на день); стандартами життя; рівнем фізичної, екологічної та економічної безпеки;
- 4) динаміка економічного розвитку (ВВП, бізнес-середовище, інновації, стан фондового ринку);

5) політичне середовище (якість виборчого процесу, участь громадян у політичному житті, якість роботи уряду, свобода слова, верховенство закону, особиста свобода, рівень демократизації тощо) [4].

V. Рейтинг країн за рівнем ризику в інформаційній системі BERI (Business Environment Risk Index). Індекс BERI застосовується для поточного аналізу економіко-політичної ситуації в країні. Складання рейтингу включає в себе кілька етапів: вибір змінних; визначення ваги кожної змінної; опитування експертів; обробка показників та виведення сумарного індексу в межах від 0 до 100 (чим вища кількість набраних балів, тим нижчий рівень ризику країни). Експерти відповідають на 15 запитань, які і є оціночними критеріями:

1) політична стабільність: можливість передбачених урядових переворотів та їх вплив на ділову активність (12%);

2) ставлення до зарубіжних інвестицій та прибутку: розміри витрат на соціальні потреби, що мають робити приватні підприємства (6%);

3) рівень націоналізації: від експропріації майна до надання переваг місцевим підприємствам (6%);

4) девальвація: вплив девальвації на діяльність підприємства (6%);

5) платіжний баланс (6%);

6) бюрократія: рівень державного регулювання, здійснення митних формальностей, валютних переказів та інших подібних операцій (4%);

7) темпи економічного зростання: річні фактичні темпи росту ВВП (10%);

8) валюта, що підлягає конвертації: можливість обмінювати національну валюту в зарубіжну, а також місце національної валюти на ринку валют (10%);

9) дотримання угод: можливість реалізації угод, а також виникнення труднощів, що спричиняються відмінностями в мові та звичаях (6%);

10) витрати на заробітну плату та продуктивність праці: рівень заробітної плати, порядок оформлення на роботу (8%);

11) можливість використання експертів та послуг: можливість отримання консультацій у сфері юриспруденції, маркетингу, бухгалтерії, будівництва (2%);

12) інфраструктура: оцінка транспортної інфраструктури, можливість використання транспортних шляхів та системи зв'язку між підприємствами та філіями всередині країни (4%);

13) місцеве управління і партнери: можливості та кількість місцевих партнерів, які можуть надати власний капітал і діяти спільно (4%);

14) короткостроковий кредит: умови надання короткострокових кредитів зарубіжними представниками та можливість їх використання (8%);

15) довгостроковий кредит і власний капітал: умови внесення частки в статутний капітал та умови надання довгострокового кредиту (8%) [5].

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що інформаційні агентства при формуванні рейтингів переважно використовують дані, які вже були підготовлені провідними міжнародними організаціями, що формують світові рейтинги. Аналізуючи позиції України за даними рейтингами інформаційних агентств, зауважимо, що за більшістю із них Україна посідає найнижчі сходинки у рейтингах, виняток становить лише рейтинг журналу «Forbes», за підсумками якого, Україна у 2015 р. зайняла 61 місце зі 144 країн. Дані рейтинги свідчать про несприятливість інвестиційного клімату в Україні та потребу в розробці заходів щодо його покращення.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт журналу Euromoney: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euromoneycountryrisk.com>
2. Офіційний сайт журналу Forbes: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forbes.com>
3. Офіційний сайт журналу Institutional investor: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.institutionalinvestor.com>
4. Офіційний сайт журналу Newsweek: [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.newsweek.com>
5. Офіційний сайт інформаційного агентства BERI: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.beri.com>
6. Пластун О.Л. Міжнародні інвестиційні рейтинги як засіб усунення інформаційної асиметрії на макроекономічному рівні : [Текст] / О.Л. Пластун, О.В. Дудкін // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – № 3. – С. 191 – 198.

Фольгіна Тетяна Олександрівна

*аспірант кафедри державного управління
і місцевого самоврядування,
завідувач сектору організаційної та виховної роботи
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

СТВОРЕННЯ РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ ПІДТРИМКИ ОСББ ЯК ОСНОВА ЯКІСНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ З ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ В ЖКГ

Тема підвищення енергоефективності не нова, оскільки починаючи з 90-х років ХХ століття міжнародні проекти, які підтримуються Європейською комісією, Програмами Tacis, Thermie, USAID та іншими організаціями сприяли широкому поширенню терміну енергоефективність.

На нашу думку, однією з головних проблем на шляху реалізації державного регулювання заходів із впровадження енергоефективності у ЖКГ – це відсутність достатньої обізнаності населення щодо функцій, які виконує об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ). Оскільки ефективно піклуватися збереженням житлового фонду на належному рівні, створювати комфортні умови проживання та вживати енергоефективні заходи може лише власник житла.

Тому дієвим механізмом прийняття рішень у багатоквартирних будинках в умовах спільної власності є об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, яке відповідно чинного законодавства України є юридичною особою та має постійно діюче правління і ревізійну комісію, а найважливіші питання ОСББ вирішує на загальних зборах співвласників. Закон України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» від 14.05.2015 № 417-VIII передбачає такий основний механізм прийняття зазначених спільних рішень: проведення зборів співвласників та їх письмове опитування. Проте мають бути визначені особи, які після ухвалення вищезазначеного рішення здійснюватимуть його подальше виконання: контролюватимуть збір внесків співвласників, братимуть участь у пошуках підрядників та укладанні із ними договорів тощо [1].

Спільні зусилля мешканців будинку значно впливають на вирішення проблем підвищення енергоефективності конкретної будівлі, забезпечуючи при цьому комфортні умови проживання для всіх, і водночас, сприяють суттєвому скороченню витрати на оплату за енергоспоживання.

Численні дослідження порушеної проблеми дозволяють констатувати, що найголовнішим завданням керівництва ОСББ є об'єднання зусиль всіх

співвласників кожного будинку, спрямованих на підвищення енергоефективності їхньої спільної власності.

Однак, за інформацією Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України станом на 1 грудня 2015 року в Україні налічується 16 831 таких об'єднань, а це – приблизно 22% від загальної кількості багатоквартирних будинків країни[2]. Тобто лише 1/5 частина власників квартир контролює впровадження заходів з енергозбереження, а це і заощадження коштів на оплаті комунальних послуг і комфорт у помешканнях. Тобто, створення ОСББ не стало масовим, а у деяких областях таких як: Закарпатська, Сумська, Полтавська, Чернігівська, Чернівецька та Херсонська, навіть спостерігається тенденція до зниження темпів створення об'єднань. Така ситуація пов'язана, перш за все, із значним об'ємом роботи зі збереження, відновлення та поліпшення житлового фонду, недостатністю базових юридичних чи технічних знань для захисту прав власників квартир.

З метою надання допомоги мешканцям багатоквартирних будинків у створенні та розвитку об'єднання співвласників, є необхідність поширення мережі Ресурсних центрів ОСББ (Центри). На сьогодні такі Ресурсні центри діють в Івано-Франківську, Львові, Краматорську, Херсоні, Вінниці, Дніпропетровську, Чернігові, Києві, Луцьку, Тернополі, Кривому Розі тощо. Такі Центри надають інформаційно-методичну допомогу в т.ч.з юридичних питань співвласникам багатоквартирних будинків при створенні ОСББ, в поточній діяльності, а також при реалізації енергоефективних заходів у будинках співвласників.

Діючі Центри створені як окремі структурні підрозділи у міськвиконкомах або як громадські організації. В обох випадках досягнення позитивного результату роботи кожного з таких центрів відбувається завдяки постійній взаємодії між владою та громадськістю.

Ресурсними центрами підтримки ОСББ передбачено надання таких послуг:

- щоденні консультації ініціативним групам та керівникам ОСББ та ініціативним групам з актуальних питань (у тому числі юридичних);
- допомога у створенні ОСББ (участь у загальних зборах, оформлення документів, супровід реєстрації);
- організація кампаній з інформування населення щодо ОСББ та енергозбереження у житловому фонді;
- представлення інтересів ОСББ перед органами влади, участь у розробці нормативно-правових актів;
- навчальні програми для ініціативних груп;

- навчальні програми для керівників ОСББ щодо управління житловим фондом;
- сприяння розробці та реалізації енергозберігаючих проектів у багатоквартирних будинках;
- популяризація кращих практик впровадження енергоефективних заходів у багатоквартирних будинках[3].

Діяльність Ресурсних центрів підтримки ОСББ зосереджена на інформаційній, методичній та юридичній допомозі з метою захисту прав співвласників. Таким чином, працюючи на благо співвласників, Центри також допомагають об'єднанням співпрацювати з владою та отримувати фінансову підтримку на капітальний ремонт, а також шукати фінансування із джерел міжнародної допомоги або бізнесу на проекти з енергоефективності. Завдяки діяльності Центрів, міста виконують важливі завдання: збільшують кількість відповідальних власників житла та підвищують енергоефективність і комфорт у багатоквартирних будинках[4].

На нашу думку, саме просвітницька діяльність серед громадян є запорукою ефективного енергоспоживання, покращення якості комунальних послуг та зменшення витрат на енергоносії. Адже підвищення енергоефективності дозволяє суттєво зменшити залежність від постачання енергоресурсів, що забезпечує позитивне вирішення питання ненадійності енергопостачання, зменшення необхідних обсягів енергоресурсів, а також підвищує рівень екологічної безпеки.

Список використаних джерел.

1. Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку.[Електронний ресурс]: Закон України від 14.05.2015 №417-VIII– Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/417-19>– Назва з екрану.

2. Удосконалення системи управління в житловому господарстві. [Електронний ресурс]: Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. –Режим доступу до ресурсу: <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/zhkh/zhitlova-politika/diyalnist-osbb/udoskonalennya-sistemi-upravlinnya-v-zhitlovomu-gospodarstvi/> – Назва з екрану.

3. Ресурсні центри для розвитку та підтримки ОСББ – [Електронний ресурс]: Проект USAID «Реформа міського тепло забезпечення в Україні», травень 2012–Режим доступу до ресурсу: http://www.mhrp.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=280&Itemid=30 – Назва з екрану.

4. Що таке енергоефективність? [Електронний ресурс]: Київенерго–
[Електронний ресурс] – Режим доступу до
ресурсу:http://kyivenergo.ua/shco_take_energoefektivnist – Назва з екрану.

Хмирова Анастасія Олегівна

*ад'юнкт ад'юнктури
Національного університету цивільного захисту України,
(м. Харків)*

**ВИХОВНИЙ ПРОСТІР У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ:
АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОУПРАВЛІНСЬКИХ АСПЕКТІВ І НАУКОВИХ ПІДХОДІВ
ДО ВИЗНАЧЕННЯ**

Важливою і дієвою науковою основою реалізації державної політики у сфері освіти є розроблення й прийняття Національної програми виховання дітей та учнівської молоді в Україні (схвалена колегією Міністерства освіти і науки України, протокол № 8/1–2 від 18.08.2005 року). Ця програма визначає концепт стратегії виховання підростаючого покоління в умовах становлення громадянського суспільства в незалежній Україні [1]. Вона спрямована на реалізацію соціальної функції виховання – забезпечення послідовності духовного і морального досвіду поколінь, підготовки особистості до успішної життєдіяльності. Програма закріплює сучасні теоретичні засади виховання (мету, принципи, основні напрями, зміст, технології), науково-методичні, організаційні, кадрові й інформаційні умови розвитку виховних систем, сприяє підвищенню ефективності виховної діяльності.

Сучасні проблеми виховання, а також науково-теоретичний аналіз літератури з проблеми дослідження дозволили систематизувати основні методологічні підходи в дослідженні механізмів державного управління виховного простору у ВНЗ [1].

Підхід – це певна позиція по відношенню до проблеми або явища. У найзагальнішому вигляді підхід може розумітися як теоретична або логічна основа розгляду або проектування об'єкту; сукупність способів і прийомів здійснення діяльності на підставі якої або ідеї або принципу [2].

Сучасне виховання має відігравати випереджальну роль у демократичному процесі, ставати засобом відродження національної культури, припинення морально-духовної деградації, стимулом пробудження таких якостей, як совість, патріотизм, людяність, почуття власної гідності, творча ініціатива, підприємливість тощо; гарантом громадянського миру і злагоди в суспільстві. Багатовимірність виховної практики і рівень розвитку сучасної теорії виховання обумовлює застосування в дослідженні різних підходів, що склалися в сучасній методології пізнання. Розгляд суб'єкта виховного простору як особи самостійно і що відповідально визначає свою позицію у сфері соціальних стосунків. З особовим підходом тісно пов'язаний індивідуальний

підхід, який заснований на розгляді процесу виховання з урахуванням особливостей його учасників [2]. Це необхідна умова ефективності виховання, оскільки будь-який вплив з боку держави, заломлюється через індивідуальні особливості конкретного суб'єкта, дозволяє розглядати виховання в контексті фізіологічних психічних, соціальних особливостей розвитку особистості, а також соціально-психологічних особливостей утворюваних ними спільностей. Особово-орієнтований підхід дозволяє здолати відчуження учасників виховного процесу, характерне для традиційної системи освіти. Він потрібний для перетворення переважаючого в навчальних закладах соціоцентричного по спрямованості і авторитарного по характеру процесу навчання і виховання студентів. Діяльнісний підхід ґрунтується на розумінні особи як соціальної характеристики людини, яку вона набула в процесі й результаті власної активності. У контексті цього підходу особа розглядається як похідна від системи діяльності людини [2].

Для суб'єкта, що здійснює побудову виховного простору, важливе положення про те, що діяльність є одним з основних чинників становлення людини. Особа пізнається в діяльності, а всяка особова якість розвивається і формується в діяльності, адекватній йому за своєю природою. Причому можливість самореалізації в тій або іншій діяльності обумовлена рівнем освоєння цієї діяльності, що дозволяє людині зайняти в ній позицію суб'єкта. Виходячи з положень діяльнісного підходу, виховання не може здійснюватися поза діяльністю, воно, власне, і полягає в залученні суб'єкта до відповідної діяльності на відповідних мотивах, в ході якої і відбувається зміна особи. Системний підхід припускає розглядати об'єкт як складну освіту, що не зводиться до суми його складників і має ієрархічну структуру. Так, розглядаючи системно-компонентний аспект соціальної системи, ми виявляємо в ній компоненти речового, процесуального, ідейного і людського порядків. Аналізуючи системно-структурний аспект, необхідно, на думку В. Г. Афанасьєва, пам'ятати, що в застосуванні до суспільства структура виступає як окрема внутрішня організація суспільства, і її визначають стосунки людей, передусім виробничі стосунки [3].

Розгляд системно-функціонального аспекту соціальної системи дозволяє встановити форми і способи прояву активності самої системи і її компонентів. Системно-інтеграційний аспект дослідження соціальної системи дозволяє вирішувати питання про чинники системності про ті механізми, які забезпечують збереження якісної специфіки систем їх функціонування і розвитку. При цьому одним з найважливіших системних чинників соціального об'єкту є самокерованість, тобто наявність в самій системі і механізмів і чинників управління, що забезпечують цілісність системи, її функціонування,

вдосконалення і розвиток. А механізмом теоретичного пізнання усього суб'єктивного, духовного повинне стати розуміння [3]. Українськими вченими було запропоновано системний підхід, вживаний окрім дослідницької, в проектувальній і виконавській діяльності, розглядати як особливу системну діяльність. Визначаючи виховну систему як об'єкт, що оцінюється з точки зору його впорядкованості відносно найважливішої функції, необхідно виділити серед існуючих навчальних систем дидактичні, виховні, адміністративні та їх класифікувати по характеру субстрату системи. Класифікація як засіб теоретичного пізнання дозволила підвищити рівень теорії виховних систем, оскільки «наукова класифікація виражає систему законів, властивій відображеній в ній області дійсності». Обґрунтовуючи необхідність системного підходу до вивчення навчального процесу у ВНЗ, слід відмітити, що навчальний процес – це система специфічна; головна її відмінність полягає в тому, що її функціонування відбувається на основі внутрішніх психічних процесів студентів і викладачів, кожен з яких аналізує і формує різноманітні інформаційні потоки, виходячи зі своєї індивідуальної, змістовної діяльності при рішенні тих або інших загальних завдань навчання [2].

Місце можливого існування виховного простору – середовище життєдіяльності, тобто те, серед чого перебуває людина. Таким чином, людина самим визначенням виділена з середовища, для того, щоб позначити якість його предметно-естетичних, соціальних, природних та інших зв'язків з нею.

Простір не виділяє з себе людину. Людина в нім, воно в людині. Помислити простір поза включеною в нього людиною неможливий.

Отже, дві вказані онтології в сучасному соціальному знанні не протирічають одна одній, а доповнюють. Кожна з них в конкретній пізнавальній області має свої межі застосування, свої дослідницькі пріоритети. Учені, що займаються проблематикою виховуючого середовища, цікавляться в першу чергу можливими діями з середовищем, оптимальною її організацією, активізацією її виховного потенціалу, впливом середовища на типізацію особи. Ідея виховного простору встановлює акцент на проектуванні і «вирощуванні» особово-розвиваючих подієвих спільностей студентів і викладачів в тому або іншому середовищі, управлінні стосунками між цими спільностями і усередині них, актуалізує проблему суб'єктності в процесі виховання, відкриває можливості проектування і дослідження впливу індивідів і спільностей на гуманізацію середовища.

Список використаних джерел.

1. Реформування вищої освіти у процесі демократизації українського суспільства / Б. А. Головка, Б. Ф. Сагалаков, А. П. Горбачик та ін. ; за ред. Б. А. Головка ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : ВПЦ «Київ. ун-т», 2009. – 220 с.

2. Сиченко В. В. Механізми регулювання системи освіти : сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / В. В. Сиченко. – Донецьк : Юго-Восток, 2010. – 400 с.

3. Цехмістрова Г. С. Управління в освіті та педагогічна діагностика : навч. посіб. / Г. С. Цехмістрова, Н. А. Фоменко. – К. : Слово, 2005. – 280 с.

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ДІАЛОГУ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасне українське суспільство потребує активної інформаційної діяльності з боку органів публічної влади, тому що в демократичному суспільстві одним з елементів підвищення довіри населення до неї є її позитивний імідж. Впровадження нових форм комунікативної діяльності органами публічної влади та наявність зворотного зв'язку з громадськістю сприяють формуванню позитивного іміджу влади та розумінню населенням демократичних перетворень у суспільстві.

Розвинене громадянське суспільство відрізняється залученням громадян до колективних дій в суспільній сфері для вираження своїх ідей, інтересів, досягнення спільної мети або обміну інформацією, висування вимог до держави і закликів до відповідальності посадових осіб. Воно є посередником між державою та приватною сферою життя людей і об'єднує величезне розмаїття громадських організацій.

Сьогодні можна констатувати, що інформаційно-комунікативний інструментарій горизонтальної взаємодії публічного управління динамічно оновлюється [1;2;3]. Одним з таких напрямів є розвиток соціальних мереж, які є унікальною Інтернет-платформою для комунікації різних груп суб'єктів на основі спільності їх інтересів. Будучи простим і доступним засобом створення груп, спільнот, дискусійних майданчиків, в мережі створюються умови для розширення діалогу суспільства і влади.

Зазначимо, що поява в Інтернеті діалогових форм політичної комунікації дозволяє проводити суспільно-політичний діалог між владою та суспільством у реальному часі. Інтернет стає засобом комунікації, здатним подолати ієрархію владних структур та уникнути політичних посередників. Політична участь стає практично миттєвою, на відміну від класичних засобів.

Відтак соціальні медіа стають інструментом, якій дозволяє людям у реальному часі обговорювати нагальні питання, збирати навколо ідей та планувати спільну діяльність.

Таким чином, діалог влади та суспільства у сучасній Україні проходить в обмеженому форматі і не дозволяє громадянам активно вливати на прийняття політичних рішень. При цьому, нові форми діалогу, що з'явилися завдяки розвитку web-технологій, відкривають нові можливості для самоорганізації

громадян і відкритого вираження своїх інтересів за допомогою реальних акцій, що впливають на хід соціально-політичного процесу.

Розвиток діалогу в суспільстві в даний час характеризується створенням мережі горизонтальних зв'язків, які об'єднують структури громадянського суспільства в їх прагненні активніше брати участь в політичному процесі. Відставання держави в побудові «вертикальних» легітимних діалогових комунікацій з громадянами веде до посилення протестних форм політичної участі, що формуються на просторі Інтернеті і мають втілення в реальній політичній практиці.

Можна констатувати, що влада і суспільство змушені домовлятися і виробляти ті правила в політичних відносинах, які максимально влаштували б обидві сторони, вони приречені на взаємодію і не можуть ігнорувати один одного.

В сучасних умовах створення механізмів діалогу влади і суспільства здійснюється на основі передових технологій Інтернет як одного з найдоступніших і демократичних засобів масової комунікації. Найбільш ефективні і соціально затребувані в час web-технології – соціальні медіа, які дозволяють реалізувати соціально-політичну активність громадян і тому стають важливим фактором впливу на владу і прийняті нею рішення, одночасно стаючи критерієм демократичності політичного процесу і запорукою успішного розвитку інститутів громадянського суспільств.

Таким чином, розвиток соціальних мереж в Україні є об'єктивним динамічним процесом, який дозволяє забезпечити конструктивний діалог між владою та суспільством. Цьому може сприяти формування інституту громадянського суспільства, трансформація соціальних мереж з елемента приватних комунікацій і політичних технологій в інструмент залучення громадян до державотворчих і самоврядних процесів, ефективність соціальних мереж як «засобу оповіщення» максимальної кількості населення та платформи для обговорення актуальних питань суспільного розвитку тощо.

При цьому залишається актуальною названа вище проблема пошуку форм і способів для поєднання віртуальної та реальної активності громадян (особливо в межах територіальних громад), реалізації на практиці громадських ініціатив, висловлених у соціальних мережах, оперативного вирішення актуальних проблем. Тобто, і для громадян, і для органів публічної влади це означає потребу забезпечення ефективної комунікації та взаємодії не лише на віртуальному, а й реальному рівні.

Відтак, сучасна присутність політиків у соціальних мережах у повній мірі є декларативною, зокрема, вони найчастіше поширюють інформацію, роздуми, маючи при цьому за мету створення власного позитивного іміджу відкритого

політика. У зв'язку з цим вважаємо за необхідне присутність у соціальних мережах саме інститутів влади не тільки зі звітами про свою діяльність, а й з проектами майбутніх рішень, можливістю громадян приймати участі у виробці кінцевого акту, тому що ці рішення суспільству й виконувати.

Сьогодні інтерактивні технології дозволяють нам створити модель прозорого державного управління, з метою подолання інертності державного апарату та забезпечити реальний діалог держави і суспільства.

Список використаних джерел.

1. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства : [монографія] / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2013. – 220 с.

2. Соціальні мережі як інструмент взаємовпливу влади та громадянського суспільства : [монографія] / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського . – К., 2014 . – 260 с.

3. Політичні механізми формування громадянської ідентичності в сучасному українському суспільстві / Колективна монографія. – К.: ІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2014. – 296 с.; Влада, суспільство, громадянин: проблеми взаємодії в сучасній Україні Аналітична доповідь / За ред. О. М. Майбороди. – К. : ІІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2013. – 64 с.

Шульгіна Тетяна Миколаївна

*аспірант кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ІНВАЛІДІВ

*«Не запитуйте країну, що вона може зробити для вас; запитайте,
що ви можете зробити для своєї країни».*

Дж. Кеннеді

Сьогодні ситуація в країні характеризується соціально-психологічною та економічною нестабільністю, зниженням рівня життя, зростанням злочинності та ін.. Особливо гостро це відчують категорії людей які потребують додаткової уваги з боку держави (малозабезпечені сім'ї, безробітні, пенсіонери, інваліди), тому, незаперечним також є той факт, що зростають потреби населення у соціальній допомозі, психологічній підтримці та захисті.

Однією з форм участі громадян у вирішенні багатьох проблем сьогодення є волонтерська діяльність.

Волонтери та їх організації залучаються у добродійні проекти на основі особистого рішення, ініціативи та упевненості в правильності задач та ідеалів благочинства. Зокрема, волонтери можуть, окрім надання допомоги та послуг, що вже реалізуються соціальною установою, виявити новий «вимір» організації діяльності та збагатити новими ідеями.[1]

Згідно Загальної декларації волонтерів, яка була прийнята на XI Конгресі Міжнародної асоціації волонтерів 14 вересня 1990 року в Парижі, волонтерство – добровільна, активна, спільна або особиста участь громадянина в житті людських спільнот для реалізації його основних людських потреб та покращення якості життя, економічного і соціального розвитку. [2]

Відповідно до Закону України «Про волонтерську діяльність», прийнятого Верховною Радою 19 квітня 2011 року, «волонтерська діяльність – добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги» [3].

Сьогодні, особливого значення волонтерська діяльність набуває саме в сфері соціального захисту інвалідів. Відповідна підтримка представниками волонтерського руху надає позитивний вплив на забезпечення соціальної інтеграції, реалізацію прав та обов'язків громадян з інвалідністю, на підвищення рівня особистісного зростання шляхом усвідомлення (розкриття) свого потенціалу, створенні умов для соціальної адаптації. Робота

волонтерського руху доповнює, а іноді замінює діяльність державних органів влади, демонструє гнучкість, адресність та оперативність у вирішенні проблем соціального захисту інвалідів.

Вітчизняна волонтерська діяльність на сучасному етапі, особливості якої зумовлені суспільно-політичною ситуацією в Україні, а також результати і наслідки її впровадження спричиняють суцільне схвальне ставлення суспільства та довіру до неї як до сфери в цілому та її інституцій чи окремих представників зокрема. [4]

Варто відзначити, що останнє всеукраїнське соціологічне дослідження, проведене Інститутом Горшеніна в лютому 2016 р., показало, що найбільшою довірою в українців користуються саме волонтери (їм довіряє 71% населення), наступні за рівнем довіри – громадські організації (49%). [5]

Отже вивчаючи сутність волонтерського руху, незаперечним є той факт, що рівень громадської свідомості в нашій країні значно зріс, але треба привчатися до того, що громадська активність повинна бути не лише відповіддю на складні умови, а й постійною практикою. Багато в чому це і є становлення європейської України – країни відповідальних громадян. І цей рух до дієвої громади на всіх рівнях багато в чому починається саме з масової усвідомленої участі громадян у волонтерських рухах, оскільки від свідомого волонтерства до ефективного самоврядування і якості життя – один крок. [6]

Список використаних джерел.

1. Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні [Текст:] навчальний посібник / Н.І. Кривоконь. - Чернігів: Чернігівський державний технологічний університет, 2012.- 320 с.

2. Загальна декларація волонтерів / XI Конгрес Міжнародної асоціації Волонтерів (Париж, 1990р.) // Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку. Вайнола Р.Х., Капська А.Й., Комарова Н.М. та ін – К.: Академпрес, 1999. – 112 с.

3. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19 квітня 2011 р. № 3236-VI // Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3236-17>)

4. В.Л. Голуб. Державне визнання волонтерської діяльності к чинник розвитку взаємовідносин держави та суспільства. // Теорія та практика державного управління. Вип.4 (17).

5. Електронний ресурс. Режим доступу: (<http://www.prostir.ua/wpcontent/uploads/2016/05/%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8-v6.pdf>)

6. Кондратенко, Андрій. Країна відповідальних громадян /
А. Кондратенко // Ми – кияни, 26 січня – 8 лютого 2015 року.

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Поняття «механізм» та «механізми» в тих чи інших варіаціях широко застосовуються в багатьох суспільствознавчих науках. Започаткування практики з'ясування якихось соціальних явищ та процесів завдячує науковим галузям економічного профілю [7].

Проблематику механізмів державного управління досліджують такі українські вчені-державознавці як В. Бакуменко, Ю. Комар, В. Корженко та Т. Лозинська, О. Коротич, Н. Нижник та О. Машков, В. Малиновський, Л. Приходченко, Л. Юзьков та ін. При цьому виразно спостерігаються два підходи до тлумачення змісту наведеної категорії, які, відповідно до напрацювань Л. Приходченко, можна назвати «структурно-організаційним» (як сукупності певних складових елементів, що створюють організаційну складову певних явищ, процесів) та «структурно-функціональним» (з акцентом не лише на організаційній основі його побудови, але й на динаміці, реальному функціонуванні) [6].

Стосовно механізмів державного управління немає якогось одного загально визнаного підходу. У тлумаченні Н. Нижник та О. Машкова «механізм управління це складова частина системи управління, що забезпечує вплив на фактори, від стану яких залежить результат діяльності управлінського об'єкта» [5].

В.Б. Авер'янов поняття «механізму державного управління» визначає наступним чином: механізм державного управління – це сукупність відповідних державних органів, організованих у систему для виконання цілей (завдань) державного управління відповідно до їх правового статусу, та масив правових норм, що регламентують організаційні засади та процес реалізації вказаними органами свого функціонального призначення. Звідси складовими елементами зазначеного механізму виступають: 1) система органів виконавчої влади; 2) сукупність правових норм, що регламентують як організаційну структуру системи органів виконавчої влади, так і процеси її функціонування та розвитку [2].

На думку Н.Р. Нижник, О.А. Машкова механізм державного управління – це складова частина системи управління, що забезпечує вплив на внутрішні (коли йдеться про механізм управління організацією) та зовнішні (коли

говорять про механізм взаємодії з іншими організаціями) фактори, від стану яких залежить результат діяльності управлінського об'єкта. Механізм управління – це категорія управління, що включає цілі управління, елементи об'єкта та їх зв'язки, на які здійснюється вплив, дії в інтересах досягнення цілей, методи впливу, матеріальні та фінансові ресурси управління, соціальний та організаційний потенціали. Реальний механізм управління завжди конкретний, оскільки спрямований на досягнення конкретних цілей за допомогою впливу на конкретні фактори і цей вплив здійснюється через використання конкретних ресурсів [5].

Механізм державного управління – це практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на суспільство, виробництво, будь-яку соціальну систему з метою досягнення поставлених цілей. Схема реального механізму державного управління містить цілі, рішення, впливи, дії, результати. Комплексний механізм державного управління вони визначають як систему політичних, економічних, соціальних, організаційних і правових засобів цілеспрямованого впливу органів державного управління [3].

В.Д.Бакуменко та Д.О.Безносенко зазначають, що механізми державного управління – це практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади впливають на будь-які суспільні відносини з метою досягнення поставлених цілей. Механізм державного управління виконує роль механізму суспільного самоуправління. Він може бути відображений наступною ланцюговою схемою: цілі, завдання, рішення, впливи, дії, результати. При цьому фактори, що впливають на процеси державного управління, можуть бути політичними, економічними, соціальними, культурними відповідно до основних сфер суспільної діяльності. Також відповідно до основних форм державно-управлінської діяльності вони можуть мати політичний, адміністративний і правовий характер. Найчастіше у державному управлінні застосовується комплексний механізм, який є системою політичних, адміністративних, економічних, соціальних, гуманітарних, організаційних та правових засобів цілеспрямованого впливу органів державного управління [1].

В.Я. Малиновський тлумачить механізм державного управління як сукупність засобів організації управлінських процесів та способів впливу на розвиток керованих об'єктів із використанням відповідних методів управління, спрямованих на реалізацію цілей державного управління [4].

Отже, розглянувши погляди різних науковців, можна зробити висновок, що механізм державного управління – це штучно створена складна система, призначена для досягнення поставлених цілей, яка має визначену структуру,

сукупність правових норм, методи, засоби, інструменти державного впливу на об'єкт управління.

Список використаних джерел.

1. Бакуменко В.Д., Безносенко Д.О. Виявлення комплексу проблем державного управління процесами європейської та євроатлантичної інтеграції України, розробка пропозицій щодо вдосконалення системи державного управління цими процесами: Науково-дослідна робота. – К.: НАДУ при Президентові України; Центр навчання і досліджень з європейської та євроатлантичної інтеграції України. – 41 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nara-eurostudies.org.ua/2-2.rtf>.

2. Державне управління в Україні: навч. посібн. / За заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 432с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lawbook.by.ru/admin/averjanov/2-2.shtml>.

3. Державне управління: Словник-довідник / За заг. ред.. В.М. Князева, В.Д. Бакуменка. – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 228 с.

4. Малиновський В.Я. Державне управління: навч. посібн. – Вид. 2-ге, доп. І перероб. – К.: Атіка, 2003. – 576 с.

5. Нижник Н. Р., Машков О. А. Системний підхід в організації державного управління: навч. посібн. / За заг. ред. Н. Р. Нижник. – К.: УАДУ, 1998. – 160 с.

6. Приходченко Л. Сутність понять механізмів держави, державного управління та державного регулювання / Людмила Приходченко // Актуальні проблеми державного управління : Зб. наук. пр. Одеського регіонального інституту державного управління. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2008. – Вип. 3 (35). – С. 269–274.

7. Экономическая энциклопедия / гл. ред. Л. И. Абалкин. – М. : ОАО «Экономика», 1999. – 1055 с.

Чаусовська Світлана Іванівна

*заступник керівника апарату -
начальник організаційного Відділу
апарату Сумської обласної
державної адміністрації*

ПЕРЕБІГ РЕФОРМИ СИСТЕМИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 523 від 16 травня 2014 р. «Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг»[3] розпочато реформу системи надання адміністративних послуг. Так, повноваження щодо надання найбільш затребуваних громадянами адміністративних послуг делегуються на місця, а саме органам місцевого самоврядування. Згідно цього Розпорядження надання населенню адміністративних послуг (реєстрація юридичної особи або фізичної особи, яка має намір стати підприємцем, реєстрація права власності на нерухоме майно, реєстрація місця проживання особи, оформлення та видача паспорта громадянина України) від органів виконавчої влади поетапно передається до центрів надання адміністративних послуг (далі ЦНАП) до 01 січня 2015 р.

Передбачалося, що реформа дозволить покращити доступ громадян до таких послуг, поліпшити їх якість, загалом зробити отримання таких послуг більш швидким і зручним. Розглянемо, як це відбувається на практиці та які кроки ще необхідно здійснити.

Моніторинг надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через ЦНАП, проведений громадськими організаціями, показав що наразі переважна більшість ЦНАП надають повний перелік наведених у розпорядженні послуг органів виконавчої влади. Але трапляється, що спектр послуг органів виконавчої влади, які наразі надаються у міських ЦНАП [2] неоднаковий, що, зокрема, не дозволяє забезпечити рівні умови отримання найбільш затребуваних громадянами послуг органів виконавчої влади для усіх споживачів цих послуг.

Загалом соціологічні опитування показали, що громадяни більшою мірою задоволені якістю обслуговування в ЦНАП, ніж в органах публічної влади. Так, серед тих, хто звертався за адміністративними послугами до органів влади, незадоволеними обслуговуванням та наданими послугами залишились 60 %, а задоволені – 30,5 %. На відміну від споживачів адміністративних послуг, які зверталися до органів влади, більшість відвідувачів ЦНАП (59 %) надали

позитивну оцінку їх роботі [1]. Отже, громадяни відчували та позитивно оцінили результати реформування сфери надання адміністративних послуг, одним з основних напрямів якого є розбудова мережі ЦНАП в Україні [4].

Також варто зазначити, що попри істотне підвищення рівня обізнаності населення щодо діяльності ЦНАП (на 12 % за останні півтора року), переважна більшість громадян (59 %) й досі не знає, чи створений в їх місті такий центр. Ще меншою є поінформованість громадян про наявність офіційних веб-ресурсів щодо адміністративних послуг (9 %) [1]. Звідси, актуалізується питання забезпечення належного інформаційного супроводу надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через ЦНАП, оприлюднення відповідної інформації.

Серед проблем слід відзначити й неврегульованість на законодавчому рівні питання передачі повноважень з надання визначених розпорядженням адміністративних послуг органам місцевого самоврядування та місцевим державним адміністраціям, при яких утворено ЦНАП, неузгодженість чинної нормативно-правової бази органів виконавчої влади, які є суб'єктами надання цих послуг, із вимогами Закону України «Про адміністративні послуги» ускладнюють процес інтеграції визначених розпорядженням адміністративних послуг органів виконавчої влади до ЦНАП, не дозволяють надавати усі послуги через адміністраторів центрів.

Невирішеним на сьогодні залишаються також питання щодо діяльності центрів для обслуговування людей з особливими фізичними потребами (неприспосованість приміщень до такої категорії населення), незручність оплати послуг (якщо послуга платна).

З метою удосконалення процедури надання адміністративних послуг населенню, підвищення доступності послуг, поліпшення якості обслуговування громадян у ЦНАП необхідно здійснити ще цілу низку заходів, у тому числі:

на національному рівні:

- опрацювати питання щодо прискореного обслуговування суб'єктів звернення за додаткову плату в центрах надання адміністративних послуг, зокрема із зарахуванням такої плати до державного, або відповідного місцевого бюджету;
- системно організувати навчання, підвищення кваліфікації фахівців ЦНАП, у т.ч. тренінгів щодо етики поведінки, запобігання конфліктів, ведення ефективних перемовин, поліпшення документообігу тощо;
- формувати базу науково-методичного забезпечення для організації ЦНАП і т.ін.

на місцевому і регіональному рівні:

- залучати громадські організації до проведення оцінки якості надання адміністративних послуг у ЦНАП, що дозволить більш системно здійснювати таке оцінювання, а зрештою підвищувати якість послуг;
- регулярно проводити аналіз скарг, зауважень і пропозицій споживачів адміністративних послуг щодо якості надання адміністративних послуг у ЦНАП;
- поліпшувати інформаційне забезпечення процесу надання адміністративних послуг населенню;
- стимулювати ефективність діяльності ЦНАП як інституцій, які безпосередньо контактують з громадянами та формують імідж влади на місцях.

Загалом ще багато треба зробити, щоб реформа децентралізації адміністративних послуг забезпечила високу якість обслуговування громадян у центрах надання адміністративних послуг.

Список використаних джерел.

1. Оцінки населенням України якості надання адміністративних послуг. Прес-реліз, 13.01.2015, Фонд «Демократичні ініціативи» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dif.org.ua/ua/publications/press-relizy/jijidjijjhrhgkj.htm>

2. Проблемні питання децентралізації адміністративних послуг в Україні. Аналітична записка. Відділ розвитку політичної системи Національного інституту стратегічних досліджень [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1797/>

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 523 від 16 травня 2014 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/523-2014-/D1/80>

4. Узагальнена інформація за результатами моніторингу виконання органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування вимог Закону України «Про адміністративні послуги» за 2014 рік. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dkrp.gov.ua/info/408>

Яковенко Сергій Борисович

*аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції
та управління національною безпекою
НАДУ при Президентові України*

ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Корупція як соціальне явище існує в усіх країнах світу, у тому числі в тих, що більшість дослідників їх відносять до «еталонних» з точки зору розвитку демократії. На сьогодні корупція є однією з головних причин недовіри громадян до діяльності органів державної влади, вона негативно впливає на економічний та політичний розвиток, створює реальну загрозу національній безпеці більшості країн світу. Основними факторами, які сприяють її поширенню є зuboжіння широких верств населення, погіршення криміногенної ситуації, високі показники нерівності розподілу прибутків, відсутність системи соціального захисту, процеси економічної та суспільної трансформації. В Україні це негативне явище поширене у всі сферах суспільного життя, все глибше укорінюючись як основний, швидкий та найбільш дієвий протиправний засіб вирішення питань, досягнення певних індивідуальних корисливих цілей. Окрім цього, корупція є важливою перешкодою на шляху до інтегрування України в Європейське Співтовариство [1, с. 158].

Проблема ефективного запобігання корупції в Україні потребує негайного вжиття комплексних системних та послідовних заходів, основою яких може бути антикорупційний досвід країн ЄС, що досягли значних успіхів у вирішенні цієї проблеми.

Проте, корупція не оминула країни Європейського Союзу. Вона не лише підриває демократичні основи функціонування, але й негативно впливає на економічне становище країн «єврозони». На сьогодні кожен четвертий з п'яти жителів Євросоюзу вважає корупцію основною проблемою в своїй країні. На думку дослідника Н. Підбережника [1], найбільші прояви корупції серед країн Європейського Союзу спостерігаються у Словаччині, Румунії, Італії, Латвії, Угорщині та Греції. У цих країнах існує прямий взаємозв'язок між рівнем корупції та бюджетним дефіцитом. Тому запобігання та протидія проявам корупції є одним із основних завдань діяльності інституцій ЄС та національних урядів країн-членів [1, с. 159].

Між тим, на теренах Європейського Союзу діють кілька моделей антикорупційних інституцій, що відрізняються за формою, функціями та

завданнями, мають певні національні ознаки й особливості. Зокрема, їх розподіляю на:

- багатоцільові органи, які мають повноваження правоохоронних органів, а також здійснюють превентивні функції;
- спеціалізовані служби, управління та/або відділи з боротьби проти корупції у системі правоохоронних органів;
- інституції із запобігання корупції, розроблення політики і координації.

Усе це безпосередньо впливає на ефективність роботи інформаційно-освітнього й політичного механізмів у різних державах Європейського Союзу [2, с. 2]

Досить корисний і показовий з точки зору успіхів та невдач є досвід деяких нових членів Євросоюзу із Східної Європи, які мали багато в чому схожі з Україною проблеми, проте спромоглися створити в цілому ефективні механізми протидії корупції в системі державного управління [2, с. 6]. На нашу думку, істотною, якщо не основною причиною антикорупційних заходів керівництва цих країн у цьому питанні стала перспектива вступу в ЄС.

Отже, політика запобігання і протидії корупції у в більшості країн ЄС здійснюється шляхом реалізації широкого комплексу заходів, таких як: посилення кримінального та адміністративного законодавства у частині протидії корупції, утворення спеціалізованих інституцій для боротьби з корупцією, формування в межах органів публічної адміністрації спеціальних механізмів зовнішнього та внутрішнього контролю за їх діяльністю, створення кодексів поведінки службовців публічних органів влади, забезпечення доступу громадськості до публічної інформації, просвіта населення, співпраця органів публічної влади з неурядовими організаціями у боротьбі з корупцією [1, с. 164].

Механізми протидії політичній корупції в органах державної влади нових членів ЄС принципово не відрізняються від загальноєвропейських. Основна відмінність полягає в підходах та мотивації їх застосування. Перспектива вступу до Євросоюзу дала істотний поштовх до вироблення антикорупційних стратегій та антикорупційного законодавства, що базуються на нормах європейського права. Водночас після вступу в ЄС темпи протидії корупції почали зменшуватися, що проявляється, зокрема, на прикладі діяльності антикорупційних інституцій даних країн (Словацької Республіки, Румунії, Словенії), повноваження яких щодо розслідування проявів саме політичної корупції в системі державного управління неодноразово намагалися обмежити парламенти та уряди цих країн [2, с. 8].

Таким чином, в рамках антикорупційної політики в Україні, окрім формування ефективного правового та інституційного механізмів запобігання та протидії корупції, необхідно, насамперед, забезпечити втілення в життя

принципів «належного врядування». Зокрема, це стосується прозорості діяльності органів державної влади та активізації політичної участі громадян, організованого соціального контролю з боку громадянського суспільства за системою державного управління. Необхідно імплементувати європейські принципи державотворення, перейти від концентрації повноважень у «центрі» до їх перерозподілу на користь регіонів.

Список використаних джерел.

1. Підбережник Н. Управлінські механізми запобігання та протидії корупції в країнах ЄС: досвід Польщі / Н. Підбережник // Ефективність державного управління: зб. наук. пр. Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – Вип. 36. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2013. – С.158-165.

2. Тіньков А.Л. Особливості протидії політичній корупції в країнах ЄС / А.Л. Тіньков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Tinkov.pdf>.

СЕКЦІЯ 3.

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

Багрін Ольга Андріївна

*аспірант кафедри державного управління
та місцевого самоврядування
ДРІДУ НАДУ при Президентові України*

СПЕЦИФІКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА КЕРІВНИХ КАДРІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В ХОДІ РЕФОРМУВАННЯ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Сучасні кадрові оновлення в системі державної служби України, програми реформ президента України Петра Порошенка – «Стратегія-2020», обумовлюють необхідність забезпечення органів державної влади висококваліфікованими, компетентними керівниками-лідерами-професіоналами, здатними ефективно працювати, приймати виважені управлінські рішення, мати системні теоретичні знання, практичні вміння та навички щодо вирішення актуальних проблем і виконання пріоритетних завдань розвитку державної служби для подальшого процвітання. Разом з тим, в значній мірі залишається кількість керівників, які здобули вищу освіту, не спрямовану на здійснення їх професійної діяльності в органах державної влади, що, в свою чергу, знижує ефективність державної служби та некомпетентність або недостатній рівень компетентності підриває довіру з боку населення держави.

Більшість розвинених країн світу мають значний позитивний досвід у підготовці фахівців в області державної служби та державного управління, переважна більшість країн-членів Європейського Союзу мають спеціальні підходи до системи навчання вищого корпусу державної служби, виділяючи його формально або неформально в окрему групу. Тільки 3 з 27 країн ЄС (Литва, Чехія, Угорщина) не виділяють вищий корпус в системі державної служби [4]. Процес підготовки, становлення, проходження та управління керівними кадрами базується на продуманій стратегії використання і розвитку людських ресурсів [2].

Так, у Франції здійснено уніфікацію вимог до прийому на державну службу, підготовка службовців і проходження ними кар'єри. Визначальною є орієнтація і забезпечення державної служби персоналом, підготовленим до різних аспектів управлінської діяльності в сучасних умовах: від розробки до реалізації державної політики [5]. Особливістю французької державної служби є її цілісність і стабільність, адже тільки відповідну освіту дозволяє зайняти вищі керівні посади. В основу здійснюваної кадрової політики в сфері державної служби Франції належить наступна парадигма: безперервна

професійна підготовка повинна мати стимулюючий характер для розвитку кар'єри державних службовців шляхом забезпечення тісного зв'язку між навчанням і службовим просуванням.

У Польщі нинішнє бачення професійної підготовки в державній службі полягає в тому, що важливо враховувати взаємозв'язок між формами навчання і потребами в навчанні [1]. Вибір «постачальника» освітніх послуг повинен проводитися через тендерні процедури з визначенням загальних умов.

Практика підготовки державних службовців в Сполучених Штатах Америки базується на процедурах конкурсного заміщення посад, просування на основі іспитів і щорічної атестації. В умовах постійних змін і перетворень для ефективної роботи, від вищих державних службовців потрібна наявність таких обов'язкових управлінських якостей як: лідерство, стратегічне бачення, здатність ініціювати та управляти змінами, навички загального менеджменту, управління персоналом, навички міжособистісного спілкування і комунікабельність, знання інформаційних технологій [3]. Основною метою професійного навчання є не тільки придбання певних знань і навичок, а й освоєння корпоративних цінностей, ідентифікація себе як представника групи вищих державних менеджерів. Всім керівникам рекомендується мати План індивідуального розвитку (Individual Development Plan) з чітко визначеними цілями: короткостроковими – спрямованими на оволодіння професійними і управлінськими навичками і довгостроковими – пов'язаними з розвитком їх творчого потенціалу. Сенс цього плану полягає в тому, щоб на основі об'єктивної оцінки професійної компетенції службовця розробити програму дій для досягнення більш високого рівня виконання роботи на цій чи іншій посаді.

Отже, можна зробити висновок, що саме від якісного, а не від кількісного складу державних службовців багато в чому залежить управлінський потенціал держави, тобто здатність встановлювати ясні цілі і пріоритети, вміння домагатися їх здійснення. Важливо при вдосконаленні діючої системи підготовки державних службовців вміло поєднувати переваги як американської, так і європейської моделей професійного навчання державних службовців з обов'язковим урахуванням особливостей вітчизняної системи.

Список використаних джерел.

1. Верба С. Впровадження сучасних методів навчання державних службовців із застосуванням європейських стандартів для професіоналізації державної служби України / С. Верба // Наукові праці : наук. журн. – Т. 130. – Вип. 117. – С. 71 – 73 (Сер. : Державне управління). – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/State_management/2010_17/117-13.pdf. – Назва з екрану.

2. Гончарук Н. Т. Управління керівним персоналом у сфері державної служби України : теорія та практика : монографія / Н. Т. Гончарук. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2012. – 343 с.

3. Кіцак Т. Зарубіжні системи підготовки державних службовців / Т. Кіцак // Ефективне держ. упр. : зб. наук. пр. / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В.С. Загородського, доц. А.В. Ліпенцева. – Л. : ЛРІДУ НАДУ. – 2009. – Вип. 18/19. – С. 495–593.

4. Підготовка державних службовців за кордоном. – Режим доступу : www.guds.gov.ua/control/uk/publish/article. – Назва з екрану.

5. Чмига В. О. Система підготовки державних службовців у Франції: автореф. дис. канд. з наук. з держ. упр. : 25. 00. 05 / Чмига Віра Олександрівна, УАДУ при ПУ. – К. : УАДУ, 2002. – 20 с.

Газарян Світлана Вікторівна

*д. держ. упр., професор,
професор кафедри регіонального розвитку
та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентіві Україні*

ПУБЛІЧНА СЛУЖБА: ДЕОНТОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД

Якщо звернутися до історико-етимологічного значення слів «служба», «служити», «служу», то слід визнати інший сенс служби, ніж діяльність (праця) або організація. Так, слово «служба» визначається як «регулярне виконання за певну плату обов'язку, що відноситься до сфери розумової або фізичної праці, пов'язаної не з виробництвом, а з обслуговуванням кого-, чого-небудь»; а «служити» – «виконувати визначені обов'язки, підкорюючись комусь, знаходячись у розпорядженні когось; виконувати своє призначення, свої функції; д.-русь. (з XI ст.) і ст.-сл. служити, служба (Срезневський, III, 427–429)» [3, с. 177].

Складається враження, що здавна під поняттям «служба» розумівся обов'язок, відносини між сторонами (особами), через які одна сторона зобов'язана зробити на користь іншої сторони певні дії або втриматися від їх здійснення. Іноді цей зв'язок ідеалізувався й служба розумілася не як матеріальний, а як духовний обов'язок: служіння Господу, монарху, народу, Батьківщині тощо. Відтак, з'ясуємо природу обов'язку. Усі обов'язки, пов'язані зі здійсненням завдань і функцій на посаді, називаються службовими обов'язками. Решта обов'язків зумовлена існуванням принципу вірності (державі, певному органу публічної влади та под.). Відмінності між цими двома групами обов'язків надзвичайно важко визначити, але вкрай необхідно.

Службовим обов'язком є обов'язок виконувати завдання за посадою, виконувати загальні розпорядження, індивідуальні службові вказівки, накази керівних органів і начальників, виявляти дбайливість, обачність і сумлінність на службі. Такий обов'язок передбачає дотримання встановленого порядку діяльності та службової дисципліни, вимагає коректної поведінки по відношенню до колег, начальників і третіх осіб. За службовий обов'язок вважається знаходження на службі протягом встановленої тривалості робочого часу. Заборонено виконувати на службі особисті справи або іншу приватну роботу. До службового обов'язку відноситься й надання особою послуг для виконання нею іншої роботи, якщо вона відповідає її освіті та може бути нею без утруднень і правильно виконана. Законодавство Швейцарії, наприклад, установило заборону для службовців на поєднання ними діяльності на інших

посадах в органах публічної влади. Така заборона зумовлена тим, що весь службовий час має бути зайнятий виконанням посадових обов'язків [2, с. 150–160]. Для деяких службовців встановлено обов'язок конкретного місця проживання з метою забезпечення правильного й успішного вирішення завдань у контексті реалізації службових відносин. Такий службовий обов'язок встановлюється для небагатьох категорій, наприклад, для тих, що працює в поліції або пожежній службі. Важливим службовим обов'язком є дотримання службової таємниці. Його порушення тягне за собою кримінальну відповідальність.

Специфіка обов'язку, заснованого на принципі вірності (державі, органам публічної влади), зумовлена тим, що й за межами службових відносин він є необхідним. У багатьох конкретних випадках обов'язок вірності розглядається залежно від здійснюваних завдань і функцій. Обов'язок вірності службовця є правовим обов'язком і характеризується в загальному тим, що:

- службовці повинні забезпечувати задоволення публічних інтересів у різних територіальних утвореннях. Обов'язок вірності означає те, що службовець утримується в деяких випадках від висловлювання своєї думки з політичних питань, від здійснення дій у такій формі, яка може заподіяти шкоду або збиток суспільству, органам публічної влади. Недопустимі різкі вислови службовців про парламентаріїв, діяльність депутатів та ініціативних комітетів; не рекомендується різка (підвищена) критика своїх начальників (керівників);
- обмежується свобода на об'єднання в союзи й організації, проведення зборів, ходів і демонстрацій. Проте ці правообмеження можуть поширюватися лише до певних меж, коли вони забезпечують інтереси суспільства й функціонування органів публічної влади. Наприклад, не можна звільняти з посади службовця органів публічної влади через те, що він є членом певної політичної партії. Просте членство в партії не вважається за порушення принципу вірності службовця. Завжди необхідно з'ясовувати реальну практичну роль службовців (їх положення й вирішувані ними завдання) в політичних партіях і об'єднаннях. Довільно обмежувати ці конституційні права неприпустимо. На практиці як порушення обов'язку вірності службовця можуть бути кваліфіковані такі дії: участь у недозволених демонстраціях, розповсюдження екстремістських ідей і висловів, належність до певних організацій, сумнівні фінансові операції, потяг до спиртного, азартних ігор та інші, що на думку керівників органів публічної влади можуть завдати шкоди суспільству. Порушенням обов'язку вірності є в усіх випадках прийняття подарунків.

Як можна бачити, інтерпретація служби відбувається через правово-етичний комплекс. Правова основа – це юридичне встановлення службових відносин, за реалізації яких і досягається практичне виконання посадових обов'язків, забезпечується нормальне функціонування організації, суспільства в цілому. Дуже велике значення мають етичні нормативи. Питання етики публічних службовців, як правило, вирішується у формі закону або кодексу етики, ідея якого полягає в тому, що кожна особа, що перебуває на публічній службі, повинна: відданість вищим моральним принципам і державі ставити вище відданості особам, партії або публічним органам; підтримувати конституцію, закони й ніколи не підтримувати тих, хто ухиляється від їх виконання; працювати весь трудовий день за оплату, докладаючи необхідні зусилля й думки для виконання своїх обов'язків; прагнути знаходити та застосовувати найбільш ефективні й економічні способи вирішення поставлених завдань; ніколи не здійснювати дискримінації шляхом надання будь-кому спеціальних благ або привілеїв як за винагороду, так і без неї, і ніколи не приймати для себе або для своєї сім'ї благ або подарунків за обставин, які можуть тлумачитися як дія на виконання посадових обов'язків; не давати жодних обіцянок, що стосуються посадових обов'язків, оскільки службовець не може виступати як приватна особа, коли справа стосується посади в органах публічної влади; не вступати ні прямо, ні опосередковано в комерційні стосунки, якщо це суперечить добросовісному виконанню посадових обов'язків; ніколи не використовувати конфіденційно отриману при виконанні посадових обов'язків інформацію для отримання особистої вигоди; розкривати випадки корупції при їх виявленні; дотримуватися цих принципів, усвідомлюючи, що посада в органах публічної влади є виразником суспільної довіри.

Наприкінці 80-х рр. ХХ ст. етичні засади стають об'єктом суворішого соціального контролю й регламентації, у тім числі на законодавчому рівні. Дотримання моральної чистоти стало відправним пунктом у контексті розв'язання проблеми зіткнення особистих інтересів посадової особи та публічних інтересів. Імовірно, саме з цих позицій виходили законодавці Литви, ухвалюючи закон про публічну службу, яку формують державні та муніципальні інституції й агенції і яка за змістом є сукупністю правових відносин. У ст. 2 цього закону визначено: «Публічний службовець – це фізична особа, яка виконує обов'язки в публічній службі та здійснює адміністративну діяльність, зазначену в пункті 1 цієї статті (курсив наш. – С.Г.)» [1, с. 427–429]. Показово, що закон про публічну службу, що діє в Литві, установлює окремою статтею основні принципи етики публічної служби та публічних службовців (подаємо в скороченому варіанті): повага до людини та держави;

справедливість; неупередженість; порядність; об'єктивність; відповідальність; публічність; зразковість.

Для публічної служби України, яка лише формується, ігнорування, цілковите відкидання зарубіжного досвіду із апеляцією до специфіки вітчизняних реалій видається нераціональним.

Список використаних джерел.

1. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / за заг. ред. В. П. Тимошука, А. М. Школика. – К. : Конус-Ю, 2007. – 735 с.

2. Стариков Ю. Н. Публичная (государственная) служба Швейцарии / Юрий Николаевич Стариков // Правоведение. – 1996. – № 3 (214). – С. 150 – 160.

3. Черных П. Я. Историко-этимологический словарь современного русского языка : в 2 т. / Павел Яковлевич Черных. – [3-е изд., стереотип.] – М. : Рус. яз., 1999. – Т. 2 : Панцирь – Ящур. – 560 с.

Маланчій Микола Олександрович

*заступник директора Департаменту персоналу
Державної прикордонної служби України*

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Набуття чинності нового Закону України «Про державну службу» обумовлює необхідність модернізації всіх видів державної служби, у тому числі і Державної Прикордонної служби України (ДПСУ).

Особливої уваги заслуговує сфера професійної діяльності персоналу ДПСУ, який проходить службу на державному кордоні України в умовах особливого періоду. Від якості їх професійної діяльності залежить рівень національної безпеки країни. Це вимагає від кожного офіцера-прикордонника високого професіоналізму.

Унаслідок цього гостро назріває необхідність дослідження, яким чином спрямовувати і регулювати процес професійного розвитку посадових осіб ДПСУ, щоб забезпечити функціональну цілість суспільного цілого і надійний захист державного кордону. При цьому невивченими залишаються питання, пов'язані з аналізом професійних цінностей і поведінкових орієнтацій посадових осіб ДПСУ. Відповідно зростає актуальність вивчення професійної ідентичності посадових осіб ДПСУ на різних рівнях професіоналізації, як результату свідомого вибору професійного співтовариства. Професійна ідентичність виражає концептуальне уявлення людини про своє місце в професійній спільноті, супроводжуване визначеними ціннісним та мотиваційним змістом, суб'єктивним ставленням до своєї професійної приналежності. Тому її вивчення приведе до підвищення ефективності діяльності державної служби в цілому і, перш за все, ДПСУ. Це припускає знання у тому закономірностей формування та розвитку професійної ідентичності посадових осіб ДПСУ. Але, на жаль, досліджень, спрямованих на вивчення професійної ідентичності, недостатньо, і тим більш немає робіт, що аналізують цей феномен у прикордонній сфері. Формування професійної ідентичності пов'язане з підвищенням професіоналізму. Події останніх років переконливо свідчать, що одним з вирішальних факторів успішного виконання завдань, що стоять перед ДПСУ, є професійна підготовка і морально-психологічний стан співробітників. Саме людина стоїть в центрі реформування ДПСУ, одним з напрямків якого є моральне і духовне вдосконалення професіоналів ДПСУ. Таким чином, дослідження формування професійної

ідентичності посадових осіб ДПСУ є досить актуальним як у теоретичному, так і в практичному плані.

Професійна ідентичність припускає функціональне і екзистенціальне сполучення людини і професії, що включає розуміння своєї професії, ухвалення себе в професії, уміння кваліфіковано виконувати свої професійні функції [1].

Відмінними рисами професійної діяльності персоналу ДПСУ щодо цілей, завдань і результатів праці є обумовленість цілей та завдань службової діяльності соціальним замовленням суспільства і закріплення їх у законах, військових статутах та наказах. Вивчення нормативних актів і керівних документів, насамперед, Закону України «Про Державну прикордонну службу України» [2], надало можливість з'ясувати, що для забезпечення недоторканності державного кордону України ДПСУ виконує функції правоохоронного, спеціального та оборонного характеру

Професійна діяльність посадових осіб Прикордонної служби – це: суспільно значущий вид діяльності, яка спрямована на забезпечення суверенітету української держави, її територіальної цілісності та недоторканності і здійснюється на добровільних засадах специфічними методами і засобами; діяльність професійного спрямування; складний вид діяльності, що характеризується особливими умовами.

Аналіз трансформації Державної прикордонної служби України у спеціальну державну службу дозволяє встановити, що потенціал впливу ДПСУ як виду спеціальної державної служби на процес формування професійної ідентичності посадових осіб не порівнянний з аналогічним потенціалом Прикордонної служби як військової структури. Очевидна перевага спеціальної державної служби визначається за наступними основними критеріями:

- за збільшенням значущості політико-громадянського компоненту формування професійної ідентичності, обумовленого впливом інститутів громадянського суспільства на особистість військовослужбовця ПС;
- за критерієм модифікації загроз прикордонної безпеки держави у бік пріоритетності загроз, небезпек і ризиків невійськового призначення, що в корінні змінює параметри службово-бойової діяльності військовослужбовців ПС, орієнтує їх на прикордонну діяльність переважно невійськового характеру;
- за способами, формами і спрямованістю соціалізації військовослужбовців ПС в освітньо-виховній сфері, яка на базі певних цінностей впливає на процес формування професійної ідентичності військовослужбовців ПС при підготовці до практичної діяльності;
- за збільшенням значущості регіонального чинника у функціонуванні Прикордонної служби України, оптимізації взаємодії прикордонної і

регіональної політики з метою зміцнення української державності і прикордонної безпеки.

Проте в сучасних умовах особливого характеру відбувається зміна векторів розвитку ДПСУ у бік мілітаризації, що істотним чином впливає на формування професійної ідентичності її особового складу.

Формування професійної ідентичності служить сполучною ланкою між громадянською позицією прикордонника та його професійною спрямованістю. Ефективна, свідома інтеріоризація цінностей своєї професії, а, отже, професійного співтовариства приведе до усвідомленого прийняття їх в якості керівництва до дії. Тоді професійна ідентичність буде виконувати свої безпосередні функції: орієнтаційну, структурну (збереження визначеності), цільову (побудова моделі поведінки), збереження і розвитку власного духовного потенціалу. На сьогодні розмитість критеріїв професіоналізації веде до «часткового» включення в професійне середовище. Це є актуальним і для інших професій.

Список використаних джерел.

1. Маланчій М. Особливості розвитку професійної ідентичності посадових осіб Прикордонної служби України. / М.Маланчій // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2014. – Вип. 1 (20). – С. 175-184.
2. Про Державну прикордонну службу України : Закон України. – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 27, ст.208.

Хаїтов Павло Олександрович

*здобувач кафедри державного управління
та місцевого самоврядування
ДРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ТРАНСФОРМАЦІЙНЕ ЛІДЕРСТВО ЯК РЕСУРС РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Реформа державної служби повинна забезпечити її нову якість відповідно до кращих європейських практик[2]. Тому одним з пріоритетів державного управління та роботи на державній службі сьогодні є забезпечення лідерства – розвиток та «виращування» тих, хто може вести за собою інших задля досягнення чітко сформульованих завдань.

Постійні зміни, які стають атрибутом життя державної служби України, особливо в умовах набуття чинності нового Закону України «Про державну службу» [3], висвічують важливість трансформаційного лідерства. Одна з головних ознак трансформаційного лідерства – широта охоплення організаційного розвитку. Трансформаційне лідерство сприяє творчим змінам організації в цілому. Згідно В.Бернсу, трансформаційне лідерство «виникає, коли один або більше осіб втягують інших людей в загальний процес таким чином, що лідер і його послідовники взаємозабезпечують рух до більш високих рівнів мотивації та етики», а результатом стають зміни і лідера, і його послідовників [6]. Якісне виконання або виконання роботи понад виконуваних норм можливо тільки тоді, коли трансформуються цінності, відносини і мотиви послідовників, досягаючи високих рівнів зрілості. Тут доречно згадати концепцію П.Козловські про дискурсивні практики. У цих термінах трансформаційне лідерство змінює загальне поле дискурсу і формує нові дискурсивні практики, які розділяються послідовниками[1]. На думку П.Козловські, в сучасному соціумі лише два виходи можливі з існуючого положення: «1. Індивіди повинні постаратися передбачити в своїх перевагах загальне, тобто діяти морально; 2. Повноважні органи повинні передбачити загальний інтерес як результат можливого ідеального дискурсу і «самовіддано» виступити на його захист»[1, с.78].

Трансформаційне лідерство передбачає особливий акцент на формуванні цільової та ціннісної єдності лідера і послідовників. Цілі лідерів і послідовників, спочатку ізольовані, в процесі взаємодії починають співвідноситися і перекриватися. Трансформаційні лідери вибудовують динамічні відносини з послідовниками, які, орієнтуючись на підтримку і оцінку лідера, стають більш активними, поповнюючи нові кадри лідерів. Особливо

слід відзначити появу ко-лідерів. Ко-лідерство – це не абстрактна концепція, спрямована на забезпечення задоволеності від роботи у тих, хто входить в лідерську команду, але ефективний інструмент використання ресурсних можливостей організації. Як ми вже відзначали, влада і відповідальність в організації розсіюється, забезпечуючи розподіл всередині організації локусів творчості і іновацій. Це стосується, перш за все, їх активності, яка полягає в тому, що, будучи керованими або будучи об'єктом управлінських впливів, люди є в той же час і суб'єктом управління. Вони впливають на керуючу систему, змушуючи її на ті чи інші рішення, в яких враховані інтереси трудового колективу в цілому, конкретної групи або окремого працівника. Це призводить до розуміння суб'єкт-суб'єктної природи відносин у сфері лідерства: лідерство не є впливом одного елемента системи на інший, а являє собою взаємодію елементів системи.

За людиною завжди зберігається право на індивідуальну поведінку, на відмінності в діяльності конкретних працівників, на підтримку, на ігнорування або опір управлінським рішенням. Працівник має право відмовитися від умов, на яких його збираються використовувати, вести переговори про рівень оплати праці, навчатися іншим професіям, звільнитися за власним бажанням. Це дозволяє говорити про обмежену передбачуваність поведінки і, отже, обмеження керованості станом даного ресурсу. Персонал в цілому не може розглядатися як однорідна субстанція: кожен працівник має індивідуальний характер, власні мотиви діяльності і поведінки, свої життєві цінності. Ко-лідери, які входять до складу персоналу організації, є частиною її трудових ресурсів. Ко-лідери залучають працівників організації до процесу управління.

Названі особливості забезпечують участь всього персоналу організації тією чи іншою мірою в управлінні персоналом. Визнання цього факту дозволяє легалізувати багато форм лідерства «знизу», зробити їх відкритими для керівництва. В іншому випадку, ці форми лідерства здійснюються в конкуруючому або «тіньовому», нелегальному режимі.

Залежно від зрілості і масштабу трудового колективу виділяються чотири характерних ситуативних положення реалізації трансформаційного лідерства:

А) лідерство, яке визначається положенням (власністю), посадою – розпорядче лідерство. Дане лідерство може реалізуватися в колективах, керівники яких сповідують директивний стиль управління, або в середніх і великих, але недостатньо зрілих колективах;

Б) стимулююче лідерство, команди менеджера як би продаються, стимулюються – коли персонал не здатний, але готовий прийняти трансформаційні вимоги менеджера;

В) партисипативне лідерство, здійснюване шляхом співучасті, коли персонал здатний добре виконувати установки керівника, але не готовий співпрацювати без мотиваційних дій;

Г) лідерство через систему повноважень, коли персонал готовий і здатний приймати трансформаційні вимоги менеджера.

Б. Басс визначає трансформаційного лідера як людину, яка мотивує послідовників на те, щоб робити більше, ніж самі вони спочатку очікували. На його думку, трансформаційне лідерство складається з чотирьох чинників: харизматичного лідерства або ідеалізованого впливу, лідерства натхнення або мотивації, інтелектуальної стимуляції і індивідуалізованого підходу [5]. В ході соціологічних досліджень були знайдені значущі позитивні кореляції між трансформаційним лідерством і чисельністю послідовників, що реалізують цілі захисту професійної діяльності, задоволеність лідером, оцінкою роботи і груповою ефективністю.

Теорії трансформаційного лідерства більш, ніж будь-які інші підходи, акцентують увагу на освітніх процесах [7]. Розвиток лідерства відбувається в загальному контексті навчання, що забезпечує можливості перетворення організаційного стану, формування культури змін, загального бачення та ентузіазму. У зв'язку з цим розглянемо концепцію трансформаційного навчання, засновану на ідеях андрогогіки. Дж.Мезіров визначає трансформаційне навчання як процес конструювання нових або ревізії старих інтерпретацій особистого досвіду як керівництво до дії. Недавні дослідження встановили зв'язок між особливостями навчання і лідерства. Тактики навчання і практики лідерства позитивно корелюють один з іншим. Трансформаційне лідерство підтримується вираженими тактиками дії і мислення [7].

Вищевикладене дозволяє виділити основні соціальні виміри трансформаційного лідерства. Трансформаційне лідерство описується трьома базовими соціальними вимірами: індивідуальним, колегіальним і інституціональним. Індивідуальний вимір передбачає існування особистісної структури, що забезпечує персональну (операціональну і мотиваційну) готовність до змін, досвід і ресурси впливу. Колегіальний вимір охоплює особливості комунікативних стратегій в залежності від рівня і специфіки організації. Інституціональний вимір пов'язаний з формуванням команди, орієнтованої на системне впровадження інновацій, і поширенням ідеології перетворень на всіх акторів – суб'єктів організаційних змін. Інституціалізація трансформацій реалізується за допомогою залучення всіх співробітників. Отже, в світлі реформування державної служби, кожний державний службовець має багато можливостей, аби власноруч розробити ті інструменти, які розкривають

його як лідера, що гуртує та об'єднує навколо себе команду та цілеспрямовано досягає поставленої мети.

Список використаних джерел.

1. Козловски П. Очерки персоналистической философии. СПб.: Лига, 1997. – 232 с.
2. Нова державна служба: європейська модель належного управління для України : режим доступу: <http://www.center.gov.ua/pres-tsentr/materiali/item/1873>
3. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
4. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015 // Офіц. вісник Президента України. – 2015. – № 2. – С. 14.
5. Bass B.M. Leadership and Performance Beyond Expectations.- New York : Free Press,. 1985.-466 p.
6. Krishnan V.R. Value systems of transformational leaders II Leadership and Organization Development Journal, 2001, vol.22, No.3, p.126.
7. Mezirow J. and Associates. Learning astransformation: Critical perspectives on a theory in progress.- San Francisco: Jossey-Bass,2000, pp.32-57.

Чижова Світлана Миколаївна

*старший викладач кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при президентіві України*

ПЕРСПЕКТИВНІ КРОКИ У ПОБУДОВІ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Оскільки державна кадрова політика та побудова ефективної системи державної служби спрямовано на забезпечення вирішення завдань реформування держави і суспільства, повинно бути враховано сучасний стан держави, наявні потреби та перспективи розвитку суспільства.

Стратегією державної кадрової політики на 2012–2020 рр. визначено такі цілі державної кадрової політики [1]:

- у соціальному аспекті – досягнення високого рівня розвитку людського потенціалу держави, задоволення очікувань населення щодо професійної самореалізації, гідної оплати праці;
- в економічному аспекті – забезпечення всіх галузей суспільного виробництва кваліфікованими кадрами, зростання конкурентоспроможності держави, підвищення рівня добробуту населення;
- в інституційному аспекті – удосконалення нормативно-правової бази з метою запровадження новітніх підходів у кадровому менеджменті;
- в організаційному аспекті – розбудова системи управління трудовими ресурсами на засадах соціального діалогу та партнерства держави і суб'єктів підприємницької діяльності.

1. Ухвалення нового законодавства про державну службу є важливим пунктом коаліційної угоди, програми діяльності уряду, контракту з ЄС про розвиток держави, одним з ключових вимог більшості міжнародних донорів. Сьогодні вкрай необхідно змінювати правила функціонування державної служби. Реформа державної служби за тривалий час, успіхом не увінчалася. П'ять місяців, в умовах соціального запиту на реформи реєструвався законопроект у Верховній Раді. 23 березня законопроект нарешті був зареєстрований під номером 2490. Закон введено в дію з 1 травня 2016 Кабмін в місячний строк з дня опублікування Закону повинен підготувати проект щодо приведення у відповідність до Закону про державну службу інших нормативно-правових актів [2].

Дія цього Закону поширюється на посади держслужби в секретаріаті Кабміну, Адміністрації Президента, в міністерствах та інших центральних

органах виконавчої влади, органів прокуратури, органів військового управління, державних колегіальних органах, а також їх територіальних органах, в місцевих державних адміністраціях, в інших державних органах.

2. Одним із основних напрямів змін стало застосування компетентнісного підходу до усіх процесів управління людськими ресурсами на державній службі. Такий підхід покладено в основу кадрової політики Великої Британії, Австрії, Канади, Нідерландів, Німеччини, США, Австралії і передбачає врахування знань, умінь, навичок, а також особистісних якостей службовця, що дають змогу реалізувати професійний потенціал на практиці[3].

Відповідно до цього ключовими пріоритетами визначено:

- 1) впровадження механізму, стандартів та процедури управління людськими ресурсами на державній службі;
- 2) посилення інституціональної спроможності у системі державної служби.

Реалізація зазначених пріоритетів передбачає такі завдання:

- впровадження профілів професійної компетентності посад державної служби та механізму їх використання під час проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державної служби, оцінювання результатів службової діяльності та просування по службі державних службовців;
- забезпечення зв'язку між результатами оцінювання службової діяльності державних службовців та подальшим проходженням державної служби;
- оновлення змісту діяльності служб персоналу державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та їх апарату, посилення їх стратегічної ролі;
- наукове забезпечення розвитку системи державної служби, визначення методів і механізму модернізації державної служби відповідно до принципів роботи Європейського Союзу;
- посилення інституціональної спроможності служб персоналу державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим та їх апарату;
- надання правової, консультаційної, методичної, організаційної та іншої допомоги державним органам, органам влади Автономної Республіки Крим та їх апарату з питань модернізації державної служби та визначення засад управління людськими ресурсами на державній службі з урахуванням міжнародного досвіду.

3. Дія проекту не поширюється на Президента, членів Уряду, народних депутатів, суддів, працівників прокуратури, працівників державних органів, які виконують функції з обслуговування, працівників державних підприємств, установ і організацій, військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ та інших органів, яким присвоюються

спеціальні звання, помічників Президента України, працівників патронатних служб. Окремо слід відзначити, що до працівників патронатних служб віднесли і помічників і наукових консультантів суддів КСУ і помічників суддів.

Законом визначено 3 категорії держслужбовців і 9 рангів:

- Категорія «А» (вищий корпус державної служби)
- Категорія «Б» (керівники підрозділів, в т. ч. керівники апаратів апеляційних і місцевих судів та їх заступники)
- Категорія «В» – інші посади державної служби, не віднесені до категорій «А» і «Б».

Документ також передбачає конкурсну процедуру обрання на посади державної служби, створення відповідних дисциплінарних комісій, порядок службового розслідування.

відповідно до Закону заробітна плата державного службовця складається з:

- 1) посадового окладу;
- 2) надбавки за вислугу років;
- 3) надбавки за ранг державного службовця;
- 4) виплати за додаткове навантаження у зв'язку з виконанням обов'язків тимчасово відсутнього державного службовця за рахунок економії фонду оплати праці державного органу;
- 5) премії (у разі встановлення).

Мінімальний розмір посадового окладу групи 9 у держорганах, юрисдикція яких поширюється на територію одного або кількох районів, міст обласного значення. Керівники державної служби протягом двох років з дня набрання чинності цим Законом у межах економії фонду оплати праці мають право встановлювати державним службовцям додаткові стимулюючі виплати. Знову повертається ручне управління посадовими окладами та повернення надбавки за ранг.

Оскільки, відповідно до нового закону, скорочення бюджетних асигнувань не може бути підставою для зменшення посадових окладів, надбавок до них, премій та фінансування інших передбачених законом гарантій і компенсацій державним службовцям, виникає цілком логічне заключення щодо планування радикального скорочення кількості державних службовців.

Тому пропонується така послідовність дій:

- 1) затвердити структуру і сформувати штатний розпис з урахуванням вимог щодо дотримання співвідношення в державному органі посад категорій «А» і «Б» до його штатної чисельності не більше ніж 1 до 3;

2) у місячний строк розробити перелік посад працівників державних органів, які виконують функції з обслуговування, та подати його на затвердження до НАДС та її територіальними органів відповідно;

3) затвердити штатний розпис з урахуванням затвердженого НАДС та її територіальними органами переліку посад;

4) повідомити працівників, на яких не поширюється дія Закону, про зміну істотних умов праці (у порядку статті 32 КЗпП);

5) після затвердження штатного розпису забезпечити присвоєння державним службовцям рангів з дня набрання чинності Законом.

Єврокомісія готова виділити 90 млн євро на реформу держслужби, але очікує від уряду і Верховної Ради впровадження норм відповідного закону. Тому передбачається співпраця із усіма зацікавленими сторонами щодо удосконалення процесів реформування державної служби в Україні, підвищення рівня знань і навичок не лише державних службовців та службовців в органах місцевого самоврядування, що займаються кадровими питаннями, а й широким загалом службовців. Оскільки, за законами існування людства, після революцій знову має настати період еволюції. Інакше в постійному стані стресу та війн наше суспільство лише вичерпує свої ресурси.

Список використаних джерел.

1. Про Стратегію державної кадрової політики на 2012–2020 роки : Указ Президента України від 1 лютого 2012 р. № 45/2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>.

2. Закон України Про державну службу (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст.43)

3. Колесніков Г.О. Сучасні й майбутні реалії українського менеджменту та його організаційної культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal>

СЕКЦІЯ 4.

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Білуросов Сергій Георгійович

*к.т.н., доцент, директор
Херсонського обласного центру перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників
органів державної влади,
органів місцевого самоврядування,
державних підприємств, установ і організацій,
Заслужений працівник освіти України*

ПРІОРИТЕТИ ПІДГОТОВКИ КЕРІВНОГО СКЛАДУ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Відповідно до законів «Про співпрацю територіальних громад», «Про добровільне об'єднання територіальних громад», що висувують нові вимоги щодо компетентності та професіоналізму голови сільської ради та інших посадових осіб, в тому числі щодо вміння бачити проблему, аналізувати ситуації, знаходження ефективного рішення, передбачення наслідків реалізації задуманого, володіння цілою низкою специфічних навичок, вирішення більшої частини суспільних справ в межах однієї або декількох територіальних громад з пріоритетом надання якісних адміністративних послуг, що потребують громадяни.

Зокрема, нещодавно в ході роботи команди реформ з питань реформування державного управління (ЦКР) Голова Нацдержагенства доповідав про результати доопрацювання проекту нової редакції Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» спільно із Всеукраїнськими асоціаціями місцевого самоврядування. І як результат було прийнято рішення подати доопрацьований законопроект для розгляду на Урядовому комітеті.

Серед пріоритетних завдань необхідно відзначити: розробку практичного інструментарію щодо регіонального та місцевого розвитку, в тому числі, підготовки та навчання кадрів; дослідження з метою удосконалення організаційно-правових та методичних засад підвищення кваліфікації посадових осіб органів місцевого самоврядування; відпрацювання механізмів та процедур конкурентноспроможності територіальних громад; запровадження європейських практик та інновацій, наприклад щодо розробки та реалізації проектів та програм місцевого розвитку; розкриття понять, сутності та принципів підвищення кваліфікації посадових осіб органів місцевого самоврядування з урахуванням нових підходів до формування місцевої кадрової політики; уточнення змісту підвищення кваліфікації посадовців з використанням сучасних технологій отримання та опрацювання інформації.

Важливим є опис існуючих та нових функцій спеціалізованих освітніх закладів підвищення кваліфікації щодо інноваційності та випереджального характеру в організації навчального процесу, індивідуалізації професійного навчання, в тому числі, на дистанційній основі та вироблення відповідних рекомендацій; створення мобільних груп для проведення навчально-тренінгових заходів в органах місцевого самоврядування з використанням сучасних інформаційно-комунікативних веб-технологій та ін.

Херсонський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації на постійній основі проводить власні дослідження з питань правозастосувальної та фахової діяльності посадовців, удосконалення проходження служби в органах місцевого самоврядування. Відповідно до основних завдань визначено комплекс елементів фахової підготовки. Досліджується динаміка професійного розвитку, кар'єрного просування посадових осіб місцевого самоврядування та потреб у навчанні.

Протягом двох останніх років у Центрі проводились навчання за професійними програмами голів та секретарів сільських та селищних рад. Основною метою навчання було – оновлення знань та розвиток умінь, навичок управлінської діяльності для забезпечення сталого розвитку та надання якісних послуг членам територіальних громад, визначення практичних інструментів реалізації діючого законодавства у сфері місцевого самоврядування.

На постійній основі в Центрі проводяться соціологічні дослідження, які передбачають аналіз та вивчення різних параметрів щодо задоволеності організацією, змістом навчального процесу та його інноваційністю.

Під час навчання були організовані тематичні зустрічі керівництвом області, на яких посадовими особами були означені найбільш актуальні питання практичної діяльності, що потребують поглибленого вивчення (рис. 1).

Якісне фахове кадрове забезпечення органів місцевого самоврядування як елемент ефективної регіональної кадрової політики спрямоване на професіоналізацію служби місцевого самоврядування. Відповідно в умовах децентралізації треба забезпечити становлення професійної, високоавторитетної серед населення служби, посадові особи якої мають виховуватися на кращих прикладах вітчизняного досвіду та європейських практик.

Рис. 1. Пріоритетні питання, які потребують поглибленого вивчення

Робота посадової особи – складний багатогранний процес. І тільки створення стабільного балансу професійності працівників, їх відповідальності та розуміння того, що кожне управлінське рішення ототожнюється в громаді з конкретними діями та результатами, які можна побачити або відчутти у повсякденному житті. Зазначене дасть можливість досягти нової інституційної спроможності громади й запровадити сучасні практики та технології управління на основі підвищення професійного рівня посадових осіб місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: Колективна монографія/ Кол.авт.; за заг. ред. Р.М.Плюща.- К.: РІДНА МОВА, 2016.-744 с.
2. Молодожен Ю.Б. Самодостатність територіальних громад: системний підхід: монографія. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2010. – 370 с.
3. Технологія управління соціальними проектами: монографія / Т.М.Безверхнюк, А.О.Левицький, К.В.Пеклун [та ін.]; за заг. ред. Т.М.Безверхнюк. – О. : ОРІДУ НАДУ, 2014. – 292 с.

Варламов Михайло Васильович

*слухач I курсу факультету державного управління
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
заступник головного бухгалтера
Вінницького КП «СМЕД ОДР»*

ЗМІЦНЕННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Указом Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 схвалено Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». Однією з найважливіших реформ, що передбачені Стратегією, є децентралізація влади та реформа державного управління.

Проведення реформи децентралізації передбачає передачу на місцевий рівень нових повноважень та відповідних фінансових ресурсів на їх здійснення. Тому, становлення і розвиток місцевого самоврядування в Україні, як основоположного інституту в системі громадянського суспільства, потребує з'ясування можливих шляхів оновлення застарілої матеріально-технічної бази територіальних громад, а також пошуку реальних джерел фінансування таких проектів, які можуть бути практично втілені у життя посадовими особами.

Матеріальною та фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме й нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, позабюджетні цільові (у тому числі валютні) та інші кошти, земля, природні ресурси, що є в комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад [1].

За часів СРСР управлінням регіональним розвитком опікувалась держава. Застарілі радянські механізми втручання в регіональну економіку все ще продовжують функціонувати, що гальмує усі намагання провести реформи. Як наслідок, маємо безліч об'єктів (які необхідні для надання населенню життєво важливих послуг), котрі перебувають у аварійному стані, а кошти на їх відновлення відсутні, наприклад, будівлі лікарень, поліклінік та навчальних закладів; мережі тепло-, водо- та електропостачання, інженерні споруди і т.д.

Тепер вищезгаданими процесами повинні займатись самі громади, однак, переважна більшість з них ще не готова до такої відповідальності. Але всім відомо, що саме від наявної матеріальної та фінансової основ місцевого самоврядування, а також вміння ними управляти залежить добробут кожного жителя країни.

Досвід ведення господарювання наших європейських колег свідчить про наявність різних шляхів економічного зростання, які можуть допомогти нашій країні вийти з наявної кризової ситуації. Проте, спробуємо виділити ті, які будуть найоптимальнішими для українського суспільства та не спричинять суттєвого додаткового навантаження на державний і місцеві бюджети. До таких можна віднести наступні:

- публічно-приватне партнерство – дозволить залучати інвестиції для ефективного використання наявної матеріально-технічної бази громади, а також підтримувати її у справному стані із відповідною користю для мешканців та бізнесу;
- залучення грантових коштів для впровадження енергозберігаючих технологій та розвитку «зелених» видів енергії – дасть можливість вивільнити частину коштів міських бюджетів, які сьогодні використовуються на «проїдання» та спрямувати їх на капітальні видатки;
- розвиток страхової медицини в регіоні – збільшить надходження коштів у галузь охорони здоров'я, покращить якість надання медичних послуг та знизить грошові витрати пересічного громадянина на відновлення своєї працездатності;
- публічність прийняття управлінських рішень – не допустить розходження інтересів місцевої влади та мешканців громади;
- організація заходів навчання трудового персоналу органів місцевого самоврядування для набуття ними навиків роботи по реалізації вищезгаданих проектів.

Вищенаведені заходи необхідно проводити не окремо один від одного, а системно. З метою здійснення контролю за їх реалізацією, внесення необхідних коректив у план реалізації та проведення інших супутніх заходів, у організаційній структурі кожного органу місцевого самоврядування необхідно створити структурний підрозділ, котрий буде відповідати за місцевий економічний розвиток. Створення такого підрозділу краще всього провести шляхом реорганізації вже наявних департаментів (управлінь або відділів) економіки.

Реалії сьогодення показують, що наша країна переживає важкий період. Виклики війни, виклики реформ для економічного зростання та виклики міжнародних зобов'язань у рамках Угоди про асоціацію потребують негайних змін у всіх сферах життя. Тому міській владі і мешканцям на час реалізації вищенаведених заходів необхідно прийти до певного компромісу між обмеженими коштами бюджету відповідної територіальної громади та безмежними потребами останніх. Таке поєднання зусиль призведе до появи так званого «партисипативного бюджету», коли фінансуватись будуть лише

найпріоритетніші заходи для громади. Як наслідок, суспільство отримає величезну кількість позитивних ефектів, а саме: збільшення кількості робочих місць, розвиток інфраструктури регіону, покращення якості надання послуг, прозорість та ефективність використання бюджетних коштів та ін.

Список використаних джерел.

1. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Правознавство, 2009. Правова єдність ВАВ, 792 с.

Верхогляд Денис Володимирович

*аспірант кафедри регіонального розвитку
та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентіві України,
(м. Харків)*

ЗАВДАННЯ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ У КОНТЕКСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В даний час спостерігається загальносвітова тенденція децентралізації систем освіти, тобто процес трансферу повноважень та прийняття рішень від центральних органів виконавчої влади до місцевих органів влади, громад та школи.

В широкому розумінні децентралізація – це процес розширення і зміцнення прав та повноважень адміністративно-територіальних одиниць або нижчих органів та організацій при одночасному звуженні прав і повноважень відповідного центру.

Важливим напрямком процесу реформування державного управління є формування і розвиток системи державних послуг. У всьому світі влада все більше зосереджує увагу на використанні сервіс-орієнтованого підходу при наданні послуг населенню.

В Європейській хартії місцевого самоврядування чітко зазначається, що демократичне право громадян на участь в управлінні державними справами «найбільш безпосередньо може здійснюватися саме на місцевому рівні, а існування місцевих влад, наділених реальними функціями, може забезпечити ефективно і близьке до громадянина управління.

Конкуренція між містами, географічні, демографічні зрушення активізуються і освіта стає ключовим напрямом політики самоврядування. Крім того, очевидно, що вирішальний вибір за успішними освітніми процесами на місцевому рівні. Однак, це відбувається тільки за умови, якщо держава також зберігає за собою відповідальність і забезпечує достатнє фінансування місцевих ініціатив [5].

Один з недоліків децентралізації освіти полягає в тому, що центральні уряди можуть перекласти відповідальність на органи місцевого самоврядування та громади без надання адекватної адресної підтримки дотаційним районам [2].

Умови служби найманих працівників органів місцевого самоврядування повинні дозволяти добір висококваліфікованого персоналу з урахуванням особистих якостей та компетентності; для цього забезпечуються належні можливості професійної підготовки, винагороди та просування по службі.

Місцеві органи влади є ефективним лише у разі, коли вони мають доступ до необхідних людських та фінансових ресурсів для виконання послуг, які на них покладені. Реформа державної служби – потенціал та адаптація до децентралізації.

Існує досить поширена думка, що нарощування потенціалу на всіх рівнях державного управління є важливим компонентом децентралізації [1].

ЄС визначає чотири складові успішного державного управління: зосередженість на громадянах; дотримання чітко визначених цінностей державної служби; управління заради досягнення результатів; забезпечення відповідального

витрачання коштів. Це потрібно, щоб кожна суспільна грошова одиниця використовувалася так ефективно, як це потрібно для досягнення найкращого результату, але з розумінням і переконанням, що це стратегічне завдання і гроші вкладені в майбутнє.

Система надання державних послуг повинна бути організована так, щоб це було зручно громадянам та організаціям, займало мінімум часу, довідок і грошей і, функціонувала на засадах максимального наближення послуг, що надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, до споживачів цих послуг.

Прагнення уникнення бюрократичних перешкод та максимальної ефективності сервіс-орієнтований підхід сприяє розвитку електронних послуг.

Необхідно зазначити, що не всі європейські державні послуги підтримують інформаційно-комунікаційні технології [3]. Державними послугами у сфері освіти, що входять до переліку 20 базових напрямів послуг ЄС для громадян та бізнесу і надаються он-лайн є наступні: соціальна допомога з оплати за навчання та подання заяви на вступ до вищого навчального закладу.

Індикаторами якості системи надання послуг у сфері освіти можна використати досвід Шотландії. Головними індикаторами в якій є три принципа високого рівня, щодо оцінки п'яти ключових питань, які допомагають визначити, чи освіта в Шотландії відповідає своєму призначенню [4]. Також ці індикатори є загальною оцінкою потенціалу щодо покращення освітніх послуг.

Принцип I. Підсумки і наслідки

1. Наскільки добре клієнти розвиваються і досягають актуальні, якісні результати?

2. Наскільки добре ми задовольняємо потреби наших клієнтів?

Принцип II. Надання послуг

3. Як добре надаються ключові послуги?

4. Наскільки добре організоване надання послуг?

Принцип III. Лідерство і культура якості

5 Наскільки добре стратегічне керівництво?

На сьогодні необхідно продовжувати розвиток і обмін кращими практиками, статистичними даними для порівняльного аналізу, інших досліджень, які сприятимуть реформуванню системи органів управління освітою.

Реорганізація системи управління, фінансування та менеджменту освіти, на нашу думку, відбудеться тільки після чіткого, конкретного визначення меж розмежування повноважень місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у сфері освіти. Модернізації освітньої звітності, обігу інформації, статистики та аналізу даних, які необхідні для прийняття адекватних управлінських рішень.

Список використаних джерел.

1. Decentralization Thematic Team. Jennie Litvack. [Електронний ресурс] / World Bank. – Режим доступу : <http://www.ciesin.columbia.edu/decentralization/English/Issues/CSR.html>
2. Education and Decentralization. [Електроннийресурс] / World Bank. – Режим доступу : <http://www1.worldbank.org/publicsector/decentralization/service.htm>
3. European Interoperability Framework (EIF) for European public services. [Електронний ресурс] /Annex 2 to the Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions 'Towards interoperability for European public services'. Bruxelles, le 16.12.2010 COM(2010)744 final. – Режим доступу:http://ec.europa.eu/isa/actions/documents/annex-ii_en.pdf
4. External quality arrangements for the review of Career. [Електроннийресурс] / Information Advice and Guidance services delivered by Skills Development Scotland. May 2015. – Режим доступу : http://www.educationscotland.gov.uk/Images/ExternalQualityArrangementsReviewOfCIAGServicesMay2015_tcm4-827764.pdf
5. Local Government Education Policy. [Електроннийресурс] / Deutsches Institut für Urbanistik. – Режим доступу : <http://www.difu.de/node/6860>

Ворона Петро Васильович

*д.держ.упр., доцент,
професор кафедри педагогічної
майстерності та менеджменту
Полтавського НПУ ім. В.Г.Короленка,
депутат Полтавської обласної ради*

ПРОЕКТНО-ЦІЛЬОВИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Інноваційність є визначальною характеристикою сучасних науково-технічних, виробничих, соціально-економічних та усіх суспільних процесів. Від оволодіння інноваційними механізмами розвитку залежить доля України: чи рухатиметься вона в напрямі входження до числа розвинених країн, чи залишиться стагнуючою країною на узбіччі науково-технічного і соціального прогресу. Це пов'язано із загальними закономірностями суспільного розвитку, згідно з якими у світі відбувається перехід від переважно відтворювального до інноваційного типу розвитку. «Інноваційність – це не лише ключ до динамічного розвитку, добробуту, особистого успіху, а й засіб забезпечення суверенітету країни, її конкурентоспроможності у сучасному над-складному світі. ...Але перехід до інноваційного типу розвитку відкриває не тільки великі перспективи, а й створює значні ризики для стабільності і збалансованості самого розвитку. Як автомобіль на великій швидкості має більші ризики аварії, так і економіка, що динамічно розвивається, має підвищені ризики дестабілізації, тому важливо забезпечити надійність роботи всіх суспільних механізмів інноваційного розвитку, безпечність функціонування всієї соціально-економічної системи» [2, с.5].

В реаліях реформи місцевого самоврядування інноваційні процеси в його системі набувають зовсім іншого змісту. Процес децентралізації, що являє собою передачу відповідальності за планування, реалізацію ресурсного забезпечення та його розподілення і других компонентів процесу соціального управління від центрального уряду і його агентств-відомств до суб'єкта є генератором інноваційного розвитку. Передача повноважень проходить до низових державних та інших структур публічної влади, від національного рівня – на регіональний, або на нижній – базовий рівень місцевого самоврядування. Децентралізація набуває різноманітних форм і охоплює різні сфери, наприклад, політичну – прийняття рішень і передачу відповідальності громадянам, їх представницьким органам. Є децентралізація адміністративна у вигляді реформи ієрархічних відносин всередині державного апарату виконавчої

вертикалі. Децентралізація може бути територіальною і, врешті й ринковою, що охоплює ринковий аспект проблеми. У реалізації всіх напрямів децентралізації нам не обійтись без проектно-цільових методів, які часто лягають в основу проведення всіх реформ і є яскравим прикладом інноваційної діяльності в публічному управлінні.

Процеси економічних реформ впливають на клімат інноваційно-інвестиційного середовища в країні, а коли це стосується комунальних підприємств, створених органами місцевого самоврядування, то цей процес стає вагомим, адже питання інноваційних змін у сфері надання послуг органами публічної влади в реформі місцевого самоврядування є першочергові. Інноваційні процеси безпосередньо пов'язані із збільшенням інвестицій, особливо у стратегічних та інфраструктурних галузях та з одночасно безпечним для національних інтересів функціонуванням цих галузей потребують формування ефективних механізмів збереження державного впливу на їх діяльність при залученні приватних інвесторів [4].

У відповідності до Закону України «Про інноваційну діяльність» інноваційний розвиток, інноваційні процеси розглядаються, як діяльність спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, що зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг. Ця діяльність має комплексний, системний характер і охоплює такі види робіт як: пошук ідей, ліцензій, патентів, креативних кадрів; організацію дослідницької роботи; інженерно-технічну діяльність, яка об'єднує винахідництво, раціоналізацію, створення інженерно-технічних об'єктів; інформаційна й маркетингова діяльність [1].

Відповідно до цього ЗУ, «інновації» розглядаємо, як новостворені застосовані, вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція, послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного й іншого характеру, що істотно поліпшують структуру, якість виробництва, соціальної сфери. Інноваційна діяльність – дії спрямовані на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок, що зумовлюють випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг, а її результатом є інноваційний продукт – результат науково-дослідної, дослідно-конструкторської розробки або інноваційна продукція – нові конкурентоздатні товари й послуги, що відповідають вимогам, встановленим законом [1].

Говорячи про сферу публічного управління та застосування інноваційних технологій, ми звертаємо увагу на надання адміністративних та соціальних послуг. Якщо з наданням адміністративних послуг процес зрушив з місця, особливо через запровадження «єдиних вікон» й «дозвільних центрів», то соціальна сфера ще потребує втілення інноваційних підходів, що полягає у

використанні нових механізмів фінансування, модернізації організаційної моделі, запровадженні сучасних технологій соціальної роботи та кращих практик обслуговування населення. Інноваційні впровадження мають забезпечити нові стандарти якості соціальних послуг та їх доступність для нужденного населення незалежно від місця проживання.

Загалом, основні шляхи інноваційного розвитку соціальних послуг можна сформулювати таким чином: всі види допомоги, субсидій, пільг та соціальних послуг мають бути поєднані у комплексну систему; має бути налагоджена співпраця та обмін інформацією між органами, що задіяні у роботі з клієнтами (органами соціального захисту, службою зайнятості, освітніми та медичними закладами, органами право-порядку, НДО з надання соціальних послуг); пріоритет необхідно надавати заходам, що сприяють використанню наявного потенціалу клієнта для соціальної адаптації та залучення до трудової діяльності, а виплата грошової допомоги для працездатних осіб має бути тимчасовим засобом підтримки; внутрішні проблеми системи соціальних послуг, що пов'язані з надмірною централізацією й негнучкістю, можна подолати, розширивши автономію місцевого самоврядування з їх надання, передбачивши можливості фінансування і кадрового забезпечення. Наприклад, всі монетарні форми підтримки залишаються за центральною владою, а послуги на місцевому. Потрібно впроваджувати сучасні технології соціальної роботи та кращі світові практики.

Для вирішення вищезгаданих проблем, а також поліпшення якості надання адміністративних послуг варто використовувати проектно-цільовий підхід, як процес організації проектування на основі діяльності у відповідності з поставленою метою. Цільовий проект – сукупність підходів, що забезпечують перетворення визначеного об'єкта із реального стану до бажаного на протязі заданого часу. Цільовий підхід – це такий підхід до управління, що змушує менеджерів визначати: що саме має бути зроблено (за умов аналізу, чому саме це треба робити); яким чином це має бути зроблено (формування пріоритетів, заходів з досягнення цілей, розробка планів, проектів, програм); коли це буде зроблено (досягнення конкретних результатів і оцінка кроків у виконанні цілей); скільки це коштуватиме (визначення потреб обсягів фінансування й оцінювання можливостей залучення коштів із різних джерел); які параметри отриманого результату слід вважати задовільними (розробка критеріїв досягнення проміжних та кінцевих результатів); які, ким і коли мають бути впроваджені коригувальні дії (визначення форм і механізмів контролю та зворотного зв'язку). «Цільове управління, зазначає Дж. Морисей, потребує ясного й чіткого визначення цілей або бажаних результатів роботи, формування реальних програм їхнього досягнення та чіткого оцінювання параметрів роботи

вимірюванням конкретних результатів за етапами досягнення поставлених цілей» [3, с. 74].

Програмно-цільове управління (ПЦУ) – спосіб розробки та реалізації управлінських рішень, які знаходять втілення в комплексі взаємозв'язаних заходів, включаючи обґрунтування вихідної потреби у вирішенні, як правило, комплексної проблеми, загальних цілей, робіт та ресурсів, об'єднаних у цільову комплексну програму, необхідних і достатніх для розв'язання комплексної проблеми. ПЦУ розглядається як комплексний метод, додатковий до існуючих методів управління, що не замінює їх, а дозволяє об'єднати на основі використання в його межах системного підходу. Переваги, які продемонструвало застосування ПЦУ, базуються на чіткому підпорядкуванню теоретико-методологічних засад й організаційно-економічних інструментів цього методу визначеним довгостроковим цілям, а цільові комплексні програми допомогли вирішенню міжнародних, державних, регіональних проблем. Тому в процесі децентралізації публічної влади та посилення впливу місцевого самоврядування в т.ч. через об'єднання територіальних громад, міжмуніципальну співпрацю використання цього метода набуває визнання. На Полтавщині ці механізми публічного управління активно використовуються в реалізації обласного проекту під-тримки розвитку територіальних громад Полтавської області (діє з 2010 р.), проектів ПРООН «Розвиток зорієнтований на громаду», німецького уряду GIZ та українсько-швейцарського проекту DESPRO, в яких задіяно сотні територіальних громад.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 26 грудня 2002 року № 380-IV із змінами та доповненнями. Режим доступу: [13http://cdut.petrovo.net/index.php/norm-base/2014-05-17-17-26-58/pro-inov-diyalnist](http://cdut.petrovo.net/index.php/norm-base/2014-05-17-17-26-58/pro-inov-diyalnist)

2. Інноваційна Україна 2020 : національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін. ; НАН України. – К., 2015. – 336 с.

3. Моррисей Дж. Целевое управление организацией / Дж. Моррисей. – М. : «Сов. Радио», 1979. – 144 с.

4. Сирота О.А. Шляхи розвитку інноваційно-інвестиційної політики України у контексті європейської інтеграції / О.А.Сирота // організованість, як ефективність державного управління : зб. наук. пр. – Донецьк : ДонДУУ, 2010.- Т.ХІ. – Вип 168. – Ч. 2.- С. 185 – 197.- (Серія «Державне управління»).

Гаврилук Сергій Миколайович

*магістр державного управління
аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентіві України*

**МОЖЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЛЬСЬКОГО ДОСВІДУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ВІДКРИТОСТІ І ПРОЗОРОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
В ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ**

В процесі підготовки та реалізації реформи державного управління в Україні як складової процесу інтеграції України в європейський політичний, економічний, правовий простір необхідно вивчати та враховувати досвід країн, які проводили подібні реформи. Однією з таких країн є Республіка Польща, чий досвід є особливо важливим з огляду на географічну, ментальну та історичну близькість суспільств наших держав.

В процесі історичного розвитку демократії, держави і самоврядування в Польщі розвинулись такі основні інструменти забезпечення відкритості і прозорості діяльності місцевого самоврядування: громадянська ініціатива, збори громадян, громадські консультації, вибори, референдум тощо.

Вказані вище засоби ґрунтуються на вимогах Конституції Республіки Польща від 2 квітня 1997 року, законів і виражають способи прямої та непрямой участі громадян в діяльності органів державного управління.

Так, стаття 2 Конституції Республіки Польща вказує на те, що Республіка Польща є демократичною правовою державою, що діє на принципах суспільної справедливості, а у стаття 82 Конституції Республіки Польща міститься теза про право та разом обов'язок всіх громадян до збереження спільного добра, яким визнається Республіка Польща [1].

Важливим інструментом забезпечення відкритості діяльності органів місцевого самоврядування є вибори. Оскільки в Польщі найістотнішу роль в системі місцевого самоврядування відіграє самоврядування рівня гміни – найнижчої ланки місцевого самоврядування, варто розглянути основні положення виборчого права на цьому рівні.

Згідно Виборчого кодексу Республіки Польща, право голосу мають: на виборах ради гміни – громадяни Польщі та громадяни ЄС (які не є громадянами Польщі), на виборах війта гміни – особи, що мають право бути обраними до ради цієї гміни. [2]

Законом про місцеве самоврядування гміни визначається, що в випадках, визначених законом та в інших важливих для гміни справах на її території може бути проведено консультації з мешканцями гміни [3].

Порядок проведення місцевого референдуму в Польщі регулюється законом про локальний референдум від 15 вересня 2000 року. Згідно цього закону, на кожному рівні місцевого самоврядування може бути проведено місцевий референдум, на якому мешканці через голосування вирішують про вирішення питань, що стосуються їх громади. Позитивним моментом є можливість оголошення місцевого референдуму не лише з ініціативи органу місцевого самоврядування, але і на звернення не менше 10% мешканців гміни чи повіту, або не менше 5% мешканців воєводства, що мають право голосу [4].

Відкритість і прозорість діяльності місцевого самоврядування неможлива без активного громадянського суспільства, яке може оформлятися в різних організаційних формах, як, наприклад, партії, професійні спілки, товариства, громадські організації, благодійні фонди та інші громадські структури.

На підтримку діяльності громадянського суспільства в Республіці Польща спрямований закон про суспільну користь і волонтаріат, який впровадив до польського законодавства поняття локальної ініціативи, що слугує до підтримки діяльності громадян з метою спільного вирішення важливих питань територіальної громади [5].

На розвиток громадянської активності жителів в Польщі спрямовано ряд довго- та середньо термінових стратегій розвитку держави, стратегій розвитку людського капіталу і стратегій розвитку суспільного капіталу, заходи яких отримують досить значне фінансування із державного бюджету.

Фундаментом, на якому будується демократія чи право громадян до участі в публічному житті, є право доступу до публічної інформації. Закон Республіки Польща про доступ до публічної інформації, який прийнятий 6 вересня 2001 року передбачає, зокрема, право доступу на сесії представницьких органів та засідання їх комісій, та як наслідок – обов'язок інформування суспільства про час сесій та засідань комісій, а також про порядок денний цих засідань (при цьому, на відміну від України, в Законі не міститься положень про обов'язок оприлюднення проектів рішень цих органів) [6].

Таким чином, можна стверджувати що в Польщі внаслідок реформування державного управління, в тому числі заходів. Спрямованих на розвиток громадянського суспільства, створено належні законодавчі умови для підтримки громадянської активності, розвитку відкритості та прозорості державного управління як фундаменту демократії та ефективного розвитку держави.

При проведенні реформи державного управління в Україні доцільним є врахування польського досвіду в частині закону про суспільну користь і волонтаріат, закону про місцевий референдум, а також затвердження та належного фінансування державних програм розвитку суспільного капіталу,

розвитку громадянського суспільства, які можуть бути підготовані з врахуванням польського досвіду.

Список використаних джерел.

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.). Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19970780483>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету

2. Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2011 r. Nr 21, poz. 112 z późn. zm.). – Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20110210112>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.

3. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.). – Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19900160095>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.

4. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 706). – Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000706>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.

5. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jedn.: Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.) Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20030960873>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.

6. Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (tekst jedn.: Dz.U. 2001 nr 112 poz. 1198 z późn. zm.) Режим доступу: <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20011121198>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.

Гриндей Олександр Іванович

*аспірант кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом
НАДУ при Президентові України, (м. Київ)*

МІЖМУНІЦИПАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

В європейських країнах сьогодні спостерігається тенденція до укрупнення адміністративно-територіальних одиниць з метою оптимізації місцевого адміністрування. Міжмуніципальне співробітництво (ММС) як модель об'єднання зусиль, ресурсів і засобів прилеглих територіальних громад для вирішення спільних проблем є дієвим інструментом покращення динаміки соціально-економічного розвитку територій. Тому існує необхідність дослідження зарубіжних практик міжмуніципального співробітництва з метою запровадження позитивних рис цього досвіду в Україні.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 17 вересня 2014 р. № 847-р було затверджено план заходів з імплементації зазначеної Угоди, що слугуватиме стратегічним орієнтиром для проведення системних соціально-економічних реформ [3]. Проведення структурних реформ дасть змогу досягти стійкого економічного ефекту за умови гармонізації пріоритетів і етапів зазначених реформ із реформою місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Децентралізація має стати ефективним інструментом поліпшення якості управління державою та фінансовими потоками. Тому питання міжмуніципального співробітництва набуває особливого значення в контексті підготовки до здійснення широкомасштабної реформи місцевого самоврядування, яка, зокрема, передбачає оптимізацію системи адміністративно-територіального устрою, покращення комунальних послуг, які надаються громадянам. Міжмуніципальне співробітництво є характерним для децентралізованої територіальної адміністративної системи [4, с. 8].

У 80-ті роки ХХ ст. Франція перейшла від політики загальної централізації до поступової децентралізації державної влади та створення умов для швидкого розвитку місцевого самоврядування. Закон о децентралізації від 2 березня 1982 р. №82-213 та законодавство, що його доповнює, відображають бажання французького уряду змінити баланс повноважень та прав між державою та місцевим самоврядуванням. Він надав регіонам, департаментам та

комунам більше автономії у прийнятті рішень, перерозподіливши адміністративні та фінансові задачі між державною та місцевою владами [1, с. 25]. У Франції необхідність розвитку ММС пояснюється великою кількістю комун (більш ніж 36 тисяч) на її території, зазвичай невеликого розміру з незначною кількістю населення. Адаже комуни у Франції не провели процесу злиття, тому розпочалося масштабне міжмуніципальне співробітництво, яке виявилось більш гнучким механізмом. Отже, ММС, що базується на принципах місцевого самоврядування комун, виражається в об'єднанні кількох для реалізації спільної діяльності в одній або декількох сферах діяльності. Об'єднуючись, вони створюють надмуніципальні структури, які можуть утворюватися в різних формах: міжмуніципальні синдикати (асоціативні форми ММС), публічно-правові структури ММС з власним податковим режимом. Отже, ММС створюється на добровільній основі і в принципі не може бути нав'язано комунам [4]. Можливість об'єднання муніципалітетів у союзи та асоціації передбачена законодавством більшості зарубіжних країн. Вважаємо, що досвід Франції для України є досить корисним.

У цій країні процеси міжмуніципальної інтеграції чітко координуються державою, інколи примусово. За визначенням Ш. Брешон-Мулен, у 1996 р. примусово були створені муніципальні об'єднання Бордо (27 комун), Страсбурга (27 комун), Ліона (55 комун) і Лілля (87 комун) [6, с. 289].

В Іспанії до об'єднань синдикатів (комун) входить половина їх загальної кількості. Цим синдикатам держава гарантує більш сприятливий режим надання інвестицій ніж іншим комунам... У 1990-х рр. в Угорщині, а згодом й у Чехії та Словаччині, деякі невеликі муніципалітети створили «спільні бюро» для надання адміністративних послуг, що стало прикладом заощадження коштів завдяки масштабу діяльності [2, с. 99].

Право на ММС у Німеччині захищено на конституційно-правовому рівні: як елемент конституційної гарантії самоврядності воно віднесено до виключної організаційної компетенції громад. Для того, щоб скористатися цим правом, громади повинні мати повноваження на виконання спільних завдань [7], тобто мова має йти про предмет їхньої власної або делегованої діяльності.

У 1989 р. Європейською Комісією започаткована програма підтримки побратимських ініціатив, спрямованих на об'єднання Європи. Прикладом ефективного міжмуніципального співробітництва є проект «Пейзажі без кордонів» між містами-побратимами Хеб (Чехія) та Марктредвіц (Німеччина), результатом якого стало спільне здійснення ревіталізації занедбаних міських ділянок.

Протягом 2007-2013 рр. фінансування проектів зі співпраці між містами-побратимами здійснювалося в межах програми «Європа – для громадян 2007-

2013» (Захід 1: Побратимство між містами та мережі міст-побратимів») у розмірі понад 90 млн євро. За період 2007-2013 рр. було профінансовано реалізацію 304 проектів [5]. Подібний проект у 2013-2014 рр. реалізовувався між містами-побратимами Львовом та Краковом у рамках проекту «Ревіталізація Підзамча», який проводить Інститут міста (Львів) разом з Інститутом розвитку міст (Краків), ведуться роботи з відновлення внутрішніх дворів будинків і впорядкування озеленення вулиць.

Аналіз зарубіжних практик свідчить, що міжмуніципальне співробітництво застосовується частіше, ніж можна про це подумати, адже багато муніципалітетів насправді співпрацюють між собою прагматично та не привертають до такої співпраці додаткової уваги. Слід також відзначити, що в країнах, де успішно функціонує система ММС (напр. Франція, Німеччина), існує чітка національна політика стимулювання ММС, ефективним інструментом якої є створення відповідних фондів на державному або регіональному рівнях, які надають фінансову підтримку реалізації проектів ММС. В умовах України європейський досвід адміністративно-територіального реформування, а також кращих практик ММС може бути реалізованим у процесі об'єднання територіальних громад і запровадження міжмуніципального співробітництва, що надасть можливість ефективно вирішенню соціально-економічних, інфраструктурних, екологічних, гуманітарних проблем на рівні територіальних громад.

Отже, в умовах недосконалої територіальної організації влади й обмеженості фінансових ресурсів територіальні громади України частіше не спроможні самостійно вирішувати комплексні соціально-економічні та екологічні проблеми власних територій. За цих обставин міжмуніципальне співробітництво як модель об'єднання зусиль, ресурсів і засобів прилеглих територіальних громад для вирішення спільних проблем є дієвим інструментом покращення динаміки соціально-економічного розвитку територій та посилення результативності економічного, соціального та екологічного захисту.

Список використаних джерел.

1. Азнар М. Французький приклад регіоналізації, децентралізації та деконцентрації / Організація регіональної та місцевої влади: досвід держав-членів Європейського Союзу // Проект «Сприяння регіональному розвитку в Україні». – К. : ТОВ «Український консалтингова група», 2005. – 128 с.

2. Місцеве самоврядування в Україні : сучасний стан та основні напрями модернізації : Наукова доповідь / [редкол. : Ю.В.Ковбасюк, К.О.Ващенко, В.В.Толкованов та ін.] ; за заг. ред. проф. Ю.В.Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2014. – 128 с.

3. Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 847-р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80#n12>. - Назва з екрану.

4. Розвиток міжмуніципального співробітництва: вітчизняний та зарубіжний досвід / за ред. В.В. Толкованова. – К. : Вид-во «Крамар», 2011. – 261 с.

5. Удосконалення механізмів міжмуніципального співробітництва на прикордонних територіях західних регіонів України. Аналітична записка / Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1666/> – Назва з екрану.

6. Brechon-Moulenes Ш. Les organisations intercommunales / Brechon-Moulenes Ш. – Paris, 1988. – С. 289.

7. Gern Alfons. Kommunalrecht Baden-Wurttemberg. 9.Auflage, Stuttgart 2007, Randnummer 481 ff.

Гринчук Наталія Михайлівна

*к.е.н., доцент, доцент кафедри
регіонального управління, місцевого самоврядування
та управління містом
НАДУ при Президентіві України*

Багінський Михайло Сергійович

*завідувач Відділом КНДУ «Науково-дослідний інститут
соціально-економічного розвитку міста»*

КРІ І ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Реформи, що проводяться в Україні, і перш за все реформи децентралізації та місцевого самоврядування обумовлюють необхідність запровадження нових підходів до здійснення управлінської діяльності в роботі персоналу органів місцевого самоврядування. Прикладом дієвого підходу до побудови й реалізації ефективної системи управління й управлінської діяльності можуть слугувати технології, що успішно зарекомендували себе у приватному секторі, адекватно адаптовані до специфіки місцевого самоврядування.

Одним із таких інструментів фахівці розглядають ключові показники ефективності (KeyPerformanceIndicators, КРІ). З точки зору даного підходу [1] увага зосереджується на контролі ділової активності співробітників, підрозділів та органу влади, як організації, в цілому. Як відомо, КРІ – це інструмент вимірювання поставлених цілей. Технології постановки, перегляду та контролю цілей і завдань покладені в основу концепції, яка стала основою сучасного управління та має назву «управління за цілями». Цей метод управлінської діяльності включає, з одного боку, передбачення можливих результатів діяльності, а з іншого, планування шляхів їх досягнення. Якщо запропоновані показники не пов'язані з метою, тобто не утворюються виходячи з її змісту, тоді недоцільно й використовувати дані КРІ.

Виходячи із бізнес-практики та особливостей місцевого самоврядування можна сформулювати засадничі принципи формування системи КРІ у виконавчих органах місцевого самоврядування:

- адресна приналежність – кожен ключовий показник ефективності повинен бути закріплений за конкретним фахівцем або структурним підрозділом, що несуть відповідальність за відповідні результати (відображати їх ступінь внеску);

- орієнтація – КРІ завжди прив'язані до стратегічних цілей, тобто до стратегії (плану) проектів розвитку територіальної громади, до цілей і завдань органів місцевого самоврядування;
- вимірюваність – якщо формулювання показника не дозволяє виставити оцінку, значить його не можна виміряти (отже, це не показник результативності);
- досяжність – затверджені показники і нормативи повинні бути досяжні, не зважаючи на те, що досягнення мети повинно бути пов'язано з прикладанням значних зусиль, ймовірність її досягнення повинна бути не менше 70 – 80% [2];
- відкритість до дій – значення КРІ розраховуються на основі актуальних даних, при їх зміні повинні змінюватися і показники, щоб поліпшити результати роботи, поки час ще не втрачено;
- забезпечення прогнозування – ключові показники ефективності визначають бажані майбутні результати;
- обмеженість – КРІ повинні фокусуватися на досягненні декількох високопріоритетних завдань;
- легкість сприйняття – показники ефективності повинні бути легкими для розуміння;
- збалансованість і взаємопов'язаність – КРІ повинні бути збалансовані і «підтримувати» один одного, а не конфліктувати один з одним;
- ініціювання змін – вимірювання ключових показників ефективності повинні викликати в організації ланцюгову реакцію позитивних змін;
- простота вимірювання – КРІ працюють в процесному контексті, в якому використовуються цільові і порогові значення, а відтак користувачі системи повинні мати можливість час від часу кількісно оцінювати прогрес;
- релевантність – вплив навіть дуже хороших ключових показників ефективності із часом слабшає, тому їх слід періодично переглядати і оновлювати;
- сумісність – показники також повинні бути порівнянними, щоб одні й ті ж показники можна було порівняти в двох подібних ситуаціях, наприклад, при оцінюванні діяльності керівництва районів у місті;

І нарешті, показники КРІ завжди є базою для аналізу і повинні сприяти мотивації персоналу. Слід зазначити, що інколи цей принцип ставиться на перше місце і КРІ застосовується при обґрунтування преміальних виплат.

Найбільшими складнощами при побудові комплексних систем показників КРІ є наступне.

Орієнтація на кінцеві результати, які виражаються, наприклад, в соціальному і економічному ефекті, призводить до труднощів визначення кінцевого вкладу окремо взятого фахівця чи посадової особи місцевого самоврядування в досягнутий результат, а для об'єктивної оцінки його діяльності необхідно сформулювати якомога чіткіші показники. Також слід зазначити, що показники результативності залежать і від зовнішніх факторів, на які працівник чи посадова особа не може здійснити відповідного впливу. Таким чином, необхідно сформулювати і вибрати такі показники результативності, які максимально відображали б «ступінь причетності і внеску» конкретного працівника відповідно до певного фактору [3].

Іншою проблемою є вибір самих показників та їх кількості. Якщо їх буде забагато, то складність оцінки й витрати на моніторинг можуть перевищити позитивний ефект від практичного застосування КРІ. При недостатності показників може проявитися «ефект викривленої поведінки» з боку працівників чи посадових осіб місцевого самоврядування, коли вони переносять всю увагу на види діяльності, які в кінцевому підсумку будуть виміряні показниками і «забувають» про решту посадових обов'язках.

Показники результативності повинні включати в себе всі чотири або хоча б один з наступних елементів: кількість, якість, терміни і вартість. Тобто, будь-яка робота може вимірюватися за допомогою цих чотирьох узагальнених показників. Особисті характеристики працівника чи його зусилля не є показниками результативності [4].

Виходячи із вище зазначеного, чи можемо ми віднести до КРІ наступні:

- показники виконавської дисципліни: наприклад, своєчасність виконання доручень, депутатських звернень тощо;
- відсоток опрацьованих вчасно звернень громадян щодо питань, які відносяться до компетенції структурного підрозділу, підпорядкованих йому підприємств, установ, організацій;
- відсоток проведення процедур конкурсних торгів товарів, робіт та послуг за рахунок бюджетних коштів;
- дотримання встановлених термінів подання звітності по електронних закупівлях та дотримання чинних вимог при їх проведенні;
- співвідношення реального підвищення кваліфікації державних службовців до запланованої потреби;
- чи коефіцієнт плинності кадрів (кількість звільнених за власним бажанням чи за порушення трудової дисципліни до середньоспискової чисельності працюючих, наприклад)?

Однозначної відповіді на ці питання сьогодні немає. Проте, існуючі дискусії з цього приводу і сама постановка питання можливості і доцільності

застосування КРІ в органах місцевого самоврядування свідчить про свідоме розуміння необхідності покращення якості персоналу з точки зору зростання його професіоналізму, ефективності та результативності при виконанні покладених на нього функцій.

Список використаних джерел.

1. Парментер Д. Ключевые показатели эффективности. Разработка, внедрение и применение решающих показателей / Парментер Д.; пер. с англ. А. Платова. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2008. – 288 с.

2. Клочков А. К. КРІ и мотивация персонала. Полный сборник практических инструментов. – Эксмо; Москва; 2010. – 103 с.

3. Клищ Н. Н. Показатели эффективности и результативности профессиональной служебной деятельности государственных гражданских служащих / Модернизация экономики и государство, отв. ред. Е.Г. Ясин, Кн.1. – М.: Изд. Дом ГУ-ВШЭ, 2007. – 525 с.

4. Тимофієв В. Удосконалення професійної діяльності персоналу сфери державного управління [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://buk-visnyk.cv.ua/perepidhotovka-ta-psdvyshennya-kvalifikaciji/137/>

Гуненкова Оксана Вікторівна

*аспірант кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

**ГОРИЗОНТАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ МІЖ ОРГАНАМИ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ
У СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ**

Органи місцевого самоврядування (ОМС) є одним з найважливіших елементів системи надання адміністративних послуг в Україні, які взаємодіють з іншими елементами цієї системи (органами державної влади, фізичними та юридичними особами) з метою задоволення інтересів громадян під час підготовки, прийняття та видачі документів, або інших адміністративних актів, що засвідчують певний юридичний статус або факт, підтверджуючий набуття, зміну чи припинення прав або обов'язків фізичної чи юридичної особи відповідно до закону (свідоцтв, паспортів, довідок, патентів, ліцензій, витягів та виписок з реєстрів копій, дублікатів документів тощо) [2].

На міські ради міст обласного значення, як і на районні державні адміністрації, Законом України «Про адміністративні послуги» (далі – Закон) було покладено обов'язок щодо утворення до 1 січня 2014 року центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП). Тобто створення таких центрів передбачалось у першу чергу у тих органах влади, де надається максимальна кількість адмінпослуг їх структурними підрозділами, щоб полегшити обслуговування громадян, позбавивши їх необхідності звертатись до різних таких підрозділів (частіше за все – територіально розпорощених у місті) у пошуку необхідних документів. З цією ж метою Законом було передбачено можливість надавати свої послуги через ЦНАП й іншим суб'єктам надання адміністративних послуг на основі узгоджених рішень. Зокрема, через ЦНАП, створені органами місцевого самоврядування, можуть надаватись послуги відповідних обласних та районних державних адміністрацій і в обов'язковому порядку – послуги органів виконавчої влади, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України [4]. Такий перелік був затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 травня 2014 р. №523-р. Він уключив 51 послугу територіальних підрозділів центральних органів виконавчої влади: 21 послугу – Міністерства юстиції України, 9 послуг – Державної міграційної служби, 14 послуг – Держгеокадастру, 2 послуги Державної санітарно-епідеміологічної служби, 3 послуги – Державної архітектурно-будівельної інспекції, деякі послуги інших підрозділів ЦОВВ, а

також усі належні документи дозвільного характеру у сфері господарської діяльності [1].

Вищенаведені вимоги та можливості налагодження горизонтальної взаємодії між органами публічної влади задля підвищення якості обслуговування громадян та запобігання проявам корупції у цій сфері краще були реалізовані органами місцевого самоврядування. Так, наприклад, в Одеській області через центри надання адміністративних послуг, утворені ОМС, станом на 01.01.2016 в середньому надавалось 150 послуг, з яких 49 – це послуги власних структурних підрозділів, 77 – послуги територіальних підрозділів ЦОВВ, а 24 – послуги місцевих державних адміністрацій, що розташовані у містах обласного значення (див.таб.1).

Таблиця 1.

Кількість адміністративних послуг, що надаються через ЦНАП.

Станом на 01.01.2016р	Середня кількість послуг, що надаються через ЦНАП			
	Усього	у т.ч. послуг міськради	У т.ч. послуг держадмін і-страцій	У т.ч. послуг тер. підрозділів ЦОВВ
Міські ради міст обласного значення Одеської області	150	49	24	77
Райдержадміністрації Одеської області	56	0	6	50
Одеська міська рада	259	77	107	75
Б.Дністровська міська рада	270	86	64	120
Ізмаїльська міська рада	99	7	7	85
Котовська міська рада	102	27	3	72
Вінницька міська рада	304	133	3	168

У той час, як через ЦНАП, утворені райдержадміністраціями, надавалось в середньому 56 послуг, серед яких лише 6 послуг надавались власними структурними підрозділами і жодної послуги міськрад міст районного значення. Тобто у цих випадках взагалі не було налагоджено відповідної взаємодії.

Рівень відповідної взаємодії між органами публічної влади часто залежить від способу закріплення досягнутих цими органами домовленостей.

Так при обстеженні центрів надання адміністративних послуг нами було з'ясовано, що при організації надання через такі центри послуг територіальних підрозділів ЦОВВ та місцевих державних адміністрацій «узгоджені рішення» (як зазначено в Законі) приймалися практично за усними домовленостями. Як наслідок виникало багато непорозумінь щодо характеру визначеної взаємодії, відповідальних осіб, чіткого порядку проходження документів та обміну необхідною інформацією, що спричиняло затягування термінів надання послуг та додавало інших незручностей їх споживачам. Це підкреслює необхідність затвердження досягнутих домовленостей про співпрацю у письмовому вигляді (наприклад: заключити угоду), де чітко прописати процедури взаємодії та інші суттєві особливості.

Також спостерігаються випадки коли органи публічної влади умисно уникають взаємодії у сфері надання адмінпослуг. Так у зв'язку з прогалинами у законодавстві практично усі послуги підрозділів Міністерства юстиції України з реєстрації нерухомості та бізнесу лише декларативно значились у переліках послуг, що надаються через ЦНАП. Фактично ж взаємодія з цих питань у кращих випадках полягала у залученні спеціалістів територіальних підрозділів Мінюста до роботи у приміщеннях ЦНАП, а у більшості – такі реєстраційні дії продовжували надавати за старою схемою до 2016 року, коли за законом вони були децентралізовані і передані у ведення органам місцевого самоврядування та місцевим держадміністраціям.

Крім того є й інші випадки нераціональної організації роботи і відсутності належної взаємодії у сфері надання адміністративних послуг. Так з 2016 року припиняється взаємодія з надання послуг Ізмаїльської РДА через ЦНАП, створений Ізмаїльською міською радою. Замість цього райдержадміністрація облаштовує свій ЦНАП. В умовах, коли гроші на це державою не виділяються, а кошти від надання адмінпослуг надходять до міського і районного бюджетів, чи можна створити якісні умови для обслуговування громадян в цьому випадку? І навпаки: внаслідок політичних суперечностей Кілійська та Татарбунарська міські ради при наявності створених в цих містах центрів при райдержадміністраціях облаштовують власні міські центри надання адміністративних послуг лише для обслуговування мешканців міста (при чому у м. Кілія у 2015 році було виділено окреме приміщення та проведений ремонт за кошти районного бюджету для функціонування районного ЦНАП). При цьому робота міськрадою організована таким чином, що за певною частиною послуг містяни все одно змушені звертатись до районного ЦНАП. В умовах реформи з децентралізації, що почалась в Україні та передбачає укрупнення територіальних громад та районів і передачу повноважень місцевих державних адміністрацій органам місцевого

самоврядування (у більшості – на базовий рівень), розкривається недалека перспектива передачі утворених адміністраціями центрів міським радам. Тому теперішні заходи наведених міських рад вважаємо, м'яко кажучи, нераціональними, оскільки вимагають залучення додаткових фінансових та кадрових ресурсів, але все одно не покращить якості обслуговування громадян. Як позитивний приклад можна навести взаємодію Арцизької міськради та Арцизької РДА: міськрада виділяє гроші на ремонт ЦНАП, утвореного держадміністрацією.

Власні центри міськрадам доцільно було б утворювати там, де внаслідок різних причин не змогли організувати цю роботу належним чином райдержадміністрації (наприклад як у Сараті, Рені, Болграді) і домовитись про надання послуг РДА у таких створених міських центрах. Слід зауважити, що створити ЦНАП з належними умовами обслуговування громадян у цих районах не вдалось головним чином з причини відсутності відповідної взаємодії райдержадміністрацій з районними радами, оскільки в умовах, коли держава не спромоглась виділити кошти на облаштування центрів, відповідну підтримку адміністраціям на їх прохання в інших районах надавали саме райради.

Відсутність належної взаємодії між Одеською обласною державною адміністрацією, Одеською міською радою та іншими органами виконавчої влади призвела до швидкого занепаду блискучого для обслуговування громадян у сфері надання адмінпослуг проекту «Точка Рішень» у м. Одеса. З цієї ж причини досі не працює новий міський ЦНАП, на створення якого у 2013-2015 роках з обласного бюджету було виділено понад 35млн. гривень [3]. І навпаки – відомий досвід організації взаємодії Вінницької міської ради з іншими органами публічної влади та підприємствами різних форм власності, що надають адміністративні та інші послуги. Міська рада створює просторі, прозорі офіси з робочими місцями, облаштованими необхідною оргтехнікою, системою керування черги, якісного доступу до Інтернету та електронної системи документообігу, з утворенням зручних умов для обслуговування громадян та вивченням їх думки про якість цього обслуговування. Через ці офіси міськрада залучає надання якомога більшої кількості послуг інших установ та організацій за взаємною домовленістю з цими службами та активній участі їх співробітників, щоб в одному зручному місті громадяни могли отримувати всі необхідні документи та інформацію.

Враховуючи вищевикладене можна зазначити, що саме від рівня налагодження взаємодії між усіма органами публічної влади в системі надання адміністративних послуг залежить рівень задоволення інтересів та потреб споживачів цих послуг, які і є системоутворюючим елементом в цій системі. Вирішуючи питання такої взаємодії керівникам органів публічної влади варто

відкидати певні власні та політичні амбіції, оскільки вони заважають у першу чергу якісному обслуговуванню людей.

Список використаних джерел.

1. Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.05.2014 № 523-р // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/523-2014-%D1%80>

2. Молодожен Ю. Б., Гуненкова О. В. Процес надання адміністративних послуг через призму системного підходу / О. В. Гуненкова, Ю. Б. Молодожен // Університетські наукові записки : часопис Хмельн. унів-ту упр. та права. – Хмельницький : Вид-во ХУУП, 2014. – № 3 (51). – С. 194-203.

3. Офіційний веб-сайт Одеської обласної ради // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://oblrada.odessa.gov.ua/>

4. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>

Давтян Степан Гургенович

*к. держ. упр., доцент, доцент кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ ЯК ЧИННИК ІНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

За період існування незалежної України місцеве самоврядування так і не стало реальною невід'ємною складовою публічної влади. Постійна боротьба гілок влади за перерозподіл владних повноважень перманентно віддзеркалювалася на регіональному рівні та відсувала на другий план основне питання державотворення – демократичну організацію місцевої публічної влади, що, у свою чергу, актуалізує вирішення питання щодо оптимізації механізмів формування представницьких органів.

В умовах реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, реалізації заходів з формування правової держави і розвитку ринкових відносин в нашій державі, суттєво зростає роль різних організаційно-правових засобів, які використовуються для упорядкування і регулювання соціальних і економічних процесів. При цьому центральне місце серед цих засобів займають управлінські рішення і основані на них правові акти управління.

Ратифікація Україною Європейської хартії місцевого самоврядування [1] (далі – ЄХМС) сприяла процесам відродження системи представницької влади. Імплементация положень ЄХМС зумовлює формування якісно нового місцевого самоврядування як системного суспільного явища. Визначений стратегічний курс України на вступ до Європейського Союзу, підписання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [2], актуалізує необхідність нового розуміння і трактування ролі та значення публічної влади як способу функціонування демократичного ладу. Укази Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [3], від 3 березня 2015 року №119/2015 «Про Конституційну Комісію» [4] безумовно є нормативно – правовими актами, що сприяють здійсненню на нинішньому етапі розвитку України динамічного і складного демократичного переходу до нової якості політично організованого, відповідального громадянського суспільства, в якому поступово підвищується рівень політичної участі громадян, ступінь забезпечення їх прав і свобод.

Від ефективності управлінських рішень, що є складовими елементами процесу державного управління в Україні, в найбільшій мірі залежить її майбутнє, успіх реформування в ній політичних та соціально-економічних відносин. Саме тому питання удосконалення механізму прийняття управлінських рішень органами виконавчої влади та місцевого самоврядування набули в Україні останнім часом найбільшої гостроти у зв'язку з проведенням численних реформ, численними змінами національного законодавства у сферах державного, цивільного, господарського та інших галузей права; значним оновленням складу управлінського персоналу органів державного, муніципального і господарського управління. Для забезпечення прийняття рішень та використання ресурсів органи місцевої влади мають затвердити цикл формування політики та планування, який визначає шляхи залучення громадян на всіх етапах політичного циклу; визначає відповідні механізми, які будуть використовуватися для забезпечення ефективного залучення громадян.

Інституційний розвиток місцевого самоврядування в кожній країні відбувається по-своєму, проте очевидно, що інституційне забезпечення процесу реформи місцевого самоврядування є необхідною передумовою вирішення проблем регіонального розвитку, становлення місцевого самоврядування та вдосконалення відносин між центром та регіонами. Адміністративні зміни мають бути спрямовані на підвищення ефективності, дієвості управлінських структур, на передачу функцій на нижчі рівні управління, зміцнення засад самоврядування, покращення результатів діяльності органів місцевого самоврядування, що якісно підвищить рівень надання адміністративних послуг. Якщо в країнах Європи провадиться робота з удосконалення сформованої системи державного управління, то в Україні розгортається процес формування нових інститутів і механізмів одночасно з глибокими економічними й політичними перетвореннями, здійсненням глибоких структурних реформ.

Головною ідеєю реформування місцевого самоврядування має стати перенесення центру вирішення питань місцевого життя на місцевий рівень. Реалізація цієї ідеї потребує від органів державної влади виконання головних складових реформи:

- забезпечення громадам більш широких прав у здійсненні муніципального управління;
- підвищення рівня відповідальності самих територіальних громад та їх органів за прийняті ними рішення;
- покращення фінансово-економічної бази для забезпечення реальної самостійності населення і дієздатності створюваних ним органів;
- активізація громад до участі у виробленні та реалізації муніципальної політики.

На нашу думку, доцільно також відзначити основні чинники, від яких залежить ефективність реформування місцевого самоврядування:

- формування узгодженої позиції органів державної влади та інститутів громадянського суспільства щодо обрання моделі місцевого самоврядування;
- забезпечення участі громадськості в процесі підготовки та обговорення проектів через громадські слухання, форуми, місцеві референдуми та плебісцити;
- здійснення реформування місцевого самоврядування у поєднанні з адміністративно-правовою, адміністративно-територіальною, бюджетною, земельною та конституційною реформами. На наше переконання, правове забезпечення реформи місцевого самоврядування не можливе без оновлення чинної Конституції. Внесення змін до Конституції України має врегулювати наступні питання:
- дати обґрунтоване конституційне визначення громади, яка має подвійну природу, – адміністративно-територіальної одиниці і певної територіальної спільноти, а також свою територіальну основу;
- визначити засади адміністративно-територіального устрою України, правового статусу і рівнів адміністративно-територіальних одиниць, межі адміністративно-територіальних одиниць тощо;
- чітко розмежувати повноваження місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, органів місцевого самоврядування різних рівнів та їх виконавчих органів. Обсяг власних повноважень громад має бути максимально збільшений порівняно з делегованими повноваженнями;
- надати районним і обласним радам права утворювати власні виконавчі органи;
- включити на законодавчому рівні органи самоорганізації населення до системи місцевого самоврядування.

Покращить регламентацію на локальному рівні питань участі мешканців громад у муніципальному управлінні внесення змін до Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21 травня 1997 р., які мають:

- встановити обов’язок місцевих рад ухвалити статут територіальної громади;
- передбачити необхідні вимоги до положень про інструменти локальної демократії, які має містити Статут територіальної громади;
- надати пропозиціям (зауваженням) громадськості, сформованим в результаті проведення громадських слухань, загальних зборів та місцевих

ініціатив, імперативного характеру. Зокрема, доцільно передбачити порядок розгляду місцевими радами пропозицій та рішень громадськості, підстави для відмови відповідною радою підтримати громадські ініціативи, норми про юридичну відповідальність за невиконання прописаних положень.

Найважливішим напрямом активізації участі місцевого населення у процесах місцевого управління є цілеспрямована робота з просвіти громадян щодо формування у них адекватного розуміння сутності місцевого самоврядування, того, що саме вони є первинними його суб'єктами. У зв'язку з цим необхідним є прийняття загальнодержавної освітньої програми з питань місцевого самоврядування, розробка та затвердження на місцевому рівні освітніх програм з муніципальної просвіти населення, які мають базуватися на засадах диференціації та персоналізації, з урахуванням особливостей соціального статусу, віку, статі, культурного рівня жителів конкретної територіальної громади.

Список використаних джерел.

1. Євтухова Т.І. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні / Євтухова Т.І., Легенько Ю.В., Міщенко Р.І., Родіонов О.В., Руденко О.М. «Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні», навчально-методичний посібник / ДП «Укртехінформ» – Київ, 2013. – 250 с.

2. Закон України від «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації» <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80/print1459402733355264>

3. «Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631

4. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036

5. Указ Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

6. Указ Президента України від 3 березня 2015 року № 119/2015 «Про Конституційну Комісію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/119/2015>

7. Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII «Про співробітництво територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>

8. Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>

9. Постанова Верховної ради України від 31 серпня 2015 року № 656-VIII «Про Попереднє схвалення законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо децентралізації влади» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/656-19>

Данилюк С. Л.

*аспірант кафедри державного управління
та місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

На сучасному етапі розвитку Україна переживає складні часи, які увійдуть в історію як період докорінного реформування як системи державного управління так і місцевого самоврядування, викликане бажанням нашого народу бути повноправним членом європейської спільноти, відповідати її стандартам та рівню життя.

Особливої уваги заслуговує процес реформування системи управління розвитком життєдіяльності сільських територій, які знаходяться в критичному стані.

Сільські населені пункти поступово обезлюднюють і припиняють своє існування, в плачевному стані знаходяться усі сфери життєдіяльності, що змушує місцевих жителів покидати свої домівки, відбувається масовий відтік молоді в ближнє зарубіжжя, у міста в пошуках кращої долі та засобів існування.

Згідно даних Державної служби статистики України в період з 1913 року, де кількість сільських жителів займала 80,7 відсотка від загальної кількості населення, по 2015 рік, лише 30,9 відсотків, чисельність сільського населення стрімко зменшується[3].

Протягом усього періоду незалежності нашої держави питання розвитку сільських територій завжди було відкрите лише на рівні обговорення та дискусій. Що стосується реальних кроків, суттєвих змін на рівні реформ, то вони відбуваються занадто повільно і не ефективно.

Так в 2007 р. Кабінетом Міністрів України була затверджена Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 року. Основною метою Програми було забезпечення життєздатності сільського господарства, його конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринку, гарантування продовольчої безпеки країни, збереження селянства як носія української ідентичності, культури і духовності. Одним з пріоритетних завдань було створення організаційно-правових та соціально-економічних умов для комплексного розвитку сільських територій, наближення та вирівнювання умов життєдіяльності міського та сільського населення і як результат зберегти сільські населені пункти та забезпечити їх об'єктами соціальної інфраструктури відповідно до визначених соціальних стандартів та нормативів; підвищити рівень ефективної зайнятості сільського населення, рівень доходів сільського

населення і середньомісячної заробітної плати працівників сільського господарства до рівня, не нижче середнього в галузях національної економіки[1].

Аналіз сучасного стану розвитку сільських територій стверджує, що за період реалізації вказаної Програми значних змін не відбулося. Сільські території потребують значної уваги з боку держави та ефективного реформування системи управління.

Перспективою майбутнього покращення рівня життя на селі та впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі стало затвердження Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020».

Даний документ наголошує на те, що територіальні громади самостійно вирішуватимуть питання місцевого значення, свого добробуту і нести будуть відповідальність за розвиток всієї країни.

Значним кроком для подальшого розвитку є запровадження політики децентралізації, метою якої є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування[3].

Так, сьогодні активно впроваджується перший етап децентралізації ціль якого до 25 жовтня 2017 року завершити процес добровільного об'єднання громад для створення життєздатної, функціональної і цілісної системи місцевого самоврядування, створення нових можливостей для культурного розвитку та економічного росту, підвищення якості соціальних послуг та розбудова сучасної інфраструктури, підвищення рівня життєдіяльності сільських територій в цілому.

Висновок. Сільські території в Україні мають стратегічне значення, мова йде не скільки про задоволення потреб суспільства у продуктах харчування та сировині як про осередок культури, історії, духовності та національної ідентичності.

Аналіз сучасного стану їх розвитку дає нам змогу вкотре зробити висновок про доцільність активного реформування, запровадження модернізованої системи управління та врахування зарубіжного досвіду, з метою вдихнути життя в занепаді сільські території, зберегти сільські населені пункти, забезпечити їх гідними умовами життєдіяльності які б відповідали світовим стандартам та нормам.

Список використаних джерел.

- 1.Постанова КМУ «Про затвердження Державної цільової програми розвитку українського села на період до 2015 року» від 17.09.2007 р.
- 2.Статистичний щорічник України за 2014 рік.
3. Указ Президента України «Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» від 12 січня 2015 року № 5/2015

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ – ІНДИКАТОР РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Президент Петро Порошенко нещодавно назвав три головні перешкоди для модернізації України: корупція, забюрократизовані чиновники і олігархи. Децентралізація влади спроможна мінімізувати всі ці три загрози, оскільки забере повноваження як від забюрократизованих чиновників – що писані, так і від олігархів – що неписані. Формування влади і контроль за нею знизу догори буде також найбільш відчутним ударом по корупційній вертикалі, яку формують згадані вище особи. Фінансові і управлінські повноваження, що будуть реалізовані на рівні територіальних громад, є головною силою децентралізації. Крім того, саме децентралізація зробить демократичні зміни в Україні незворотними. А очікувані зміни до Конституції з цього питання назавжди ліквідують централізовану корумповану систему управління країною і не дозволять ніколи й нікому узурпувати владу в Україні, як це трапилося кілька років тому. Всього цього є цілком достатньо для того, щоб оголосити децентралізацію влади пріоритетним завданням українського суспільства

Сьогодні і в Україні представники державного управління говорять про необхідність розширення можливостей децентралізації і на регіональному, і на місцевому рівні. Насправді, на етапі переходу до демократичних принципів управління державою особливого значення набуває регіональна проблематика, зокрема, вдосконалення системи МСВ як інституту публічної влади. Ознаками сильних чи слабких позицій регіонів є їх сумарний вплив на публічну політику, доступ до центру рішення та ролі, які групи відіграють на місцевому рівні. Поняття впливу на публічну політику пов'язується з тим, наскільки інституціональне оформлення і повноваження політичної влади залишають місце для артикуляції регіональних інтересів – якщо влада блокує доступ до центрів рішення, то проблема вже у природі самої влади та реальному потенціалі груп. Можливо, саме регіоналізацію унітаризму варто сприймати як відповідь на претензії і задоволення інтересів локальних чи регіональних груп [3].

Отже, в останні роки децентралізація стала воістину глобальним явищем. Причинами децентралізації влади в країнах світу дослідники [1] називають: політичні зміни, які дали місцевим громадам право висловлювати і відстоювати свої інтереси; технологічні зміни та глобальну інтеграцію, що змінили уявлення про межі управління і самоврядування; нарешті, труднощі централізованої

системи управління і необхідність участі регіональних і місцевих урядів у політичних та економічних процесах.

Мета реформи – не перемалювати адміністративно-територіальну карту, а з населення зробити громадян та створити громади на принципі добровільності і самоорганізації. Так, це нелегко. Це важче, ніж залучити інвестора чи збудувати дорогу. Але без цього немає майбутнього. У Верховній Раді створений парламентський офіс місцевого самоврядування, який допомагатиме всім прихильникам ефективної самоврядності якнайшвидше позбутися пострадянської централізованої системи. У цій роботі надважливою є комунікація. Аби донести людям суть реформи, також створені інформаційні відеоролики, що їх транслюють у регіонах. Важливо зрозуміло пояснити громаді, які практичні вигоди вона отримує разом із децентралізацією. Повноваження, кошти і право розпоряджатися цими коштами, насамперед, на освіту, медицину, культуру.

Ми впроваджуємо реформу за кількома основними векторами. Зараз нам треба виконати п'ять завдань. По-перше, модернізувати існуючу систему адміністративно-територіального устрою України та покласти в її основі «громаду» – адміністративно-територіальну одиницю з єдиним статусом, яка є просторовою основою для здійснення місцевого самоврядування спроможними громадами. По-друге, реформувати систему органів місцевого самоврядування на основі принципу субсидіарності. По-третє, передати більшість функцій і повноважень місцевих державних адміністрацій напряму органам місцевого самоврядування, в тому числі виконавчим комітетам районних і обласних рад. По-четверте, запровадити замість місцевих державних адміністрацій префектів – суб'єктів владних повноважень, які будуть здійснювати контрольно-наглядові та координаційні функції й повноваження у відповідних адміністративно-територіальних одиницях (вони ж будуть забезпечувати єдину політику держави на всій її території). По-п'яте, значно посилити матеріальну і фінансову основи місцевого самоврядування, закріплюючи за громадами управління місцевими податками і зборами (до доходів місцевих бюджетів має також відійти і частина загальнодержавних податків).

Успішність проекту децентралізації влади в нашій країні залежатиме від того, наскільки правильно сформовані канали доступу до центрів політичних рішень, а це, у свою чергу, проявляється у інституціональному факторі організації державної влади. Мова йде про позиції регіональних інтересів і ролі регіонів у співвідношенні з іншими елементами політичної системи. Регіональний аспект демократизації в Україні тісно пов'язаний з наступними важливими складовими державотворення: децентралізацією публічного управління, реформою МСВ, адміністративною та територіально-

адміністративною реформою. Зміст цих змін визначатиметься як рівнем усвідомлення суспільством та владою сутності соціально-економічних та політичних процесів, що відбулися і відбуваються у регіонах за останній час, так і обранням моделі, за якою відбуватиметься подальше регулювання регіонального розвитку.

Децентралізація означає передачу як владних повноважень (завдань і засобів), так і контролю за публічними фінансами від центрального (національного) уряду регіональним та місцевим органам самоуправління, які повністю відповідальні за свої обов'язки і підзвітні за виконання своїх функцій. При цьому місцеві й регіональні влади не повинні бути підзвітними центральному уряду, а діяти цілком незалежно від нього, будучи лише суб'єктами державного правового нагляду. Децентралізація – це процес розширення і зміцнення прав і повноважень адміністративно-територіальних одиниць (областей, автономій, республіки і т. ін.) при одночасному звуженні прав і повноважень національного центру [2].

Таким чином, в строгому розумінні, децентралізація – це існування в місцевому масштабі виборної влади, відмінної від адміністративної влади держави, здійснення у межах закону її власних повноважень і обов'язків, для чого вона має статус самоврядування під контролем держави. Децентралізація значним чином впливає на відносини між центральною владою і МСВ, однак це не означає довільного характеру змін, що повинні відбутися. До речі, межі децентралізації у різних країнах світу залежали від політичної ваги, людських і фінансових ресурсів, що перебували у розпорядженні місцевої влади. Крім того, децентралізація управління не існує поза межами держави, вона проводиться з ініціативи та під контролем центральної влади. Але децентралізація неможлива, якщо місцева влада є не більш ніж виконавцем політики центральної влади. Ці екстремальні позиції обмежують простір МСВ, визначають «діапазон можливостей» [1].

Проте процеси децентралізації влади, реформування системи регіонального управління і модернізації вітчизняного МСВ потребують внесення суттєвих змін до чинного законодавства, і передусім, до Конституції України.

Список використаних джерел.

1. Белоусова О. С. Міжнародний досвід трансформації відносин центральної та місцевої влади в процесі децентралізації та її вплив на ефективність державного управління / О. Є. Білоусова // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. – 2014. – Вип. 3. – С. 42–50.

2. Гриневич В. Децентралізація влади як складова політичної реформи в Україні : питання концепції та ідеології / В. Гриневич // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. ОРІДУ НАДУ – Одеса, 2014. – Вип. № 1(57). – С. 16–19.

3. Яковлева Л. І. Децентралізація влади як складова реформування публічного управління в Україні / Л. І. Яковлева // Реформування публічного управління : теорія, практика, міжнародний досвід : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, 31 жовт. 2014 р. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. – С. 12.

Древова Крістіна Сергіївна

*слухач 1 курс «МС», заочної форми навчання,
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ОСНОВНІ ЕТАПИ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Розвиток місцевого самоврядування як ефективної і максимально наближеної до людей місцевої влади є одним із визначальних пріоритетів здійснення адміністративної реформи, становлення України як демократичної держави. Без реформування місцевого самоврядування, здійснення процесів децентралізації неможливо подолати негативні процеси в соціально-економічному та культурному розвитку територіальних громад і регіонів, забезпечити суттєве підвищення рівня та якості життя більшої частини громадян України. Лише зміна парадигми управління державою, послідовне проведення реформування місцевого самоврядування, територіальної організації влади в Україні, вдосконалення існуючої системи управління на місцях, розширення повноважень органів місцевого самоврядування сприятиме побудові місцевої влади на засадах демократії.

В Україні закладено конституційні засади місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, прийнято ряд базових нормативно-правових актів, які створюють правові та фінансові основи діяльності органів місцевого самоврядування. Проте від часу прийняття Конституції України та базових нормативно-правових актів з питань місцевого самоврядування розвиток місцевого самоврядування фактично здійснювався лише на рівні територіальних громад міст обласного значення, оскільки переважна більшість територіальних громад через їх надмірну подрібненість та надзвичайно слабку матеріально-фінансову базу виявилися неспроможними виконувати всі повноваження органів місцевого самоврядування [1].

Оскільки в основу процесу реформування місцевого самоврядування покладено підвищення спроможності територіальних громад, то цей процес може відбуватися також через укрупнення територіальних громад. Нині запропоновано механізм об'єднання, однак відсутні механізми заохочення громад до об'єднання, що може бути причиною дискредитації ідеї, поглиблення нерозуміння загального контексту реформи представниками органів місцевого самоврядування.

Система місцевого самоврядування на сьогодні не задовольняє потреб суспільства. Функціонування органів місцевого самоврядування у більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого

життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, надання населенню органами місцевого самоврядування, утвореними ними установами та організаціями високоякісних і доступних адміністративних, соціальних та інших послуг на відповідних територіях [3].

Починаючи з 1991 року чисельність сільського населення зменшилася на 2,5 млн. осіб, а кількість сільських населених пунктів – на 348 одиниць. Разом з тим кількість сільських рад збільшилася на 1067 одиниць. В Україні утворено близько 12 тис. територіальних громад, у більш як 6 тис. громад чисельність жителів становить менш як 3 тис. осіб, з них у 4809 громадах – менш як 1 тис. осіб, а у 1129 громадах – менш як 500 осіб, у більшості з них не утворено виконавчі органи відповідних сільських рад, відсутні бюджетні установи, комунальні підприємства тощо. Органи місцевого самоврядування таких громад практично не можуть здійснювати надані їм законом повноваження. Дотаційність 5419 бюджетів місцевого самоврядування становить понад 70 відсотків, 483 територіальні громади на 90 відсотків утримуються за рахунок коштів державного бюджету.

Здійснення постійної фінансової підтримки через районні бюджети малочисельних територіальних громад з використанням системи дотацій вирівнювання є обтяжливим для державного бюджету та стримує розвиток малих міст і великих селищ. Удосконалення потребує також система територіальної організації влади з метою підвищення ефективності управління суспільним розвитком на відповідній території [2].

Реформування місцевого самоврядування передбачається провести у два етапи. На першому підготовчому етапі її впровадження (2014 рік) передбачається:

- у першочерговому порядку внести до Конституції України зміни щодо утворення виконавчих органів обласних і районних рад та розподілу повноважень між ними;
- створити сприятливі правові умови для широкого залучення населення до прийняття управлінських рішень органами місцевого самоврядування;
- створити законодавчу основу для реалізації права територіальних громад на співробітництво на засадах ресурсно-організаційної кооперації та отримання державної підтримки для реалізації проектів такого співробітництва;
- законодавчо врегулювати нову систему адміністративно-територіального устрою;
- здійснити моделювання адміністративно-територіальних одиниць у регіонах та розробити проекти нормативних актів, необхідних для за-

вершення формування нової системи адміністративно-територіального устрою [2].

На другому етапі (2015–2017 роки) передбачається уніфікувати і стандартизувати публічні послуги, що надаються населенню органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади з урахуванням принципів максимальної доступності послуг для споживачів та визначити на законодавчому рівні умови для їх належного фінансування. Також серед кроків – провести інституційну реорганізацію органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади на новій територіальній основі та місцеві вибори з урахуванням реформованої системи органів місцевого самоврядування; удосконалити систему планування території громад, вирішити питання забезпечення новостворених громад схемами планування території та генеральними планами [2].

Таким чином, у результаті реформування місцевого самоврядування основою нової системи місцевого самоврядування мають стати об'єднані територіальні громади, які утворюються на добровільній основі за законодавчо визначеною процедурою з власними органами самоврядування, у тому числі виконавчими органами рад. У населених пунктах, жителі яких не отримали статусу територіальної громади, мають бути сформовані органи самоорганізації населення, які входять до системи органів місцевого самоврядування відповідної територіальної громади.

Очікуваними результатами реформування місцевого самоврядування в Україні є:

- посилення правової, організаційної та матеріальної спроможності територіальних громад, органів місцевого самоврядування, провадження їх діяльності з дотриманням принципів та положень Європейської хартії місцевого самоврядування;
- формування ефективної територіальної системи органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць;
- утворення об'єднаних територіальних громад, спроможних самостійно або через органи місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення;
- стимулювання економічного розвитку територій у результаті вдосконалення механізмів впливу органів місцевого самоврядування на визначення пріоритетів місцевого економічного розвитку;
- визначення чітких меж кожної адміністративно-територіальної одиниці, забезпечення повсюдності юрисдикції органів місцевого самоврядування

на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці та недопущення наявності в межах території громади інших адміністративно-територіальних одиниць такого ж рівня; утворення виконавчих органів обласних та районних рад.

Кінцевим результатом реформування місцевого самоврядування буде поліпшення життя українських громадян, побудова сучасної, ефективної, конкурентоспроможної держави. Проведення структурних реформ дасть змогу досягти стійкого економічного ефекту за умови гармонізації пріоритетів і етапів зазначених реформ із реформою місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Список використаних джерел.

1. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації: наук. доп. / за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К. :НАДУ, 2014. –128 с.
2. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. N 333-р – Режим доступу : // www.kmu.gov.ua.
3. Реформа місцевого самоврядування передбачає ліквідацію ОДА і передачу повноважень громадам: матеріали наради з працівниками органів місцевого самоврядування 25 берез. 2014 р. – Режим доступу : www.minregionbud.gov.ua

Звіздай Оксана Василівна

*аспірант кафедри регіонального розвитку
та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ГРОМАД

Для того щоб створити прозору, дієздатну та ефективну систему публічної влади в Україні необхідно перерозподілити завдання, повноваження і ресурси на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Це пов'язано з процесами децентралізації влади, формуванням нової моделі взаємовідносин між центром та регіонами, розвитком місцевого самоврядування в Україні.

Децентралізація – процес передачі повноважень публічної влади із загальнодержавного на регіональний та місцевий рівень з метою забезпечення вищої ефективності публічних послуг та кращого врахування місцевих умов і інтересів громадян на найближчому до них рівні [3, с.73].

Водночас процеси децентралізації не варто розглядати виключно у контексті децентралізації державної влади та управління через передачу частини повноважень місцевому самоврядуванню. У наш час суспільні процеси настільки ускладнилися, а їх хід настільки прискорився. Що на порядку денному постає питання не тільки децентралізації державної влади, а й децентралізації місцевого самоврядування. Причому така децентралізація часто видається необхідною не лише на рівні місцевого самоврядування обласного рівня, а й на рівні районів та окремих громад, як міських, так і сільських. Необхідність децентралізації провакують також, по-перше, нестабільна державна муніципальна політика, недосконала (а деколи й суперечлива) законодавча база місцевого самоврядування і, по-друге, реальні об'єктивні умови функціонування та розвитку територіальних громад (економічні, соціальні, політичні, культурні тощо) [2, с.79].

Децентралізація – закономірна реформа, якщо країна обирає шлях прогресу. Польща, Словаччина, Литва, Латвія, Естонія, скандинавські країни – усі вони пройшли через таку реформу, що дало поштовх економіці, соціальному розвитку цих країн, особливо їхніх сільських територій.

Навіщо об'єднувати громади? Проста та переконлива мова цифр: До початку реформи у 92% (!) сільських громад проживало менше 3000 жителів, майже 11% сільських територіальних громад мали менше 500 жителів. Водночас у понад 50% сільських громад дотаційність складала понад 70%. 483 територіальні громади взагалі на 90% утримувалися за рахунок дотацій.

Чи зможе така адміністративна одиниця розвивати підприємництво? Чи зможе населений пункт із обмеженими ресурсами та територією, недостатньою для соціального та економічного розвитку, забезпечити гідний рівень життя людей? Не зможе. Чи може бути успішною країна з бідними територіями? Навряд чи.

Держава передає ресурси та повноваження згори вниз, передає засоби вирішення проблем на той рівень, де проблеми виникають, але держава ставить одну умову – руку, що приймає повноваження та ресурси разом із відповідальністю, треба зміцнити. Декілька невеликих громад треба об'єднати у потужнішу громаду, базуючись на географічних, історичних, економічних принципах. Для планування таких об'єднавчих процесів обласні ради ухвалили перспективні плани розвитку. Цей процес не був безхмарним і легким, до цих планів можливі зміни, але суть залишається такою: щоб бути в змозі хазяйнувати на своїй землі самостійно, треба зміцнитися, об'єднуючись.

Такий процес проходить і в Полтавській області. Так перспективний план формування територій громад області (далі – Перспективний план) було розроблено у відповідності до Закону України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та постанови Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 року №214 «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад».

З метою забезпечення відкритості та прозорості роботи з розроблення Проекту перспективного плану в області розпорядженням голови облдержадміністрації від 10.04.2015 №174 (зі змінами відповідно до розпорядженням голови облдержадміністрації від 29.04.2015 №201) , утворена Регіональна робоча група з підготовки перспективного плану формування територій громад Полтавської області, до складу якої ввійшли керівники області, представники органів місцевого самоврядування, керівники департаментів та відділів облдержадміністрації, голови регіональних відділень Асоціації міст України та Всеукраїнської асоціації сільських і селищних рад, координатор та керівник громадських рад при Полтавській обласній раді та Полтавській облдержадміністрації, науковці тощо.

При його розробці були враховані пропозиції територіальних громад. Попередні обговорення та консультації щодо утворення спроможних територіальних громад та формування їх потенційних адміністративних центрів відбулись у кожному районі Полтавської області.

Робочою групою узагальнені, опрацьовані, розглянуті та схвалені пропозиції голів райдержадміністрацій та міських голів по формуванню територій громад.

Перспективний план складається з графічної та текстової частини і охоплює всю територію області.

Графічна частина – це мапа, яка відображає межі 57 нових спроможних територіальних громад області, їх потенційні адміністративні центри та всі населені пункти, що увійшли до їх складу.

Текстова частина включає 57 паспортів спроможних територіальних громад, які містять кількісні характеристики населення та площі територіальної громади, закладів соціальної інфраструктури, обсяги доходів, наявність приміщень для розміщення державних органів, установ, органів місцевого самоврядування тощо.

Перспективний план розроблено з метою моделювання дієздатних територіальних громад Полтавської області, головним завданням яких має стати поліпшення забезпечення потреб громадян, оперативне та якісне надання їм базових соціальних та адміністративних послуг, поліпшення умов сталого розвитку відповідних територій, більш ефективного використання бюджетних коштів та інших ресурсів.

Перспективний план є концепцією, яка може змінюватися [4].

І що ж ми маємо в результаті проведеної роботи. Так на 30 позачерговій сесії Полтавської обласної ради VI скликання 13 серпня 2015 року було прийнято рішення про створення тільки 10 об'єднаних територіальних громад із 57 затверджених Перспективним планом. Такі громади було створено у Великобагачанському, Глобинському, Пирятинському, Шишацькому, Хорольському районах – по одній громаді та в Кременчуцькому районі – п'ять громад.

Децентралізація – це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Вона проводиться для того, аби якомога більше повноважень мали ті органи, що ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найбільш успішно.

В кінці 2014 року Верховною Радою України було внесено зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України, якими здійснено перший етап децентралізації. Саме це є основою для стимулювання громад до об'єднання та підвищення їх спроможності.

Крім місцевих податків та зборів об'єднані територіальні громада отримали 60% ПДФО на власні повноваження та державні субвенції – медичну і освітню. Починаючи з минулого року Державний регіональний фонд для реалізації проектів спрямовує щорічно 3 мільярди гривень. Значна частка цього ресурсу іде на проекти ОТГ. Окрім того, на соціально-економічний розвиток територій в цьому році заплановано виділити майже 2 мільярди гривень і на

підтримку інфраструктурних проектів об'єднаних територіальних громад – 1 мільярд гривень.

Саме фінансова децентралізація є запорукою переходу місцевого самоврядування на якісно новий рівень надання послуг своєму населенню.

Слід зазначити, що сьогодні Полтавщина за кількістю об'єднаних громад входить у п'ятірку лідерів в Україні: їх у нас уже – 14. Створені вони на базі майже 200 населених пунктів. Без врахування крупних міських агломерацій в громадах тепер проживає понад 15% населення області. Нині процес об'єднання продовжується.

Можна з впевненістю говорити, що вже є перші позитивні результати реформи. Якщо порівняємо бюджети двох років, то в результаті об'єднання громади отримали в декілька разів більші фінансові ресурси, а, отже, і більші можливості. Так, для прикладу бюджет Шишацької громади зріс більше, ніж у 7 разів. Це найвищий показник росту, пов'язаний він і з тим, що дана громада найбільша за територією в області і утворена на базі 12 місцевих рад.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 5 лютого 2015 р. №157 – VIII. – Режим доступу: [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).

2. Гарнець О., Гончарук О., Дмитрук Н., Ткачук А. Децентралізація в Україні: соціологічний погляд / [О.Гарнець, О.Гончарук, Н.Дмитрук, А.Ткачук – К.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А». – 2013. – 160 с.

3. Місцеве самоврядування: термінологічний словник / Під загальною редакцією Тихонова В.М. – Х.: Фактор, 2011. – 240 с.

4. Перспективний план формування територій громад Полтавської області, затверджений рішенням 29 позачергової сесії Полтавської обласної ради VI скликання від 16.06.15р.

Ільченко Анна Миколаївна

*слухач заочного Відділення
спеціальності місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Сучасний стан речей в Україні робить надзвичайно актуальним питання щодо нових концепцій розвитку багатьох сфер діяльності України. Сферу управління сміливо можна назвати однією з основних та нагальних на сьогоднішній день. Зміни в системі можливі при чіткій структурі координуючих органів та людей, що чітко знають що саме потрібно змінювати і в якій послідовності. Органи державної влади не завжди можуть зрозуміти, які саме дії покращують стан речей, а які навпаки будуть спричиняти негативний ефект для суспільства. В таких умовах суспільство відмовляється виконувати ряд законів та правил, що нівелює функцію держави в цілому. З іншого боку якщо кожен з членів суспільства починає жити лише за своїми правилами це, неодмінно, приведе до соціальної кризи та конфліктів. Саме тому суспільство делегує частину своїх прав обраним особам, які беруть на себе зобов'язання створювати умови для розвитку та знаходження консенсусу в суспільстві. Наявність великої кількості невирішених питань та кризи у суспільстві потребує від органів влади пошуку нових механізмів, концепцій розвитку, використання новітніх технологій та зміни принципів роботи. Формування нової системи координуючих органів мають забезпечити довготривалий розвиток суспільства, формування нових традицій в сфері управління. Від своєчасного та ефективного розвитку місцевого самоуправління значною мірою залежить майбутні можливості держави у забезпеченні захисту та розвитку суспільства.

Згідно статі 140 Конституції України місцевого самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцевого самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи. Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради. Положень статі Конституції України та деталізації правових засад ролі місцевого самоврядування продовжується у Законі України Про місцевого самоврядування

в Україні, де зазначається, що місцеве самоврядування означає право і спроможність у межах закону здійснювати регулювання і управління суттєвою часткою державних справ, які належать до його компетенції, в інтересах місцевого населення. Це право здійснюється радами або іншими зібраннями громадян, члени яких вільно обираються таємним голосуванням на основі прямого, рівного, загального виборчого права і які можуть мати підзвітні їм виконавчі органи такого зв'язку породжує обурення та відсутність спільних цілей між державою та суспільством.

Органи місцевого самоврядування змінювались та розвивались в залежності від умов політичного життя. Політика централізації не принесла позитивних результатів через відсутність партнерських відносин між громадським суспільством та державними органами. Сучасна система місцевого самоврядування представлена в Європейській хартії місцевого самоврядування. У липні 1997р. Верховна Рада України ратифікувала Європейську хартію, відповідно до якої місцеві влади мають право на вільну діяльність в інтересах місцевої громади в рамках чинних законів. Європейська хартія стала однією з найважливіших складових законодавства України щодо місцевого самоврядування.

Сучасний світ це симбіоз різноманітних фінансових сфер та інтересів, вкладів та кредитів. Залучення інвесторів та пошук фінансової підтримки закордонних інвесторів є важливою частини розвитку села, міста та країни в цілому. Для залучення світовою фінансовою еліти потрібні освічені кадри, що зможуть не тільки залучити інвесторів, але й розумно використати кошти на благо держави. Саме тому основою реферування місцевого самоврядування є підготовка освічених та вмілих управлінців, людей, що вірять у майбутнє своєї країни та працювати для більшості. Залучення професіоналів дасть змогу згенерувати існуючі ресурси, провести аналітичну діяльність та якомога ефективніше використати існуючі ресурси для конкретної територіальної громади. Відсутність достатньої кількості спеціалістів призводить до неможливості ефективного управління, виникнення конфліктів та неефективної співпраці з місцевим та закордонним бізнесом.

Одним з основних потреб для вдосконалення місцевого самоврядування є чіткий поділ повноважень та особливостей партнерства між органами державно влади та місцевим самоврядуванням. Забезпечення формально визначених норм, що будуть регламентувати діяльність та партнерство покращить ефективність та ліквідує велику кількість конфліктних ситуацій. У даному питанні основоположну роль грає державна політика та поставленні цілі державної влади. Забезпечення підвищення якості життя населення залежить від якості та повноти законодавчих актів. Погребує контролю за

дотриманням та забезпеченням своєчасних змін та реформ для ефективної діяльності.

Для удосконалення системи місцевого самоуправління потрібно створити атмосферу участі усіх громадян у формуванні стратегії розвитку. Механізм особистої участі та приналежності до суспільних проєктів дасть змогу кожному члену суспільства зрозуміти та оцінити конкретний план дій. Таким чином, можна буде аналізувати ставлення суспільства до конкретної ініціативи та забезпечити максимальну участь суспільства у тих чи інших діях. Застосування партнерських стосунків можливі через різноманітні інформаційні канали у мережі Інтернет. Можливість спостерігати та бути учасником онлайн у діяльності органів місцевого самоврядування створить умови причетності та стане поштовхом для формування громадянського суспільства. Органи місцевого самоврядування у процесі реформування повинні націлитись на мультимедійність та сучасність, перехід від зібрань до онлайн конференцій дасть змогу залучити молодь та стати частиною одного механізму. Звісно у даному питанні значну роль відіграє креативність та вміння зацікавити аудиторію. Для запровадження нових технологій у місцеве самоврядування потребує великої кількості ресурсів проте у разі вдачі подібна ініціатива може бути ривком для усієї держави.

Найбільш постійною проблемою розвитку та роботи місцевого самоуправління є недостатня кількість фінансування. Обмеженість та відсутність постійного фінансування не дає можливості в повній мірі виконувати взяті на себе зобов'язання. Реформування системи формування бюджету має стати пріоритетом для покращення роботи та підвищення сфери впливу самоуправління, а саме формування бюджету з використанням програмно-цільового методу. Процес формування будується на принципі досягнення результатів, які повинні отримати органи місцевого самоврядування, а вже потім вирішується питання про кількість ресурсів для необхідних змін. Подібна система потребує детального аналізу та встановлення контролю над використанням ресурсів. У випадку якщо буде досягнене прозоре використання ресурсів подібний метод стане можливістю повноцінно виконувати роботу органів місцевого самоуправління та проявите себе як ефективний інструмент забезпечення розвитку суспільства.

На шляху до удосконалення органів місцевого самоврядування потрібно вирішити питання щодо відсутності чіткого розмежування самоврядних громад, що співіснують у межах однієї адміністративно-територіальної одиниці (йдеться про розташування у багатьох випадках на території міст інших міст, а також сіл, селищ як окремих адміністративно-територіальних одиниць, а також

існування населених пунктів, територія яких відокремлена від основної (титульної) території адміністративно-територіальної одиниці.

На шляху у вдосконаленні органів місцевого самоврядування є велика кількість аспектів, які носять стратегічний характер та потребують детального вивчення. Удосконалення це шлях реформування та можливих невдач, проте зміни та власна ініціатива ставить за мету побудову системи в якій кожен громадянин відчуває себе причетним до суспільних змін. Побудова суспільства яке відчуває себе партнером державній владі, має можливість відреагувати на позитивні та негативні зміни дає можливість швидко розвиватись та покращувати рівень життя усього суспільства.

Козак Юрій Володимирович

*начальник головного управління
Держземагентства у Вінницькій області*

УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ОБ'ЄДНАНИХ ГРОМАД

В Україні активно впроваджуються реформи, кінцевою метою яких є децентралізація. Ці процеси крок за кроком забезпечують основу для рівномірного розвитку територій та зрештою успішної країни. Це база, без якої країна далі не зможе рухатися. Один з найважливіших викликів сьогодення – формування спроможних громад та ефективного самоврядування. Органи місцевого самоврядування мають надавати весь комплекс необхідних послуг. Перші громади, які вже об'єдналися, встигли відчутити нові умови існування та перші наслідки реформи, зокрема і щодо управління земельними ресурсами.

Завдяки процесам децентралізації влади, що відбуваються в нашій країні, в останні роки сфера земельного законодавства зазнає істотних змін, в тому числі відбувається перерозподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади. Сьогодні виконавчі органи місцевих рад отримали повноваження щодо надання витягів з Державного земельного кадастру. Наразі зареєстровані та активно розглядаються проекти законів, завдяки яким у майбутньому функціонал органів місцевого самоврядування може значно розширитися. Усі ці нововведення вимагають вивчення та аналізу, з метою правильної реалізації на практиці, особливо, зважаючи на неоднозначність правозастосовної практики, що склалася у сфері земельного законодавства. Так, наразі непоодинокими є випадки, коли одні й ті ж норми законодавства застосовуються по-різному при розгляді однотипних питань. Це, в свою чергу, спонукає фахівців шукати оптимальні шляхи вирішення спірних питань з подальшим розповсюдженням винайдених варіантів [1].

Крім того, у новостворених об'єднаних територіальних громадах, таку проблему посилює ще й той факт, що не усі об'єднані громади мають можливість кадрового забезпечення грамотним спеціалістом з питань управління землею.

Однак, навіть не вдаючись до деталей формування кадрового складу та повноважень органів місцевого самоврядування у сфері земельних відносин, необхідно нагадати, що ст. 19 Конституції України закріплено, що органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [2].

Власне необхідність дотримання цієї ж норми стосується і органів державної влади. Вказаний принцип знайшов своє відображення й у ч. 3 ст. 24 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.97 р. № 280/97-ВРЗ [4]. У вказаній нормі закріплено, що органи місцевого самоврядування та їх посадові особи діють лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією і законами України, та керуються у своїй діяльності Конституцією і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, а в АР Крим – також нормативно-правовими актами Верховної Ради і Ради міністрів АР Крим, прийнятими у межах їхньої компетенції. Отже, органи місцевого самоврядування, приймаючи свої рішення, завжди повинні піклуватися про те, щоб кожен пункт такого акту відповідав вимогам діючого законодавства. У свою чергу, сприйняття всіма суб'єктами земельних відносин означеного вище конституційного принципу є гарантією дотримання принципів земельного законодавства взагалі. Слід зазначити, що відповідно до ст. 5 Земельного Кодексу України [4], земельне законодавство базується на таких принципах: поєднання особливостей використання землі як територіального базису, природного ресурсу і основного засобу виробництва; забезпечення рівності права власності на землю громадян, юридичних осіб, територіальних громад та держави; невтручання держави в здійснення громадянами, юридичними особами та територіальними громадами своїх прав щодо володіння, користування і розпорядження землею, крім випадків, передбачених законом; забезпечення раціонального використання та охорони земель; забезпечення гарантій прав на землю; пріоритету вимог екологічної безпеки.

Тож дослідження питання становлення ефективних та справедливих засад управління земельними ресурсами об'єднаних громад на сьогодні є надзвичайно актуальним у теоретичному та практичному аспектах. Бо, зрештою система управління земельними ресурсами, зокрема і через передачу частину повноважень на рівень об'єднаних громад, має бути побудована таким чином, щоб її функціонування забезпечувало приведення земельних ресурсів у відповідність потребам суспільства, згідно з чинним законодавством та із законами функціонування і розвитку земельних політичних, соціально-економічних та етнокультурних відносин.

Список використаних джерел.

1. Брусенцова Я. Застосування земельного законодавства в діяльності органів місцевого самоврядування / Я. Брусенцова. – Х. : Фактор, 2016. – 104 с.

2. Земельний кодекс України [Електрон. ресурс]: Кодекс України, Кодекс, Закон України від 25.10.2001 № 2768-III. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

3. Конституція України [Електрон. ресурс]: офіц. текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/annot/254к/96-вр>.

4. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.

Кольгофер О. В.

*здобувач кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом
НАДУ при Президентові України*

СУЧАСНИЙ КОНТЕКСТ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ УЧАСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ

Сучасний контекст активних процесів децентралізації, реформування територіальної організації влади та місцевого самоврядування підвищує значення безпосередньої участі членів територіальної громади не тільки у вирішенні повсякденних питань місцевого значення, а й у реалізації реформ. Природно, що такого роду соціально-політичні реформи не можуть бути успішними без розуміння, повної підтримки та безпосередньої участі у їх проведенні членів територіальної громади. Це обумовлює необхідність змін у загальному форматі партисипативної демократії та конкретних формах її реалізації у кожній громаді за вимогами часу, ставить на порядок денний пошук сучасних, зручних та доступних кожному мешканцю технологій забезпечення такої участі.

Реальна демократія участі (партисипативна демократія) на місцевому рівні справджується лише при наявності таких безумовних факторів:

- врегульовані положення законодавства щодо основних принципів, форм та механізмів реалізації права на самоврядування територіальною громадою у безпосередній спосіб;
- готовність та відповідні професійні навички депутатів та посадовців органу місцевого самоврядування щодо залучення територіальної громади у процес самоврядування;
- готовність до прояву ініціативи, активності та самоорганізації самої територіальної громади;
- віднаходження на рівні кожної громади власного формату соціального діалогу та партисипативного партнерства між органами місцевого самоврядування, соціально відповідальним бізнесом та громадськістю;
- встановлення та деталізація процедурних аспектів реалізації форм прямої демократії у кожній громаді (статутне право, прийняття положень, порядків або інших локальних нормативно-правових актів);
- впровадження та апробація практичного інструментарію реалізації форм прямої місцевої демократії, каналів та технологій безпосередньої участі та співучасті громади.

Фактори, перелічені саме у такій послідовності, на нашу думку, вказують на їх певну логічно послідовну взаємообумовленість. Не викликає сумніву, що реальна самоврядна діяльність громади відбуватиметься при наявності та комплексній взаємодії всіх наведених факторів. Тож, пояснювати невисокий рівень участі та співучасті територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення лише недосконалістю законодавства не правильно. Які б досконалі норми не були б встановлені на законодавчому рівні, без усвідомлення, готовності та ініціативи самої громади демократія участі не відбудеться.

Організаційний механізм форм безпосередньої демократії, як зазначають науковці, полягає в об'єднанні політично та соціально різнорідних людей у певну працездатну асоціацію, яка приймає збалансовані рішення, які відповідають інтересам більшості мешканців даної території [1]. Для того, щоб забезпечити «працездатність» такої особливої асоціації кожній громаді потрібен ефективний практичний інструментарій.

Серед таких інструментів все більшої популярності набувають технології електронної демократії. Окрім вже поширеної електронної системи надання органами місцевого самоврядування адміністративних послуг, оприлюднення публічної інформації щодо їх діяльності, наразі у багатьох територіальних громадах входять в практику громадські е-платформи, проводяться е-опитування, е-консультації та е-голосування, відпрацьовується механізм е-петицій.

До переваг е-демократії на місцевому рівні варто віднести те, що її технології не тільки полегшують доступ громади до інформації щодо діяльності її представницького органу, підвищують рівень відкритості цієї діяльності та покращують якість інформування громади, а й створюють умови для активного залучення громадян до консультування та прийняття управлінських рішень. Про таке свідчить, приміром, досвід Хмельниччини.

Так, наприкінці минулого року новообране керівництво Хмельницької міської ради оголосило про запуск у 2016 році бюджету участі (партисипативного бюджету) – механізму формування та виконання частини місцевого бюджету шляхом розробки та реалізації проектів, котрі пропонують самі громадяни із їх власним певним внеском. Бюджет участі стимулює жителів міста проявляти ініціативу з вирішення наболілих проблем чи реалізовувати ідеї розвитку міста власноруч [2]. Тим самим механізм партисипативного бюджетування може стати однією з реальних форм безпосередньої самоврядної діяльності громади міста.

На нашу думку, інструментом його реалізації можуть стати технології електронної демократії. Їх застосування є найбільш ефективним на таких етапах:

- перший: використання технологій електронної демократії уможлиблює проведення якісної та достатньої за масштабом інформаційної кампанії щодо можливості та умов подачі проектних пропозицій до бюджету. Відсутність достатньої інформаційної кампанії знижує рівень впевненості громади у користі та реальності такого механізму, а також рівня довіри до прозорості розподілу бюджетних коштів;
- другий: без використання технологій електронної демократії не можна забезпечити власне відбір проектів – пріоритетів для міста. Це, напевно, найважливіший момент у реалізації цього механізму [2]. Але на цьому етапі виникають певні поки що не до кінця вирішені питання: необхідно більш чітко продумати процедуру голосування громадян за проекти, що пройшли попередній відбір, виділити на процес голосування достатньо часу. З одного боку, зручніше оголосити голосування у мережі інтернет, а з іншого, – доволі важко уникнути так званої «накрутки» голосів основних заінтересованих груп, не існуючими громадянами, або тими, хто не є мешканцем міста.

Впроваджується також іще один дієвий інструмент електронної демократії територіальної громади міста Хмельницький – е-петиції. Порядок розгляду електронної петиції, адресованої Хмельницькій міській раді, затверджено рішенням сесії міської ради від 27.01.2016 року [3], згідно із яким при умові ініціювання такої петиції не менш ніж 500 мешканцями (збір підписів) її у встановлений спосіб (п. 4.2 Порядку) опрацьовує відділ роботи зі зверненнями громадян міської ради та направляє документ міському голові, який (п. 4.5 Порядку) доручає розгляд е-петиції компетентним підрозділам виконавчого органу міської ради. Варто зазначити, що сьогодні цей механізм працює в місті дуже активно саме завдяки е-технологіям. Платформу для формулювання та обґрунтування петиції, збору необхідних підписів та висвітлення стану розгляду е-петицій створено при підтримці програми «Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), що фінансується Швейцарською Конфедерацією та виконується Фондом Східна Європа. В рамках цієї ж програми м. Хмельницький підключено до роботи сайту «Єдина система місцевих петицій».

Однак, попри розглянуті та інші вагомні переваги застосування технологій електронної демократії у сфері організації безпосередньої участі громади в самоврядуванні, їх стрімка активізація вимагає вивчення та своєчасної оцінки, адже разом із перевагами, електронна демократія має певні вади та проблемні

питання, особливо на фоні недостатніх професійних навичок у цій сфері посадовців органів місцевого самоврядування. На думку дослідників, без розуміння і широкого застосування громадянами демократії як такої, ефективність власне е-демократії може бути низькою [4]. Таким чином, нові можливості, що відкривають е-технології все ж таки варто розглядати тільки як певний інструментарій, який спрощує, але не заміщує повністю усього комплексу форм безпосередньої участі громади у вирішенні питань місцевого значення.

Список використаних джерел.

1. Батанов О.В. Партисипативна демократія в системі місцевого самоврядування : проблеми законодавчого регулювання / О.В. Батанов, В.В. Кравченко, Х.В. Приходько // Аспекти публічного управління. – 2014. – № 910. – С.12-28.

2. Черненко О. + 1 інструмент прямої демократії у Хмельницькому / О.Черненко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ngp-ua.info/2016/02/25879?print=1>.

3. Про внесення змін до Статуту територіальної громади міста Хмельницького та затвердження Порядку розгляду електронної петиції, адресованої Хмельницькій міській раді : рішення Хмельницької міської ради від 27.01.2016 № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.khmelnysky.com/index.php?option=com_content&view=article&id=29700%3A-27012016&catid=641%3A---27012016&Itemid=251.

4. Електронна демократія : навч. посіб. / Н. В. Грицяк, С. Г. Соловйов; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Н. В. Грицяк. – К. : НАДУ, 2015 – 66 с.

Левцов Сергій Вікторович

*аспірант кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом
НАДУ при Президентові України*

ОСНОВНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Актуальність наукових досліджень щодо розвитку рекреаційної сфери на місцевому рівні зумовлена особливостями глобалізаційних процесів, за яких рекреація в цілому та рекреаційні послуги зокрема, набувають вагомій ролі, є провідною формою економічного зростання багатьох країн та покращення життя мешканців територіальних громад.

На жаль, на сьогодні, хоча рекреаційна сфера і охоплює господарську діяльність не тільки з організації туризму, а й відпочинку населення, курортного і профілактичного лікування, оздоровлення, екскурсійних і дозвіллевих послуг, проте вона не визначена як цілісний напрям діяльності. Незважаючи на значну кількість нормативно-правових актів, комплексна державна політика в цілому стосовно розвитку сфери туристично-рекреаційних послуг на місцевому рівні так і не сформована. Існує розрив між державною та місцевою політикою, що потребує чіткої організаційної структури з надання рекреаційних послуг органами місцевого самоврядування, оскільки з причини відсутності джерел фінансування, місцеві ради часто не мають можливості оплачувати структурний підрозділ чи відповідальну особу з розвитку туризму та рекреацій.

Тому, відсутність цілісної дієвої державної політики щодо розвитку рекреаційної сфери поряд з відсутністю визначеної цілеспрямованої місцевої політики гальмують формування соціально-економічного та культурного середовища територій.

З цією метою до основних факторів успішного розвитку рекреації відноситься рекреаційний потенціал регіону, який включає не тільки вигідне геополітичне розташування, а й наявні рекреаційні ресурси. До яких перш за все варто віднести: самобутній побут населення, стародавні пам'ятки традиції й історико-культурну спадщину регіону. Відповідно основними детермінантами розвитку рекреаційної сфери мають бути: реалізація регіональних комплексних програм розвитку території; удосконалення рекреаційної та соціальної інфраструктури, підтримка і популяризація функціонуючих та нових видів туризму, а також рекреаційного потенціалу регіону як на національному так і міжнародному рівнях; підвищення інвестиційної привабливості регіону.

Для того щоб процес розвитку рекреаційної сфери відбувався в достатньо ефективний спосіб органам місцевого самоврядування необхідно здійснити певну сегментацію ринку рекреаційних послуг. Погоджуючись з думкою Ю. Я. Добуша, «...інформація про сегменти ринку допоможе відповідним структурним підрозділам регіонального і місцевого рівня планувати процес природокористування, розробляти нормативи споживання природних рекреаційних ресурсів. Відповідно до розроблених генеральних схем планування території повинна здійснюватися робота із розвитку території, регіону, залучення рекреантів, розвитку інфраструктури, підвищення привабливості рекреаційних об'єктів, забезпечення високого рівня конкурентоспроможності» [1, с.240].

У цьому контексті посиленої уваги з боку органів місцевого самоврядування потребує належний рівень розвитку ринку рекреаційних послуг. До основних ознак якого належать: наявність різноманітних видів рекреаційних ресурсів та природно-ресурсного потенціалу території; визначення попиту і пропозицій на рекреаційні послуги; геопросторова (територіальна) диференціація їх споживання; чітко окреслені межі території рекреаційної діяльності з надання рекреаційних послуг; класифікація споживання рекреаційних послуг за їх видами, сезонністю, часовим діапазоном.

Відповідно, задовольняючи конкретні потреби у відтворенні життєвих сил людини, рекреаційна сфера повинна охоплювати різноманітні наявні та освоювати нові рекреаційні ресурси і готувати їх для споживання. Цьому сприятиме використання сучасних маркетингових інструментів, що дозволить сформувати конкурентоспроможний ринок послуг підприємств рекреації та туризму; позитивно вплине на процеси ціноутворення і підвищення якості пропонованих послуг.

Практичне використання маркетингу передбачає також виявлення чинників, що впливають на розвиток рекреаційно-туристичної сфери, прогнозування сценаріїв розвитку території та рекреаційно-туристичних підприємств, регулювання сфери природокористування і обґрунтування методів маркетингового аналізу сегментів попиту [2, с. 214-215]. Це надасть змогу врахувати особливості попиту споживачів при формуванні стратегії управління еколого-економічним розвитком регіональної рекреаційно-туристичної системи з використанням організаційно-економічних механізмів, заснованих на маркетингових технологіях дослідження поведінки споживачів рекреаційних послуг.

Саме за цієї умови, складові рекреаційної сфери будуть взаємопов'язані і надаватимуть комплексні рекреаційні послуги (відбуватиметься завершений цикл обслуговування).

Таким чином розвиток сфери рекреаційних послуг можна представити як певну категорію системного розвитку, безперервний рух вперед (від звичайного екскурсійного туру до пекідж-туру), що передбачає подальше зміцнення рекреаційного обслуговування, підвищення якості рекреаційних послуг, розширення їх асортименту в світлі європейських та світових стандартів.

Список використаних джерел.

1. Добуш Ю. Я. Критерії сегментації національного ринку рекреаційних послуг / Ю. Я. Добуш // Логістика: [зб. наук. пр.] / відп. ред. [Є. В. Крикавський](#). – Л. : [Вид-во Львів. політехніки](#), 2010. – С. 240-247. – (Вісник / [Нац. ун-т «Львів. політехніка»](#) ; № 690). – Бібліогр.: 10 назв.

2. Основи рекреалогії (економіко-екологічний та маркетинговий аспект) [текст] : навч. посіб. / І. О. Гродзинська, С. Г. Нездоймінов, О. В. Гусева, А. В. Замкова. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 264 с.

Липовська Світлана Олексіївна

*начальник Управління підвищення кваліфікації кадрів
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ПАРАДИГМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Найчастіше корупція виникає там, де приватний інтерес негативно впливає на виконання публічним службовцем своїх обов'язків. Саме з цієї причини доцільно розглядати запобігання конфлікту інтересів як складову політики щодо запобігання та протидії корупції.

Запобігання конфлікту інтересів стає важливим інструментом формування антикорупційної культури, навчання та підвищення кваліфікації службовців з цих питань.

У 2015 році в управлінні підвищення кваліфікації кадрів ОРІДУ НАДУ при Президентові України підвищили кваліфікацію 2336 осіб.

Основними замовниками освітніх послуг з підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування були:

- Національна академія державного управління при Президентові України: підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування IV категорії посад та кадрового резерву на ці посади – 500 осіб;
- Нацдержслужба України: підвищення кваліфікації 325 державних службовців територіальних підрозділів центральних органів публічної влади;
- Одеська обласна державна адміністрація: підвищення кваліфікації 878 державних службовців Одеської обласної та районних державних адміністрацій;
- Одеська обласна рада: підвищення кваліфікації 322 посадових осіб органів місцевого самоврядування Одеської області;
- Одеська міська рада: підвищення кваліфікації 152 посадових осіб виконавчих органів Одеської міської ради;
- інші органи державної виконавчої влади, місцевого самоврядування, державні підприємства, установи, організації: підвищення кваліфікації 159 осіб.

У порівнянні з попередніми роками формат підвищення кваліфікації значно змінився. Основною метою змін стала потреба у зменшенні фінансових

витрат, яка виникла у зв'язку із значним скороченням видатків на фінансування підвищення кваліфікації посадовців та на їх відрядження.

Ідея управління підвищення кваліфікації кадрів щодо інновацій та зміни формату у процесі підвищення кваліфікації кадрів була підтримана керівниками органів публічної влади Півдня України, Національною академією та центральними органами влади ще на етапі погодження проектів планів-графіків.

А сьогодні очевидно, що за результатами проведеної роботи у 2015 році нові форми підвищення кваліфікації краще задовольняють потреби органів публічної влади Півдня України та слухачів управління підвищення кваліфікації, які протягом останніх років все частіше змушені приїжджати на підвищення кваліфікації за свої особисті кошти.

Започатковано підвищення кваліфікації в рамках: - триденних семінарів (раніше посадовці підвищували кваліфікацію протягом п'яти днів); - односторонніх семінарів з підвищення кваліфікації посадовців Миколаївської та Херсонської областей на базі Миколаївського та Херсонського обласних центрів підвищення кваліфікації кадрів; - заочно-дистанційних семінарів з підвищення кваліфікації державних службовців Миколаївської та Херсонської областей, також на базі Миколаївського та Херсонського обласних центрів підвищення кваліфікації кадрів.

Семінари з питань протидії корупції, були організовані наступним чином:

11 односторонніх виїзних тематичних семінарів «Антикорупційна реформа. Децентралізація влади» для керівників, спеціалістів районних державних адміністрацій Одеської області (Ананьївський, Балтський, Білгород-Дністровський, Біляївський, Великомихайлівський, Кодимський, Комінтернівський, Котовський, Красноокнянський, Овідіопольський, Тарутинський райони).

7 односторонніх виїзних тематичних семінарів «Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»: децентралізація та реформа державного управління, антикорупційна реформа» для посадових осіб місцевого самоврядування Одеської області;

1 тематичний короткотерміновий семінар «Запобігання та протидія корупції в органах публічної влади» для посадових осіб виконавчих органів Одеської міської ради;

1 тематичний короткотерміновий семінар «Запобігання корупції в органах публічної влади» для посадових осіб обласної, районних, сільських, селищних, міських (міст районного та обласного значення) рад Одеської області;

1 односторонній тематичний короткотерміновий семінар «Протидія та запобігання проявам корупції в органах публічної влади» з підвищення

кваліфікації 20 державних службовців Державної фінансової інспекції в Одеській області

8 одноденних тематичних короткострокових семінарів за темою: «Запобігання та протидія проявам корупції в органах публічної влади» з підвищення кваліфікації 325 державних службовців територіальних підрозділів центральних органів публічної влади.

Основним завданням у роботі при проведенні семінарів у 2016 році було і залишається максимальне наближення рівня професійної компетентності слухачів до профілів професійної компетентності державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування з метою формування знань і умінь, формування антикорупційної культури, необхідних для виконання посадових обов'язків в умовах реалізації реформ.

Під час проведення семінарів за професійними програмами, короткотермінових тематичних семінарів проводяться виїзні практичні заняття в органах публічної влади з обміну досвідом роботи з актуальних питань їх діяльності.

У 2015 році на замовлення Нацдержслужби України у семінарах «Запобігання та протидія проявам корупції в органах публічної влади» підвищили кваліфікацію 325 державних службовців, а у 2016 році подані проектні показники державного замовлення Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України на підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування з питань запобігання та протидії корупції склали 520 осіб.

Список використаних джерел.

1. Савченко В.Л., Родченко І.Г. Актуальні питання розвитку персоналу державного управління / В.Л. Савченко, І.Г. Родченко. - Основи державного управління. Збірник доповідей щорічних Рішельєвських академічних читань – Одеса, 2012. – 268 с.

2. Чуніхін Г.В. Особливості професійної підготовки публічних службовців в умовах європеїзації законодавства України / Г.В. Чуніхін. - Основи державного управління. Збірник доповідей щорічних Рішельєвських академічних читань – Одеса, 2012. – 268 с.

3. Про схвалення Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації від 18 березня 2015 р. № 227-р [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/227-2015-%D1%80>

Мануїлова Катерина Віталіївна

*к.і.н., докторант кафедри державного управління
і місцевого самоврядування
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України*

УКРАЇНСЬКІ МІСЦЕВІ СЕЙМИКИ У ВЕЛИКОМУ КНЯЗІВСТВІ ЛИТОВСЬКОМУ

Актуальність теми зумовлена нагальною потребою дослідження досвіду функціонування місцевих органів самоврядування в нашій країні, особливо зараз, коли в Україні запроваджено реформу з децентралізації влади.

В останні роки у вітчизняному та закордонному науковому середовищі розглянуті різні аспекти проблеми розвитку місцевого самоврядування на українських землях, що перебували у складі Великого князівства Литовського.

Вітчизняний правознавець В. Єрмолаєв схарактеризував місцеві представницькі органи влади Великого Князівства Литовського. Білоруський дослідник О. Ширінський дослідив самоуправління міст Великого князівства Литовського. Проте, комплексних досліджень присвячених дослідженню традицій децентралізації публічної влади на українських землях немає.

Ціллю статті є розгляд особливостей розвитку українських місцевих сеймиків у складі Литовської держави протягом XIV на початку XVII ст.

У XIII – XIV ст. до складу Литовської держави увійшла більшість українських земель: Київське, Чернігівське, Новгород-Сіверське князівства, Переяславщина та Поділля, а також Берестейський, Володимирський та Луцькій уділи.

Великі простори литовської держави сприяли становленню широкої автономії в адміністративно-територіальних одиницях, а відсутність розгалуженого апарату централізованої князівської влади стали передумовами існуванню децентралізованої публічної влади. Так, дослідник ВКЛЛюбавський М. проаналізувавши обласний поділ і місцеве управління в Литовській державі зазначав, що Берестейська, Київська, Подільська Чернігово-Сіверські землі та Подляшся, що входили до складу Русько-Литовської держави мали окреме власне становище в державі. Всі ті складові частини Литовсько-Руської країни були ще так мало згуртовані між собою й зберігали багато залишків колишньої політичної самобутності. [7, с. 2]. Ситуація не змінилась й у другій половині XIV ст. різні регіони Литовського князівства мали неоднаковий економічний і політичний розвиток. Таке становище відбилося на особливостях розвитку публічних органів влади. Державний апарат протягом

довгого часу був дуже слабким, а тому на приєднаних землях змінювались лише князя, управлінням продовжувала займатися місцева адміністрація [4, с. 23]. Це стало передумовою, того що Литовська Русь впродовж XIV – до початку XV ст., на думку М. Любавського, являла собою політичну федерацію [7, с. 2].

У 1564 – 1566 рр. у ВКЛ проведена адміністративно-територіальна реформа, згідно з якою держава поділена на 13 воєводств і 30 повітів. Причому повіт ставав адміністративним, судовим, військовим і політичним центром [2, с. 471 – 472].

Важливою ознакою місцевого управління у воєводствах і повітах була наявність станово-колегіальних органів – сеймиків, у роботі яких могли брати участь лише нічим не зганьблені шляхтичі, які проживали в даному воєводстві або повіті. Законодавче оформлення порядку скликання повітових сеймиків і їх компетенція подано в статуті ВКЛ від 1566 р. [1, с.456].

Причинами появи у Литовській державі повітових сеймиків були: по-перше, поліетнічний склад держави. Цей своєрідний колорит різних етносів змушував монархів враховувати їх інтереси. Так, євреї мали власні органи самоврядування (кагал, сеймики) і суд. [3, с.92]. По-друге, велика територія держави та відсутність ефективного апарату централізованої влади, змушувало монархів створювати органи місцевого самоврядування, у вигляді повітових сеймиків. По-третє, метою створення сеймиків була ще нагальна необхідність у концентрації державних і службових сил для організації оборони держави у зв'язку із військовою небезпекою з боку Москви та кримських татар [9, с. 2].

Повітові сеймики, як правило, збирались щорічно, розглядали питання загальнодержавного та місцевого значення (нагальні проблеми певного повіту, встановлення розмірів місцевих податків, вибори посадовців, розгляд питань щодо військових повинностей, а також обрання одного депутата (посла), якій мав представляти інтереси повіту на загальному (вальному) сеймі. Починаючи з XVI ст. повітові депутати дедалі активно беруть участь у рішенні державних питань і політичній боротьбі [2, с.471 – 472].

На думку, М. Максимейко, що саме місцеві сейми займалися законотворчою роботою. Також, він вважав, що найважливіші законодавчі пам'ятники, були видані ще до появи Литовського Статуту й були складані саме на місцевих сеймах [9, с. 25].

Отже, місцеві (повітові) сеймики мали вагомий вплив на управління державою, останнє є свідченням того, що такому виду публічної влади, як українські місцеві сеймики ВКЛ притаманні ознаки децентралізації. Зокрема,

влада наближена до народу оскільки саме рішення місцевих органів влади були вирішеними у формуванні державної політики.

З утворенням Речі Посполитої міські сеймики, як нижча ланка парламентської системи й органи місцевого самоврядування чинили значний вплив на політичне, соціально-економічне й культурне життя об'єднаної держави, у тому числі й на українських землях. З 1569 р. у Речі Посполитій діяло близько 70 сеймиків, з яких 24 припадало на Велике князівство Литовське [6, с. 208].

Міські (повітові) сеймики у Речі Посполитій, продовжили вирішувати на своїх засіданнях місцеві проблеми та загальнодержавні справи. Завдяки такій активній ролі місцевих сеймиків, значно послабилась сила і вплив на державне життя сеймів, які фактично перетворились на «конгрес сеймиків» [5, с. 325 – 326].

Таким чином, українські місцеві (повітові) сеймики, що функціонували впродовж XIV– на початку XVII ст. у Великому князівстві Литовському мали деякі ознаки децентралізації публічної влади (наближеність публічної влади до народу, існування виборності влади, певна прозорість і часткова демократичність в управлінні адміністративно-територіальною одиницею). Проте, децентралізація публічної влади на українських землях, що входили до складу Литви мала певні обмеження (доступ до влади мали лише шляхтичі).

Список використаних джерел.

1 Аргучинцев Г. К. Мах И.И. Некоторые аспекты истории административного права Республики Беларусь в период Великого княжества Литовского / Г. К. Аргучинцев, И. И. Мах // Научные труды Государственного института управления и социальных технологий БГУ / редкол. : П. И. Бригадин [и др.]. – Минск : ГИУСТ БГУ, 2007. – С. 453–459 с.

2 Белорусская юридическая энциклопедия, [Текст], в 4 т. / Белорусский государственный университет, Юридический факультет; [редкол. : Балашенко С. А. (пред.), Абрамович А. М. и др.], Т. 3,

3 Минск : ГИУСТ БГУ , 2011 .- 622, [2] с.

4 Бибило В.Н. Политические и правовые аспекты Статута Великого Княжества Литовского 1529 г. / Бибило В.Н. // Право и демократия : сб. науч. трудов. – Вып. 26. – Минск, 2015. – С. 90-107.

5 Бодрухин В.М. Князівська влада і проблеми державотворення в Україні: удільний період (XII – XIV ст.) [Текст] : автореф. дис. ... доктор. історич. наук: спец. 07.00.01. / Бодрухин Володимир Миколайович. – Донецьк, 2005. – 35 с.

6 Грушевський М. С. Історія України-Руси. – [Т. V. Суспільно-політичний і церковний устрій і відносини в українсько-руських землях XIV-XVII віків] / М. С. Грушевський. – К.: Наук. думка, 1994. – 678 с.

7 Єрмолаєв В. М. Місцеві представницькі органи влади Великого Князівства Литовського й Речі Посполитої / В. М. Єрмолаєв // Проблеми законності. – 2012. – №. 119. – С. 32-43.

8 . Любавский, М.К. Областное дѣленіе и мѣстное управление Литовско-Русскаго государства ко времени изданія перваго Литовскаго статута: историческіе очерки / М. К. Любавский– Москва : Университетская типография, 1892 . – 997 с.

9 . Любавский, М.К. Очерк истории Литовско-Русскаго государства до Люблинской унии включительно. С приложением текста хартий, выданных Великому князеству Литовскому и его областям / М.К. Любавский. – изд. 2-е. – М.: Московская художественная печатня, 1915. – 401 с.

10 . Максимейко Н.А. Сеймы Литовско-русскаго государства до Люблинской унии 1569 г. / Н.А. Максимейко. – Харьков. : Тип. Адольфа Дарре, 1902. – 340 с.

Петльована Світлана Дмитрівна

*слухач 1-го курсу
факультету Державного управління
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ІНСТРУМЕНТИ «DIGITAL» МАРКЕТИНГУ В МЕХАНІЗМІ ЛОКАЛЬНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ

Digital маркетинг (цифровий або інтерактивний маркетинг) – це використання всіх можливих форм цифрових каналів для просування бренду/інформації. У наш час сюди входять: телебачення, радіо, інтернет, соціальні медіа та інші форми. Digital маркетинг тісно переплітається з інтернет маркетингом, проте, в ньому вже реалізовані можливості, що дозволяють досягати цільової аудиторії навіть в оффлайн середовищі (використання додатків в телефонах, sms / mms, рекламні дисплеї на вулицях і т.д.).

Сьогодні це один з ефективних способів отримання інформації, спілкування і самореалізації людини. Серед них:

Локальні мережі – внутрішні комп'ютерні мережі компаній або міських районів – де користувачі можуть спілкуватися, грати, обмінюватися необхідною інформацією.

Мобільні пристрої. Раніше бренди доносили послання через SMS повідомлення, зараз популярними є встановлення брендovаних додатків або організація WOW дзвінків на телефон.

Цифрове телебачення все впевненіше тіснить аналогове і поступово інтегрується з інтернет-додатками. Вже зараз можна за допомогою телевізора зайти на свою сторінку в Facebook, подивитися ролик на vimeo, youtube або дізнатися свіжі новини.

Інтерактивні екрани, POS термінали. Ми часто з ними стикаємося в магазинах, на вулиці, навіть в вагонах метро. Це вид digital media, який поступово витісняє стандартну зовнішню рекламу, адже дозволяє набагато тісніше взаємодіяти зі споживачем і зачепити його повідомленням або, як POS термінали, допомогти у здійсненні покупок.

Тачскріни (Планшети), рідери і інші пристрої – спеціальні додатки для них дозволяють користувачеві отримувати нові знання, дивитися фільми, виходити в інтернет і багато іншого (інформація споживається цілодобово).

Digital гаджети – пристрої, які можуть збирати інформацію і передавати її на інші носії. Наприклад smart годинник, окуляри oculus rift, фітнес браслети та інші.

На загальних зборах мешканців багатоповерхового будинку (Французький бульвар) розглядалася тема альтернативних можливостей комунікацій громади з метою оптимізації процедур обговорення, інформування, проведення опитувань та оперативного прийняття рішень. Було розглянуто декілька пропозицій: e-mail листування, створення сторінки в соціальній мережі, смс-повідомлення та інше. Неоднорідний за віком і за технічним забезпеченням склад жителів визначив, що в якості експерименту необхідно затвердити рішення про створення групи «Наш дім» за допомогою додатку Viber – VoIP (інтернет-телефон) для смартфонів, що працюють на платформах Android, BlackBerry OS, iOS, Symbian, Windows Phone, Bada і комп'ютерів під управлінням Windows, OS X і Linux.

Для аналізу ефективності затвердженої альтернативи, загальними зборами мешканців встановили термін її «пілотної роботи» – 2 місяці. Першими питаннями, які були винесені в середовище Viber були: збір показників лічильників, інформування про планові відключення електроенергії, водопостачання та оперативне інформування з питань, пов'язаних з безпекою, у зв'язку зі зростанням випадків крадіжок в житлових будинках м. Одеса.

Обрана технологія підтвердила свою ефективність. Сьогодні в групі «Наш дім» публікується від 5 до 50 повідомлень в день, оперативно ведуться різні обговорення. Можливість відправки фото- і відео- повідомлень безпосередньо в додатку, прискорило термін рішення як простих питань, таких як пошук господаря «загублених ключів» або вибір (узгодження, перенесення) дати прибирання прибудинкової території так й з більш важливих.

Комітет самоврядування громади успішно адмініструє «групу» вже 6 місяців і відзначає збільшення ініціативних пропозицій, підвищення дисципліни і відповідальності у фінансових питаннях (оплата комунальних послуг), значне скорочення термінів ухвалення рішень. Цей проект «зблизив» членів громади і дозволив кожному жителю бути причетним до всіх загальних питань, незалежно від зайнятості на роботі і інших особистих факторів.

Такий невеличкий приклад чудово демонструє самостійність громади в управлінні. Громада знаходить та затверджує більш ефективні, сучасні інструменти організації, що сприяють процесам самоврядування. Сучасні технології, які чудово обслуговують запити прогресуючого бізнесу, сфери дозвілля і розваг, можуть і повинні стати першочерговими помічниками в організації самоврядування територіальної громади.

Ровинська Катерина Ігорівна

*к. держ. упр., доцент,
доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ФОНД РОЗВИТКУ ГРОМАД ЯК СЕРВІСНИЙ ІНСТРУМЕНТ ГРОМАДИ

Пошук резервів збільшення коштів місцевого самоврядування є надзвичайно важливими проблемами у сучасних умовах спрямованості на децентралізацію державної влади в Україні. Тому впровадження нових інструментів для накопичення та збереження коштів для вирішення визначних для відповідної місцевості проблем набуває все більшою актуальності.

Фонд розвитку громад (ФРГ) є особливим способом мобілізації та акумулювання ресурсів певної громади для розв'язання наявних місцевих проблем та сприяння розвитку відповідних територій. Іншими словами, Фонди громад працюють в чітко визначеному географічному регіоні, а грошові кошти, які вони залучають, мають здебільшого місцеве походження і тому повинні використовуватися на місцевому рівні. Термін «Фонд розвитку громади» походить від перекладу з англійського терміна «community foundation» [1] (дослівно – «комунальний фонд»). Перші фонди розвитку громад було створено в Сполучених Штатах Америки на початку ХХ століття. Від традиційних приватних благодійних фондів їх відрізняло те, що рішення про розподіл коштів у ФРГ приймали представницькі комітети, що виражали інтереси громади в цілому. Майже 2/3 фондів у США виникли після реформ законодавства про оподаткування у 1970-х роках. Саме тоді роль фондів як каталізаторів змін у громадах та помічників інших благодійників набула широкого визнання. Нині у США та Канаді діє близько 800 ФРГ, вони мають різноманітні форми і досвід, якими, певною мірою, можуть скористатися також українські фонди [2, с. 17].

У період незалежності України починається відродження благодійного руху, традицій меценатства та діяльності добродійних організацій, формується нова нормативно-законодавча база, що регламентує діяльність благодійництва в Україні.

Проте досі в українському законодавстві не існує юридичного терміна «фонд розвитку громади», так само як і немає нормативного акта, який би визначав принципи формування та засади для діяльності таких структур. Процеси створення ФРГ в Україні на сьогодні відбуваються у більшості випадків шляхом перетворення з благодійних організацій і, рідше, шляхом створення ФРГ для розвитку громад. Але змінити назву благодійного фонду на

ФРГ недостатньо для вирішення проблеми їх легального існування, потрібно докорінно міняти систему функціонування.

В Україні, згідно із загальноприйнятим визначенням, фондами розвитку громад визнаються неурядові організації, які задовольняють таким вимогам:

- мають на меті підвищити якість життя для всіх осіб на географічно визначеній території;
- є незалежними від контролю або впливу окремих організацій, урядових органів або донорів;
- управляються радою з осіб, які широко репрезентують громади, на користь яких діють фонди розвитку громад;
- надають гранти іншим неприбутковим організаціям та групам, які задовольняють широке коло потреб громади, в тому числі нових чи потенційних;
- прагнуть сформувати постійний капітал для потреб громади, як правило, завдяки створенню ендавменту¹ з внесків широкого кола донорів, у тому числі місцевих мешканців, компаній, урядових органів, а також інших фондів та неприбуткових організацій;
- надають послуги донорам, що сприяють досягненню ними благодійних цілей;
- залучаються до різноманітних заходів з розвитку громадського лідерства і партнерства у громадах, виконують функції ініціаторів, посередників, партнерів та координаторів у вирішенні проблем та підготовці рішень щодо важливих для громади проблем;
- мають відкриті та прозорі процедури та практики стосовно всіх своїх операцій, а також підзвітні громаді завдяки регулярному інформуванню громад про свої цілі, заходи та фінансовий стан [1].

Отже, з усіх наведених вище критеріїв, яким має відповідати ФРГ, можна виділити кілька основних, які, на наш погляд, мають бути покладені за основу під час легального визначення:

- здійснення діяльності на визначеній території задля розвитку певної територіальної громади;
- наявність органу управління, до якого входять представники широких кіл місцевої громади;

¹ Ендавмент – сума коштів або цінних паперів, які вносяться благодійником у банк або небанківську фінансову установу, завдяки чому набувач благодійної допомоги отримує право на використання процентів або дивідендів, нарахованих на суму такого ендавменту (Податковий кодекс України). При цьому такий набувач не має права витратити або відчужувати основну суму такого ендавменту без згоди благодійника.

- забезпечення співпраці та підтримка партнерських програм між трьома секторами суспільства: державою, бізнесом та неприбутковими організаціями;
- накопичення ресурсів та їхнього направлення для виконання програм, спрямованих на вирішення проблем визначеної територіальної громади.

Саме в цих критеріях закладено механізм впливу громадян на формування місцевої політики, а також залучення ресурсів та безпосередньої участі населення у реалізації цієї політики.

Чимало малих і середніх громад в Україні стикаються з проблемою пошуку інвестицій для вирішення нагальних місцевих проблем. Прибуткові підприємства у таких громадах часто відсутні або не мають достатньо вільних коштів, а через це й власні доходи місцевого бюджету є недостатніми. Щодо державних субсидій, то вони спрямовані на забезпечення радше мінімальних соціальних стандартів, ніж конкретних пріоритетів розвитку окремих громад. Й на додаток, «бюджети розвитку» в українських громадах часто фактично не виконують своєї основної функції.

Роль, яку відіграють ФРГ, можна порівняти з роллю посередника, який полегшує процес мобілізації громади на вирішення певної актуальної проблеми та залучення необхідних для цього ресурсів.

ФРГ об'єднують людей з різним рівнем освіти, сприяють встановленню партнерських відносин між громадськістю та приватним сектором, підтримуючи в такий спосіб відвертий діалог та забезпечуючи успішну спільну діяльність. Оскільки ФРГ добре знають специфіку громади, яку обслуговують, вони можуть ініціювати впровадження нових проектів і відкривати нові горизонти перед представниками організацій та перед окремими особами, які мають бажання сприяти розвитку своєї місцевої громади; фонд перетворюється у справжній «каталізатор» розвитку, прискорюючи реакцію на рівні громади.

Отже, головна риса діяльності ФРГ – інвестиції у проекти, чий результати можуть бути важливими для будь-якого мешканця громади, а не у поточну допомогу окремим особам чи групам осіб.

Залучені ресурси ФРГ спрямовують на реалізацію проектів, що відповідають визначеним ФРГ пріоритетним напрямам розвитку громади. Як правило, виділення фінансування здійснюється на конкурсній основі з максимальною відкритістю усіх процедур. В окремих випадках ФРГ може самостійно реалізовувати програми розвитку громади. В міжнародній практиці ФРГ діють фактично як фінансові установи, які надають радше ресурси, ніж конкретні послуги.

Закон встановлює і високі вимоги до звітності ФРГ щодо напрямів та ефективності використання коштів і перед окремими донорами, і громадою в

цілому. Зазвичай ФРГ оприлюднюють звіти у місцевих засобах масової інформації і окремих публікаціях. Це цілком відповідає принципу транспарентності, який забезпечує довіру відповідного ФРГ, а, відтак, постійний потік поповнення необхідними ресурсами.

Список використаних джерел.

1. Вінніков О. Правові аспекти створення і діяльності фондів громад в Україні / О. Вінніков. – Школа фондів громад – 2010. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ufb.org.ua/uploads/new_broshure_small.pdf.

2. Базові ознаки фонду громад в Україні // Під ред. В. Шейгуса. – К. : ІСАР «ЄДНАННЯ», 2013. – 24 с.

РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ (НА ПРИКЛАДІ ШВЕЦІЇ)

Актуальність обраної теми полягає в тому, що Україна, обравши проєвропейських шлях свого розвитку зіштовхується з такою складною проблемою, як нерозвиненість інститутів місцевого самоврядування. Корінь цієї нерозвиненості полягає в тому, що органи місцевого самоврядування з одного боку, не мають фінансових ресурсів для вирішення місцевих проблем, а з іншого боку, вони залишаються структурним елементом центральної влади, й тому, загальноєвропейська практика громадської участі у вирішенні місцевих питань в Україні не розвивається. Як наслідок відсутності вдалого менеджменту на місцевому рівні, місцеве самоврядування України повністю залежить від трансфертів з центрального бюджету [1].

Проблема реформування місцевого самоврядування в Україні представлено достатньо широко. Спектр проблем, який досліджуються в Україні, досить ізноманітний і включає в себе правовий, економічний, податковий та соціологічний аспекти поглядів на функціонування місцевого самоврядування в Україні [4].

Обрання прикладом для України шведської моделі місцевого самоврядування не є випадковим з таких причин. Місцеве самоврядування у Швеції є одним з давніх у Європі та налічує більше 300 років практики й називається фахівцями з місцевого самоврядування однією з еталонних моделей [1]. Головним досягненням шведської моделі, на нашу думку, є гармонійне поєднання національних традицій місцевого самоврядування, загальних європейських тенденцій розвитку місцевих громад та впровадження положень Європейської Хартії місцевого самоврядування як законних та підзаконних актів [2]. Головний принцип, який було закладено у фундамент розвитку місцевого самоврядування Швеції, є створення дієвої, незалежної та підконтрольної для більшості громадян місцевої влади. Головний шлях реалізації цього принципу дуже широко прописано у Законі Швеції «Про місцеве самоврядування» гл. 3 та гл. 9, де визначено, що «діяльність місцевого самоврядування здійснюється на засадах громадянської участі та громадянського аудиту» [4].

Після Другої світової війни перед муніципалітетами постали нові виклики завдяки збільшенню населення у містах і вимог щодо зміцнення систем

шкільництва та соціального захисту по всій країні. Швидке зменшення населення сільських територій сприймалось як загроза місцевому самоврядуванню. Були також побоювання, що укрупнення сільських муніципалітетів тільки прискорюватиме цей процес. Але Асоціація сільських муніципалітетів Швеції та Асоціація міст Швеції підтримували територіальну реформу.

Варто відзначити, що самоврядні органи місцевого рівня (муніципалітети) не підпорядковані регіональним (ландстингам), проте активно співпрацюють, самостійно визначаючи форми та напрями цієї співпраці [3]. І тому характеризуючи структуру влади у Швеції, слід виходити із того, що влада будується на кількох рівнях: рівні держави, рівні регіону та на рівні муніципалітетів. Сьогодні Швеція поділена на 24 лена, 23 ландстинги та 288 муніципалітетів (комун). Закон про місцеве самоврядування 1862 року визначив 3 типи ОМС: міста, ринкові міста та сільські муніципалітети. Перші виклики, що постали перед муніципалітетами, були – індустріалізація та урбанізація, стрімке зменшення сільського населення. Виключно на місцевому рівні діє лише місцеве самоврядування, на рівні округу поряд із самоврядуванням існує державна виконавча влада на чолі з губернатором, який призначається урядом Швеції. Структури влади у Швеції має наступний ієрархічний поділ:

1. Загальнодержавний рівень. На загальнодержавному рівні діють Кабінет Міністрів, який уособлює вищий орган виконавчої влади (складається з міністерств та державних агенств), та Парламент.

2. Регіональний рівень. На регіональному рівні функціонують державна виконавча влада, яка представлена адміністративною Радою (регіону) та регіональними управліннями державних агенств.

3. Місцевий рівень. На місцевому рівні присутні як органи місцевого самоврядування (муніципального рівня), так і органи регіонального самоврядування чи державної виконавчої влади [3].

Оскільки, законодавство про місцеве самоврядування 1991 року надало більшої автономності у створенні своїх організаційно-правових форм місцевому самоврядуванню на рівні обшин та округів, тому у Швеції розмаїття форм стало звичною нормою. Ці форми можна формалізувати у три моделі управління общиною: секторна модель; територіальна модель; функціональна модель. Секторна модель є традиційною для Швеції й означає, що виборні представники розподілені по комітетах, кожен з яких відповідає за визначену сферу діяльності.

Повноваження сектора місцевого самоврядування можна поділити на дві категорії: загальні повноваження, делеговані місцевим радам і ландстингам

законом про місцеве самоврядування, та повноваження, визначені спеціальним законодавством. Розподіл повноважень між місцевими радами та ландстингами досі спирається на той принцип, що послуги, яких потребують усі, належать до компетенції ландстингів.

Згідно із законом про місцеве самоврядування, муніципалітети та ландстинги самостійно вирішують загальні питання, що стосуються їхніх відповідних територій і не є прерогативою інших органів влади. На підставі цих загальних повноважень місцеві ради та ландстинги опікуються, зокрема, житловим забезпеченням, упорядкуванням вулиць і доріг, транспортом, водопостачанням і каналізацією, виробництвом і постачанням енергоносіїв, розвитком культури та організацією дозвілля. Останніми роками місцеві ради відповідають також за влаштування дедалі більшого числа біженців за рахунок спеціальної державної дотації. До обов'язкових повноважень місцевих рад, визначених спеціальним регулюванням, належать освіта, соціальне забезпечення, догляд за громадянами похилого віку та людьми з фізичними і психічними вадами, планування і будівництво, окремі повноваження з охорони навколишнього середовища та рятувальна служба. Для ландстингу такими повноваженнями є охорона здоров'я, лікувальні установи та державні стоматологічні поліклініки [4].

Закон 1991 р. про місцеве самоврядування визначає головні правила розподілу повноважень і відповідальності у муніципалітетах та ландстингах. Закон розширює межі їхньої компетенції й покликаний зміцнити місцеве самоврядування. Велику увагу приділено наданню можливості мешканцям територіальних громад контролювати процес ухвалення рішень та впливати на нього. Важливу роль при цьому відіграють осередки політичних партій у місцевих та окружних радах. Ті партії, що представлені у виборних органах, отримують дотації з місцевого чи окружного бюджету. Основою положим принципом місцевої адміністрації є те, що нею керують обрані представники народу. На сьогодні у місцевих і окружних радах нараховується близько 50 000 посад, кожен обранець обіймає у середньому 1,5 посади.

Підсумовуючи, можна констатувати, що успішність і результативність місцевого самоврядування в країні безпосередньо залежить, по-перше, від чіткого усвідомлення як державою, так і суспільством того безумовного факту, що питання місцевого значення можуть і повинні вирішуватися саме органами місцевого самоврядування, а не органами державної влади. По-друге – від безумовного дотримання принципу єдності повноважень і ресурсів. По-третє – від забезпечення відкритості, прозорості та відповідальності рішень і дій самоврядних органів. Організоване та контрольоване належним чином місцеве самоврядування дає можливість уникати багатьох суперечностей і мінімізувати

дистанцію між громадянами та державою, яка не завжди у змозі належно і вчасно реагувати на місцеві проблеми.

Список використаних джерел.

1. Васильєва О. Від Європейської хартії місцевого самоврядування до вдосконалення діяльності органів місцевої влади / О. Васильєва // Управління сучасним містом. Теорія і методологія управління. – 2011. – № 1. – С. 118-120.

2. Гоцуєнко Н. Самоврядування: шведський досвід і українські реалії / Н. Гоцуєнко // Дзеркало тижня. – 2013. – 9-15 серпня. – 156 с.

3. Зарубіжний досвід організації роботи місцевої влади; за заг. ред. П. В. Ворони. – Полтава: ПолтНТУ, 2012. – 288 с.

4. Місцеве самоврядування у Швеції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.municipal.gov.ua/data/>.

Рябокоть Світлана Миколаївна

*слухач денної форми навчання
факультет «Державне управління»
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

НАВКОЛО ЦІННОСТЕЙ ЛЮДИНИ МАЄ БУДУВАТИСЯ ПОЛІТИКА КРАЇНИ

Розвиток територіальної громади має керуватися, насамперед – визнанням цінностей навколо людини, бо людина це той фундамент навколо якої, має будуватися політика країни, яка дає права кожному на реалізацію мрій та очікувань. Людина має цілі, а цілі це і є права, які прописані в нашій Конституції (на освіту, захист, працю, свободу ..).

В процесі реформування всякої публічної влади повинно відбуватися з врахуванням прийнятої в суспільстві системою цінностей, історичного досвіду, практики устрою, що знаходить вираження в прийнятті окремих правил і постулатів, маючих відношення до утворюваного нового устрою держави, в даному випадку – територіального. Свої головні позиції вони знаходять, в основному, в Конституції. Сучасна Конституція, поза багатьма браками і нечіткими формулюваннями, містить все таки дороговкази устрою.

Територіальні громади мають об'єднуватися і створювати умови для вирішення пріоритетних цілей та залучення інвестицій. А принцип субсидіарності – зможе вирішити основні питання на місцях, і там же розподіляються гроші на це. Правило субсидіарності означає також розподілення завдань, згідно з якими держава, як цілість виконує лише ті завдання, які не можуть реалізуватися самими територіальними громадами або громадянами або їхніми спілками і організаціями.

Мені б хотілося на життєвих прикладах довести дію нормативних актів, які застосовуються керівництвом Авангардівської селищної ради за підтримки районного керівництва: районної ради та райдержадміністрації.

Робота над розвитком Авангардівської територіальної громади почалася ще шість років тому, а у вересні 2015 року, коли вступив у дію Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», який регулює відносини, що виникають у процесі добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, на території Овідіопольського району набуває оберті.

Протягом року проводилися обговорення серед населення територіальних громад даного регіону щодо добровільного об'єднання територіальних громад. Авангардівська селищна рада одна з перших у Овідіопольському районі розпочала дії по створенню об'єднаної територіальної громади, до складу якої

увійдуть села: Прилиманське, Нова Долина, Мар'янівка, Йосипівка, Ленінталь, Петродолинське.

Несьогоднішні день питання поки ще відкрите.

Другий яскравий приклад щодо соціально-економічного, культурного розвитку територій, підвищення якості надання послуг населенню на основі спільних інтересів та цілей, ефективного виконання органами місцевого самоврядування визначених законом – це підписаний договір про співробітництво двох територіальних громад: Авангардівської та Прилиманської в рамках Закону України «Про співробітництво територіальних громад».

Економічна ідея, що лежить в основі укладання угоди про співробітництво Авангардівської та Прилиманської територіальних громад – це реалізація спільних проектів у процесі реформування системи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Саме держава перейшла до конкретних кроків щодо приведення у відповідність діяльності органів місцевого самоврядування України та до положень Європейської Хартії місцевого самоврядування. Тому, основною метою реформи є забезпечення органів місцевого самоврядування відповідними повноваженнями і ресурсами для можливості самостійно вирішувати питання місцевого значення – утримання об'єктів соціальної та інженерної інфраструктури, забезпечення благоустрою, надання якісних адміністративних послуг мешканцям громад.

«Спільний проект» включає комплекс заходів що передбачає будівництво водогону та газогону, а саме забезпечення територіальної громади села Прилиманське якісною питною водою (природним газом), що забезпечуватиме комфортне проживання на території села.

Ще один яскравий приклад пов'язаний з об'єднанням громад – це масштабний проект під назвою «Кодима фест». Ви спитаєте чому? Тому що це поштовх до розвитку економіки в регіоні, залучення туристів та потенційних інвесторів, і який наблизить до реформи добровільного об'єднання мешканців Кодимщини.

Етно-екофестиваль «Кодима-фест» – це перший амбітний культурний захід на території північної Одещини. Це нова платформа спілкування творчих людей, вільний простір пізнання традиційної культури Південного Поділля, модернових музичних фольк-напрямів та осягнення сучасного екосвітогляду.

Засновники заходу переслідують п'ять важливі цілей: об'єднання громад сіл Кодимщини та міста Кодими, актуалізація розвитку креативної економіки в регіоні та залучення туристів і потенційних інвесторів, впровадження сучасних екологічних технологій в усіх сферах господарювання та виховання патріотизму у місцевої молоді, стимулювання інтересу та поваги

до традицій малої Батьківщини, і все це шлях до розвитку територіальних громад.

Важливою місією у роботі територіальних громад є формування привабливого та інвестиційного іміджу регіону.

Невдачі соціально-економічних перетворень у сучасній Україні, що викликали, серед інших проблем, висунули на перший план завдання пошуку нових інструментів ефективного реформування. Серед цих інструментів важлива роль належить територіальному маркетингу, що у загальному вигляді описується, як певний спосіб мислення та дій місцевого рівня і підприємців.

Тож наведу свідчення того, як на території Авангардівської територіальної громади використовується маркетинг, де перетворення територіальних органів влади в особливого партнера для підприємців, здатного не тільки враховувати індивідуальність свого регіону при прийнятті рішень щодо комплексного соціально-економічного розвитку території, але й здійснювати взаємодію між органами влади і виробниками, споживачами, інвесторами, новими жителями, туристами та іншими.

А постулат децентралізації має бути реалізований! Тобто таке розподілення завдань між рівнем центральним і нижчим, в якому не виступає ієрархічне підпорядкування органів ні в особовому обсязі, ні в предметному, тоді як органи нижчих рівнів користуються правами встановлені самостійно та незалежно, підпорядковуючись лише контролю, який проводиться за критеріями легальності.

У основі реформи децентралізації лежить принцип субсидіарності. Це фундамент, на якому має будуватися держава. В основі цього принципу лежить розуміння й прийняття того факту, що всі проблеми мають вирішуватися на базовому рівні, а центральна влада може відігравати допоміжну, субсидіарну, а не субординовану роль, і має дати регіонам можливість самостійно ухвалювати рішення.

Села, селища та маленькі міста розвиваються нерівномірно: хтось має корисні копалини, хтось – розвинену промисловість, хтось – сільське господарство, а хтось і більше нічого. Але держава повинна дати їм можливість знайти свій шлях розвитку і самим, на рівні громад, вирішити, як вони хочуть розвиватися далі. Продовжуючи їх дотувати, ми забираємо будь-які стимули для такого розвитку.

Список використаних джерел.

1. Дипломатичний і міжнародний діловий протокол та етикет: Навчальний посібник. – К.: Національна академія управління, 2011. – 164 с.

М.В. Макаренко (Азовський морський інститут Одеської національної морської академії, м. Маріуполь, Україна);

2. Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»»;

3. Закони України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.91) {Із змінами, внесеними згідно із Законами № 676-VIII від 04.09.2015, ВВР, 2015, № 37-38, ст.371, № 835-VIII від 26.11.2015, ВВР, 2016, № 2, ст.17 , № 925-VIII від 25.12.2015, ВВР, 2016, № 6, ст.60}; <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>

4. КМУ, Постанова, від 8 квітня 2015 р. № 214 Київ Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад {Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 695 від 02.09.2015}; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-п>

5. Закон України «Про органи самоорганізації населення» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 48, ст. 254,{ Із змінами, внесеними згідно із Законом N 5492-VI (5492-17) від 20.11.2012, ВВР, 2013, N 51, ст.716 ; <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2625-14>

6. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 34, ст. 1167; <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>

7. Офіційний сайт Авангардівської селищної ради <http://avangard.odessa.gov.ua>

Савенок Вячеслав Володимирович

*аспірант кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом
НАДУ при Президентові України, (м. Київ)*

МОДЕРНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ

На сучасному етапі розвитку держави триває процес удосконалення територіальної організації влади, що вимагає постійної розробки відповідних політичних документів, законодавчих та нормативно-правових актів, державної політики в сфері державотворення, місцевого самоврядування і регіонального розвитку. Таким чином, проблема удосконалення системи територіальної організації влади є сьогодні надзвичайно *актуальною* і потребує ґрунтовного та всебічного дослідження.

Система територіальної організації влади є важливим регулятором взаємовідносин між усіма членами суспільства. Будь-який механізм, котрий задіяний в забезпеченні щоденних соціальних процесів потребує постійного організаційного вдосконалення, а відтак і законодавчого оновлення. В ситуації загострення внутрішньоекономічної та зовнішньополітичної кризи заходи по модернізації місцевого самоврядування необхідно проводити негайно. Терміновість змін жодним чином не повинна занижувати планку вимог до якості запропонованих перетворень і не призводити до порушень процедури та алгоритму їх проведення.

Сьогодні питання організації діяльності представницьких органів знаходяться у центрі уваги фахівців, що досліджують специфіку місцевого самоврядування в Україні через класифікацію функцій, які здійснюють представницькі органи місцевої влади. Зазначимо, що продовжує створюватися єдина, без втручання державних інституцій, система представницьких органів місцевої влади, які здійснюють достатньо широкі власні (в межах закону) і делеговані органами державної виконавчої влади, повноваження, що сприяє формуванню, так званого, «репертуарного» набору функцій, який може реалізувати кожний орган місцевого самоврядування [1].

При цьому можливі функціональні альтернативи, тобто при фіксованій сукупності структурних елементів, що утворює орган місцевого самоврядування, можливі різні варіанти наборів функцій, що є досить доречним для належної досконалої організації діяльності представницьких органів місцевої влади в адміністративному районі України.

Повноваження місцевого самоврядування – це визначені Конституцією і законами України, іншими правовими актами права і обов'язки територіальних

громад, органів місцевого самоврядування із здійснення завдань та функцій місцевого самоврядування. У загальному вигляді найважливіші питання, віднесені до відання місцевого самоврядування, визначені Конституцією України, ст. 143 якої передбачає, що територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності; затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку і контролюють їх виконання; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки і збори відповідно до закону; забезпечують проведення місцевих референдумів та реалізацію їх результатів; утворюють, реорганізують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їхньої компетенції [2, ст. 143].

Загальною тенденцією в управлінні суспільним розвитком є децентралізація влади, що передбачає розмежування та перерозподіл функцій і повноважень органів державної влади на користь місцевого самоврядування. Разом з тим, виникає питання про «реальну здатність» системи місцевого самоврядування забезпечити ефективне управління питаннями місцевого значення.

Концепцією реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні передбачається поступове реформування місцевих державних адміністрацій з урахуванням загальних тенденцій перетворення структурних і функціональних засад органів виконавчої влади. Метою реформування місцевих органів виконавчої влади є:

- підвищення ефективності здійснення державної політики уряду на територіальному рівні;
- спрямування їх діяльності на забезпечення реалізації прав і свобод громадян, розширення видів державних (управлінських) послуг та підвищення їх якості;
- гармонійне поєднання загальнодержавних та місцевих інтересів з урахуванням особливостей територіального розвитку;
- сприяння становленню та розвитку місцевого самоврядування на основі його чіткого функціонального розмежування з повноваженнями виконавчої влади [3].

Складність подальшого розвитку України полягає у необхідності в непростих умовах та у термін, спираючись на світовий досвід функціонування органів місцевої влади і враховуючи вітчизняні та зарубіжні набутки, вирішити важливе для майбутнього країни завдання – шляхом модернізації існуючої,

створити «нову» систему територіальної організації влади, яка б відповідала сучасним викликам світового розвитку, діяла в інтересах та під контролем громадян.

Аналіз розвитку регіонів України в останні роки дає підстави зробити висновок, що закріплена Конституцією нашої країни система територіальної організації влади в умовах ринкової економіки є недостатньо результативною і не спроможна ефективно впливати на процеси соціально-економічного та культурного розвитку територій, забезпечувати якісний рівень надання послуг населенню, який відповідав би європейським стандартам.

Отже, метою модернізації територіальної організації влади повинно стати підвищення рівня забезпечення та захисту прав, свобод і законних інтересів особи, визначення раціональної просторової основи організації влади для забезпечення її децентралізації, доступності та якості надання адміністративних послуг, посилення спроможності та відповідальності громад за свій розвиток, створення передумов для сталого розвитку територій, громад, районів, регіонів України.

Список використаних джерел.

1. Загальні засади місцевого самоврядування в Україні: підручник / авт.-упоряд.: В.М.Вакуленко, М.К.Орлатий, О.С.Ігнатенко та ін.; за аг.ред. В.М.Вакуленка, М.К.Орлатого. – К. : НАДУ, 2010, – 400 с.

2. [Конституція України](#) : прийнята 28.06.1996 № 254к/96-ВР / Офіційний сайт Верховної Ради України //[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрану.

3. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні / [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Режим доступу :<http://minregion.gov.ua/discussion/proekt-ukazu-prezidenta-ukrayini-pro-zatverdzhennya-koncepciyi-reformu-vannya-miscevogo-samovryaduvannya-ta-teritorialnoyi-organizaciyi-vladi> – Назва з екрану.

Семенюк Ганна Анатоліївна

аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування, слухач першого курсу денної форми навчання факультету державного управління, спеціальності «місцеве самоврядування» ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНА РЕФОРМА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА (ДОСВІД ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ ТА ПОДІЛУ)

Підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, визначення стратегічного курсу на вступ до ЄС актуалізує необхідність нового розуміння і трактування ролі та значення публічної влади як способу функціонування демократичного ладу. Тому досвід територіального устрою та поділу, питання впровадження окремих механізмів взаємодії органів публічної влади держав – членів Європейського Союзу, особливо Республіки Польща (далі по тексті – РП або Польща) в систему місцевого самоврядування України набуває особливої актуальності.

Дуже важливе значення для нашої держави має реформування отриманого у спадщину від Радянського Союзу територіального устрою, що гальмує соціально-економічний розвиток територій. Тому Указ Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [14] безумовно є тим нормативно – правовим актом, що сприяє здійсненню на нинішньому етапі розвитку України динамічного і складного демократичного переходу до нової якості політично організованого, відповідального громадянського суспільства, в якому поступово підвищується рівень політичної участі громадян, ступінь забезпечення їх прав і свобод.

Актуальність проблеми визначається слабкою розвиненістю в державі системи інституцій, здатних у координації і взаємодії проводити ефективну реалізацію завдань місцевого та регіонального розвитку в умовах здійснення системних реформ у державі. У цьому контексті одним із важливих чинників зміни ситуації на краще має стати ефективне інституційне забезпечення процесу реформи місцевого самоврядування з урахуванням світового досвіду, чіткого розподілу функцій та координації діяльності органів державного управління у сфері територіального розвитку.

Визначальним для України в зазначеному контексті виступає досвід РП, країни, що успішно та динамічно здійснила реформу місцевого самоврядування, і яка, за оцінками експертів Ради Європи, є прикладом таких перетворень у Центрально- Східній Європі. Запроваджений у РП устрій

демонструє раціональність розподілу владних повноважень та компетенції між трьома рівнями місцевого самоврядування – гміною, повітом та воєводством. Результатом такої трансформації стало створення держави нового типу, яка служить своїм громадянам і, спираючись на самоврядні інститути та громадянське суспільство, дає можливість формувати і контролювати органи публічної влади [11, с. 16].

Реформу територіального устрою та поділу, що здійснила Польща у 90-х роках включала в себе:

по-перше, перетворення адміністративно-територіальної одиниці нижнього рівня у муніципальну територіальну одиницю – самоврядну гміну;

по-друге, створення нової адміністративно-територіальної одиниці – повіту та повіт як муніципально-територіальної одиниці;

по-третє, трансформацію воєводської ланки адміністративно-територіального устрою шляхом збільшення колишніх дрібних воєводств та створення інституту воєводського самоврядування.

Основна причина реформування полягала в тому, що важливою рисою громадської адміністрації на початку реформ була суттєва централізація влади і концентрація адміністративних повноважень на центральному рівні.

До основних недоліків старої системи було віднесено мережу структур державної виконавчої влади, що включала в себе фактично п'ять рівнів (центр – округи спеціальної компетенції відповідно до мережі воєводств, що існували до адміністративної реформи 1975 р., коли їх кількість була підвищена в три рази – 49 воєводств – територіальні одиниці воєводств, що здебільшого збігалися з межами існуючих до 1975 р. повітів – гміни, в частині делегованих повноважень) замість офіційних двох (воєводство – гміна); існуючий територіальний поділ, що був запроваджений у 1975 р. внаслідок ліквідації повітового рівня та кількарязового збільшення кількості воєводств призвів до руйнування об'єктивних та історично сформованих районів, створив багато слабких воєводств, розірвав регіональні та повітові спілки; існуючі територіальні одиниці переважно не були самодостатні та спроможні до розвитку.

На цій підставі урядом Польщі були вироблені кілька цілей реформ, що включали в себе:

- підвищення рівня управління державою через перенесення багатьох завдань та компетенції з центру до воєводств, а також до повітів та гмін, і тим самим надати центральній владі можливості зосередитися на стратегічних проблемах розвитку держави;

- упорядкування територіальної системи через створення нових суб'єктів громадського права – територіальних громад на рівні гміни, повіту, воєводства;
- укрупнення воєводств до рівня, коли б вони були спроможні проводити регіональну політику та виконувати такі завдання, які мають надлокальний характер;
- відновлення повітового рівня, який би мав виконувати ті завдання локального характеру, яких не може самостійно виконувати гміна;
- пристосування територіальної організації до стандартів Європейського Союзу.

Виділяють два етапи: у 1990 р. було утворено самоврядування гмін, а в 1998 р. утворено самоврядування повітів та воєводств, які почали реалізацію своїх повноважень з 1 січня 1999 р. Уже в результаті реформи 1990 р. у Польщі було встановлено дуалістичну модель територіальної організації публічної адміністрації.

Гміна стала опорною одиницею місцевого самоврядування, а воєводство залишалось одиницею територіального поділу країни для вирішення завдань урядової адміністрації

У Малій Конституції РП 1992 р. територіальному самоврядуванню було присвячено окремий розділ. Проте, по суті, під територіальним самоврядуванням розумілося самоврядування гмін. На основі цієї Конституції в 1994 р. було прийнято закон про столичне місто Варшаву, якому було надано статус об'єднання 11 гмін.

Значно вплинуло на становлення територіального самоврядування в Польщі її приєднання в 1994 р. до Європейської хартії територіального самоврядування. Зокрема, польське територіальне самоврядування керується такими принципами діяльності, як однорідність рішень, триступеневість, відносно широка децентралізація, гарантування самостійності, охорона прав самоврядування, організація нагляду за дотриманням законодавства тощо.

Територіальна реформа в січні 1999 року мала на меті децентралізацію й демократизацію місцевого управління. Це здійснювалося шляхом обмеження на рівні воєводств функцій державної адміністрації, яка діяла поряд із адміністрацією самоврядування воєводства, та запровадження адміністрації самоврядування на всіх трьох рівнях територіального поділу – гміни, повіту й воєводства. Було запроваджено трирівневий територіальний поділ, відповідно до якого РП поділяється на 16 воєводств, 308 сільських і 65 міських повітів (міста на правах повітів) і 2489 гмін.

На чолі РП стоїть Президент, воєводства – воєвода, повіту – староста, а гміни – вуйт, бурмістр чи президент міста [9].

Воєводство – найбільша територіальна одиниця; повіт – територіальна одиниця другого ступеня, до її складу входять декілька гмін; гміна – основна територіальна одиниця.

Новий територіальний поділ РП встановлено законом від 24 липня 1998 року. Законом про повітове самоврядування засновано органи самоврядування повіту та визначено їхню компетенцію. Одночасно утворено органи самоврядування, а також урядові органи у воєводстві.

У всіх згаданих одиницях територіального поділу діють представницькі органи територіального самоврядування. Це – ради, що обираються на загальних виборах терміном на чотири роки.

Гміна – це початкова і найважливіша одиниця адміністративної влади. Керівництво гміни становлять: рада гміни, яка обирається у загальних виборах місцевого самоврядування, а також правління, що обирається радою гміни і здійснює виконавчу владу в гміні.

Місцеве самоврядування після реформи включає регіональні, повітові і спільноти гмін, які відповідають трьом різним рівням основного територіального поділу держави. Між трьома рівнями самоврядування немає відношення організаційної залежності. Вони є рівноправними, і різняться за поставленими перед ними завданнями.

Завдання базового характеру перебувають у компетенції гмін [6]. До їх обсягу належать усі публічні завдання, не передбачені для інших суб'єктів; задоволення колективних потреб спільноти належить до власних завдань гміни. Вони виконують також завдання, делеговані їм центральним урядом.

Гміна може бути сільською (така, що не має на своєму терені міста), місько-сільською (до складу такої гміни входить місто та декілька сіл) та міською (гміна, що міститься в адміністративних кордонах міста або т. зв. гміна зі статусом міста).

Мешканці гміни приймають рішення шляхом участі у загальному голосуванні (вибори або місцевий референдум) чи за посередництвом ради гміни, яка обирається у загальних та безпосередніх виборах на термін 4 років.

Виконавчу владу у гміні здійснює вуйт (у сільських гмінах), бурмістр (у місько-сільських гмінах) або президент (у великих міських гмінах), які обираються у безпосередніх виборах [7].

Міста на правах повіту є одночасно гмінами – у таких випадках кордони повіту чітко відповідають кордонам гміни. З існуючих станом на сьогодні у Польщі 2478 гмін 1589 є сільськими, 582 – місько-сільськими та 307 міськими (65 гмін є одночасно міськими повітами).

Гміна може створювати у своєму складі менші територіальні відділи з власними владами, наприклад солецтво, на чолі з обраним мешканцями села солтисом.

Гміна може бути сільською (така, що не має на своєму терені міста), місько-сільською (до складу такої гміни входить місто та декілька сіл) та міською (гміна, що міститься в адміністративних кордонах міста або т. зв. гміна зі статусом міста).

Мешканці гміни приймають рішення шляхом участі у загальному голосуванні (вибори або місцевий референдум) чи за посередництвом ради гміни, яка обирається у загальних та безпосередніх виборах на термін 4 років.

Виконавчу владу у гміні здійснює вуйт (у сільських гмінах), бурмістр (у місько-сільських гмінах) або президент (у великих міських гмінах), які обираються у безпосередніх виборах.

Міста на правах повіту є одночасно гмінами – у таких випадках кордони повіту чітко відповідають кордонам гміни. З існуючих станом на сьогодні у Польщі 2478 гмін 1589 є сільськими, 582 – місько-сільськими та 307 міськими (65 гмін є одночасно міськими повітами).

Гміна може створювати у своєму складі менші територіальні відділи з власними владами, наприклад солецтво, на чолі з обраним мешканцями села солтисом.

Другою (проміжною) ланкою територіального устрою Польщі є повіт [5]. Середня чисельність населення повіту – 83 тисячі чоловік (найменший повіт – 22 тисячі, найбільший повіт – 1 625 тисяч населення).

На території Польщі існує 308 повітів та 65 міст зі статусом повіту. Адміністративно-територіальна одиниця – повіт утворюється з кількох гмін. Гміна і повіт вирішують всі адміністративні питання їх жителів. Таким чином громадяни позбавляються від необхідності їздити до воєводського центру для вирішення адміністративних проблем. Повіт має окремий бюджет, а його доходи не залежать від доходів гмін. Повіт не здійснює нагляд за діяльністю гмін, не може відбирати їх права і втручатися в їх фінансове управління. Фінансово автономний повіт може проводити власну бюджетну політику.

Воєводство є найбільшою одиницею територіального самоврядування та регіональною самоврядною спільнотою, яку на підставі закону утворюють мешканці воєводства [4].

Воєводство є одиницею адміністративного поділу найвищого ступеню, яке складається з повітів. Воєводське самоврядування визначає політику регіону. Тобто займається питаннями, які не можуть бути вирішені на рівні

повіту. Головним показником діяльності воєводства є ефективність управління, найкраще використання регіонального потенціалу.

Таким чином, визначивши характерні риси реформи публічної влади в РП, співставивши їх з українськими реаліями, можна дійти висновку, що РП продемонструвала реальний приклад удосконалення адміністративно-територіального устрою, оптимізації управління державою, розвитку системи місцевого самоврядування. Здійснивши ці кроки, РП довела, що вона є правовою, соціальною і демократичною країною, яка працює на людей й існує заради їх блага. В Україні, як державі, що обрала вектором руху Європу, варто звернути увагу на необхідність реформування існуючої системи місцевого самоврядування. Польський досвід, разом з іншими розвиненими європейськими країнами, засвідчує, що зробити управління державою ефективним без її децентралізації – нереально. А тому загальні принципи ефективної реформи у будь-якій країні, що рухається в демократичному напрямку, будуть схожі [2].

Список використаних джерел.

1. Євтухова Т.І. Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні / Євтухова Т.І., Легенько Ю.В., Міщенко Р.І., Родіонов О.В., Руденко О.М. «Участь громадськості у процесі прийняття рішень на місцевому рівні», навчально-методичний посібник / ДП «Укртехінформ» – Київ, 2013. – 250 с.;

2. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036;

3. Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>;

4. Закон Республіки Польща «Про урядову адміністрацію у воєводстві» від 5 червня 1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/kyivsolidarityfundpl/23-2009-51450845>

5. Закон Республіки Польща «Про повітове самоврядування» від 5 червня 1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.csi.org.ua/zakon-pro-povitove-samovryaduvannya-vi/>

6. Закон Республіки Польща «Про гмінне самоврядування» від 8 березня 1990 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vuzlib.su/books/4946-%D0%A2>

7. Закон Республіки Польща «Про пряий вибір вїйта, бургомїстра й мїського голови» від 20 червня 2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.civicportal.org/biblioteka1/2_Administracja/Ustawy_7/Ustawa_5.pdf

8. Закон України «Про співробітництво територіальних громад» Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 34, ст.1167;[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>
9. Конституція Польської Республіки от 2 апреля 1997 года. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/rosyjski/kon1.htm>
10. Корчак Є. Адміністративна реформа в Польщі : спроба оцінки / Є. Корчак // Економічний часопис. – 2001. – № 1. – С. 13–18.
11. Малиновський В. Уроки польської адміністративно-територіальної реформи для України / В. Малиновський // Державне та муніципальне управління в умовах політико- адміністративної реформи : матеріали наук. – практ. конф. Тези доп. (17–18 травня 2007 р.) / Відпов. ред. В. Малиновський. – Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2007. – С. 15–18.
12. Свянєвич П. Місцеве самоврядування в Польщі / П. Свянєвич [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.largis.ldp.lviv.ua/ukraine/documnt.htm
13. «Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом» [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631
14. Указ Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>;

Сич Н. А.

*к.е.н., доцент кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом
НАДУ при Президентові України*

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ТА ПРІОРИТЕТ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

В умовах активного пошуку інвестицій для вирішення поточних соціально-економічних проблем та досягнення стратегічних орієнтирів місцевого розвитку територіальним громадам та їх представницьким органам все частіше доводиться звертатись до методики проектного менеджменту. Досвід, накопичений у цій сфері, свідчить про переваги проектного управління, яке фокусує увагу і зусилля на визначальних проблемах громади, системно підпорядковує використання різних видів ресурсів громади чітко окресленій проектній цілі, чим забезпечує більш ефективне їх використання в умовах значної обмеженості.

Водночас, цей досвід виявив, що через існування ряду функціональних та організаційно-методичних відмінностей проектів територіальних громад, які вирізняють їх з-поміж інших видів проектів, не всі елементи класичного проектного менеджменту беззастережно застосовні для таких проектів. Це спричиняє необхідність формування особливої науково обґрунтованої методології управління проектами територіальних громад, однією з позицій якої, на наш погляд, має стати комунікативний підхід та відповідна процедура візуалізації на всіх етапах життєвого циклу проекту.

Передусім потрібно зазначити, що пріоритет комунікативного підходу та відповідна візуалізація предмету комунікації природно присутні не тільки в управлінні проектами, а й у системі управління розвитком територіальної громади загалом. Це обумовлено кількома базовими факторами: можливість реалізації місцевого самоврядування громадою безпосередньо, природа інституту комунальної власності, функціональні особливості публічної інфраструктури, виробництва та надання послуг, механізм господарювання у комунальному секторі економіки. Але для управління проектами територіальних громад, з точки зору «нової інтегрованої методології управління проектами розвитку соціально-економічних систем» [1, с.8], такий підхід має принципово важливе значення.

Серед особливостей, що спричиняють необхідність візуалізації проектної ідеї (на стадії ідентифікації проекту) та зрештою самого проекту громади (в

процесі розробки, реалізації та моніторингу проекту), на наш погляд, потрібно виділити наступні.

В основі такого проекту завжди лежить необхідність вирішення соціально-економічної проблеми громади (або громад) – певна публічна потреба, тому й продукт проекту буде не завжди (і не стільки) оцінюватись рівнем прибутковості або економічної ефективності, а й ступенем суспільної корисності («стійкої користі для цільових груп» [2, с.33]), його життєздатності не тільки з техніко-економічної точки зору, а й з соціальної. Тож, певною технічною складністю у розробці та оцінці проекту є визначення системи релевантних індикаторів результативності та впливу проекту, які далеко не завжди мають кількісний вимір.

Ресурсна концепція *якісного* проекту територіальної громади має спиратись, передусім, на власні ресурси та потенціал. Збільшення частки власних ресурсів (а тим самим – зменшення частки залучених) підвищує економічну ефективність проекту, до того ж, власні ресурси в проекті є найбільш придатними для гнучкого та мобільного управління. До таких ресурсів, окрім коштів місцевого бюджету, відносяться об'єкти комунальної власності та можливість здійснення будь-яких (в межах законодавства) майнових операцій, а також – самоврядний потенціал: адміністративний (місцеві управлінські рішення (посилення або навпаки послаблення впливу), послуги за спрощеною схемою), інформаційний (доступ до інформації), соціальний, креативний потенціал, механізми співучасті та спів-фінансування, самооподаткування громади на проектні цілі тощо. Однак, такі «ресурсні переваги» формують особливе оточення проекту громади, а також залежність процесу його розробки та реалізації від ряду обов'язкових процедурних питань, прийняття управлінських рішень, узгодження та затвердження нормативно-розпорядчих актів.

Враховуючи такі особливості, пропонується виділяти наступні чотири аспекти візуалізації проектів територіальних громад:

- *технічний* (не залежить від особливостей проекту територіальної громади, адже будь-яка проектна ідея потребує візуалізації, викладення за методологією проектного менеджменту у вигляді різних форм, таблиць, графіків тощо);
- *якості розробки проекту* (візуалізація та комунікативні заходи допомагають забезпечити якість проведення перед проектного аналізу, ідентифікації та розробки проекту територіальної громади, що є однією з особливостей та, водночас, переваг такого роду проектів);
- *споживчий* (без візуалізації та відповідних комунікативних методик неможливо убезпечити проект від специфічних споживчих ризиків

(ризиків не сприйняття проектного продукту або соціально-економічних змін, викликаних реалізацією проекту цільовим бенефіціаром проекту або ж рештою громади. Простіше кажучи, громаду як споживача проекту потрібно завчасно готувати до змін, проводячи відповідне рекламування проекту);

- *результативний* (без візуалізації важко забезпечити загальну ефективність реалізації проекту територіальної громади, життєздатність його проектного продукту та сталість проектних результатів).

Запропонований підхід також актуалізує й новий формат проектів територіальних громад, пов'язаний із сучасним етапом реформ децентралізації та місцевого самоврядування. Сама по собі децентралізація, просто як перерозподіл повноважень в урядових рішеннях та документах, не має сенсу. Це, швидше, ефективний інструмент покращення якості та змісту управління розвитком базового територіального рівня – громад, а відтак – системою їх життєзабезпечення та надання публічних послуг.

Тож, особливого значення набуває розробка та реалізація процедурних проектів об'єднання територіальних громад, проектів об'єднання майна та комунальних підприємств, відповідних змін у системі життєзабезпечення об'єднаної громади, спільних проектів територіальних громад, спрямованих на реалізацію організаційно-економічних новацій з утримання інфраструктури та надання публічних послуг, проектів зі створення спільних підприємств тощо [3, 4].

Управління такими проектами апріорі передбачає «між-громадівські» комунікації та відповідний механізм перед проектною візуалізацією кожного проекту, адже для їх успішної реалізації потрібна не тільки процедура згоди заінтересованих територіальних громад, а й розуміння та готовність кожного з членів цих громад до зміненого формату задоволення їх потреб.

Таким чином, залучення членів територіальної громади до розробки та реалізації місцевих проектів шляхом використання диференційованих прийомів візуалізації проектів та комунікативного підходу дозволяє використати потенціал кожного мешканця з урахуванням ступеня його активності. Окрім якості проекту, це сприяє підвищенню рівня включення громадян у процес вирішення місцевих справ взагалі, їх безпосередньої участі в управлінні розвитком громади, а також формуванню в громаді партнерської моделі самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Рач В. А. Управління проектами: практичні аспекти реалізації стратегій регіонального розвитку: навч. посіб. / В.А. Рач, О.В. Россошанська, О.М. Медведєва; за ред. В.А. Рача. – К.: «К.І.С.», 2010. – 276 с.

2. Керівництво з управління проектним циклом / підготовлено Робочою групою з управління проектним циклом (УПЦ) для ЄК, 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.europa.eu.int/comm/europeaid/qsm/index_en.htm.

3. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України, прийнятий 5 лютого 2015 року № 157-VIII// Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 13. – ст. 91.

4. Про співробітництво територіальних громад : Закон України, прийнятий 17 червня 2014 року № 1508-VII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2014. – № 34. – ст. 1167.

Стрижакова Анастасія Юріївна

*здобувач кафедри гуманітарних дисциплін
Донецького державного університету управління*

**ФОРМУВАННЯ ТРАНСКОРДОННИХ КЛАСТЕРІВ ТА ПАРТНЕРСТВ
ЯК ІННОВАЦІЙНИХ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СФЕРІ
ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА**

Сучасні тенденції спрямовані на посилення позицій регіонів, розвитку нових механізмів реалізації регіональної політики, тому необхідно відмітити, що успішний розвиток інноваційних транскордонних кластерів веде до перетворення структури економіки суміжних регіонів та до формування при зниженні бар'єрності кордонів в колишній периферії нової активної зони, яка здійснюється обмін досвідом, людським потенціалом, інформацією, тат за допомогою об'єднання підприємств весь потенціал та ресурси упередметнює в новій виробленій продукції чи у вигляді послуг.

Транскордонні кластерні об'єднання відповідно до світового досвіду стають новими формами міжрегіонального розвитку.

Таким чином, ефективність розвитку транскордонних регіонів в значній мірі залежить від розпочатого в ЄС з кінця ХХ століття процесу формування транскордонних та транснаціональних кластерів. Транснаціональні кластери охоплюють не обов'язково прикордонні регіони і спираються, як правило, на угоди на державному рівні. Транскордонний кластер може створюватися на основі угод регіональних влад та бізнесу суміжних регіонів або навіть з ініціативи регіонального бізнесу через створення спеціальних транскордонних структур.

В Україні перші теоретичні і практичні наукові напрацювання почали зустрічатися десять років тому у працях М. Войнаренка і С.Соколенка. З ініціативи американського економіста В. Прайса, волонтера Корпусу миру США, на Хмельниччині тоді були створені перші в Україні у швейній, будівельній, харчовій і туристичній галузях, які за підтримки представників науки і влади об'єднали ініціативних підприємців заради підвищення конкурентоспроможності власної продукції та регіону в цілому.

В. Геєць зазначає, що специфіка функціонування кластерів та реалізація мережевого підходу (в рамках більш загального системного підходу полягає в інтеграції галузевих і територіальних принципів організації підприємницької діяльності, можливість більш повного використання інфраструктурного потенціалу регіону, а також здатності до зміни конфігурації мережі: заміни

окремих елементів, приєднання додаткових тощо. Об'єднання у кластер чи підприємницьку мережу здійснюється на основі симбіозної взаємозалежності між різними бізнес-суб'єктами за принципом синергізму. Такі об'єднання дозволяють підприємствам малого й середнього бізнесу комбінувати переваги малих форм підприємництва та великих виробництв. Водночас кластерам і підприємницьким мережам не притаманна жорстка прив'язка до територіальних параметрів, а «рухомість» їх масштабів дозволяє забезпечити більшу гнучкість, адаптивність та мобільність діяльності об'єднання [1].

С. Коваленко зазначає, що транскордонний кластер розглядається як мережева організація територіально взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих підприємств розташованих по обидві сторони кордону (включаючи спеціалізованих постачальників, у тому числі послуг, а також виробників і покупців), об'єднаних навколо науково-інноваційного центру, яка пов'язана вертикальними зв'язками з місцевими органами влади з метою підвищення конкурентоспроможності підприємств, регіонів і національної економіки [2].

Кластерні об'єднання відповідно до світового досвіду стають новою формою регіонального розвитку – на ринку конкурують не окремі підприємства, а цілі комплекси, які скорочують свої витрати завдяки спільній технологічній кооперації.

Що стосується органів місцевого самоврядування, то в контексті стимулювання розвитку кластерної моделі вони в основному зосереджують свою увагу на таких напрямках: залучення місцевих кластерних ініціатив; нормативно-правова підтримка місцевих кластерних ініціатив; адміністративна підтримка місцевих кластерних ініціатив; грошово-кредитна підтримка місцевих кластерних ініціатив; інвестиційна підтримка місцевих кластерних ініціатив; розвиток відповідної інфраструктури; розвиток і залучення трудових ресурсів.

Слід погодитись з Р. Кризькою, яка зазначає, що основними завданнями органами місцевого самоврядування можуть бути [3]:

- визначення потенційних кластерів, їх галузевих та географічних кордонів;
- розробка критеріїв успішності діяльності кластерів (основою яких є інвестиційно-інноваційна складова);
- розробка механізмів підтримки функціонування кластерів;
- вироблення механізмів подальшої інтеграції новоутворених регіональних кластерів у національну економіку.

Сьогодні гостро стоїть завдання розробки єдиних механізмів створення та розвитку транскордонних кластерів. Тому для реалізації вектора модернізації регіональної економіки на базі транскордонної кластеризації необхідна розробка нової стратегії, що включає детальний механізм формування та державної підтримки кластерних об'єднань по обидва боки кордону відповідно

до сучасних умов. Подальше просування України по шляху інтеграції в Європейський Союз неможливо без збільшення ролі регіонів

Отже, місцеві органи самоврядування повинні виступати як рівноправні партнери (разом з бізнесом та науковим співтовариством) транскордонної кластерної політики. Важливою функцією місцевих органів самоврядування при цьому є спів фінансування проектів. У цьому контексті доцільним є створення при місцевому самоврядуванні координаційної ради з проблем кластерної політики.

Список використаних джерел.

1. Геєць В. М. «Кластери і мережеві структури в економіці – тема досить цікава, але на сьогодні ще до кінця не вивчена...» / В. М. Геєць // Економіст. – 2008. – N10. – С.10-11.

2. Коваленко С. И. Трансграничный кластер как новая форма инновационного развития еврорегионов/ С.И. Коваленко// – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.confcontact.com>

3. Кризька Р.Ю. Регіональні інвестиційно-інноваційні кластери: актуальні проблеми запровадження в Україні// Регіональне управління та місцеве самоврядування/ [Текст] / Р. Ю. Кризька // Держава та регіони. – Запоріжжя –2011 р. – №2. – Стр.129-133

Сухарська Лариса Вікторівна

*аспірантка кафедри регіонального управління,
місцевого самоврядування та управління містом
НАДУ при Президентові України, (м. Київ)*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ БАГАТОРІВНЕВОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

2014 рік запам'ятовується усім нам насиченими та буремними подіями, які відбувалися на Майдані у Києві та зараз тривають на сході України. Ряд питань, які стосуються української економіки, діючого політичного режиму, відносин між державою та суспільством, а також між людьми в цілому, постали перед нашою державою. Найболючіші з них:

- корупція в усіх секторах економіки;
- недостатній розвиток ключових секторів економіки країни (наприклад, оборонний сектор, металургія);
- надмірно високий рівень соціального розшарування суспільства;
- централізація влади і відсутність народної довіри;
- очевидний брак національного консенсусу щодо майбутнього держави тощо [4].

Вирішення зазначених проблем можливе при умові перегляду діючого політичного режиму в Україні, децентралізації влади та забезпечення прав громадян на участь у процесі прийняття рішень, принаймні на рівні обласних і місцевих громад. Однак, не слід розглядати децентралізацію як інструмент вирішення всіх проблем. Вона має суттєвий позитивний вплив на ефективне вирішення широкого кола питань, але й несе значну кількість ризиків. Аналіз багаторічного досвіду європейських держав, що мають ефективний механізм системи управління регіонами, допоможе звести цей ризик до мінімуму [5].

Європейський політичний режим характеризується відносно новою моделлю суверенітету, яка, на відміну від традиційної з її наголосом на уряді (владі), базується на управлінні. Європейське утворення складається з багатьох рівнів управління, яке вимагає участі державних органів влади, недержавних суб'єктів і

європейських інституцій для формування взаємопов'язаної політики. Фактично значна частина такого управління здійснюється шляхом використання мереж приватних та публічних суб'єктів, які знаходяться на різних рівнях управління та утворюють так зване «багаторівневе управління».

Багаторівневе управління (англ. – multi-level governance) може бути визначене як механізм ухвалення взаємопов'язаних рішень, який залучає

багатьох в інших обставинах політично незалежних акторів (державних і недержавних) на різних рівнях територіальної агрегації у відносно безперервні процеси переговорів і реалізації рішень; цей механізм не має на увазі наявність у акторів виняткових політичних компетенцій і незмінну ієрархію політичної влади на будь-якому з рівнів. Багаторівневе управління має стати новою концепцією, яка дозволить істотно підвищити результативність державної і місцевої політики [2].

Можна виокремити такі характерні ознаки держави орієнтованої на модель багаторівневого управління:

- послаблення впливу держави, як владної політичної організації, по відношенню до управління в конкретному регіоні;
- значна втрата контролю над окремими виконавцями (що має важливе значення для боротьби з корупцією);
- визнання наявності різних рівнів прийняття управлінських рішень;
- сприйняття місцевого самоврядування в рамках сучасної державності в якості партнера, а не посередника (місцеве самоврядування набуває як би двоїсту природу, яка визначальним фактором у питаннях взаємовідносин з державою бачить партнерство центру і місць);
- розгалуження мережі різного роду інституцій, між якими відбуваються не вертикальні, як це характерно для держави, а горизонтальні зв'язки співпраці (формально всередині мережі ніхто нікому не підпорядкований).

Дослідження особливостей багаторівневого управління є особливо актуальним в умовах, коли життя диференціюється і стає складним, що практично унеможлиблює управління колишніми методами «зверху вниз» через безпосереднє державне втручання, не вдаючись до взаємодії з самим суспільством. Проблема має свою актуальність і для України у зв'язку із труднощами переходу системи державного управління в Україні до більш гнучких демократичних методів урядування, обумовлених складністю трансформації неефективних радянських ієрархічно-бюрократичних управлінських схем у сучасний постмодерний європейський контекст [1].

Формування багаторівневого територіального управління в Україні передбачає розв'язання низки проблем методологічного характеру як на макрорегіональному, так і на мікрорегіональному рівнях, зокрема: запровадження нової ідеології функціонування виконавчої влади як діяльності щодо забезпечення прав і свобод громадян, надання державних послуг; розбудова раціонального адміністративного устрою; децентралізація влади; організація на нових засадах державної служби; формування несприйняття та нетерпимості до корупції на всіх рівнях її прояву тощо.

Незаперечним є також той факт, що реформування системи державного управління має сприяти формуванню та утвердженню в Україні громадянського суспільства. Тому багаторівневе територіальне управління має бути сформоване на засадах прозорості, верховенства права, неухильного дотримання прав і свобод людини, громадського контролю за діяльністю влади в особі її представників. Водночас громадянське суспільство також має бути відповідальним, а тому необхідно сприяти формуванню свідомої, критичної суспільної позиції як у межах територіальної громади, так і на рівні об'єднань громад чи навіть регіонів [3].

Отже, в Україні розвиток багаторівневої системи європейського управління можливий на наднаціональному, національному, регіональному та місцевому рівнях. Його результатом, на нашу думку, повинно стати збільшення кількості суб'єктів управління відповідно до розширення різних сфер державної політики, які включають урядових та неурядових учасників; удосконалення процесуальності і підвищення рівня демократизму, що забезпечить зміцнення територіальної цілісності країни, боротьбу з корупцією, економічний розвиток, ефективність діяльності органів державної влади та підвищення рівня і якості життя населення.

Список використаних джерел.

1. Киричук О. С. Багаторівневе («мережеве») управління в Європейському Союзі: нові виклики для України [Текст] / О. С. Киричук // Демократичне врядування в контексті глобальних викликів та кризових ситуацій : матер. наук.-пр. конф. за міжнар. уч. (3 квітня 2009 р., м. Львів) : у 2 ч. Ч. 2 / за наук. ред. чл.-кор. НАН України В.С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2009. – С. 194-208.

2. Котковський В. Р. Багаторівневе управління в розробці та реалізації державної політики [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2015-1/doc/2/03.pdf>

3. Новіков О. В. Протидія корупції в умовах формування багаторівневого територіального управління в Україні: теоретико-методологічний аспект / О. В. Новіков // Науковий вісник ХДУ. Серія «Юридичні науки», 2015, – № 3 (2), – С. 128-133.

4. Marks, G. (1993). Structural policy and the multilevel governance in the EC. In: A Cafruny and G. Rosenthal (eds.): The State of the European Community: The Maastricht debate and beyond. London: SAGE, pp.391-411.

5. The National Institute for Strategic Studies (n.d.). Expected risks in terms of the decentralization of Ukraine. Retrieved 17 August 2014 from <http://www.niss.gov.ua/articles/1021/>

Узскій Ігор Володимирович

слухач факультету Державного управління

Спеціальності 8.15010009

«Місцеве самоврядування»

ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ПРОЦЕСІ СВІТОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. Глобалізація створює умови розвитку, які потребують взаємодії спільнот людей у масштабах, що перевищують територію держави і навіть континентів. У світі вже поширені практики міждержавної співпраці, але не на принципах національної ідентичності, а за суттю є позадержавними, поза регіональними, поза територіальними формами самоорганізації економічних, політичних та інших суб'єктів відносин.

Як долучитись місцевим громадам до міжнародного співтовариства, як залучити інвестиції для зміцнення економічної інтеграції регіону з використанням переваг нового територіального поділу і кооперації праці. Як забезпечити здатність територіальних громад та органів місцевого самоврядування вирішувати питання соціально-економічного розвитку; удосконалення фінансових міжбюджетних відносин; досягнення продуктивної зайнятості населення; стабілізації та поліпшення демографічної ситуації в державі; налагодження міжнародного співробітництва у сфері регіональної політики, наближення національного законодавства до норм і стандартів Євросоюзу та розвитку транскордонного співробітництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток теоретико-методологічних засад місцевого самоврядування зробили вітчизняні вчені в галузі публічного управління з застосуванням аналітичних підходів, новітніх методик стосовно аналізу розвитку регіональних процесів у політичному просторі країни та розробки моделей їх майбутньої конструкції. Для розробки та втілення ефективної регіональної політики, науковці розглянули роль регіоналізму в контексті європейського досвіду, роль та місця регіонів у глобалізаційному процесі. Я. Верменич [1], М. Згуровський [2], П. Любченко [3–7], О. Молодцов [8; 9], Н. Нижник [10], М. Пітцик [11], О. Радченко [12], В. Рубцов [13], С. Саханенко [14-17], Т. Тараненко [18] П. В. Ворона [19], та інші.

Невирішені проблеми. Реформування публічного управління та місцевого самоврядування є на сьогоднішній день одним із головних завдань сучасного розвитку України. Ця проблема стає одним із основним гальмом в

економічному і соціальному розвитку країни та однією з причин її відставання у світовому суспільстві. Актуальним питанням є вдосконалення діалогу територіальних громад, громадських організацій, та їх представників з органами влади всіх рівнів для здійснення реформ у системі публічної влади та інтеграції в світовий ринок: фінансів, інформації технологій.

Процес глобалізації, що інтенсивно розвивається у світовій економіці, супроводжується радикальними змінами та зрушеннями в усіх сферах суспільного життя: політичній, економічній, соціальній, технічній тощо. Глобалізація змушує переглянути методичні підходи до перспектив розвитку всіх галузей діяльності, провести реформи, реконструкції, перебудови спираючись на інтеграцію ресурсів, ризиків, перспектив [20]. Глобалізаційна міжнародна інтеграція передбачає створення на міжнародному, національному та регіональному рівнях, таких виробничих та торговельних елементів, як мережі, альянси, концерни, кластери.

Мета дослідження. Розглянути пріоритетні шляхи вирішення завдань такі як: удосконалення або спрощення державного регулювання у сфері соціально-економічного розвитку регіонів, відповідних правових, організаційних, економічних та інших механізмів, підвищення ролі та відповідальності місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування за вирішення покладених на них повноважень та завдань .

Виклад основного матеріалу.

Теорія нового регіоналізму є відповіддю на процес глобалізації, що розгортається під впливом інформаційних технологій. Виникненню і розповсюдженню парадигми нового регіоналізму на теренах України сприяють такі фактори: інноваційний технологічний розвиток; процес економічного зростання (на основі інформаційної економіки та інформаційних технологій) через розвиток науки; становлення держави як складової європейської спільноти та майбутні процеси децентралізації й деконцентрації [21]. У цьому контексті новий регіоналізм є складовою загального процесу формування елементів інформаційного суспільства, на порозі котрого стоїть і наша країна [22]. В його основі є системні інституційні зміни, а основною їх характеристикою – децентралізація державної влади та формування засад поліцентричності прийняття рішень. Полеміка щодо інформаційного суспільства широко використовується в наукових дискурсах для характеристики нового типу соціальної організації суспільства, у суспільній практиці, у тому числі в практиці публічного управління [23; 24].

Державна регіональна політика, що формується на основі принципу нового регіоналізму, є частиною національної стратегії соціально-економічного розвитку України, тісно пов'язаної із здійсненням адміністративної реформи та

впорядкуванням територіального устрою країни [25], яка реалізується шляхом здійснення органами виконавчої влади та місцевого самоврядування системи заходів для забезпечення ефективного комплексного управління соціально-економічним розвитком України та її регіонів [56–28]. В основі європейської політики регіонального саморозвитку є Декларація регіоналізму, прийнята Асамблеєю Європейських Регіонів 4 грудня 1996 року в м. Базелі [29;]. Вона відображає положення парадигми нового регіоналізму як сучасної концептуальної основи формування державної регіональної політики, слугує євро регіонам надійним орієнтиром на шляху розширення й посилення їх повноважень, встановлює напрямки, за якими відбувається розвиток регіонів, уміщує основні положення та завдання політики підтримки регіоналізму. Декларація підкреслює, що регіони є найбільш вдалою організацією для вирішення регіональних проблем, їм повинні бути передані повноваження та фінансові ресурси, необхідні для їхнього існування, вносячи у разі необхідності поправки до міжнародного законодавства. Акцентується увага на міжрегіональному та прикордонному співробітництві

Висновки.

Управління державою вимагає регіоналізації та децентралізації управління. На регіональний і місцевий рівень мають бути передані важливі питання політичного та державного управління. Ефективне державне управління має залишати більше простору політичній динаміці на місцях і у регіонах. Цим пояснюється важлива мета реформи організації держави: спочатку слід утворити політично дієздатні, забезпечені владними повноваженнями і демократично легітимовані регіональні, а також комунальні рівні. Після цього реформою мають бути передбачені відповідні форми співпраці та контролю між усіма рівнями організації держави. Регіоналізація та децентралізація є передумовами демократичної побудови держави і громадянського суспільства. Істинна демократія може бути реалізована в державі лише тоді, коли місцева та регіональна сфери діяльності ґрунтуються на демократичних засадах і в цих сферах можна навчитися демократії. Поширення демократичної відповідальності на місцевий та регіональний рівні є ознакою громадянського суспільства. Беручи на себе відповідальність за політичне будівництво, громадянин може ідентифікуватися зі своєю місцевою чи регіональною сферою, що є суттєвим елементом легітимності влади. Сучасні виклики глобалізації – принципи субсидіарності та децентралізації – належать до базових цінностей європейських держав. Кожна країна-член ЄС здійснила свою концепцію регіоналізації і децентралізації. Велику роль при цьому відіграють історичні традиції розвитку інституту регіонального управління. Значення принципу субсидіарності розглядається як передумова такого

політичного устрою, що базується на функціональній свободі управління: держава, згідно з цим принципом, гарантує своїм громадянам свободу і незалежність, місцеве й регіональне самоврядування.

Список використаних джерел.

1.Верменич Я. Регіональна історіографія: зміст і структура поняття / Верменич Я. // Історіографічні дослідження в Україні. – 2002. – Вип. 11. – С. 253–254.

2.Звіт про місцеві і регіональні вибори в Україні / Конгрес місцевих і регіональних влад Європи. – Страсбург, 2002. – 12 с

3.Любченко О. М. Вдосконалення державного регулювання соціально-економічного розвитку регіону / О. М. Любченко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 12. – С. 148–150.

4.Любченко П. М. Порівняльний аналіз конституційного регулювання місцевого самоврядування в Україні та інших країнах / П. М. Любченко // Місцеве самоврядування в умовах демократичної держави / Л. В. Ярічевська, П. М. Любченко, І. В. Жилінкова [та ін.] ; за ред. Ю. П. Битюка. – Х. : Право, 2005. – С. 64–82.

5.Любченко П. М. Проблема реалізації права громадян на участь у місцевому самоврядуванні / П. М. Любченко // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 1 (56). – С. 124–133.

6.Любченко П. М. Проблеми правового регулювання місцевого самоврядування: аналіз змін до Конституції України / П. М. Любченко // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. – Х. : Право, 2005. – Вип. 9. – С. 89–98.

7.Любченко П. М. Конституційно-правові основи розвитку місцевого самоврядування як інституту громадянського суспільства : монографія / П. М. Любченко – Х. : Одиссей, 2006. – 352 с.

8.Молодцов О. Культурно-економічна регіоналізація як провідна тенденція сучасності / О. Молодцов // Проблеми децентралізації: національний та міжнародний досвід : зб. матеріалів та документів / наук. ред. М. Пухтинський. – К. : Атіка – Н, 2006. – 744 с.

9.Молодцов О. Парадигма нового регіоналізму як концептуальна основа регіональної політики в умовах інформаційного суспільства / О. Молодцов // Вісник НАДУ – 2005. – № 3. – С. 56–64.

10.Савков А. П. Виборчий процес в сучасній Україні / Савков А. П. // Моніторинг законодавства України: аналіз, проблеми, перспективи : [кол. моногр.] ; за заг. ред. Н. Р. Нижник. – Чернівці : Технодрук, 2010. – С. 135–142.

11. Кравченко В. В. Муніципальне право України / Кравченко В. В., Пітцик М. В. – К. : Атіка, 2003. – 672 с.
12. Радченко О. Виборча культура: моделі реалізації в контексті демократичного державотворення [Електронний ресурс] / Радченко О., Дуравкіна Н. // Науковий вісник «Демократичне врядування». – 2010. – № 6. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeVr/2010_6/fail/radche.pdf. – Назва з екрана.
13. Рубцов В. П. Індикатори та моніторинг у муніципальному управлінні : наук.-практ. посіб. / Рубцов В. П. – К. : Гнозис, 2002. – 148 с.
14. Саханенко С. Є. Політичне управління містом в умовах самоврядування / С. Є. Саханенко. – Одеса : Вид-во ОФ УАДУ, 2001. – 380 с.
15. [Саханенко, С.Є.](#) Територіальні основи організації публічної влади в Україні : Конспект лекцій / [Сергій Єгорович Саханенко](#); В.о. [Укр. акад. держ. упр. при Президентові України. Одес. регіон. ін-т держ. упр.](#). – Одеса : УАДУ ОРІДУ, 2003. – 194 с
16. Європейська Хартія регіональної демократії : наук.-практ. коментар / В.о. [Міжнар. фонд «Відродження»](#); Уклад. [Тетяна Миколаївна Безверхнюк](#), [Олексій Сергійович Орловський](#), [Сергій Єгорович Саханенко](#). – Одеса : Хоббит плюс, 2008. – 186 с.
17. [Саханенко С. Є.](#) Територіальна влада в Україні : навч.-метод. посіб. / [Сергій Єгорович Саханенко](#), [Микола Петрович Попов](#), [Олександр Іванович Чебаненко](#), [Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр.](#). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2011.
18. Татаренко Т. М. Територіально-просторовий аспект дослідження сучасних регіональних процесів / Т. М. Татаренко ; Український центр політичного менеджменту. – Режим доступу : <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=1&n=87&c=2154>. – Назва з екрана
19. Місцеве самоврядування України в контексті розвитку представницької влади [Електронний ресурс] : монографія / [П. В. Ворона](#). – Полтава : ПУЕТ, 2012. – Режим доступу: <http://catalog.uccu.org.ua/26/2012/11/Vorona/1211misva/index.htm>
20. Соколенко С. І. Виробничі системи глобалізації: Мережі. Альянси. Партнерства. Кластери: Український контекст / С. І. Соколенко. – К. : Логос, 2002. – 645 с.
21. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика : підручник / Стеченко Д. М. – К. : Вікар, 2006. – 396 с.

22. Глобальна інформаційна основа постіндустріального розвитку : авторська доповідь Римському клубові. – К. : Міжнародна асоціація «Україна – Римський клуб», 1994. – 248 с.

23. Скаленко А. К. Глобализация и информатизация – объективно неотвратимые волны современного мирового процесса / А. К. Скаленко // Економічний часопис ХХІ. – 2002 – № 10. – С. 11–14.

24. Скаленко О. К. Україна в глобальному інформаційному просторі: між Сходом і Заходом / А. К. Скаленко // Зовнішня політика України та шлях країни до Європи. – К. : СРСФРУ, 2007. – 170 с.

25. Токовенко В. Політичне керівництво і державне управління: проблеми взаємовідносин та оптимізація взаємодії / Токовенко В. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – 253 с.

26. Богашко О. Л. Науково-методичні засади стратегії економічного розвитку регіону : дис. ... канд. екон. наук : 08.10.01 / Богашко О. Л. – К., 2006. – 20 с.

27. Богашко О. Л. Стратегічний підхід оптимізації конкурентоспроможного розвитку області / Богашко О. Л. // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2004. – Вип. 189, т. IV. – С. 1204–1209.

28. Богашко О. Л. Теоретичне обґрунтування економічної сутності регіону // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. пр. : спец. вип. до № 7–8 «Інвестиції ХХІ століття: соціальні орієнтири» / наук. ред. І. К. Бондар. – К. : КНЕУ, 2003. – С. 182–186.

29. Декларація щодо регіоналізму в Європі, прийнята Асамблеєю Європейських Регіонів від 4 груд. 1996 р. // Управління сучасним містом. – 2001. – № 7–9 (3). С. 3–

Черниш Богдан Борисович

*слухач 1 курсу денної форми навчання
факультету державного управління
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ

Виробництво енергії, що є необхідним засобом для існування і розвитку людства, впливає на природу і навколишнє середовище людини. З одного боку в побут і виробничу діяльність людини настільки твердо увійшла тепло і електроенергія, що людина навіть і не мислить свого існування без неї і споживає самі собою зрозумілі невичерпні ресурси. З іншого боку, людина все більше і більше свою увагу загострює на економічному аспекті енергетики і вимагає екологічно чистих енергетичних виробництв.[1] Це говорить про необхідність вирішення комплексу питань, серед яких перерозподіл коштів на покриття потреб людства, практичне використання в народному господарстві досягнень, пошук та розробка нових альтернативних технологій для якісного забезпечення населення теплом та електроенергією. Обґрунтування можливості застосування теорії циклічності економіки для аналізу розвитку ринку альтернативної енергетики. Поновлювані джерела енергії часто називають паливом ХХІ століття, а сам їхній розвиток останнім часом стало понад актуальним напрямком. Сучасний період розвитку людства іноді характеризують через: енергетику, економіку, екологію. Енергетика займає особливе місце. Вона є визначальною і для економіки, і для екології. Від неї у вирішальній мірі залежить економічний потенціал держав і добробут людей. Енергетика – це та галузь виробництва, яка розвивається небачено швидкими темпами. Якщо чисельність населення в умовах сучасного демографічного вибуху подвоюється за 40-50 років, то у виробництві та споживанні енергії це відбувається через кожні 12-15 років. При такому співвідношенні темпів зростання населення та енергетики, енергоозброєність лавино подібно збільшується не тільки в сумарному вираженні, а й у розрахунку на душу населення. В Україні існують політичні і економічні передумови, а також наявний динамічний потенціал для розвитку альтернативної енергетики.

Для підвищення економічної ефективності виробництва альтернативної енергії необхідно вдосконалити наявну нормативно-правову базу, що регулює питання встановлення «зеленого» тарифу.

Розвиток альтернативної енергетики до рівня, визначеного в Енергетичній стратегії України до 2030, підвищить енергетичну та економічну незалежність нашої країни, зменшить залежність від імпорتنих поставок

традиційних енергоресурсів, зменшить викиди парникових газів в атмосферу, сприятиме збереженню довкілля.[6] З метою недопущення нанесення шкоди довкіллю, перед будівництвом установок, що виробляють альтернативну енергію, необхідно на законодавчому рівні встановити механізм проведення обов'язкової державної експертизи для здійснення аналізу взаємодії відновлювальних джерел енергії з навколишнім середовищем. Таким чином, техніко-економічне обґрунтування управлінських рішень повинні виконувати фахівці з урахуванням усіх видів ефектів (соціальних, економічних, екологічних, наукових, технічних, фінансових, політичних, тощо). Тільки комплексний загально державницький підхід дозволить зберегти екологічне середовище і здобути економічну незалежність держави. Дослідження світового досвіду політики енергоефективності виявили, що ефективна політика енергозбереження базується на трьох основних принципах: стимулювання до заощадження енергії, примус до енергозбереження, просвітницькі програми у сфері енергозбереження. Головним елементом механізму впровадження енергозбереження є перехід до державно-приватного партнерства, що дозволить отримати необхідні фінансові ресурси і надасть процесу необхідну динаміку. Заклавши ці принципи у державні та регіональні програми з енергозбереження, можна досягнути значної економії енергетичних ресурсів та державних коштів на енергозабезпечення населення.

Українська політика підтримки альтернативної енергетики ґрунтується, в першу чергу, на законодавчому стимулюванні її розвитку. Був прийнятий Закон «Про альтернативні джерела енергії», Закон про «зелені тарифи», які отримали позитивну оцінку фахівців-енергетиків.[5] Однак існує ряд проблемних моментів, які потребують вирішення на державному рівні. Підвищенню енергоефективності основних енерговитратних сфер областей України сприятимуть наступні заходи:

Гармонізація існуючої нормативно-правової бази в сфері енергоефективності, шляхом прийняття Закону України «Про ефективне використання паливно-енергетичних ресурсів», проект якого розроблений Державною Агенцією з енергозбереження. Проект містить інструменти та механізми контролю за енергоспоживанням на приватних підприємствах та стимулювання впровадження енергоефективних заходів.[2] Прийняття закону сприятиме регулюванню відносин державно-приватне підприємство та створенню економічних та організаційних умов для ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів. Поновлення роботи Державної інспекції з енергозбереження. Розроблення механізму енергетичного консультування.

Забезпечення ефективного використання інструменту залучення міжнародних програм до реалізації регіональних енергозберігаючих проектів.

Активізація участі українських освітніх закладів в освітній програмі з енергозбереження SPARE.

Інформування суб'єктів приватного сектору щодо існуючих енергозберігаючих програм та проектів відповідними управліннями облдержадміністрації. Доцільним є врахування інструментів енергозаощадженні, які успішно використовуються країнами-лідерами в енергоефективності: Використання досвіду Норвегії у наданні державних грантів промисловим підприємствам, власникам будівель, ОСББ на реалізацію програм підвищення енергоефективності надасть позитивний імпульс для розвитку енергозберігаючих практик в Україні. Укладання контрактів на виконання енергосервісних робіт дозволить залучити вітчизняні та іноземні приватні компанії до реалізації енергоефективних програм. Існує необхідність у більш чіткому визначенні законодавчих механізмів взаємодії держави та інвестора. За оцінками експертів, ухвалений Закон України № 2404-VI «Про державно-приватне партнерство» потребує вдосконалення і доповнення. Існує необхідність в закріпленні більш чіткого та прозорого механізму партнерства, реалізацію державно-приватної взаємодії не лише на договірній основі, але й за допомогою створення спільних підприємств для реалізації конкретних проектів.

Сприяння розвитку децентралізації та демонополізації енергопостачання, що дозволить підвищити енергетичну безпеку регіону, знизити втрати енергії при транспортуванні. Побудова електростанцій, які використовують декілька джерел альтернативної енергії, що гарантуватиме стабільність їх роботи та енергозабезпечення населення. Для здійснення поставлених завдань цінова політика повинна проводитися шляхом послідовної лібералізації цін у галузях, у яких можливий розвиток конкуренції, посилення державного регулювання цін (тарифів) у соціально значущих галузях і в галузях природних локальних монополій.[4]

З урахуванням викладеного можна дійти наступних висновків:

Проблема енергозбереження є актуальною для України, оскільки споживання енергії областями та енерговитрати значно вищі у порівнянні з країнами-лідерами в енергозбереженні, а рівень заощадження енергії низький. Найбільш енерговитратними сферами соціально-економічного життя областей України є промисловість та ЖКГ.

Високі витрати енергії в промисловості обумовлені використанням неефективного, технічно та морально застарілого обладнання, низькою зацікавленістю власників підприємств у енергозаощаджуючих заходах.

Для скорочення енергоспоживання на державному та регіональному рівні були затверджені галузеві та регіональні програми енергоефективності.[3]

Основним недоліком зазначених програм є відсутність механізмів допомоги приватним підприємствам у скороченні енерговитратності та контролю за витратами енергії на підприємствах.

Список використаних джерел.

1. Альтернативне майбутнє України // Веб-сайт Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>

2. Рейтинг енергоефективності України [Електронний ресурс]. Режим доступу: // http://www.energy-index.com.ua/media/report/pdf/uei_2012_Ukr.pdf

3. Безуглеводородная модернизация Европы [Електронний ресурс]. Режим доступу: // http://www.energsovet.ru/bul_stat.php?idd=201

4. Адаптация законодательства к требованиям ЕС [Електронний ресурс]. Режим доступу: // <http://www.esco-ecosys.narod.ru/journal/journal121.htm>

5. Постанова ВРУ Про прийняття за основу проекту ЗУ про внесення змін до Закону України «Про електроенергетику» щодо стимулювання виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5045-17>

6. Проект оновленої «Енергетичної стратегії України на період до 2030 року» http://mre.kmu.gov.ua/fuel/control/uk/publish/article?art_id=222035

FUNKCJA ADMINISTRACYJNA I JEJ ZNACZENIE W ROZWOJU MIASTA

Wstęp

Funkcja administracyjna postrzegana jest czynnikiem stymulującym rozwój społeczno-gospodarczy. Im wyższa pozycja w hierarchii administracyjnej, tym korzystniejsze warunki do rozwoju posiada dana jednostka osadnicza.

W Polsce w 1999 r. przeprowadzono reformę administracyjną kraju, w wyniku której zmienił się układ dwustopniowy (województwo-gmina) na układ trójstopniowy (województwo-powiat-gmina). Jednocześnie dokonano redukcji jednostek I rzędu z 49 do 16. Tym samym miasta nie wszystkie miasta pełniące funkcje administracyjne najwyższego rzędu utrzymały pozycję w hierarchii administracyjnej. Spośród 49 miast wojewódzkich, status ten utraciło 31 miast. Stały się one stolicami jednostek II rzędu – powiatów lub uzyskały status miasta na prawach powiatu.

Uwarunkowania historyczne

Analizując historyczne aspekty rangi administracyjnej, oparto się na dacie uzyskania praw miejskich (przywilejów) dających, szczególnie w wiekach średnich duże podstawy i możliwości rozwoju.

Miasta, obecnie pełniące funkcje administracyjne mogą pochwalić się znacznie bogatszą tradycją miejskości. Ponad 80% z nich uzyskało prawa miejskie w XIII i XIV wieku. Jedyne z nich, które mają nieco krótszą tradycję miejskości, to Łódź od 1414, Białystok – 1665, i najmłodsze Katowice – 1865.

Miasta, które utraciły status miast wojewódzkich są również miastami starymi, blisko 65% prawa miejskie uzyskało przed początkiem XV wieku, a najstarsze z nich Chełm pochodzi z 1233 r. (jedyne Gdańsk uzyskał wcześniej prawa miejskie, a Toruń w tym samym roku).

Tradycja pełnienia rangi miasta znaczącego jest wśród byłych ośrodków wojewódzkich znacznie mniejsza od obecnie wiodących, chociaż niezbyt odległe. Sam fakt, że wszystkie z nich są miastami historycznymi, których korzenie sięgają XVIII wieku i dalej nadaje im status miast wyjątkowych.

Przemiany demograficzne

Demograficzne problemy związane z utratą funkcji administracyjnej oparto na analizie dynamiki zmian ludnościowych w dwóch okresach czasowych. Pierwszy z nich to lata, w których reformą administracyjną z 1975 r. zostały nobilitowane 32 miasta na miasta wojewódzkie. W okresie tym tempo wzrostu liczby ludności mierzone średniorocznym przyrostem liczby ludności w % wskazuje, że w okresie

tym było ono o wiele wyższe dla nowych miast wojewódzkich niż starych. Po utracie funkcji administracyjnej tempo przyrostu liczby ludności wyraźnie osłabło. Związane jest to z ogólnopolskimi trendami demograficznymi XXI wieku. Jakkolwiek porównanie byłych miast wojewódzkich i tych które obecnie pełnią rolę stolic województwa daje obraz większej prężności demograficznej tych obecnych i wyraźną tendencję do degradacji demograficznej byłych miast wojewódzkich.

Spośród byłych miast wojewódzkich, które relatywnie straciły na znaczeniu są miasta w zasięgu oddziaływania stolicy kraju Warszawy – Płock, Ciechanów, Ostrołęka, Łomża, Siedlce czy nawet Biała Podlaska. Podobnie kształtuje się sytuacja w innych regionach, gdzie zyskują demograficznie obszary metropolitarne, tracą natomiast miasta peryferyjne (w tym były wojewódzkie).

Powyższa analiza dotyczy jedynie miast w granicach administracyjnych, bez uwzględnienia strefy podmiejskiej, co oczywiście nie daje pełnego obrazu sieci powiązań obszarów zurbanizowanych.

Aspekty gospodarcze

Czy jednak utrata funkcji administracyjnej prowadzi do nieuchronnej degradacji miasta? Biorąc pod uwagę tylko jedną zmienną ekonomiczną: dochody ogółem miasta w przeliczeniu na 1 mieszkańca w okresie 1998 – 2012, a właściwie tempo wzrostu tych dochodów w %, rysuje się nieco inny obraz funkcjonowania miast w wysoko rozwiniętych krajach, jakim z pewnością jest już Polska.

Dane te wskazują, że statystycznie większy wzrost dochodów wykazywały były miasta wojewódzkie niż obecne. Oczywiście to są jedynie zasygnalizowane zmiany, że funkcja administracyjna w dobie globalizacji nie musi pełnić roli „kata». Czyli jeśli występuje, to będzie rozwój. Na słabo ukształtowane ośrodki jej utrata będzie pewnie wpływała negatywnie ze wszystkich możliwych powodów. Na solidne i prężne ośrodki może to nie mieć jednak wpływu. Ponieważ inne czynniki mogą decydować o powodzeniu bądź upadku danego ośrodka w większym stopniu niż pełnienie funkcji administracyjnej.

Być może tak korzystna pozycja byłych miast wojewódzkich jest wynikiem:

1. Słabnącej roli koncentracji ludności
2. Wielu innych wskaźników gospodarczych, które mogą zmienić obraz
3. Polityki samorządów – i jej wpływu na kształtowanie społecznych i gospodarczych postaw w tych miastach.

Czynniki społeczne

Jednym z istotnych aspektów, które wyrażają prężność działalności jednostki osadniczej są postawy i zaangażowanie społeczności lokalnych. Ich tożsamość z miejscem może dawać efekt sprawnego funkcjonowania samorządu lokalnego, bądź odwrotnie zniechęcenie i marazm.

Jak zatem społeczności lokalne postrzegają utratę funkcji administracyjnej w byłych miastach wojewódzkich? Prowadzone badania wskazują, że zadowolenie z zamieszkania w danym mieście jest bardzo silne. Niemal 60% mieszkańców uważa, że utrata funkcji administracyjnej jest widoczna. Szczególnie odnosi się to do efektów w postaci utrzymującego się wysokiego bezrobocia i braku miejsc pracy. Poza tym nastąpiło ograniczenie dostępności do niektórych usług publicznych, np. związanych ze zdrowiem oraz administracją publiczną. Często jako dodatkową przyczynę zarówno utraty funkcji administracyjnej, jak i widocznej degradacji miasta upatruje się w nieskutecznych wysiłkach władzy samorządowej.

Podsumowanie

1. W Polsce po ostatniej reformie administracyjnej degradacji rangi administracyjnej doświadczyło 31 miast.

2. Miasta te w dużej części nie posiadają tak długiej tradycji miejskości jak obecne miasta dużych regionów.

3. Uzyskanie statusu miasta wojewódzkiego spowodowało znaczne ożywienie demograficzne w latach 1975-1998 (większe niż w dużych obecnych miastach wojewódzkich).

4. Po utracie funkcji administracyjnej ubytki ludnościowe zaznaczyły się w tych miastach znacznie intensywniej niż w obecnych miastach wojewódzkich.

5. Gospodarcze elementy nie potwierdzają jednoznacznie degradacji miasta w wyniku utraty funkcji administracyjnej.

6. Postrzeganie społeczne nie jest jednoznaczne, aczkolwiek ponad 40 % mieszkańców nie widzi objawów degradacji miasta po utracie funkcji administracyjnej.

7. Jako najważniejszą przyczynę (lub może raczej skutek) tej degradacji wskazują bezrobocie i brak miejsc pracy.

Literatura:

1. Gawryszewski A., 2005, Ludność Polski w XX wieku, PAN IGiPZ, Monografie 5, Warszawa

2. Izdebski A., 2012, Ustrój terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej i zasada decentralizacji, [w:] Lutrzykowski A. (red.), Ustrój terytorialny państwa a decentralizacja systemu władzy publicznej, seria Samorząd terytorialny w XXI wieku, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 13-32.

3. Kaczmarek T., 2012, Podział terytorialny Polski – stan i perspektywy zmian, [w:] Lutrzykowski A. (red.), Ustrój terytorialny państwa a decentralizacja systemu władzy publicznej, seria Samorząd terytorialny w XXI wieku, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 125-153.

4. Krzysztofik R., 2007, Lokacje miejskie na obszarze Polski. Dokumentacja geograficzno-historyczna, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice
5. Ludność, Ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania, Bank Danych Lokalnych, GUS, Warszawa, www.stat.gov.pl z dn.30.04.2014
6. Sobczak J., 2012, Decentralizacja administracji publicznej a zadania samorządu terytorialnego, seria Samorząd terytorialny w XXI wieku, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń, s. 33-52.
7. Wendt J., 2012, Geography of authority in Poland, *Jurnal of Geography, Politics and Society*, Year II, No 1 (3), June 2012

ЗМІСТ

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ	3
СЕКЦІЯ 1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	5
<i>Аймедов Костянтин, Кривоногова Оксана, Зайцев Андрій Сергійович</i> АНАЛІЗ МІЖВІДОМЧОЇ КООРДИНАЦІЇ ТА МЕХАНІЗМІВ РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ ПОСЛУГ ДЛЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ НА БАЗІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЯК ПІДҐРУНТЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ РАНЬОГО ВТРУЧАННЯ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ	6
<i>Бельська Тетяна.</i> ГЛОБАЛЬНЕ СУСПІЛЬСТВО В КОНЦЕПТІ УНІВЕРСАЛЬНОГО ЕПОХАЛЬНОГО ЦИКЛУ	10
<i>Буряченко Олександр.</i> ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ	15
<i>Ільченко Марина.</i> ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ ЯК НОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	19
<i>Курилюк Андрій.</i> МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ	22
<i>Красіловська Зоя.</i> МЕДІАЦІЯ ЯК ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ	25
<i>Лахижа Микола, Черчатий Олександр.</i> ДОСВІД РЕФОРМ У РЕСПУБЛІЦІ СЛОВАЧЧИНА ДЛЯ УКРАЇНИ	28
<i>Лесик Олена.</i> УПОРЯДКУВАННЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: ІЄРАРХІЯ ТА ГЕТЕРАРХІЯ	32
<i>Рильська Вікторія.</i> ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	35
<i>Реплянчук Наталія.</i> ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ПРОЦЕСУ	39
<i>Хашиєва Любов.</i> ПЕРСПЕКТИВИ КОНСТРУЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: СУЧАСНІ ІДЕНТИФІКАЦІЙНІ МОДЕЛІ	42

Чорненький Микола. ПЕРЕРВНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ ЯК ОСОБЛИВІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ	46
Шихненко Дмитро. ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ І ПРИРОДИ ЛІДЕРСТВА	49
Якушев Дмитро. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ У КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	52
СЕКЦІЯ 2. МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	55
Біль Мар'яна. РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКОЇ МІГРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ЯК УПРАВЛІНСЬКИЙ ВИКЛИК	56
Верещак Василь. НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ НАКОПИЧУВАЛЬНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	60
Волошин Володимир. ЕВОЛЮЦІЯ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ: ВІД МЕНЕДЖМЕНТУ ЗА ІНСТРУКЦІЯМИ ЧЕРЕЗ МЕНЕДЖМЕНТ ЗА ЦІЛЯМИ ДО МЕНЕДЖМЕНТУ ЗА ЦІННОСТЯМИ	64
Горблюк Сергій. ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ	68
Goriacha Kateryna REGULATION OF THE USE OF THE INTERNATIONAL WATER SOURSES	70
Горя Виктория ЭЛЕКТРОННЫЕ ПЛАТФОРМЫ НОВОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ ПРОЦЕССА ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ В РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА	73
Греба Роман. ПРОБЛЕМИ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ, МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА РЕФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ	77
Громико Олена. ПЕРСПЕКТИВИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ Д ЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	81

Дегтяр Олег. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ	85
Добрій Діана. ПЕРЕДУМОВИ МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ЗОВНІШНІХ РЕСУРСІВ ДЛЯ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ	89
Дяченко Андрій. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	92
Ємельянова Олена. РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЕРАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ «ЦЕНТР – РЕГІОНИ» В ПЕРІОД СТАГНАЦІЇ	96
Зелінська Наталя. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ	100
Куспяк Галина. ПЛАНУВАННЯ БЮДЖЕТУ – ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДЕРЖАВНИХ ВИТРАТ	103
Лавриненко Володимир. УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІН	106
Лужецька Надія. ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ З КОНТРОЛЮ ЗА НАРКОТИКАМИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕОРГАНІЗАЦІЇ	109
Лучинська Ольга. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВЗАЄМОДІЇ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ПРОТИДІЇ ПОШИРЕННЮ ВІЛ/СНІДУ	112
Митрофанов Олексій. ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	117
Нехайчук Дмитро. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ У ПИТАННЯХ ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	121
Овчар Наталія, Ігнатенко Олександр. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ: МЕХАНІЗМ ЗДІЙСНЕННЯ	125
Омаров Азад Енвер огли. ІНФОРМАЦІЙНІ ЧИННИКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	129

Осадчук Світлана. ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	131
Панченко Ганна. СТВОРЕННЯ ПОЗИТИВНОГО ІМІДЖУ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІНЦЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЧИННИК ГАРМОНІЗАЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	134
Паянова Ліана. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ ВСТУПУ ПОЛЬЩІ ДО ЄС	137
Піроженко Наталія. РОЛЬ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЇ	141
Помаза-Пономаренко Аліна. ЛОГІКО-МЕТОДОЛОГІЧНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ В КОНТЕКСТІ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	145
Стасишин Михайло. СОЦІАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	149
Starciuc Carolina ВОЗМОЖНОСТІ ФІНАНСИРОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ДЛЯ ГОСУДАРСТВ ОБЪЕДИНЕНИЯ БРИКС	153
Terinte Paula-Andreea, Komarovskiy Ivan THE STRATEGY AND FUNDING FOR LOCAL ECONOMIC DEVELOPMENT UKRAINE AND MOLDOVA	158
Ткач Інна. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	162
Тодорова Ольга. РІВЕНЬ ЗАСТОСУВАННЯ КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДУ ПРИ СТРАТЕГІЧНОМУ ПЛАНУВАННІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	165
Толпиго Ольга. СИНХРОНІЗАЦІЯ ЯК ОСНОВА УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ УКРАЇНИ	168
Тронь Олександр. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ВИКОРИСТАННЯ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ РИНКОВИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ	172

Федорчак Ольга. ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ НА ОСНОВІ РЕЙТИНГІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ АГЕНТСТВ	175
Фольгіна Тетяна. СТВОРЕННЯ РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ ПІДТРИМКИ ОСББ ЯК ОСНОВА ЯКІСНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ З ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ В ЖКГ	179
Хмирова Анастасія. ВИХОВНИЙ ПРОСТІР У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ: АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОУПРАВЛІНСЬКИХ АСПЕКТІВ І НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ	183
Хромова Юлія. ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ДІАЛОГУ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	187
Шульгіна Тетяна. ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ІНВАЛІДІВ	190
Щеплоцька Людмила. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	193
Чаусовська Світлана. ПЕРЕБІГ РЕФОРМИ СИСТЕМИ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	196
Яковенко Сергій. ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	199
СЕКЦІЯ 3. ДЕРЖАВНА СЛУЖБА	202
Багрім Ольга. СПЕЦИФІКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА КЕРІВНИХ КАДРІВ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В ХОДІ РЕФОРМУВАННЯ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	203
Газарян Світлана. ПУБЛІЧНА СЛУЖБА: ДЕОНТОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД	206
Маланчій Микола. ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	210

<i>Хайтов Павло.</i> ТРАНСФОРМАЦІЙНЕ ЛІДЕРСТВО ЯК РЕСУРС РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ	213
<i>Чижова Світлана.</i> ПЕРСПЕКТИВНІ КРОКИ У ПОБУДОВІ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ	217
СЕКЦІЯ 4. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ	221
<i>Білорусов Сергій.</i> ПРІОРИТЕТИ ПІДГОТОВКИ КЕРІВНОГО СКЛАДУ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	222
<i>Варламов Михайло.</i> ЗМІЦНЕННЯ МАТЕРІАЛЬНОЇ ТА ФІНАНСОВОЇ ОСНОВИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	225
<i>Верхогляд Денис.</i> ЗАВДАННЯ ОРГАНІВ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ У КОНТЕКСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	228
<i>Ворона Петро.</i> ПРОЕКТНО-ЦІЛЬОВИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	231
<i>Гаврилюк Сергій.</i> МОЖЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЛЬСЬКОГО ДОСВІДУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДКРИТОСТІ І ПРОЗОРОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	235
<i>Гриндей Олександр.</i> МІЖМУНІЦИПАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД	238
<i>Гринчук Наталія, Багінський Михайло.</i> КРІ І ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	242
<i>Гуненкова Оксана.</i> ГОРИЗОНТАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ МІЖ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ У СФЕРІ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	246

Давтян Степан. ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО ПРОЦЕСУ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ ЯК ЧИННИК ІНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	251
Данилюк Сергій. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	256
Долгіх Наталія. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ – ІНДИКАТОР РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	259
Древова Крістіна. ОСНОВНІ ЕТАПИ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	263
Звіздай Оксана. ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОБ'ЄДНАНИХ ГРОМАД	267
Ільченко Анна. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	271
Козак Юрій. УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ ОБ'ЄДНАНИХ ГРОМАД	275
Кольгофер Оксана. СУЧАСНИЙ КОНТЕКСТ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ УЧАСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ У МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ	278
Левцов Сергій. ОСНОВНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОЇ СФЕРИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	282
Липовська Світлана. ФОРМУВАННЯ НОВОЇ ПАРАДИГМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ	285
Мануїлова Катерина. УКРАЇНСЬКІ МІСЦЕВІ СЕЙМИКИ У ВЕЛИКОМУ КНЯЗІВСТВІ ЛИТОВСЬКОМУ	288
Петльована Світлана. ІНСТРУМЕНТИ «DIGITAL» МАРКЕТИНГУ В МЕХАНІЗМІ ЛОКАЛЬНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ	292
Ровинська Катерина. ФОНД РОЗВИТКУ ГРОМАД ЯК СЕРВІСНИЙ ІНСТРУМЕНТ ГРОМАДИ	294

<i>Рожкова Світлана.</i> РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ (НА ПРИКЛАДІ ШВЕЦІЇ)	298
<i>Рябоконт Світлана.</i> НАКОЛО ЦІННОСТЕЙ ЛЮДИНИ МАЄ БУДУВАТИСЯ ПОЛІТИКА КРАЇНИ	302
<i>Савенок Вячеслав.</i> МОДЕРНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ	306
<i>Семенюк Ганна.</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНА РЕФОРМА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА (ДОСВІД ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ ТА ПОДІЛУ)	309
<i>Сич Наталя.</i> ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ТА ПРІОРИТЕТ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ В УПРАВЛІННІ ПРОЕКТАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	316
<i>Стрижаківа Анастасія.</i> ФОРМУВАННЯ ТРАНСКОРДОННИХ КЛАСТЕРІВ ТА ПАРТНЕРСТВ ЯК ІННОВАЦІЙНИХ НАПРЯМІВ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СФЕРІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	320
<i>Сухарська Лариса.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ БАГАТОРІВНЕВОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	323
<i>Узскій Ігор.</i> НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ПРОЦЕСІ СВІТОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	326
<i>Черниш Богдан.</i> ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ	332
<i>Доктор Віолетта.</i> FUNKCJA ADMINISTRACYJNA I JEJ ZNACZENIE W ROZWOJU MIASTA	336

Наукове видання

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: ІСТОРІЯ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

[Електронний ресурс]

*Матеріали VII Міжнародної наукової конференції
аспірантів та докторантів з державного управління*

27 травня 2016 року

Підписано до друку 14.06.2016.

Формат 60x84/16. Папір друкарський.

Гарнітура «Times». Друк цифровий. Обл.-вид.арк. 17,1.

Зам. № 21/06.

Видавництво

Одеського регіонального інституту державного управління

Національної академії державного управління

при Президентіві України

Свідоцтво ДК № 1434

від 17 липня 2003 р.

65009 м. Одеса,

вул. Генуезька, 22

тел. (048) 705-97-48, 705-97-49

www.oridu.odessa.ua